

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 13 Ιουλίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 880

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Εμπιστεύεται ο Πρόεδρος τον Αγγελίδη;

Ο Αχιλλέας Δημητριάδης αναρωτιέται αν ο κ. Χριστοδουλίδης εμπιστεύεται τον κ. Αγγελίδη να κάνει τη δουλειά του και τον καλεί να σκεφτεί πολύ σοβαρά το ενδεχόμενο να κάνει αίτηση στο Ανώτατο για παύση του για ανάρμοστη συμπεριφορά. **Σελ. 7**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ροκανίζουν το βέτο στην Ε.Ε.

Μία περίεργη ιδέα του Αντόνιο Κόστα για υποκατάσταση της υιοθέτησης ομόφωνων αποφάσεων, από ένα σύστημα «ειδικής πλειοψηφίας», πέφτει στο τραπέζι της Ε.Ε. Πώς αντιδρά η Λευκωσία. **Σελ. 4**

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ.
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

Nurofen Express 200mg

ΕΛΛΑΔΑ

Το καρουζέλ των πρώην και το Μαξίμου

Το **καρουζέλ** των πρώην απασχολεί το τελευταίο διάστημα το Μαξίμου και τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Στα περιστρεφόμενα καθίσματά του κάθονται πρώην πρωθυπουργοί, αλλά και ο Προκόπης Παυλόπουλος. **Σελ. 10**

ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Ανοίγουν λογαριασμούς πολιτικών προσώπων

Στο μικροσκόπιο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η Κομισιόν

Στην **αναζήτηση** μαύρου πολιτικού χρήματος προερχόμενου από ευρωπαϊκά κονδύλια για το τερματικό στο Βασιλικό βρίσκεται η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η οποία εδώ και ένα χρόνο διεξάγει έρευνες στην Κύπρο. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», οι ειδικοί ερευνητές που συνδράμουν τις

έρευνες έχουν ανοίξει λογαριασμούς τεχνοκρατών και πολιτικών προσώπων με εμπλοκή στην ετοιμασία των προσφορών, την αξιολόγηση, την κατακύρωση του έργου στην κινεζική κοινοπραξία και την εκτέλεση του έργου. Παράλληλα με τις διαδρομές των ευρωπαϊκών κονδυλίων ερευνάται και

η Κομισιόν αν παρακολουθούσε την πορεία του έργου και το κατά πόσο δικαιολογείτο παρέμβαση για παράβαση από πλευράς Κυπριακής Δημοκρατίας. Κομβικό σημείο των ερευνών οι προδιαγραφές της σύμβασης με τη σύμφωνη γνώμη όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. **Σελ. 3**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Παιχνίδια με τον χρόνο στη Νέα Υόρκη

Το τι **αναμένεται** να εκτυλιχθεί στη διάσκεψη της Νέας Υόρκης είναι ένα ερώτημα, αν και οι προσδοκίες είναι χαμηλές, αναμένοντας και τις πολιτικές εξελίξεις στα Κατεχόμενα. Όπως φαίνεται βέβαια, η διάσκεψη αποτελεί προσπάθεια να διατηρηθεί η διαδικασία ζωντανή, με επίτευξη κάποιας συμφωνίας στα χαμηλές πολιτικές ζητήσεις. **Σελ. 5**

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ «ΦΕΙΔΙΑΣ»

Η συνέντευξη με Τατάρ και οι στόχοι της

Τι **εξυπηρετεί** και ποιες είναι οι επιπτώσεις της συνέντευξης του Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ στον Φεϊνιά Παναγιώτου; Ο κ. Παναγιώτου γνωρίζει καλά να παίζει το χαρτί της πρόκλησης αντιδράσεων και ίσως να στοχεύει σε αυτές. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Κανείς δεν γνώριζε τίποτε!

Ο πρόεδρος της Ερευνητικής Επιτροπής για τους αερόσακους Τακάτα, κ. Μιχαλάκης Χριστοδούλου, κατά την παρουσίαση του πορίσματος της επιτροπής έκανε λόγο για «αιτιάσεις πολιτικές ασυδοσίας», και εκ πρώτης όψεως διαπιστώνουν το ενδεχόμενο διάπραξης διαφόρων ποινικών και πειθαρχικών αδικημάτων. Από την παρουσίαση του κ. Χριστοδούλου εκπέμπεται μία εικόνα «δεν είδα, δεν άκουσα», που αφορά υψηλά ιστάμενους της Δημόσιας Υπηρεσίας, αλλά και πολιτικά πρόσωπα. Τα λόγια του κ. Χριστοδούλου ήταν μαχαιρίες βαθιές και αν θέλουν οι κυβερνώντες να τιμήσουν τη μνήμη της Στυλιανής Γιωργαλλή και του Κυριάκου Όξινου, να βάλουν το μαχαίρι βαθιά στο κόκαλο, όχι για το θεαθήναι, αλλά γιατί θέλουν πραγματικά να αλλάξει η χώρα σελίδα.

Καύσωνες: Η νέα πραγματικότητα

«Οι **καύσωνες** είναι πλέον η νέα κλιματική πραγματικότητα», τόνισε η ευρωπαϊκή ιστοσελίδα του Politico, με τους μετεωρολόγους να εκτιμούν ότι η κανονικότητα των καλοκαιριών εις το εξής θα είναι μια εναλλαγή βίαιων καιρικών φαινομένων: καύσωνες, ξηρασία, πυρκαγιές και πλημμύρες. Τα κύματα καύσωνα δοκιμάζουν τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας με διάφορους τρόπους, με αποτέλεσμα να επιτείνονται οι πιέσεις για την παραγωγή και χρήση ανανεώσιμων πηγών. **Σελ. 23**

ΤΟ ΤΟΥΡΚΟΛΙΒΥΚΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΒΡΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΡΟΕΣ

Το ειδύλλιο Ερντογάν - Χαφτάρ

Αρκετά βήματα πίσω έναντι της Τουρκίας έχει μείνει την τελευταία διετία η Αθήνα στην προσπάθεια οικοδόμησης προνομιακών σχέσεων με τη Βεγγάζη. Το ειδύλλιο Ταγίπ Ερντογάν - Χαλίφα Χαφτάρ είναι ισχυρό καθώς

η Αγκυρα έχει αναλάβει σημαντικά κατασκευαστικά έργα, αλλά, το κυριότερο, έχει αρχίσει να υλοποιείται πρόγραμμα εκπαίδευσης στρατιωτικών από τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις. Η Αθήνα επιχειρεί πλέον αγώνα

δρόμου για να ανακοπεί η τουρκική διείσδυση στη Βεγγάζη και εξετάζει αιτήματα που αφορούν τα πεδία της στρατιωτικής βοήθειας και της συμμετοχής στη δημιουργία έργων υποδομής. **Σελ. 20-21**

ΕΡΧΕΤΑΙ ΜΕΓΑΛΟ «DEAL»

Εξαγορές τραπεζών τον Σεπτέμβριο

Αλλάζει μέσα στο 2025 ο τραπεζικός χάρτης της Κύπρου, ενώ τον Σεπτέμβριο αναμένονται νέες εξαγορές - συγχωνεύσεις τραπεζών, αλλά και ασφαλιστικών εται-

ρειών. Σε προχωρημένο στάδιο βρίσκεται οι διαδικασίες για μεγάλο «deal», ενώ ενήμεροι είναι οι επόπτες εγχώριοι και μπ. **Οικονομική, σελ. 4**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η τραγωδία της εξαπάτησης

Ο **Γιώργος** Κιμούλης σκηνοθετεί τον «Φιλοκτήτη» του Σοφοκλή, παίζοντας και τον ομώνυμο ρόλο, στην παράσταση που έρχεται στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Δράματος. **Τέχνες, σελ. 4**

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Οι θησαυροί μιας πόλης

Οι «**θησαυροί**» που κοσμούσαν την Αθήνα πριν από 70 χρόνια, σε σπάνιο τυπογραφικό κειμήλιο, στον χάρτη των Τάκη Δ. Ζενέτου και Κώστα Σ. Σταμάτη, όπου επισημαίνονται «230 μνημεία». **Τέχνες, σελ. 1**

ΕΚΘΕΣΗ ΣΕ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ

Ιστορία | Μνήμη | Πραγματικότητα

ΚΥΠΡΟΣ ΝΗΣΟΣ

Μέχρι τον Ιούνιο 2026

40^ο ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΙΔΡΜΑ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

SQUARE BANG UNICO
KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο Γολγοθάς μιας ορφανής

«**Ίσε απογοίτεφσι**». Η Ευγενία η Καλαμαρού τσαλάκωσε το χειρόγραφο στην παλάμη της ώσπου έγινε μια μικρή μάζα χαρτιού. Αν και δεν θα το παραδεχόταν ποτέ, βαθιά μέσα της νοσταλγούσε τα greeklish σημειώματα του εγγονού της («ise apogoitefsi») καθώς ήταν λιγότερο βλαβερά για την ελληνική γλώσσα. «Μα εσύ είσαι κάτωχρη...» ανησυχούσε η Ιουλία. «Είναι που ο Άλεξ αποφάσισε να γράψει ελληνικά» είπε η συνταξιούχος φιλόλογος μ' έναν αναστεναγμό. «Μη σκοτίζεσαι, Ευγενία μου. Τα τσουρουτύκια ελληνικά δεν στάθηκαν ποτέ εμπόδιο για φωτογενείς καριέρες...».

Οι κυρίες κατανεύσαν σιωπηλά αφού όλες είχαν ενημερωθεί για τα ορθογραφικά λάθη του Έλληνα πρωθυπουργού στο βιβλίο επισκεπτών στο Άγιο Όρος. «Εδώ ο Μητσοτάκης άλλαξε τα φώτα σε απλές λέξεις όπως προσκυνητής και οφείλω» επέμενε η Ιουλία. «Η απορία μου είναι άλλη: γιατί είσαι απογοίτεφση, Ευγενία;». «Αυτός είναι ο επόμενος λόγος για τον οποίο ως γυναίκα, ως φιλόλογος, ως γιαγιά και ως άνθρωπος σπκώνω τα χέρια ψηλά. Ο Άλεξ ανησυχεί τι θ' απογίνει η κυρά Ευθύνη, μάνα μου!».

Αναγκαία παρένθεση: ο Άλεξ Βουκεφάλας είναι ο μοναχογιός της κόρης της Καλαμαρούς Αριάδνης και του εξ Ελλάδος εισοδηματία Τίτου Βουκεφάλα. Η Ευγενία δεν κατάλαβε ποτέ ποιο διεστραμμένο μυαλό γέννησε την ιδέα το βρέφος να βαπτισθεί με αυτό το όνομα και να περιφέρεται στην κοινωνία ως Αλέξανδρος Βουκεφάλας. Ευτυχώς κατέληξαν στο Άλεξ κι έτσι το βλαστάρι τους έκανε το θεαματικό ντεμπούτο του στη ζωή.

Ο Άλεξ δεν υπήρξε ποτέ αυτό που θα λέγαμε «κομτερό μυαλό». Ανέκαθεν ανήκε στην κατηγορία «καθόλου μυαλό», με ανώριμες συμπεριφορές μιας παρατεταμένης εφηβείας που έγινε (αισιώς) 30. Είναι γι' αυτό

Η Ευγενία η Καλαμαρού στα ένδοξα νιάτα της αναδείχθηκε «Μις Πέρδικα» σε τοπικά καλλιστεία της Αίγινας.

μάλλον που η οικογένεια Βουκεφάλα υποδέχτηκε με ανακούφιση την πολύ πρόσφατη διάγνωση της επιστήμης: «Ο Άλεξ πάσχει από το Σύνδρομο Simon!». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, αποφεύγει τη δέσμευση και εστιάζει στην ατομικότητα για την επίτευξη υλικών στόχων». «Δηλαδή εν γάρος» αποφάνθηκε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Έχει Simon: Single, Anormal, Materialist, Successful και Narcissistic. Πρόκειται για επινόηση του διάσημου Ισπανού ψυχιάτρου Enrique Rojas, μάνα μου». «Αν ο εν

λόγος Ενρίκε γνώριζε τον Άλεξ θα κατέληγε απλώς στο ότι εν λλίος ο νους του» μουλάρωσε η Κουλλίτσα.

Εντάξει, ο Άλεξ δεν είναι και τέρας ευφυΐας. Από τότε που ήταν παιδί, ο Τίτος και η Αριάδνη Βουκεφάλα κατάρταζαν ότι δεν έπιανε πουλιά στον αέρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περιήγηση της «ευθύνης». Άκουγε ο Άλεξ συνεχώς «κανείς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη» και συγκλονίστηκε. «Και τι θα απογίνει η Ευθύνη πάτερ»;». «Στα αζήτητα θα μείνει, όπως πάντα, η ευθύνη, καλό μου παιδί».

«Μα γιατί δεν αναλαμβάνει κανείς την καμμενούλα την Ευθύνη;». «Γιατί η ευθύνη είναι ορφανή Άλεξ, παιδί μου, να το θυμάσαι αυτό», κατέληξε με στόμφο ο Τίτος Βουκεφάλας.

Με αυτή την πεποίθηση μεγάλωσε ο Άλεξ. Τα χρόνια περνούσαν, η ορφανή ανέβαινε τον δικό της Γολγοθά κι εκείνος ήταν πεπεισμένος πως δεν θα αποδοθεί ποτέ δικαιοσύνη. Ώσπου άκουσε με τα ίδια του τα αφτιά τον βοηθό γενικό εισαγγελέα να λέει «αναλαμβάνω την ευθύνη» και αναθάρρησε. «Αχ, να που απο-

καταστάθηκε επιτέλους η κυρά Ευθύνη», ανακοίνωσε περιχαρής στη γιαγιά του. «Είσαι τελείως ζαβό, παιδί μου;». «Αφού θα την αναλάβει ο κύριος Σάββας. Να ανασάνει η ορφανή...». «Πρώτον ο κύριος Σάββας μάς κοροϊδεύει και δεύτερον η ευθύνη δεν είναι γυναίκα. Είναι έννοια, βρε βλαμμένο». «Είτε έτσι είτε αλλιώς, ορφανή είναι πάλι, γιαγιά», απάντησε ο Άλεξ. Κι έπειτα έγραψε σε μια κόλλα χαρτί «Ίσε απογοίτεφσι» και βρόντηξε την πόρτα πίσω του.

Με τούτα και με κείνα ο διασυρμός

της δικαιοσύνης μετά την απόφαση του ΕΔΑΔ μονοπώλησε τις συζητήσεις στο καρέ. Η διάσκεψη Τύπου της Εισαγγελίας έδωσε τροφή για σχόλα και προβληματισμό. «Προτού τοποθετηθώ επί της ουσίας, δεν μπορώ να μην σχολιάσω τον ελέφαντα στο δωμάτιο: την άβολη, για να το θέσω κομψά, εικόνα του Σάββα Αγγελίδου. Τι δυσκολία ελληνικά ήταν αυτά; Και τι ειρμός ήταν αυτός που θύμιζε παραζάλη; Για να μη συζητήσω τον Σαββίδη της Σιωπής που καθόταν δίπλα του, ο οποίος όταν διασκέδαζε στα μπουζούκια με τον Αναστασιάδη μια χαρά εξωστρεφής ήταν. Αυτό το θλιβερό δίδυμο δηλαδή είναι Ο θεσμός;» απερίσπαστη η Ιουλία.

Παραμένοντας στα της εικόνας, το καρέ δεν άφησε ασχολίαστη την περιβόητη συνέντευξη του Ερσίν Τατάρ. Η ηγερία της αγγλόφωνης Δεξιάς Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον είχε κάτι να πει και γι' αυτό: «Συγγνώμη, αλλά αυτός ο άνθρωπος τελείωσε το Λύκειο στην Αγγλία και μετά σπούδασε στο πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ; Καλά, τότε τα αγγλικά του γιατί ακούγονται σαν ρόλος από κυριώτικο σκετς δεύτερης διαλογής;». «Αυτό σε πείραξε ή ότι ο Φειδίας δήλωσε πως έκανε ό,τι οι δημοσιογράφοι απέτυχαν να κάνουν τα τελευταία 20 χρόνια;» ξνισε τα μούτρα της η Ευγενία η Καλαμαρού.

Δύσθυμη ήταν η διάθεση της Καλαμαρούς και τίποτε δεν φαινόταν ότι μπορούσε να την αλλάξει. Ούτε καν η είδηση της νέας διαρροής από τον ΔΗΣΥ στο ΕΛΑΜ με το ευφυολόγημα: «Όπου γάμος και (γ)ΕΛΑΜ η Ζαφειράω πρώτη». Ώσπου θυμήθηκε η Ιουλία την Παγκόσμια Ημέρα Μπικίνι και το χαμόγελο έλαμψε στο πρόσωπο της Ευγενίας. Η ανάμνηση από τα χρόνια της νιότης της, όταν αναδείχθηκε «Μις Πέρδικα 1965» στα τοπικά καλλιστεία στην Πέρδικα της Αίγινας, της έφτιαξαν επιτέλους το κέφι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

13-7-1935

Απώλεια: Αι συντηρητικά εφημερίδες της Ισπανίας νοχολήθησαν εκτενώς τας τελευταίας ημέρας με την μεσογειακή των πολιτική της Αγγλίας και τα στενά του Γιβραλτάρ. Κατά τις ως άνω εφημερίδας, το Γιβραλτάρ έχασε την παλαιάν στρατηγικήν του αξίαν, μετά την τελειοποίησιν των αεροπλάνων τα οποία ημπορούν να καταστρέφουν τον προοριζόμενον διά την φρούρησιν των στενών στόλον.

Φρούρησις: Τα χθες ληφθέντα αεροπορικάς Ιταλικά φύλλα δημοσιεύουν μακρά τηλεγραφήματα εκ Παρισίων περιγράφοντα τα εξαιρετικώς έκτακτα μέτρα, τα οποία θα ληφθούν εις την Γαλλικήν πρωτεύουσαν κατά την αυριανήν εθνικήν εορτήν των Γάλλων. Εκατόν χιλιάδες στρατιώται και αστυνομικοί θα διατεθούν αύριον εις το Παρίσι διά την φρούρησιν της τάξεως.

Ευχαριστίες: Ο κ. Μουσσολίνι εδέχθη χθες διά δευτέραν φοράν εις ακρόασιν τον αντιπρόεδρον της ελληνικής Κυβερνήσεως κ. Κονδύλην, ο οποίος ηθέλησε προτού αναχωρήσει εκ Ρώμης να εκφράσει προς τον Ιταλόν δικτάτορα τας ευχαριστίας του διά την φιλικήν υποδοχήν της οποίας έτυχεν από μέρους του πληθυσμού της Ρώμης και των Ιταλών εθελοντών πολέμου.

Η Βουλή έκλεισε αυτή τη βδομάδα ένα πονεμένο κεφάλαιο με έναν εξίσου πονεμένο, μα και συνάμα λίγο πονηρό, τρόπο. Τέλος λοιπόν στις πολλαπλές συντάξεις αλλά προσέξτε: αυτό ισχύει μόνο για τους αξιωματικούς του μέλλοντος και όσους δεν έχουν γεννηθεί ακόμη. Οι υφιστάμενοι βουλευτές ψήφισαν υπέρ των εαυτών τους για τη διατήρηση των εξωφρενικών ωφελημάτων τους. What a surprise! Να διευκρινιστεί πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης, όπως και οι πολυχρονεμένοι μας υπουργοί -που ο Θεός να μας κόβει χρόνια και συντάξεις και να τα δίνει σ' αυτούς- θα συνεχίσουν να λαμβάνουν σύνταξη κι ως δυσκολεύτηκα λίγο να... συντάξω αυτή την πρόταση.

Η κα Ολγκίν ήλθε, είδε, απήλθε. Στις βαλίτσες της τίποτα εκτός από μερικά κομψά συνολάκια που φόρεσε στο Προεδρικό και στο ψευδοπροεδρικό. Από διπλωματική αβρότητα δεν ομολόγησε την απαισιοδοξία της για το προδιαγραφόμενο ναυάγιο της Νέας Υόρκης. Τα νεκροταφεία μάλλον θα κρατήσουν ζωντανή τη διαδικασία. Και αφού όλοι λίγο πολύ γνωρίζουμε πως «άνθρακας ο θησαυρός», να προτείνω κάτι: βρείτε τρόπο οι συνομιλίες να γίνονται στην Κύπρο, ώστε τουλάχιστον να γλιτώνουμε τα έξοδα. Τι λες κι εσύ, Κεραυνέ μου; Με όσα γλιτώνουμε να συνεχίσουμε να καλύπτουμε και τις πολλαπλές συντάξεις. Όλα εγώ να τα σκέφτομαι;

Μετά τη σύγκρουση ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ στον τρόπο ανάγνωσης του θέματος με τον

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΙΑΓΟΡΑΣ

Συντάξεις, βασιλιάδες και κουκούλες

Να τα κόψουμε, αλλά από τους επόμενους.

βοηθό γενικό εισαγγελέα και τις αψιμαχίες για τους βανδαλισμούς στα γραφεία του ΔΗΣΥ Λεμεσού, είχαμε την Παρασκευή σφοδρή αντιπαράθεση ανάμεσα σε Λουκαΐδη και Διηλαρο για το θέμα της αποκατάστασης ασθενών. Αφέθηκαν υπόνειες για μεγάλα συμφέροντα στο συγκεκριμένο ζήτημα και καλό θα ήταν να δοθούν στοιχεία για να μη θεωρηθεί και αυτή η καταγγελία σαν άκρατος λαϊκισμός. Και υπενθυμίζω τον ορισμό του λαϊκιστή: αυτός που αρέσκεται στα λαϊκ.

Το ΕΛΑΜ πάντως τηρεί σιγήν ιχθύος

στα πλείστα ζητήματα της επικαιρότητας, κατόπιν εντολών του προέδρου όπως μου είπε φίλος σε καφενειακή συζήτηση. Δεν μου διευκρίνισε όμως και έμεινα με την απορία: εντολές του προέδρου του ΕΛΑΜ ή εντολές του Προέδρου της Δημοκρατίας; Τελικά στα καφενεία ακούγονται οι πιο ψαγμένες ατάκες. Όχι πονηρά χαμόγελα παρακαλώ. Thank you.

Σάλος στη Βρετανία γιατί ο Μακρόν έσπασε το βασιλικό πρωτόκολλο και περνάπασε μπροστά από τον βασιλιά

Κάρολο. I have a dream: να επισκεφθεί το Λονδίνο ο Κουλάς ως Προεδρεύων της Δημοκρατίας, να σπρώξει την Καμίλα στην άκρη, να αγκαλιάσει τον Κάρολο σαν να είναι γνωστοί από τον στρατό και να του ψιθυρίσει στο αυτί «μα ίνναμμου της ήβρης τούτης σιόρ». Please God, make my dream come true.

Δεν αποτελεί βέβαια κυπριακό φαινόμενο, σε πολλές χώρες οι οργανώσεις ANTIFA συμπεριφέρονται με πιο φασιστικό τρόπο από τους φασίστες που υποτίθεται κατηγορούν και αντιπαλεύονται, αλλά στην Κύπρο έχουμε περάσει σε άλλο επίπεδο. Ειδικά στο σημείο με την κουκούλα νομίζω πως κάθε δημοκρατικός άνθρωπος, οποιασδήποτε ιδεολογικής ταυτότητας, θα συμφωνήσει πως η απαγόρευση τους επιβάλλεται.

Αν, κύριε, πραγματικά πιστεύεις στο δίκαιο της διαμαρτυρίας σου, τότε να μη φοβάσαι και να μην κρύβεσαι. Δεν χρειάζεται καμιά κουκούλα, εκτός κι αν θέλεις απλώς να είσαι μπαχαλάκιας.

15 Ιουλίου. Σημειώστε την ημερομηνία. Δεν είναι απλώς η επέτειος του πραξικοπήματος μα συνάμα η μέρα που επέλεξαν οι Συντεχνίες να ανακοινώσουν μέτρα στην ξενοδοχειακή βιομηχανία, χωρίς να αποκλείονται ακόμη και απεργίες. Μέσα Ιουλίου. Σε μια χώρα που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και σε μια χρονιά που οι αφίξεις είναι σε πολύ καλό επίπεδο. Η αυτοκαταστροφικότητα είναι στο DNA μας. I love Cyprus.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλική: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Από το ξεσκόνισμα τραπεζικών λογαριασμών που πραγματοποιούν λογιστές, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία θα αποκρυσταλλώσει εικόνα για τα ευρωπαϊκά κονδύλια που δόθηκαν στην Κύπρο πριν από το τέλος του χρόνου, λένε οι πληροφορίες της «Κ». Φωτογραφία από την έναρξη εργασιών στο Τερματικό Φυσικού Αερίου στο Βασιλικό το 2023.

“

Παράλληλα με τις έρευνες για πιθανές διαδρομές μαύρου πολιτικού χρήματος, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ερευνά και τυχόν ευθύνες της Κομισιόν για μη ενεργοποίηση διαδικασίας παράβασης εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας για τη διαδικασία των προσφορών του έργου.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Ενα χρόνο μετά την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για το Βασιλικό και εφόσον το μεγάλαιπλόβο ενεργειακό έργο είχε ναυαγήσει με την καταγγελία της σύμβασης, οι έρευνες που διεξάγονται βρίσκονται σε κομβικό σημείο. Μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας η ανακριτική ομάδα που έχει συσταθεί από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ολοκλήρωσε ή ολοκληρώνει τον πρώτο κύκλο των ερευνών που είναι οι καταθέσεις από τεχνοκράτες που είχαν εμπλοκή στο έργο από την περίοδο ετοιμασίας των εγγράφων του έργου, την αξιολόγηση των προσφορών που υποβλήθηκαν, την κατακύρωση του έργου στην κινεζική κοινοπραξία CPP-METRON Consortium Ltd, την υλοποίηση του έργου και την καταγγελία της σύμβασης.

Ο αριθμός των καταθέσεων παραμένει αδιευκρίνιστος, ωστόσο γίνεται λόγος για μεγάλο όγκο υλικού το οποίο έχει αξιολογηθεί σε μεγάλο βαθμό και έχει οδηγήσει στον δεύτερο κύκλο που είναι και το ζητούμενο των ερευνών. Τη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων και αν αυτοί κατέληξαν σε πραγματικούς δικαιούχους του έργου. Προκειμένου να εντοπιστεί η διαδρομή των ευρωπαϊκών κονδυλίων η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ξεσκονίζει τραπεζικούς λογαριασμούς σε μια προσπάθεια να εντοπίσει παράνομες διαδρομές

Ψάχνουν το Βασιλικό για μαύρο πολιτικό χρήμα

Οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας έχουν οδηγήσει σε άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών και πολιτικών προσώπων

κονδυλίων σε πρόσωπα που από τη σύμβαση δεν ήταν δικαιούχοι. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», στους λογαριασμούς που έχουν ανοιχθεί συμπεριλαμβάνονται και πολιτικών προσώπων, χωρίς να γίνεται κάποιος προσδιορισμός των δικαιούχων που ελέγχονται. Η ομάδα που διεξάγει τις έρευνες κρατά ως επιτασφράγιστο μυστικό τα πολιτικά ονόματα τα οποία βρίσκονται υπό τραπεζικό έλεγχο μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Πηγές με γνώση της πορείας των ερευνών έλεγαν στην «Κ» πως πριν από το τέλος του χρόνου θα υπάρξει ξεκάθαρη εικόνα αν ευρωπαϊκοί πόροι που αντλήθηκαν από

την Κυπριακή Δημοκρατία για το Βασιλικό κατέληξαν σε λογαριασμούς προσώπων που δεν είχαν σχέση με το έργο.

Οι διαδρομές

Οι τραπεζικοί λογαριασμοί που βρίσκονται υπό το μικροσκόπιο της ανακριτικής ομάδας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν αφορούν μόνο πολιτικά πρόσωπα αλλά και όσους με τον ένα ή άλλο τρόπο ενεπλάκησαν στο έργο. Όπως μας επιώθηκε από πηγή με γνώση των ερευνών, «όλοι οι εμπλεκόμενοι στο έργο είναι αθώοι μέχρι να δείξω του εναντίου». Αυτό σημαίνει πως η ανακριτική ομάδα

ξεσκονίζει τα τραπεζικά δεδομένα όλων όσοι είχαν συμμετοχή σε επίπεδο προσφορών του έργου, σε επίπεδο κατακύρωσής του, και σε επίπεδο εκτέλεσής του, που δημιουργούνται υποψίες. Το ξεσκόνισμα τραπεζικών δεδομένων πραγματοποιείται από λογιστές ή πρόσωπα με γνώση τραπεζικών ελέγχων, οι οποίοι ψάχνουν ήδη τη διαδρομή των ευρωπαϊκών πόρων που διατέθηκαν για το Βασιλικό. Οι έλεγχοι έχουν ξεκινήσει από τους λογαριασμούς της Εθνικής Αρχής που διαχειρίζεται ευρωπαϊκά κονδύλια. Με βάση επίσημα στοιχεία το τερματικό στο Βασιλικό επιχορηγήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με €101 εκατ.

από τα οποία εκταμιεύθηκαν περίπου €68 εκατ., με δάνειο €150 εκατ. από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλα €87 εκατ. περίπου από την EBRD (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης). Ο έλεγχος των τραπεζικών δεδομένων της Εθνικής Αρχής θα δείξει πού κατέληξαν οι ευρωπαϊκοί πόροι και αν πήγαν εκεί όπου έπρεπε.

«Μαύρο χρήμα»

Το δεύτερο σημείο ελέγχου των τραπεζικών δεδομένων αφορά τον εργολάβο του έργου, δηλαδή την κινεζική κοινοπραξία CPP-METRON Consortium Ltd. Εδώ θα ελεγχθούν οι λογαριασμοί της, καθώς και αν τα πρόσωπα ή εταιρείες στα οποία δαπάνησε πόρους ο εργολάβος συνάδουν με τη σύμβαση του έργου. Από αυτό το κομμάτι των ελέγχων θα διαπιστωθεί αν για το έργο του Βασιλικού δαπανήθηκαν ευρωπαϊκοί πόροι σε τρίτα πρόσωπα, πολιτικούς ή όχι, και θα ξεκαθαρίσει αν θα ανοίξει ένας νέος κύκλος ερευνών. Ωστόσο, όπως σημειώνουν πηγές με γνώση της πορείας των ερευνών, ακόμα και αν δεν προκύψουν ευρήματα ή ακόμα και αν η σύμβαση είχε πλήρως νομότυπα ανατεθεί, η ανακριτική ομάδα θα ελέγξει τα τραπεζικά δεδομένα προσώπων που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία του έργου από την αρχή έως και το ναυάγιο.

“

Οι τραπεζικοί λογαριασμοί που βρίσκονται υπό το μικροσκόπιο της ανακριτικής ομάδας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας δεν αφορούν μόνο πολιτικά πρόσωπα, αλλά και όσους με τον ένα ή άλλο τρόπο ενεπλάκησαν στο έργο.

Διερευνούν και τυχόν ευθύνες της Κομισιόν

Η πορεία των ερευνών έχει φέρει στην επιφάνεια και μιαν άλλη σημαντική πτυχή που αφορά τα πρώτα στάδια του έργου, καθώς και τον εποπτικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία παράλληλα με το κομμάτι διαχείρισης ευρωπαϊκών κονδυλίων αναζητεί στοιχεία και απαντήσεις αν η Κομισιόν από την αρχή του έργου είχε διαπιστώσει τόσες σοβαρές παραβιάσεις ώστε να ενεργοποιήσει δια-

δικασία παράβασης εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας, για το πώς βγήκε σε προσφορές, γιατί ανέθεσε το έργο στην κινεζική κοινοπραξία, γιατί δεν την απέρριψε και γιατί δεν προκήρυξε εκ νέου τον διαγωνισμό. Για όλα αυτά η εικόνα που υπάρχει στην ανακριτική ομάδα είναι πως η Κομισιόν και η αρμόδια Διεύθυνση δεν προέβησαν στους απαιτούμενους ελέγχους. Οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το συμπέρασμα

Το δεύτερο σημείο ελέγχου των τραπεζικών δεδομένων αφορά τον εργολάβο του έργου, δηλαδή την κινεζική κοινοπραξία CPP-METRON Consortium Ltd.

στο οποίο έχουν καταλήξει οι ανακριτές είναι πως για το συγκεκριμένο έργο το πλαίσιο που ακολουθήθηκε ήταν προβληματικό εξ αρχής. Προς τούτο οι ανακριτές φανερώνουν ότι έχουν στην κατοχή τους τις τοποθετήσεις όλων των αρμόδιων υπηρεσιών στην Κύπρο. Πληροφορίες αναφέρουν πως οι ανακριτές έχουν εντοπίσει στοιχεία από μια σύσκεψη που έγινε στο Προεδρικό Μέγαρο, το 2019, στην οποία φάνηκε ότι οι όροι της

σύμβασης ήταν αυτοί που άφησαν μοναδικό διεκδικητή του έργου την κινεζική κοινοπραξία. Μάλιστα, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, στην εν λόγω σύσκεψη η εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας απευθυνόμενη στον τότε γενικό ελεγκτή του υπέδειξε πως οι προδιαγραφές της σύμβασης που τέθηκαν με τη σύμφωνη γνώμη και του ίδιου στην ουσία οδήγησαν σε μια φωτογραφική ανάθεση του έργου.

Η σιωπηρή μάστιγα του ψηφιακού εθισμού

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Πάει καιρός που στο σπίτι μας μας απασχολεί το ζήτημα του ψηφιακού εθισμού. Με μια κόρη στην εφηβεία, με τη σύζυγο εκπαιδευτικό στα σχολεία, και με την ανυπόμονη σύγκριση των μαθητών της στην εικοσαετία που είναι στις τάξεις, αντιλαμβανόμαστε πως κάτι πρέπει να κάνουμε. Άλλωστε ο ψηφιακός εθισμός δεν αφορά μόνο τα παιδιά. Αφορά όλους μας.

Και εμείς είμαστε εθισμένοι, και δυστυχώς πολλές φορές και σε άρνηση να το αποδεχτούμε. Ψάχνοντας λίγο βαθύτερα το θέμα, είδαμε τι κάνουν άλλες χώρες, πως η Ευρωπαϊκή Ένωση προσαθεί να το αντιμετωπίσει, αλλά και πως η Αυστραλία έγινε η πρώτη χώρα στον πλανήτη που πήρε, πριν από τρεις εβδομάδες κάποια χειροπιαστά μέτρα. Πως η Αγγλία άλλαξε το ηλικιακό όριο για χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύω-

σης. As τα πάρουμε όμως ένα-ένα. Προσωπικά δεν πιστεύω σε φωτεινούς παντογνώστες. Είναι άλλωστε και το είδος των πολιτικών που απεχθάνομαι. Έκαστος στο είδος του. Εμείς οι πολιτικοί, οφείλουμε να ζητούμε την άποψη των ειδικών για κάθε θέμα. Όχι για να κάνουμε πως συζητάμε και υποκριτικά να κάνουμε πως σημειώνουμε σε μπλοκάκι. Αλλά για να αναζητούμε σε βάθος αυτά που πρέπει να γνωρίζουμε σε κάθε θέμα πριν πάρουμε αποφάσεις και πριν προχωρήσουμε σε δράσεις. Αυτό έκανα και για τον ψηφιακό εθισμό. Διοργάνωσα μια ανοικτή συζήτηση με την αναπληρώτρια καθηγήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου της Κύπρου τη δρ Ειρήνη Καδιανάκη, τον πρόεδρο της Αρχής Εξαρτήσεων Κύπρου και παιδοχειρουργό δρ Χρίστο Μηνά, την ειδική ψυχολόγο δρ

Ντόρις Καμαρά και τη λειτουργό του Κλάδου Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, κα Χρυστάλλα Σολομώντος. Τον συντονισμό ανέλαβε η νθοποιός Ελένη Σιδερά. Ήταν μια παραγωγική συζήτηση. Ως πρώτο συμπέρασμα κράτησα το εξής. Πως ο ψηφιακός εθισμός είναι πιο «προσβάσιμος», αν υπάρχει αυτός ο όρος, από οποιονδήποτε άλλο εθισμό. Πρώτα-πρώτα όλοι οι νέοι, βλέπουν τα πρότυπά τους, τους γονιούς να είναι με ένα κινητό στο χέρι. Και έχουν και τα ίδια τα παιδιά από μια τουλάχιστον συσκευή στην ιδιοκτησία τους από πολύ νεαρή ηλικία. Κατά δεύτερον, το κάνει στο σπίτι χωρίς να χρειάζεται να κρύβεται, όπως ενδεχομένως χρειάζεται για τα ναρκωτικά, για το κάπνισμα, για το αλκοόλ, για τον τζόγο. Κατά τρίτον, δεν στοιχίζει κάτι, είναι δωρεάν, πλην της αγοράς της συσκευής και των

χαμηλών τελών σύνδεσης στο διαδίκτυο. Και τέλος είναι πρώιμος εθισμός, δεν έχουμε ακόμη πλήρη επίγνωση των επιπτώσεών του. Ως δεύτερο συμπέρασμα κράτησα τις πολλαπλές και πολυδιάστατες επιπτώσεις που επιφέρει στην υγεία, ψυχική αλλά όχι μόνο των παιδιών μας. Στα συμπεράσματα επίσης και το τι πρέπει να κάνουμε. Τι οφείλουμε να κάνουμε για να σώσουμε τις επόμενες γενιές. Χρειάζεται να καταρτίσουμε την εθνική στρατηγική για την προστασία των παιδιών από το διαδίκτυο, που θα πρέπει να περιλαμβάνει τρεις μεγάλους στόχους. Την εκπαίδευση των γονιών για να μπορούν να βάζουν όρια στη χρήση και στην έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο, μέσω εξελιγμένων αλλά απλής πλατφόρμας. Ο δεύτερος στόχος είναι να αυξήσουμε σωστά το ηλικιακό όριο, αλλά κυρίως να βρούμε τον τρόπο, ενδεχομένως

μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης για έλεγχο και επιβεβαίωση της ηλικίας. Και ως τρίτο στόχο θα πρέπει να έχει την ενιαία αντιμετώπιση των επιπτώσεων, αλλά και πως η πρόληψη θα επικρατήσει σε ένα μικρό βάθος χρόνου. Σημαντική και η συνεργασία μεταξύ του σπιτιού και του σχολείου. Επίσης δεν χρειάζεται να ανακαλύψουμε τον τροχό. As ζητήσουμε από την Ελλάδα να μας δανείσει τη δική της στρατηγική που παρουσιάστηκε μόλις τον περασμένο Δεκέμβριο και as την προσαρμόσουμε στα δικά μας δεδομένα. Η προσπάθεια ενιαίας αντιμετώπισης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επίσης πολύ νωπή, αλλά έχει ξεκινήσει να ξετυλίγεται και είναι πολύ ενθαρρυντικό πως η Κύπρος έχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Προς το παρόν επικεντρώνεται στο πώς θα γίνει η επιβεβαίωση των στοιχείων των ανήλικων χρηστών στα μέσα

κοινωνικής δικτύωσης που είναι απαραίτητο στοιχείο στην αντιμετώπιση.

Αυτόν τον αθόρυβο εθισμό θα πρέπει να τον εκτιμήσουμε και να τον αντιμετωπίσουμε. Διαφορετικά θα έχουμε σε λίγα χρόνια γενιές νέων που θα χάνονται στις θοήνες των κινητών τους, που η έλλειψη συγκέντρωσης δεν θα είναι η εξαίρεση μα ο κανόνας και που τα στοιχεία κοινωνικής συμπεριφοράς θα μας κατακλύσουν. Επίσης, as ξεκινήσουμε όλοι από τους εαυτούς μας. As βρούμε στις ρυθμίσεις τον χρόνο χρήσης και το πώς βάζουμε όρια στη χρήση. Θα μας βοηθήσει και εμάς και τα παιδιά μας.

Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεμάτων @dmdemetriou

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ανακίνηση των συζητήσεων για ροκάνισμα του βέτο των κρατών-μελών της Ε.Ε. και για υποκατάσταση της υιοθέτησης ομόφωνων αποφάσεων, από ένα σύστημα «ειδικής πλειοψηφίας», ακόμη και σε θέματα διεύθυνσης, προκάλεσε σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μια περίεργη ιδέα του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα, κατά τις συζητήσεις στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο Αντόνιο Κόστα, με αφορμή το μπλοκάρισμα από την Ουγγαρία της ενταξιακής πορείας της Ουκρανίας (και της Μολδαβίας), έριξε στο τραπέζι μια ευφάνταστη ιδέα, που προνοεί λήψη αποφάσεων σε ζητήματα που άπτονται της διεύθυνσης της Ε.Ε., με «ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία» και όχι με ομοφωνία. Η «ιδέα» του Αντόνιο Κόστα, έχει πάντως και «παρελθόν», καθώς ανάλογοι περιεχομένου εισήγηση είχαν καταθέσει από κοινού η Γερμανία και η Σλοβενία, πριν από ενάμιση χρόνο, τον Ιανουάριο 2024, με τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά, υποκατάστασης της ομόφωνης λήψης αποφάσεων με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία, κατά το άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, για πρώτη φορά τίθεται επισήμως από τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου θέμα υποκατάστασης των προβλεπόμενων ομόφωνων αποφάσεων για ζητήματα διεύθυνσης της Ε.Ε., από ένα μο-

Το κυπριακό ΥΠΕΕ, διά της μόνιμης αντιπροσώπου στην Ε.Ε. Χριστίνας Ράφτη, επεσήμανε την ανάγκη τήρησης της συμφωνημένης διαδικασίας/μεθοδολογίας στη λήψη των αποφάσεων. Δηλαδή της ομοφωνίας.

ντέλο ειδικής πλειοψηφίας, έστω και ενισχυμένης. Ειδικότερα, ο κ. Κόστα έριξε στο τραπέζι την τροποποίηση του διαπραγματευτικού πλαισίου της Ουκρανίας (και Μολδαβίας) με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία, με πρόσχημα την παράκαμψη του βέτο της Ουγγαρίας. Κάτι πάντως που εκ των πραγμάτων θα δημιουργήσει ένα εξαιρετικά αρνητικό προηγούμενο, εγκαθιδρύοντας μια συνταγή προώθησης της ενταξιακής διαδικασίας κι άλλων τρίτων χωρών, κατά παράκαμψη της πολιτικής βούλησης του συνόλου των κρατών-μελών. Με πρώτο και κύριο παράδειγμα την Τουρκία, η οποία εδώ και χρόνια ζητάει την παράκαμψη του βέτο κρατών-μελών που όπως ισχυρίζεται, «θέτουν πολιτικά προσκόμματα στην τεχνική διαδικασία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων». Υπονοώντας την Κυπριακή Δημοκρατία.

Η τοποθέτηση Κόστα δεν πέρασε απαρατήρητη από τη Λευκωσία, η οποία πριν από μερικές μέρες, με αφορμή διευκρινίσεις που δόθηκαν στο διπλωματικό επίπεδο της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων COREPER, έστειλε τα δικά της μηνύματα. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το κυπριακό ΥΠΕΕ, διά της μόνιμης αντιπροσώπου στην Ε.Ε. Χριστίνας Ράφτη, επεσήμανε την ανάγκη τήρησης της συμφωνημένης διαδικασίας/μεθοδολογίας στη λήψη των αποφάσεων. Δηλαδή της ομοφωνίας.

Όπως πληροφορούμαστε, στην ίδια συνεδρία η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου κατέστησε σαφές ότι το διαπραγματευτικό πλαίσιο μιας υποψήφιας χώρας μπορεί να τροποποιηθεί μόνο με ομοφωνία. Ωστόσο, όπως ανέφεραν στην «Κ» δύο ξένες διπλωματικές πηγές, η Νομική

Υπηρεσία του Συμβουλίου άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να υπάρχουν κάποιοι «τεχνικοί τρόποι», για πρόοδο στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Ουκρανίας (και της Μολδαβίας) χωρίς τροποποίηση του διαπραγματευτικού πλαισίου. Κάτι που, προφανώς, θα μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες περιπτώσεις.

Εοβησε φωτιές;

Πίσω από τον καπνό της τοποθέτησης του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Αντόνιο Κόστα, για τροποποίηση του διαπραγματευτικού πλαισίου της Ουκρανίας με «ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία», φαίνεται να υπάρχει και φωτιά. Όχι μόνο γιατί ανάλογου περιεχομένου πρόταση είχε υποβληθεί από τη Γερμανία και από τη Σλοβενία. Αλλά και γιατί, όπως έλεγαν πηγές της Ε.Ε. στην «Κ», «είναι μάλλον απίθανο

ο Αντόνιο Κόστα να μη γνωρίζει ότι ζητήματα διεύθυνσης, περιλαμβανομένων των αποφάσεων για το διαπραγματευτικό πλαίσιο μιας υποψήφιας χώρας, ειθίσαι να λαμβάνονται με ομοφωνία και θεωρούνται εξαιρετικά ευαίσθητα για πολλά κράτη-μέλη». Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, «δύσκολα μπορεί να εκληφθεί ως αθώα η ιδέα που έριξε στο τραπέζι», ο Πορτογάλος αξιωματούχος της Ε.Ε.

Ωστόσο, ο διευθυντής του γραφείου του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ενήργησε πυροσβεστικά, επιχειρώντας να ρίξει στα μαλακά το ζήτημα. Όπως έλεγαν στην «Κ» οι ίδιες πηγές, ο διευθυντής του γραφείου του Αντόνιο Κόστα, διατύπωσε τη θέση ότι ο Πορτογάλος αξιωματούχος της Ε.Ε. δεν ήγειρε ζήτημα προς συζήτηση, ούτε έθεσε στο τραπέζι συγκεκριμένη πρόταση προς λή-

ψη απόφασης. Σύμφωνα με τον διευθυντή του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η εν λόγω τοποθέτηση του Αντόνιο Κόστα ήταν απόρροια της γενικευμένης και «συσσωρευμένης» αντίδρασης των ηγετών της Ε.Ε., ως αποτέλεσμα του βέτο που άσκησε η Ουγγαρία στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής, φρενάροντας την προώθηση της ενταξιακής διαδικασίας της Ουκρανίας (και της Μολδαβίας). Και αναγκάζοντας τους ηγέτες των λοιπών 26 κρατών-μελών, να εκδώσουν δική τους θέση, παρακάμπτοντας το βέτο της Βουδαπέστης. Κάτι που παρά τη δεδομένα απαράδεκτη συμπεριφορά της Ουγγαρίας, είναι επίσης εξόχως προβληματικό και δημιουργεί κακό προηγούμενο παράκαμψης της διαδικασίας λήψης ομόφωνων αποφάσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Η Νομική Υπηρεσία

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», την παρέμβαση της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου ζήτησε η Ολλανδία, προκειμένου να καταστεί σαφές κατά πόσον η ιδέα του Αντόνιο Κόστα για τροποποίηση του διαπραγματευτικού πλαισίου της Ουκρανίας, θα μπορούσε να λάβει χώρα με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία. Δηλαδή, εάν αυτή η τροποποίηση θα μπορούσε να μην απαιτεί, ως ειθίσαι, ομοφωνία. Αλλά, να αρκείται στη σύμφωνο γνώμη του 72% των κρατών-μελών, που σε πραγματικούς αριθμούς ανέρχονται σε τουλάχιστον 20, νοούμενου ότι αντιπροσωπεύουν πέραν του 65% του συνολικού πληθυσμού της Ε.Ε.

Η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου απάντησε ότι καταρχήν υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης του διαπραγματευτικού πλαισίου, μιας υποψήφιας προς ένταξη χώρας. Αφενός, τόνισε ότι η υπό συζήτηση τροποποίηση θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μόνο με ομόφωνη απόφαση, δηλαδή με τη συναίνεση και των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε. Αφετέρου, όμως, φρόντισε να επισημάνει ότι υπάρχουν «τεχνικοί τρόποι επίτευξης προόδου» στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις μιας υποψήφιας προς ένταξη χώρας, χωρίς να παραβιάζεται το διαπραγματευτικό πλαίσιο.

Σύμφωνα με ξένη διπλωματική πηγή, «όπως γίνεται αντιληπτό από τις θέσεις που διατύπωσε η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου, ένας τεχνικός τρόπος για εξασφάλιση προόδου στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Ουκρανίας, θα ήταν για παράδειγμα η εναρμόνιση της υποψήφιας χώρας με το κεκτημένο ενός διαπραγματευτικού συμπλέγματος ή κεφαλαίου και εν συνεχεία να λάβει χώρα το τυπικό τελετουργικό ανοίγματος ή ακόμη και κλεισίματος συμπλέγματος/κεφαλαίων». Με άλλα λόγια, θα μπορούσε η εργασία εναρμόνισης της Ουκρανίας να τρέχει και το τυπικό μέρος ανοίγματος/κλεισίματος κεφαλαίων να γίνει «όταν δημιουργηθούν οι κατάλληλες πολιτικές συνθήκες».

«Danish way»

Την ίδια ώρα η Δανία, η οποία ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία της Ε.Ε., το τρέχον, δεύτερο εξάμηνο 2025, κινείται με άξονα το άρθρο 7 της Συνθήκης Ε.Ε., το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να επιβάλλουν κυρώσεις σε άλλο μέλος που διαπιστώνεται ότι παραβιάζει θεμελιώδεις ευρωπαϊκές αξίες. Το άρθρο 7 θα μπορούσε να οδηγήσει ακόμη και στην αναστολή των δικαιωμάτων ψήφου της Ουγγαρίας, αν εφαρμοστεί στην πιο ακραία του μορφή. Η Marie Bjerre, υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Δανίας, δήλωσε ότι «θα ασκήσουμε τη μέγιστη δυνατή πίεση στην Ουγγαρία προκειμένου να άρει τις επικυλώσεις της. Και είμαστε πρόθυμοι να κάνουμε ό,τι μπορούμε, πολιτικά και πρακτικά, προκειμένου να προχωρήσουμε με την Ουκρανία, αλλά και με τη Μολδαβία και τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων», διαμήνυσε η υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Δανίας, κατά την επίσημη ανάληψη της προεδρίας της Ε.Ε. Σημειώνεται ότι οι ενταξιακές διαδικασίες της Ουκρανίας και της Μολδαβίας έχουν διασυνδεδεμένη πορεία. Και ως εκ τούτου, και οι δύο υποψήφιες χώρες, αναμένουν να ανοίξει η πρώτη ομάδα (σύνπλεγμα) διαπραγματευτικών κεφαλαίων, «θεμελιώδη Στοιχεία», η οποία καλύπτει τους τομείς της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ασφάλειας. Ωστόσο, υπό το φως της άρνησης της Ουγγαρίας να προσυπογράψει την προώθηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας, γίνονται σκέψεις για «αποσύνδεση» της Μολδαβίας. Κάτι πάντως που απορρίπτεται, τουλάχιστον επί του παρόντος, η Δανική Προεδρία, θεωρώντας προφανώς ότι μια τέτοια εξέλιξη, ενδέχεται μεν να οδηγήσει σε προώθηση των διαπραγματεύσεων της Μολδαβίας, αλλά την ίδια ώρα θα εκτροχιάσει την ενταξιακή πορεία της Ουκρανίας, αφήνοντάς την μόνη και καθιστώντας την ευκολότερα έρμαιο στις ορέξεις της Ουγγαρίας.

Με προοπτική ο «Πήγασος», αλλά έχει δρόμο ακόμη

Οι ενδείξεις στο τεμάχιο «10» αναπτρώνουν τις ελπίδες για την κυπριακή ΑΟΖ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Μετά την αποτυχία στον στόχο «Ηλέκτρα» επί του τεμαχίου «5» στην κυπριακή ΑΟΖ, η είδηση της εύρεσης ενδείξεων για ύπαρξη κοιτάσματος φυσικού αερίου από την κοινοπραξία της Εκxon, στο τεμάχιο «10», ήρθε να αναπτρώσει τις προοπτικές γι' αυτό το σημείο της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, που το 2019 η ανακάλυψη του κοιτάσματος «Γλαύκος» το ενέταξε ως εξαιρετικά υποσχόμενο, γεωγραφικά, σημείο για την ανεύρεση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Ο «Πήγασος-1» δεν είναι καθοριστικός παράγοντας για το ερευνητικό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ωστόσο, θα συμβάλει, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», στην περαιτέρω ενδυνάμωση του τεμα-

Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου «Πήγασος» και «Γλαύκος» θα μπορούσαν συνολικά να κυμανθούν κοντά στα 10 tcf.

χίου «10» και σίγουρα θα εντάξει το συγκεκριμένο θαλασσοτεμάχιο στο επίκεντρο και άλλων ερευνών εκ μέρους του αμερικανικού κολοσσού.

Οι εκτιμήσεις

Με μια λιτή ανακοίνωση, η οποία δεν ξεκαθαρίζει την ποσότητα φυσικού αερίου που εντόπισε το πλωτό γεωτρήπανο «Valaris DS-9» σε βάθος 1.921 μέτρων, η κυβέρνηση ανακοίνωσε και επίσημα τα ευρήματα της πέμπτης γεώτρησης που

Ο «Πήγασος-1» δεν είναι καθοριστικός παράγοντας για το ερευνητικό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ωστόσο, θα συμβάλει στην περαιτέρω ενδυνάμωση του τεμαχίου «10», εντάσσοντας το συγκεκριμένο θαλασσοτεμάχιο στο επίκεντρο και άλλων ερευνών εκ μέρους του αμερικανικού κολοσσού.

πραγματοποίησε η κοινοπραξία των εταιρειών ExxonMobil Exploration and Production Cyprus (Offshore) Limited (διαχει-

ριστής της γεώτρησης) και Qatar Energy International E&P LLC στον στόχο «Πήγασος-1» του τεμαχίου «10». Επίσημα η Λευκωσία

καθώς και η διαχειρίστρια εταιρεία του τεμαχίου «10» ανακοίνωσαν «την ύπαρξη στήλης καθαρού φυσικού αερίου 350 μέτρων», αποφεύγοντας να αναφερθούν σε ποσότητα όπως είχαν κάνει με την άλλη επιτυχημένη γεώτρηση «Γλαύκος-1» τον Φεβρουάριο του 2019. Πηγές με γνώσεις των εξελίξεων επί της κυπριακής ΑΟΖ αναφέρουν στην «Κ» πως στήλη 350 μέτρων αποτελεί ένδειξη για ποσότητες εγγύς των 5 tcf (τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια) φυσικού αερίου, δεδομένου πως μεγάλα κοιτάσματα της περιοχής με επιβεβαιωμένες ποσότητες προσδιορίζονται από τη στήλη καθαρού φυσικού αερίου. Το κοιτάσμα «Ζορ» στην Αίγυπτο (30 tcf) ανέδειξε στήλες μεταξύ 600 και 800 μ., ενώ η «Αφροδίτη» επί του τεμαχίου «12», με 3,7 tcf, είχε στήλη εγγύς των 285-290 μέτρων. Δεδο-

μένου πως θα υπάρχουν επιβεβαιωτική γεώτρηση στο μέλλον και επίσημες ανακοινώσεις από την αμερικανο-καταρινή κοινοπραξία τις επόμενες εβδομάδες, οι εκτιμήσεις για τον «Πήγασο» δίνουν ως ταβάνι μια ποσότητα μεταξύ 4-5 tcf, εξέλιξη που αν επιβεβαιωθεί αυξάνει τη δυναμικότητα του «10» μαζί με τον «Γλαύκο» στα 9 με 10 tcf (ουσιαστικά στο ένα τρίτο του «Ζορ»). Υπενθυμίζεται πως οι αρχικές εκτιμήσεις του «Γλαύκου» έκαναν λόγο για 5-8 tcf με το κοιτάσμα, σε μεταγενέστερο στάδιο, να βρίσκεται κοντά στα 5 tcf (4 με 4,8). Το τεμάχιο «10», πάντως, σε κάθε περίπτωση, μαζί με το «12» (Αφροδίτη) και τις ανακαλύψεις της ENI στο «6» παίρνει υποψηφιότητα για άμεση ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια, έχοντας προοπτική και για περαιτέρω ανακαλύψεις εντός του.

Χαμηλές είναι οι προσδοκίες για το τι θα προκύψει στη διάσκεψη της Νέας Υόρκης, αναμένοντας στην ουσία το ποιες θα είναι οι πολιτικές εξελίξεις στα Κατεχόμενα.

Κυπριακό στο παιχνίδι του χρόνου

Χαμηλής πολιτικής εξελίξεις αναμένονται στη Νέα Υόρκη με κύριο στόχο να μείνει απλώς ζωντανή η διαδικασία

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η δήλωση της Μαρίας Άνχελα Ολγκίν σε συνέντευξή της στον «Πολίτη» την εβδομάδα που πέρασε, ότι η λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας δεν αποτελεί πλέον κοινό σημείο αναφοράς, πέρασε ως και αδιάφορη στο πολιτικό σκηνικό και την επικαιρότητα. Ήταν όμως μία δήλωση που δεν άφηνε πολλά περιθώρια αισιοδοξίας και σκιαγραφούσε παράλληλα με ακρίβεια το πού βρίσκεται σήμερα το Κυπριακό. Η δήλωση της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών επιβεβαιώνει το βαθύ χάσμα που υπάρχει μεταξύ των δύο κοινотήτων. Ένα βαθύ χάσμα από το ναυάγιο στο Κραν Μοντανά και μετά, αλλά και το πώς η κατάσταση στο Κυπριακό άλλαξε άρδην με τη χρόνια στασιμότητα. Το ερώτημα είναι τώρα τι γίνεται και τι αναμένεται να εκτυλιχθεί στη διάσκεψη της Νέας Υόρκης. Όπως διαφαίνεται, η διάσκεψη αποτελεί στην ουσία μία προσπάθεια να διατηρηθεί η διαδικασία ζωντανή, με επίτευξη κάποιας συμφωνίας στα χαμηλές πολιτικές ζητήματα. Είναι στην ουσία ένα παιχνίδι με τον χρόνο, αναμένοντας τον Οκτώβριο, όταν θα ξεκαθαρίσει το ποιος θα είναι ο ηγέτης της τ/κ πλευράς.

Μικρό καλάθι

Αξίζει να σημειωθεί πάντως πως τον περασμένο Μάρτιο στη Γενεύη, ο γ.γ. των Ηνωμένων

Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες μιλούσε για μία θετική ατμόσφαιρα στις συνομιλίες. Τότε, είχε συμφωνηθεί μεταξύ των δύο ηγετών και ανακοινώθηκε από τον κ. Γκουτέρες δέσμη πρωτοβουλιών για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Σε αυτό το πλαίσιο αναμενόταν πως μέχρι την επόμενη διάσκεψη, δηλαδή αυτή που θα γίνει τις επόμενες μέρες στη Νέα Υόρκη, θα υπήρχε απόφαση για άνοιγμα τεσσάρων σημείων διέλευσης, αποναρκοθέτηση, σύσταση τεχνικής επιτροπής για τη νεολαία,

Οι ελπίδες για άνοιγμα ενός οδοφράγματος, οι παρασκηνιακές κινήσεις Ολγκίν και το ορόσημο του Οκτωβρίου.

πρωτοβουλίες για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, συμπερίληψης των επιπτώσεων στις μεταλλευτικές περιοχές, την ηλιακή ενέργεια στη νεκρή ζώνη και την αποκατάσταση των κοιμητηρίων. Η συμφωνία που ανακοινώθηκε προκάλεσε αισιοδοξία σε κάποιους για το γεγονός πως διατηρήθηκε ζωντανή η διαδικασία και δεν υπήρξε, όπως πολλοί ανησυχούσαν μία προσπάθεια επιρρίψης ευθυνών στην πλευρά μας για τη στασιμότητα. Στους καλά γνωρίζοντες το Κυπριακό, η ανακοίνωση αυτή ήταν η από-

δειξη του πόσο δύσκολα είναι τα πράγματα για την επανέναρξη των συνομιλιών και η εμπέδωση της απουσίας ενός κοινού εδάφους μεταξύ των δύο πλευρών, με αποτέλεσμα πλέον το Κυπριακό να συζητείται σε χαμηλές στάθμες και πολιτικές ζητήματα.

Η κυκλική κινητικότητα, φαίνεται να ευνοεί όλα τα μέρη πάντως αυτή τη στιγμή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης θέλει σίγουρα κάποια πρόοδο στο Κυπριακό και για τη λύση ουσίας αλλά και για τους τακτικής, η Αθήνα θεωρεί πως η κινητικότητα στο Κυπριακό βοηθά παράλληλα τα ελληνο-τουρκικά που είναι σημαντικά για την εξομάλυνση της σχέσης Ε.Ε.-Τουρκίας, ενώ η Αγκυρα θέλει επί του παρόντος να δείξει ένα καλό πρόσωπο δεδομένης της αναδιμόρφωσης της σχέσης της με την Ε.Ε. Ο Ερσίν Τατάρ μπορεί να μην κέρδισε επί του παρόντος το λεκτικό που θέλει, όμως το γεγονός ότι υπάρχει ανοικτό το ζήτημα του επιτρέπει να το ερμηνεύει στο εσωτερικό του ως ενδεχόμενη αλλαγή του πλαισίου λύσης, αν ο ίδιος παραμείνει στο πηδάλιο. Τα Ηνωμένα Έθνη, σε μία περίοδο υπαρξιακής κρίσης και με δεδομένες τις ανεπιλυσες συγκρούσεις, θέλουν να δείξουν πως υπάρχει κινητικότητα και πρόοδος τουλάχιστον σε ένα μεγάλο διεθνές πρόβλημα και αυτός είναι ο λόγος που δίδουν πλέον ιδιαίτερη έμφαση έστω και στα μικρά βήματα.

Ελπίδα για άνοιγμα οδοφράγματος

Τις επόμενες μέρες ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης και ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ μεταβαίνουν στη Νέα Υόρκη, χωρίς ωστόσο να έχουν υλοποιήσει τη δέσμη πρωτοβουλιών που έθεσε στο τραπέζι ο Αντόνιο Γκουτέρες. Σύμφωνα γίνεται προσπάθεια μέχρι και την τελευταία στιγμή να υπάρξουν θετικές εξελίξεις στα Μέτρα που έχουν αποφασιστεί και κυρίως στο κεφάλαιο ανοίγματος οδοφράγματος, που θα ενισχύσει όπως λέγεται τη διαδικασία. Σε αυτή την προσπάθεια, όπως αναφέρουν αρμόδιες πηγές, έντονο ρόλο έχει παίξει η κα Ολγκίν κατά την επίσκεψή της στην Κύπρο. Θα πρέπει να σημειωθεί πως στη Νέα Υόρκη δεν θα συνοδεύσουν αυτή τη φορά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας οι πολιτικοί αρχηγοί, για λόγους πρακτικούς, όπως έχει αναφερθεί. Σύμφωνα με ενημέρωση της «Κ», εκτιμάται πως θα παρευρεθούν οι υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδας και Τουρκίας, ενώ αναμένεται να διευκρινιστεί αν από πλευράς Ηνωμένου Βασιλείου θα συμμετάσχει ο υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων. Ένα ερωτηματικό υπάρχει για τη συμμετοχή της Ε.Ε. και συγκεκριμένα αν ο ειδικός απεσταλμένος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο Γιαχάνας Χαν, θα βρίσκεται έστω και στους διαδρόμους. Σύμφωνα με την ενημέρωση της «Κ»,

επί του παρόντος δεν διαφαίνεται να γίνεται αποδεκτή από την τουρκική πλευρά η συμμετοχή του κ. Χαν στο τραπέζι.

Κρίσιμος χειμώνας;

Κύριος στόχος πάντως, σύμφωνα με διπλωματικές πηγές, είναι να μείνει ανοικτή η διαδικασία μέχρι και τον Οκτώβριο που θα ξεκαθαρίσει το πολιτικό τοπίο στα Κατεχόμενα. Διπλωματικοί κύκλοι σημειώνουν πως αναλόγως των αποτελεσμάτων, μεταξύ Νοεμβρίου και Μαρτίου να κατατεθούν και συγκεκριμένες ιδέες στο τραπέζι. Αξίζει να σημειωθεί πως τον προσεχή Μάιο θα διεξαχθούν οι βουλευτικές εκλογές και δεν αποκλείεται η κινητικότητα να υπάρξει εν μέσω του προεκλογικού. Μία κίνηση που δεν αποκλείεται να δημιουργήσει εσωτερικές αναταράξεις και συζητήσεις, τόσο στο κυβερνητικό στρατόπεδο, όσο και στο μέτωπο της αντιπολίτευσης. Όσο όμως κι αν ο Οκτώβριος αποτελεί σημείο καμπής, υπάρχουν ήδη ανησυχίες για το τι θα μεσολαβήσει τον Σεπτέμβριο στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. Διπλωματικοί κύκλοι εκφράζουν ανησυχία για το ποια θα είναι η στάση του απρόβλεπτου Ντόναλντ Τραμπ απέναντι στον Οργανισμό και αν θα υπάρξει οποιοδήποτε πωσιγόρισμα στην παρουσία της Ειρηνευτικής Δύναμης του ΟΗΕ.

Η αμείλικτη Ιστορία

Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

Είμαστε ήδη στον Ιούλιο της εθνικής συμφωνίας. Και η αναδρομή στην Ιστορία επιβεβαιώνει. Ο Πρόεδρος Μακάριος, παρά τις λυσσώδεις απόπειρες αποκαθάλωσης, ενοχοποιήσεις και αφορισμού του, όπως «ανθενωτικός», «ανθέλληνας», «επίορκος της Φανερωμένης», παραμένει αλώβητος, ακέραιος και άφθορος. Η αναμέτρσή του με την Ιστορία, έχει διαρκές και διαχρονικό θετικό πρόσημο. Γι' αυτό, άλλωστε, όλες οι προσπάθειες αναθεματισμού και πολιτικής και ηθικής του απαξίωσης έπεσαν και πέφτουν στο κενό. Παρά την επιστράτευση προσφάτως και συγγραφής βιβλίων για δήθεν απομυθοποίηση του Μακαρίου.

Τα φρικτά γεγονότα του Ιουλίου του 1974, πραξικόπημα και τουρκική εισβολή, αποτελούν την πιο σκληρή απάντηση της Ιστορίας στους ορκισμένους εχθρούς του Μακαρίου και ταυτόχρονα οδυνηρή επιβεβαίωση των «προφητικών» του προειδοποιήσεων. Η τουρκική εισβολή δεν ήταν

αναπόφευκτη. Όσο και αν υπήρχαν τουρκικά σχέδια προ πολλού εκπονηθέντα. Όσο και αν οι τουρκοί σχεδιασμοί προνοούσαν, ήδη από τη δεκαετία του 1950, τη «διεκδίκηση» της Κύπρου. Όσο και αν οι εκθέσεις Νιχάτ Ερίμ καθόριζαν τις κινήσεις και τους στόχους της Τουρκίας.

Τίποτε, όμως, δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί, να υλοποιηθεί και να πραγματοποιηθεί χωρίς τη συνδρομή, συναισθηματική και συνειδητική εσωτερικών προγεφυρωμάτων και πέμπτης φάλαγγας «εντός των τειχών». Χωρίς να υπάρξει ο «πρόθυμος δούρειος ίππος». Ιδού τα αμάχικα τεκμήρια της αγωνίας, των προειδοποιήσεων, των απεγνωσμένων προσπαθειών του Μακαρίου να «συνετίσει» τους «υπερέλληνες», «ενωτικούς», τους κατά πάντα πλειοδοτούντας σε «πατριωτισμό» και «υγιώς εθνικά σκεπτόμενους».

Ομιλία στην Παλουριώτισσα 2.10.1971: «Η οργάνωσις και δράσις ενόπλων ομάδων μόνον τα διχοτομικά σχέδια των Τούρκων

«Δέκα χρόνια έστειλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλλος να μας κεντρίσουν, να μας ξυπνήσουν, να μας φέρουν ένα μήνυμα»

Παντελής Μηχανικός

δύνονται να εξυπηρετήσουν».

Ομιλία στη Λευκωσία 8.2.1973: «Αλλά και πέραν τούτου, όταν Έλληνες στρέφουν όπλα κατά Ελλήνων, αναπόφευκτος θα είναι η εκ της αδελφοκτόνου διχονοίας εθνική συμφορά. Και θα επικρατήσουν οι εχθροί της Κύπρου διά το κατάντημά μας». «Ποιον σκοπών προάγουν, ποια σχέδια προωθούν οι από μνηνών δραστηριοποιούμενοι ένοπλοι ομάδες, οι βομβιστοί και οι υποκινούντες εις εκτροπήν και ανωμαλίαν; Προωθούν την Ένωση, είναι η απάντησις των δραστών τοιούτων πράξεων. Ενταφιάζουν οριστικώς την

Ένωση, είναι η ορθή απάντησις. Νεκροθάπται της Ενώσεως είναι οι αναλαβόντες ή ενθαρρύνοντες τοιαύτην δραστηριότητα. Αντί της Ενώσεως προωθούν την Διχοτομία στην Κύπρο, προωθούν την Τουρκοποίησης της. Και εγκληματούν κατά της Κύπρου, εγκληματούν κατά του Έθνους. Εάν δεν ανανήψουν, φοβερά θα είναι δι' αυτούς η κρίσις της Ιστορίας».

...«Βοήθεια προς τους Τούρκους και εσχάτη προδοσία είναι η κλοπή όπλων από στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς και γειτνιάζοντας προς Τουρκικά Φυλάκια αστυνομικούς σταθμούς, από τους οποίους προσωπιδιοφόροι νυκτοβάται ήρπασαν τον αμυντικό οπλισμόν διά να εξοπλίσουν αδελφοκτόνους χείρας».

Ομιλία κατά τα αποκαλυπτήρια προτομής του Διονυσίου Σολωμού στις 2 Ιουνίου 1974 στην Πάφο: «Πράξιν εσχάτης προδοσίας αποτελεί η πρόσφατος κλοπή οπλισμού από στρατόπεδον της Εθνικής φρουράς εις Πάφον ως

και άλλαι παρόμοιαι περιπτώσεις. Και των πράξεων τούτων δράσται είναι μέλη της παρανόμου οργανώσεως “Ε.Ο.Κ.Α. Β”, η οποία πολλών κακών διά την νήσον μας πρόξενος εγένετο και μεγάλως εξημίωσε την εθνικήν υπόθεσιν μας. Επιτελείς και μέλη, εμπνευσταί εκ των παρασκηνίων και υποστηρικταί της παρανόμου ταύτης οργανώσεως, έδωκαν δια των επιαισχύντων ενεργειών των και των καταπτύστων πράξεών των επιχειρήματα και όπλα εις τους εχθρούς της Κύπρου. Έγιναν συνειδητώς ή ασυνειδητώς σύμμαχοι των Τούρκων εις την προώθησιν διχοτομικών σχεδίων κατά της Κύπρου».

Ομιλία στη Λευκωσία στις 19 Ιουνίου 1974: «Θύματα και ερείπια είναι ο θλιβερός απολογισμός του καταστροφικού έργου της “Ε.Ο.Κ.Α. Β”». Και επικαίρουν οι εχθροί της Κύπρου, διότι εύρον απροσδόκητον σύμμαχον την “Ε.Ο.Κ.Α. Β”». Εις τι αποσκοπούν και τι επιδιώκουν διά των φοβε-

ρών τούτων εγκλημάτων οι απεχθείς δράσται και οι καθ’ οιονδήποτε τρόπον υποστηρικταί των; Οιαδήποτε και αν είναι η απάντησις των, οιαδήποτε και αν είναι τα προσχήματα, αποτέλεσμα βέβαιον της τοιαύτης δράσεως, εάν συνεχισθῇ, θα είναι το χάος και η καταστροφή, θα είναι ο εθνικός όλεθρος και η συμφορά».

Όμως οι τιμητές, οι αρνιτές και οι υβριστές του Μακαρίου και της συνετής και πολιτικά ορθολογικής πολιτικής του Μακαρίου δεν διανοήθηκαν να συνέλθουν. Οι δραματικές προειδοποιήσεις του Μακαρίου ήχησαν «εις ώτα μη ακουόντων». Και η εθνική καταστροφή επήλθε.

«Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλλος κι όλες ψηφήσανε πάνω στο παχύ μας δέρμα χωρίς τίποτα να νοιώσουμε», Παντελής Μηχανικός.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η παράδοση του πορίσματος της επιτροπής για τους προβληματικούς αερόσακους Takata στον γενικό εισαγγελέα της Δημοκρατίας Γιώργο Σαββίδη, κλείνει ένα ουσιώδες κεφάλαιο μιας υπόθεσης με δύο θανάτους και έναν σοβαρό τραυματισμό και ανοίγει ένα νέο από το οποίο θα προσωποποιηθούν, εάν τεκμηριώνονται, οι ευθύνες πολιτικών προσώπων και κρατικών λειτουργών.

Παραδίδοντας το πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής ο πρόεδρος της Μικαλάκης Χριστοδούλου έδωσε μια πρώτη εικόνα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, οριοθετώντας σε γενικές γραμμές τις ευθύνες που προκύπτουν, ωστόσο την τελευταία πινελιά θα τη βάλει ο γενικός εισαγγελέας μετά τη μελέτη του πορίσματος από την οποία θα εξαρτηθεί αν δοθούν οδηγίες για το επόμενο βήμα που είναι οι ποινικές έρευνες. Τα συμπεράσματα

Το 2017 το TOM με εγκύκλιο του ανακάλεσε την ευθύνη που είχαν οι Διανομείς Καινούργιων Οχημάτων για την ανάκληση οχημάτων και από τρίτες χώρες.

στα οποία κατέληξε η επιτροπή και έτσι όπως τα οριοθέτησε ο κ. Χριστοδούλου, δείχνουν πως το βάρος ευθύνης δεν περιορίζεται μόνο σε πειθαρχικό επίπεδο, αλλά πέφτει σε δημόσιους κρατικούς λειτουργούς, περιορίζοντας για την ώρα τις ευθύνες υπουργών μόνο σε πολιτικές.

Αξιολόγηση που δεν μπορεί να προδικάσει τα συμπεράσματα στα οποία θα καταλήξει ο γενικός εισαγγελέας μετά τη μελέτη του πορίσματος. Αίσθηση κάνει η αναφορά του πρώην δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου πως «υπάρχει εξαιρετική ομοιότητα και τα ίδια συστατικά στοιχεία με το πόρισμα για το Μαρί. Ενδεχόμενα εδώ να υπάρχουν αναλογικά οι ίδιες παραλείψεις», και παραπέμπει σε κοινές νομικές αρχές των δύο υποθέσεων, όπως εξηγούν νομικές πηγές, που ενδεχομένως να καθορίσουν την κατεύθυνση προς την οποία θα κινηθεί η Γενική Εισαγγελία και που ενδεχομένως να θέσει πολιτικά πρόσωπα ενώπιον και ποινι-

Ένα από τα ζητούμενα της μελέτης του πορίσματος για τους Takata από τον γενικό εισαγγελέα θα είναι αν προκύπτουν ποινικές ευθύνες και για πολιτικά πρόσωπα, παρά το γεγονός ότι η Ερευνητική Επιτροπή περιορίστηκε στην απόδοση πολιτικών ευθυνών.

Ποινικές ευθύνες στα πρότυπα του Μαρί

Τα ευρήματα της Επιτροπής για τους Takata και τα επόμενα βήματα του γενικού εισαγγελέα για οκτώ πολιτικούς και λειτουργούς

κών ευθυνών, όπως έγινε με την υπόθεση του Μαρί. Στο ερώτημα αυτό πηγές από τη Νομική Υπηρεσία άφηναν ανοιχτή μια τέτοια εξέλιξη, λέγοντας στην «Κ» πως όλα θα εξαρτηθούν από τη μελέτη του πορίσματος.

Οι ευθύνες

Με βάση το πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής οι ευθύνες που εντοπίστηκαν αφορούν ποινικές, πειθαρχικές και πολιτικές. Στο κάδρο της Ερευνητικής Επιτροπής βρέθηκαν τρεις υπουργοί

από το 2013 μέχρι και το 2014, οι γενικοί διευθυντές του υπουργείου Συγκοινωνιών και μετέπειτα Μεταφορών, καθώς και δημόσιοι λειτουργοί κρατικών τμημάτων όπως το Τμήμα Οδικών Μεταφορών (TOM) την ίδια χρονική πε-

ρίοδο. Από την αξιολόγηση της επιτροπής οι τρεις υπουργοί πέφτουν στα μαλακά, με τον εντοπισμό μόνο πολιτικών ευθυνών. Δεν συμβαίνει το ίδιο με τους γενικούς διευθυντές του αρμόδιου υπουργείου και λειτουργούς του TOM, για τους οποίους η επιτροπή θεωρεί πως ενδεχομένως να προκύπτουν ποινικές αλλά και πειθαρχικές ευθύνες.

Η επιτροπή επικεντρώθηκε στην περίοδο 2013-2023, και το επίμαχο χρονικό σημείο που ενδεχομένως να σχηματοποιήσει ποινικό σκέλος της υπόθεσης είναι το 2017. Χρονιά κατά την οποία το TOM αφαίρεσε την ευθύνη ανακλήσεων μεταχειρισμένων οχημάτων από τρίτες χώρες από τους Διανομείς Καινούργιων Οχημάτων. Εγκύκλιος που εντοπίστηκε από τον βουλευτή των Οικολόγων Σταύρο Παπαδούρη, είχε υπογράψει ο τότε διευθυντής του υπουργείου Μεταφορών και είχε αποκαλύψει η «Κ». Εδώ οι διαπιστώσεις της Ερευνητικής Επιτροπής, εκ πρώτης όψεως, δείχνουν το άρθρο του ποινικού κώδικα που αφορά υποθέσεις «κατάχρησης εξουσίας, ανθρωποκτονίας, πρόκλησης θανάτου λόγω αλόγιστης ή απερίσκεπτης πράξης και τον σοβαρό τραυματισμό του Αλέξανδρου» από προβληματικό αερόσακο Takata.

Τα πρόσωπα

Με επισημάνσεις τόσο από τον γενικό εισαγγελέα της Δημοκρατίας όσο και από τον πρόεδρο της Ερευνητικής Επιτροπής να γίνει σεβαστό το τεκμήριο αθωότητας μέχρι η Δικαιοσύνη να αποφανθεί, ο κ. Χριστοδούλου αναφέρθηκε περιγραμματικά στα πρόσωπα και τον αριθμό όσων εκ πρώτης όψεως φαίνεται να φέρουν ευθύνη για τους Takata.

Ο κ. Χριστοδούλου αναφέρθηκε σε τρία πρόσωπα για τα οποία προκύπτει η διάπραξη ποινικών ευθυνών και άλλα πέντε για πειθαρχικές ευθύνες. Από τα οκτώ πρόσωπα 6 ή 7 κατά τον κ. Χριστοδούλου φαίνεται να αντιμετωπίζουν ποινικές και πειθαρχικές ευθύνες.

Ανάμεσα στα οκτώ πρόσωπα δεν συγκαταλέγονται πολιτικά, μιας και η Ερευνητική Επιτροπή εντόπισε μόνο πολιτικές ευθύνες. Εδώ πρέπει να σημειωθεί η αναφορά του κ. Χριστοδούλου στον νυν υπουργό Μεταφορών Αλέξη Βαφειάδη, ο οποίος όπως είπε ο κ. Χριστοδούλου παρέλαβε καοτική κατάσταση και για τον λόγο αυτό εξαιρείται.

Οι πολιτικές ευθύνες

Παρά το γεγονός ότι η Ερευνητική Επιτροπή δεν συμπεριέλαβε στο κάδρο των ποινικών ευθυνών τους πολιτικούς προϊστάμενους των κρατικών υπηρεσιών (TOM), μια αναφορά του προέδρου της Ερευνητικής Επιτροπής για κοινές νομικές αρχές της υπόθεσης Takata με το Μαρί ενδεχομένως να αποδειχθεί προφητική για την πορεία της υπόθεσης, εάν αυτή καταλήξει στις δικαστικές αίθουσες. Το γεγονός ότι τα πολιτικά πρόσωπα που παρουσιάστηκαν ενώπιον της επιτροπής ισχυρίστηκαν πλήρη άγνοια για τους προβληματικούς αερόσακους και τους χειρισμούς από πλευράς κρατικών υπηρεσιών, δεν κλείνει το κεφάλαιο εντοπισμού ποινικών ευθυνών και από πλευράς πολιτικών προσώπων. Όπως προκύπτει από πληροφορίες της «Κ» από τη Νομική Υπηρεσία αλλά και από νομικές πηγές, η αναζήτηση επιπρόσθετων στοιχείων για το εύρος των ποινικών ευθυνών θα είναι ένα από τα ζητούμενα για την επόμενη μέρα του πορίσματος. Η προσπάθεια των ενδεχόμενων ποινικών ερευνών δεν θα περιοριστεί μόνο σε κρατικούς λειτουργούς, έλεγε αρμόδια πηγή στην «Κ», αλλά θα γίνει προσπάθεια να εντοπιστούν στοιχεία που να τεκμηριώνουν σε ποιο επίπεδο και τι ύψος κινήθηκε η ενημέρωση για τους προβληματικούς αερόσακους.

Η δημοκρατία δεν φοβάται την κρίση. Φοβάται την ακραία αντίδραση

Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Στις 15 Ιουλίου πλησιάζουμε ακόμη μια μαύρη επέτειο για τη σύγχρονη κυπριακή ιστορία: το πραξικόπημα του 1974, που ανοίγει τον δρόμο για την τουρκική εισβολή και τον διαμελισμό της πατρίδας μας. Δεν ήταν απλώς μία ένοπλη εκτροπή – ήταν η αποκορύφωση μιας παρατεταμένης κρίσης εμπιστοσύνης, όπου ο λαϊκισμός, η απουσία θεσμικής ψυχραιμίας και η ανοχή προς την αυθαιρεσία είχαν διαβρώσει τα θεμέλια της δημοκρατίας.

Πέντε δεκαετίες μετά, η δημοκρατία στην Κύπρο δοκιμάζεται αλλιώς: όχι με τανκς, αλλά με κραυγές, με απαξίωση, με φανατισμό. Η πρόσφατη απόφαση του

Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ) και μια σειρά από άλλα δημοσιεύματα που αφορούν τη δικαιοσύνη αποτέλεσαν την αφορμή για μια πρωτοφανή όξυνση στη δημόσια σφαίρα. Οργή, απαίτηση για παραιτήσεις, μηδενισμός θεσμών, γενικεύσεις και ισοπεδωτικός λόγος που επικειρεί να επιβάλει σιωπή αντί για θεσμική βελτίωση.

Να επαναλάβουμε τα αυτονόητα: η σεξουαλική βία δεν μπορεί να γίνεται ανεκτή, ούτε να υποβαθμίζεται. Είναι παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζεται. Τα λάθη που έγιναν (και για τα οποία το ΕΔΑΔ είχε εκδώσει

και άλλες αποφάσεις κατά της Κύπρου στο παρελθόν) θα πρέπει να γίνονται μαθήματα. Δεν χωρούν άλλες δικαιολογίες.

Υπάρχει όμως ακόμη ένα ζήτημα που θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας: το ΕΔΑΔ εκδίδει κάθε χρόνο δεκάδες, αν όχι εκατοντάδες, αποφάσεις που καταδικάζουν πρακτικές κρατών, εθνικών δικαστηρίων ή αξιωματούχων. Και σωστά το πράττει. Δεν πρόκειται για αποδόμηση, αλλά για έναν πολύτιμο έλεγχο του κράτους δικαίου. Δεν οδηγούν κάθε φορά σε παραιτήσεις, γιατί αν συνέβαινε αυτό, τα κράτη θα βυθίζονταν στο χάος και στην ακυβερνησία.

Αυτό που χρειάζεται η δημοκρατία δεν είναι φασαρίες και κραυγές, αλλά ψυχραιμία και θεσμικό διάλογο. Να ακούσουμε τους πολίτες, να δούμε πού απέτυχε το σύστημα, να διορθώσουμε, να προστατεύσουμε τα θύματα και τα δικαιώματά τους, χωρίς να γκρεμίσουμε τη συνταγματική τάξη που είναι η εγγύηση για όλους.

Η προχθεσινή Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου στην Κύπρο για το 2025 χαιρετίζει μεταρρυθμίσεις που ήδη έγιναν και καλεί σε συνέχιση των προσπάθειών. Άρα δεν είναι όλα μαύρα. Ούτε και είμαστε ακινητοποιημένοι. Παρά

τις αδυναμίες του συστήματος, σήμερα είμαστε σε καλύτερη θέση από άλλες εποχές. Υπάρχουν όμως και πολλά άλλα που πρέπει να γίνουν. Και γι αυτό χρειάζεται περαιτέρω διάλογος και συλλογικές ενέργειες.

Η δημοκρατία δεν είναι άκαμπτη, είναι ανθεκτική. Αλλά δεν αντέχει τον λαϊκισμό, την απολυτοποίηση της οργής, την άρνηση των θεσμών. Όσοι επενδύουν στην ισοπέδωση, προσφέρουν υπηρεσία σε όσους επιθυμούν μια κοινωνία χωρίς λογοδοσία και χωρίς πλαίσιο. Μια κοινωνία φοβισμένη, φανατισμένη και ευάλωτη.

Πενήντα ένα χρόνια μετά το

πραξικόπημα, η μεγαλύτερη εγγύηση ότι δεν θα ξαναχάσουμε μαύρες μέρες είναι να ενισχύσουμε τη θεσμική νομιμότητα. Και αυτό ξεκινά από κάτι απλό, αλλά θεμελιώδες: να θυμόμαστε ότι η δημοκρατία δεν απειλείται από τις κρίσεις. Οι κρίσεις μπορούν να είναι μια ευκαιρία και μια επανεκκίνηση σε μια δημοκρατία. Οι δημοκρατίες απειλούνται από τις ακραίες αντιδράσεις με τις οποίες κάποιοι αντιμετωπίζουν τις καταστάσεις! Κι αυτό το μάθημα έπρεπε να το είχαμε ήδη μάθει.

Ο κ. Μαρίνος Κλεάνθους είναι αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ.

MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Η πρόσφατη** καταδικαστική για την Κυπριακή Δημοκρατία απόφαση του ΕΔΑΔ περιλαμβάνει τέτοιες αναφορές για τις παραλείψεις του συστήματος, για την ανάγκη αλλαγής κουλτούρας και για το θέμα της αναστολής της ποινικής δίωξης που πρέπει να μας ξυπνήσουν για να δράσουμε επείγοντως», δηλώνει στην «Κ» ο δικηγόρος Αχιλλέας Δημητριάδης. Αναφέρει ότι η ειδοποιός διαφορά αυτής της απόφασης από άλλες είναι η αναφορά, με όχι κολακευτικό τρόπο, στον βοηθό γενικό εισαγγελέα. Ο κ. Δημητριάδης θέτει το ερώτημα αν ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης εμπιστεύεται τον Σάββα Αγγελίδη να κάνει τη δουλειά του και τον καλεί να σκεφτεί πολύ σοβαρά το ενδεχόμενο να κάνει αίτηση στο Ανώτατο Δικαστήριο για παύση του βοηθού γενικού εισαγγελέα για ανάρμοστη συμπεριφορά. Επισημαίνει ότι πρέπει να προχωρήσουν τάχιστα οι διαδικασίες για διαχωρισμό των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα και να γίνει εισαγωγή ελέγχου στην άσκηση, για παράδειγμα, του δικαιώματος της καταχώρισης αναστολής ποινικής δίωξης.

—Τι δείχνει η πρόσφατη καταδική της Κύπρου από το ΕΔΑΔ για υπόθεση βιασμού;

—Για την ακρίβεια ήταν δύο οι καταδικές. Η μία για την υπόθεση βιασμού και η άλλη για την ελευθερία λόγου. Αυτή η ομοιορροπία από το Στρασβούργο δείχνει ότι έχουμε κενά. Η υπόθεση για τον βιασμό έχει τέτοιες αναφορές για τις παραλείψεις του συστήματος, για την ανάγκη αλλαγής κουλτούρας και για το θέμα της αναστολής της ποινικής δίωξης, που πρέπει να μας ξυπνήσουν για να δράσουμε επείγοντως.

—Υπήρξαν κι άλλες αποφάσεις του ΕΔΑΔ καταδικαστικές για την Κύπρο και για παρόμοιες φύσης υπόθεση, αλλά δεν υπήρξαν τέτοιες αντιδράσεις. Τι διαφορετικό υπάρχει αυτή τη φορά;

—Η ειδοποιός διαφορά αυτής της απόφασης από άλλες είναι η αναφορά, με όχι κολακευτικό τρόπο, στον βοηθό γενικό εισαγγελέα. Αυτό νομίζω πυροδότησε τις αντιδράσεις που έχουν και σαφή πολιτική διάσταση.

—Υπάρχουν αξιώσεις για παραίτηση του Σάββα Αγγελίδη από τη θέση του βοηθού γενικού εισαγγελέα. Τι θα εξυπηρετούσε τέτοια εξέλιξη;

—Σε νομικό επίπεδο μπορεί να βοηθήσει υπό την έννοια ότι αυτού του είδους η συμπεριφορά δεν θα επαναληφθεί από αυτό το άτομο, αφού δεν θα είναι εκεί και θα αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγή. Η πολιτική ανάλυση είναι ότι πρέπει να διορθώσουμε το σύστημα.

—Θεωρείτε ότι είναι μονόδρομος η παραίτηση για τον κ. Σάββα Αγγελίδη;

—Αυτά που αναφέρονται στην απόφαση του ΕΔΑΔ είναι πάρα πολύ άσχημα. Στην παράγραφο 78 για

παράδειγμα καταγράφονται τα εξής: «Το συμπέρασμα του βοηθού γενικού εισαγγελέα φαίνεται επιλεκτικό, με μια στάση ενοχοποίησης του θύματος. Εξέθεσε την αιτήτρια σε δευτερογενή θυματοποίηση μέσω στερεοτύπων που προκαλούν ενοχές, ηθικολογικά και σεξιστικά στερεότυπα, δίνοντας δυσανάλογη έμφαση στην έκφραση των συναισθημάτων της απέναντι στον κα-

τηγορούμενο, ενώ παράλληλα δεν έλαβε υπόψη βασικά στοιχεία που μπορεί να υποδεικνύουν την απουσία συναίνεσης». Όλα αυτά δεν τα λέει ο οποιοσδήποτε, αλλά το ΕΔΑΔ. Είτε μας αρέσει, είτε όχι, αυτή η απόφαση δεσμεύει το κράτος μας. Αν η Γενική Εισαγγελία νιώθει ότι αυτά που αναφέρονται στην απόφαση του ΕΔΑΔ είναι απαράδεκτα και υπερβολικά, να κάνει έφεση.

θητη περίπτωση θα αποτρέπονταν θύματα από το να καταγγέλλουν τέτοιου είδους περιστατικά. —Δεν νομίζετε ότι είναι επικίνδυνο ένας άνθρωπος να μπορεί να αποφασίζει τέτοιο πράγμα, γνωρίζοντας πολύ καλά, πως ό,τι κι αν αποφασίσει, δεν θα αλλάξει; Αυτό είναι συνταγή για κατάχρηση. Άρα δεν θα ήταν καλύτερα να βάλουμε ένα εποπτικό όργανο που να ελέγχει;

—Παρόλα αυτά, έχει το δικαίωμα να το πράξει.

—Απόλυτα, διότι έτσι λέει το Σύνταγμα του 1960. Τώρα, όμως, είμαστε στο 2025. Δεν νομίζετε ότι 65 χρόνια μετά πρέπει να ξαναδούμε αυτό το θέμα;

—Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι προωθεί σχετικές ρυθμίσεις.

—Λυπάμαι, αλλά 38 νομοσχέδια μετά από δύομισι χρόνια δεν είναι αποτελεσματική απάντηση. Δεν μπορώ να το δεχθώ. Για μένα αποτελεσματική απάντηση θα ήταν να τροποποιήσουμε το Άρθρο 113 του Συντάγματος αύριο το πρωί, ώστε να γίνει διαχωρισμός των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα και να γίνει

εισαγωγή ελέγχου στην άσκηση, για παράδειγμα, του δικαιώματος της καταχώρισης αναστολής ποινικής δίωξης. Υπάρχει διακομματική πρόταση νόμου στα συρτάρια της Βουλής εδώ και δύο χρόνια και δεν μίπκε κανείς στον κόπο να τη συζητήσει στην Επιτροπή Νομικών. Ποιος ο λόγος;

—Και μετά τον διαχωρισμό των εξουσιών, πάλι κάποιος θα έχει το δικαίωμα αναστολής ποινικής δίωξης. Συνεπώς, τι αλλάζει;

—Πάντοτε κάποιος θα έχει αυτό το δικαίωμα. Η αλλαγή θα είναι ότι θα υπάρχει ένα εποπτικό όργανο που θα επιβελιώνει ή θα ακυρώνει την απόφαση. Το ανέλεγκτο είναι αυτό που πρέπει οπωσδήποτε να σταματήσει.

—Ο γενικός εισαγγελέας δήλωσε ότι αν θα υπάρξει δικαστικός έλεγχος δεν μπορεί να είναι επί της ουσίας, διότι τα δικαστήρια δεν θα μπορούν να ανταπεξέλθουν με αξιολόγηση της ουσίας όλων των αποφάσεων του γενικού εισαγγελέα.

—Δεν δέχομαι ως δικαιολογία ότι το ανέλεγκτο δεν πρέπει να αλλάξει διότι είναι φασαρία να το πάρουμε

—Ο κ. Αγγελίδης έθεσε το ερώτημα, αν πρέπει να ζητηθεί η παραίτηση ενός δικαστή που κρίνει για παράδειγμα την καταγγέλλουσα σε μια υπόθεση ως αναξιόπιστη.

—Είναι εντελώς διαφορετικά πράγματα. Ο δικαστής κάνει μια δουλειά αφού έχει ακούσει όλες τις πλευρές και το εποπτικό του όργανο κρίνει αν έκανε ή όχι καλά τη δουλειά του. Εδώ έχουμε έναν άν-

στο δικαστήριο, διότι εκείνος που αδικείται θα το πάρει στο ΕΔΑΔ και ιδού τα ρεζιλίκια. Δεν μπορείς να αφήσεις αυτή την τεράστια εξουσία στα χέρια ενός ή δύο ατόμων. Αν κάνουν λάθος, τι γίνεται; Αν έχουν σκοπιμότητα; Δεν θα υπάρχει έλεγχος; Ο έλεγχος μπορεί να γίνεται από το Ανώτατο Δικαστήριο, ή από ένα άλλο σώμα, υπάρχουν διάφορες φόρμουλες.

—Τι μπορεί να γίνει σχετικά με την υπόθεση; Η Νομική Υπηρεσία ανακοίνωσε την πρόθεσή της για επανεκκίνηση της διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου και αναμένει τη θέση της αιτήτριας.

—Εδώ είναι τα ατομικά μέτρα που πρέπει να λάβει το κράτος για να ικανοποιήσει το άτομο για το οποίο διαπιστώθηκε η παραβίαση. Θα ακυρωθεί η αναστολή της ποινικής δίωξης; Αν γίνει αυτό, θα ξεκινήσει ξανά η υπόθεση; Θα πρέπει να γίνει νέα διερεύνηση και να βρεθούν όλα εκείνα τα στοιχεία που το ΕΔΑΔ λέει ότι δεν λάβαμε υπόψη για να υπάρχουν πιθανότητες επιτυχίας; Τι θέλει η αιτήτρια;

—Η Νομική Υπηρεσία πρέπει να ζητή-

θωπο ο οποίος αποφασίζει και δεν έχει κανέναν από πάνω του να τον ελέγχει. Και ήρθε το ΕΔΑΔ από την εξωτερική να πει ότι αυτά τα πράγματα δεν είναι σωστά.

—Υποστηρίζει, επίσης, ότι οι αξιώσεις για παραίτησή του συνιστούν άμεση απειλή προς τη Δικαιοσύνη και ότι όλοι αυτοί που ζητούν κάτι τέτοιο επιχειρούν να επιβάλουν αποφάσεις και προσπαθούν να αφαιρέσουν την ελεύθερη κρίση από τη Δικαιοσύνη.

—Εδώ έχουμε έναν αξιωματούχο που πήρε μια απόφαση. Ένα ανώτερο ευρωπαϊκό δικαστήριο βρήκε ότι υπάρχουν παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αυτά είναι τα γεγονότα. Η δικαιοσύνη εξυπηρετείται περισσότερο από το ΕΔΑΔ παρά από έναν αξιωματούχο του κράτους. Το ευρωπαϊκό δικαστήριο είναι πάνω από την εθνική δικαιοσύνη. Το ΕΔΑΔ κάκισε τη διαδικασία και διαπίστωσε λάθη. Ο βοηθός γενικός εισαγγελέας δέχεται ότι ήταν λάθος. Ωραία, στο ποινικό δικαστήριο, όταν παραδεχθείς ενοχή, δεν υπάρχουν επιπτώσεις; Τώρα συζητάμε ότι παρόλο που δέχθηκε κάποιος το λάθος, δεν θέλει να δεχθεί τις επιπτώσεις. Πολιτικά ομιλούντες, ακόμη και οι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι του κράτους δεν είναι άσχετοι με τις πολιτικές επιπτώσεις που δημιουργούν οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ.

—Μπορεί να κάνει κάτι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας;

—Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης εμπιστεύεται τον Σάββα Αγγελίδη να κάνει τη δουλειά του; Διότι αντικατοπτρίζει και τον ίδιο. Αν το πολιτικό του αισθητήριο λέει ότι για να δεχθείς την ευθύνη και να διορθώσεις τα πράγματα, πρέπει αυτός ο διορισμός να σταματήσει, τότε η διαδικασία είναι συγκεκριμένη. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να κάνει αίτηση στο Ανώτατο Δικαστήριο για παύση του βοηθού γενικού εισαγγελέα για ανάρμοστη συμπεριφορά. Πρέπει να το σκεφτεί σοβαρά και είναι μια απόφαση πολιτικής.

—Μπορεί να τεθεί θέμα ανάρμοστης συμπεριφοράς του βοηθού γενικού εισαγγελέα από την απόφαση του ΕΔΑΔ;

—Βέβαια, θα μπορούσε να εξεταστεί κατά πόσο συνιστά ανάρμοστη συμπεριφορά. Ο γενικός εισαγγελέας ως προϊστάμενός του τού έχει εμπιστοσύνη;

—Και ο γενικός εισαγγελέας βλέπει οργανωμένη προσπάθεια να πληγεί ο θεσμός της Νομικής Υπηρεσίας.

—Στην απόφαση του ΕΔΑΔ διαπιστώνονται πολλά τρωτά σημεία της Νομικής Υπηρεσίας. Το ότι αυτά αναδεικνύονται από κάποιους μπορεί να αποτελεί επιχείρημα για να στηριχθεί ο ισχυρισμός ότι υπάρχει οργανωμένη προσπάθεια να πληγεί η Υπηρεσία;

—Ή μήπως ξέρουν ότι υπάρχει πρόβλημα και πρέπει να το λύσουν, αλλά επειδή δεν θέλουν να το λύσουν προφαρίζονται αυτό;

Το ανέλεγκτο πρέπει οπωσδήποτε να σταματήσει

—Τι θεωρείτε ότι πρέπει να γίνει από δω και πέρα μετά την απόφαση του ΕΔΑΔ;

—Θα έχει ενδιαφέρον ποια θα είναι η αντίδραση της Δημοκρατίας έναντι της απόφασης του ΕΔΑΔ. Θα ασκηθεί έφεση από τη Νομική Υπηρεσία ή όχι; Κατά την άποψή μου, πρέπει να δηλώσει ευθαρσώς ότι δεν θα ασκηθεί έφεση, δείχνοντας έτσι ότι την αποδέχεται.

—Με αφορμή αυτή την υπόθεση επανήλθε και το θέμα του ανέλεγκτου των εξουσιών του γενικού και βοηθού γενικού εισαγγελέα.

—Το ανέλεγκτο της καταχώρισης αναστολής ποινικής δίωξης δεν μπορεί να παραμείνει ως έχει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση έγινε η διερεύνηση, καταχωρήθηκε η υπόθεση στο δικαστήριο και καθ' οδόν ο βοηθός γενικός εισαγγελέας είπε ότι προέκυψαν νέα στοιχεία που ανατρέπουν την αρχική κρίση και γι' αυτό ανέστειλε τη διαδικασία. Αυτό το πράγμα είναι τεράστια επέμβαση στην κανονική πορεία μιας ποινικής διαδικασίας.

—Εξήγησε το σκεπτικό ότι σε αντι-

Ο βοηθός γενικός εισαγγελέας δέχεται ότι ήταν λάθος. Ωραία, στο ποινικό δικαστήριο, όταν παραδεχθείς ενοχή, δεν υπάρχουν επιπτώσεις; Τώρα, παρόλο που δέχθηκε κάποιος το λάθος, δεν θέλει να δεχθεί τις επιπτώσεις.

Σε νομικό επίπεδο, η παραίτηση Αγγελίδη μπορεί να βοηθήσει υπό την έννοια ότι αυτού του είδους η συμπεριφορά δεν θα επαναληφθεί από αυτό το άτομο, αφού δεν θα είναι εκεί και θα αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγή.

Λυπάμαι, αλλά 38 νομοσχέδια από την κυβέρνηση μετά από δύομισι χρόνια δεν είναι αποτελεσματική απάντηση. Δεν μπορώ να το δεχθώ.

Δεν δέχομαι ως δικαιολογία ότι το ανέλεγκτο δεν πρέπει να αλλάξει, γιατί είναι φασαρία να το πάρουμε στο δικαστήριο, διότι εκείνος που αδικείται θα το πάρει στο ΕΔΑΔ και ιδού τα ρεζιλίκια.

Αν η Γενική Εισαγγελία νιώθει ότι αυτά που αναφέρονται στην απόφαση του ΕΔΑΔ είναι απαράδεκτα και υπερβολικά, να κάνει έφεση.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, δικηγόρος

Ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης εμπιστεύεται τον Σάββα Αγγελίδη;

Μπορεί να κάνει αίτηση στο Ανώτατο Δικαστήριο για παύση του βοηθού γενικού εισαγγελέα για ανάρμοστη συμπεριφορά

Δίνοντας βήμα στον θιασώτη των δύο κρατών

Πώς η συνέντευξη του Τατάρ από τον Φειδία οδήγησε σε κύμα οργής

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο **ευρωβουλευτής** Φειδίας Παναγιώτου κατόρθωσε ξανά να γίνει viral για τον τρόπο που κινείται πολιτικά ως προς την παραγωγή περιεχομένου, αυτή τη φορά μετατοπίζοντας το ενδιαφέρον από το Ουκρανικό και «επιστρέφοντας» σε συνδεδεμένο με το Κυπριακό περιεχόμενο. Η προαναγγελία της συνέντευξης του κ. Παναγιώτου με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, σε μια περίοδο κορύ-

Ο **ευρωβουλευτής, και δημοφιλής** *YouTube, Φειδίας Παναγιώτου, εκτός του Τουρκοκύπριου ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, προανήγγειλε και συνέντευξη με τον ηγέτη της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης, Τουφάν Ερχιουρμάν.*

φωσης της διαδικασίας του ΟΗΕ για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών –αλλά και προεκλογικού στα Κατεχόμενα– έγινε γρήγορα αντικείμενο οργής αλλά και καθολικής πολιτικής κριτικής από κυβέρνηση και κόμματα, δείχνοντας πως ο νεαρός YouTube γνωρίζει καλά να παίζει την κάρτα της πρόκλησης αντιδράσεων για αμφιλεγόμενες κινήσεις του προκειμένου να αποκτήσει views (άρα και χρήματα από αυτά). Η συνέντευξη Τατάρ μετρούσε ήδη πάνω από 88.000 θεάσεις μέχρι την Παρασκευή το μεσημέρι, με τον αλγόριθμο αλληλεπίδρασής της με χρήστες, στην πλατφόρμα του YouTube, να ξεπερνάει τα 1.100 σχόλια.

Ωστόσο, αυτή τη φορά, το ζήτημα είχε δύο (συν μία) πτυχές εξέτασης από σκοπιάς ανάλυσης της συνέντευξης Τατάρ στη δημόσια σφαίρα: Το πώς ένας εκλεγμένος Έλληνοκύπριος ευρωβουλευτής πήρε συνέντευξη από τον Τουρκοκύπριο ηγέτη στο λεγόμενο προεδρικό της «ΤΔΒΚ», αλλά και πώς, στο μεσοδιάστημα μεταξύ της προαναγγελίας της συνέντευξης (αποσπάσματα υπό τη μορφή μικρών βίντεο/reels) και της δημοσιοποίησης, το γεγονός έγινε όπλο στη φαρέτρα στοχευμένης προπαγάνδας από συγκεκριμένους τουρκικούς και τουρκοκυπριακούς κύκλους. Αναπόφευκτα και η πτυχή του αν ο κ. Παναγιώτου στάθηκε, κριτικά,

ενώπιον ενός Τουρκοκύπριου πολιτικού που είναι θιασώτης μετά το 2020 της «λύσης δύο κρατών» και της αναγνώρισης της παράνομης αποσχιστικής οντότητας, αποτελεί ένα ξεχωριστό πεδίο ανάγνωσης.

Δικαιούται ή όχι;

Το ερώτημα που αναπόφευκτα τίθεται ως προς το αν ή όχι ο κ. Παναγιώτου νομιμοποιεί τον κατοχικό ηγέτη έχει βάση, ωστόσο, και κυριαρχώντας στη δημόσια σφαίρα ως τέτοιο, δεν είναι το σημαντικότερο. Θεσμικά, ένας ευρωβουλευτής δεν δεσμεύεται από την επίσκεψη σε ένα μη αναγνωρισμένο κράτος όπως η λεγόμενη ΤΔΒΚ και στο παρελθόν είδαμε –όπως και πρόσφατα με τον κ. Παναγιώτου κι άλλα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην περίπτωση της επίσκεψης στη Ρωσία– επισκέψεις σε περιοχές που δεν αναγνωρίζονται διεθνώς ή αποτελούν αποσχιστικές οντότητες. Κριμαία, Ναγκόρνο-Καραμπάχ (λεγόμενη Δημοκρατία του Αρτσάκ) αποτελούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις. Σε ηθικό επίπεδο ένας ελληνοκυπριακός καταγωγής, εκλεγμένος πολιτικός, να παίρνει συνέντευξη από έναν Τουρκοκύπριο θιασώτη της διχοτόμησης και μάλιστα εντός κτηρίου («Προεδρικού») μιας παράνομα αποσχισθείας οντότητας, που δεν αναγνωρίζεται διεθνώς με κρατική υπόσταση, είναι

ασφαλώς κατακριτέο. Ακόμη κι αν η παραδοξότητα του Κυπριακού είναι να συνομιλούν οι επικεφαλής των δύο κοινοτήτων ως ηγέτες αυτών, ο κ. Παναγιώτου ασφαλώς και δεν είναι δημοσιογράφος και θα μπορούσε, κάλλιστα, να επιλέξει ένα άλλο μέρος προκειμένου να δώσει βήμα στον κ. Τατάρ. Ωστόσο, αυτό που καταγράφεται σε επίπεδο δημόσιας σφαίρας ως αντίδραση στην επιλογή του κ. Παναγιώτου μοιάζει και με την τελική επιδίωξη μιας αμφιλεγόμενης συνέντευξης. Όλοι εστίασαν σε αυτό σε ένα τεράστιο επίπεδο whataboutism που ξεκινούσε από την ολοκληρωτική καταδική και κατέληγε στην πρώτη τηλεοπτική συνέντευξη Ντενκτάς, του ιστορικού ηγέτη των Τουρκοκυπρίων, σε ε/κ μέσο τη δεκαετία του '90, καθώς και στο κλίμα σχετικής πόλωσης του 2004 σχετικά με την άτυπη συνάντηση Ντενκτάς-Παπαδόπουλου.

Η μεγάλη εικόνα

Πίσω στη δεκαετία του '30 ο όρος «χρήσιμος ηλίθιος» (useful idiot) αποδόθηκε, ιστορικά, στον Βλαντίμιρ Ίλιτς, Λένιν, ως πολιτικός τρόπος περιγραφής κάποιου που δρώντας ακούσια εξυπηρετεί την ατζέντα ενός τρίτου δρώντα, ωστόσο μεταπολεμικά και δη την περίοδο της κορύφωσης του Ψυχρού Πολέμου, η Δύση τον επέβαλλε ως αντικείμενο περιγραφής πολιτικών που ακούσια εξυπ-

ρετούσαν τη σοβιετική προπαγάνδα. Η προαναγγελία της συνέντευξης Τατάρ από τον Φειδία έγινε γρήγορα αντικείμενο στοχευμένης προπαγάνδας από τουρκικούς, πολιτικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους, αλλά και από τουρκοκυπριακούς κύκλους εθνικιστών που δραστηριοποιούνται διαχρονικά με βάση το Λονδίνο, σε εκστρατείες νομιμοποίησης της λεγόμενης ΤΔΒΚ ή διεθνούς αναγνώρισής της, αποδομώντας παράλληλα σε όλο το εύρος την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά και το ιστορικό πλαίσιο των γεγονότων της σύγχρονης Ιστορίας του Κυπριακού. Σε αυτό το επίπεδο, ο Φειδίας παρουσιάστηκε ως νομιμοποιητής του «Προέδρου της ΤΔΒΚ» ως προς τη διάσταση συνάντησής του με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, ενώ δεν έλειψαν και υπερβολές τύπου «Τατάρ πολιτογράφος τον Φειδία ως πολίτη της ΤΔΒΚ». Ηθελμένα ή μη ο ίδιος ο κ. Παναγιώτου στο μεσοδιάστημα μεταξύ της προαναγγελίας και της δημοσιοποίησης της συνέντευξης δεν μπόρεσε καν στο κόπο να αντιπαραβάλει αυτή τη διάσταση, εν μέσω μάλιστα πυρών σκληρής κριτικής εναντίον του, και αρκέστηκε στη διάσταση της «πρόσδοξης της ελευθερίας της έκφρασης».

Στο διά ταύτα

Παρακολουθώντας κανείς μία ώρα και σαράντα λεπτά συνέντευ-

ξης του Ερσίν Τατάρ στον Φειδία Παναγιώτου, αντιλαμβάνεται με ευκολία τρία μοτίβα:

1) Τον τρόπο με τον οποίο ο Τουρκοκύπριος ηγέτης αντιλαμβάνεται το βήμα που του παραχωρείται για να επιμείνει στις αφετηριακές του θέσεις περί δύο κρατών αλλά και στη δική του, εναλλακτική, εκδοχή της πραγματικότητας ως προς τα ιστορικά γεγονότα του Κυπριακού, που αντικατοπτρίζουν πάγιες θέσεις αφηγημάτων της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Είναι προφανές πως ο κ. Τατάρ εκμεταλλεύεται την πολιτική αφέλεια του Φειδία για να κάνει μια ειλικρινή συζήτηση για το Κυπριακό, που θα μεταφέρει τις αντιδράσεις στην κοινότητα του τελευταίου.

2) Τη δυσκολία, εκούσια ή ακούσια, του Φειδία Παναγιώτου να προβάλει ισχυρό αντίλογο στα λεγόμενα του κ. Τατάρ, κάτι φυσικά που δείχνει ή προς την κατεύθυνση της πολιτικής ανικανότητας ή στην απουσία βούλησης για να προτάξει ουσιαστική αντιεπιχειρηματολογία στα λεγόμενα του κατοχικού ηγέτη και

3) στο πώς ο ίδιος ο κ. Παναγιώτου, κάτι που διαφάνηκε στο περιεχόμενό του για το Ουκρανικό έντονα, αντιλαμβάνεται τον ρόλο του. Ακόμη και ο τίτλος της συνέντευξης του δεν επιβεβαιώνει το ενδιαφέρον του Φειδία «περί υποβοήθησης της διαδικασίας στο Κυπριακό», που απάντησε αμέσως μετά την κριτική που δέχτηκε. Ένας τίτλος μη-ουδέτερος που παραπέμπει σε κάποιον τρίτο παρατηρητή που εξετάζει «γιατί δεν έχει νομιμοποιηθεί ένα μόρφωμα σαν την “ΤΔΒΚ”».

Μένει φυσικά να διαφανεί, για σκοπούς ολοκληρωμένης εικόνας, και η συνέντευξη με τον Ερχιουρμάν, δεδομένου πως ο Φειδίας μέχρι στιγμής έχει δείξει σιניתάλα απεύθυνσης προς την πλευρά των Ε/κ που προσλαμβάνουν το Κυπριακό υπό τη διάσταση της επαναπροσέγγισης. Ένας έμπειρος παρατηρητής του Κυπριακού αναφέρει στην «Κ» πως ο Φειδίας θα κριθεί κι εκεί, δείχνοντας αν όντως διαδραματίζει ρόλο χρήσιμου ηλίθιου ή αν απλώς εκμεταλλεύεται το Κυπριακό και τις εξελίξεις στην τουρκοκυπριακή κοινότητα υπό το πρόσχημα της «μίσης ιστορίας» που αναφέρει πως γνωρίζει ο ίδιος απλώς για τα views.

Επιστροφή στις ρίζες: Ανοιχτό στοίχημα και μεγάλη ευθύνη για τον ΔΗΣΥ

Του **δρος ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΖΑΜΠΑ**

Στην Ευρώπη τα μεγάλα πολιτικά ρεύματα δεν απέφυγαν ποτέ τη δοκιμασία της κρίσης. Ούτε οι δεξιές, ούτε οι χριστιανοδημοκρατικές, ούτε οι συντηρητικές παρατάξεις. Αντίθετα, κάθε φορά που βρέθηκαν σε κρίσιμο σταυροδρόμι ή ενώπιον αμφισβήτησης, αναγκάστηκαν να κοιτάξουν πίσω, να ξεσκονίσουν το αρχικό τους αφήγημα, να ξαναδιαβάσουν τον πυρήνα τους και, τελικά, να αναμετρηθούν με αυτόν.

Ένα από τα πιο εύστοχα παραδείγματα, αποτελεί το βρετανικό Συντηρητικό Κόμμα τη δεκαετία του '90. Η παρακαταθήκη της Μάργκαρετ Θάτσερ, είχε αρχίσει να βαραίνει το κόμμα και η κοινωνία αναζητούσε κάτι καινούργιο. Οι Τόρνδες βυθίστηκαν στην εσωστρέφεια και ηττήθηκαν ταπεινωτικά το 1997. Όμως, λίγα χρόνια αργότερα, υπό τον Ντέιβιντ Κάμερον, τολμήσαν να επαναπροσδιορίσουν τη συντηρητική ταυτότητα, προτάσσοντας αξίες όπως το «compassionate

conservatism» (συντηρητισμός με ενσυναίσθηση), δίνοντας φωνή σε νέες κοινωνικές ομάδες, χωρίς να απεμπολούν τις βασικές αρχές τους για ελευθερία, υπευθυνότητα και σταθερότητα.

Αρκετά χρόνια νωρίτερα, στη μεταπολεμική Γερμανία μέσα στα ερείπια του πολέμου ιδρύθηκε το 1949 το CDU. Ο Αντενάουερ επέλεξε να αγνοήσει τις σειρήνες του ακραίου εθνικισμού και αντ' αυτού έστησε τη νέα πολιτική ταυτότητα πάνω σε αρχές χριστιανικής ηθικής, δημοκρατίας, κοινωνικής οικονομίας της αγοράς και ευρωπαϊκής συνεργασίας. Λιγότερο γνωστή είναι μια συμβολική κίνηση του Αντενάουερ το 1950. Τις παραμονές της ψήφησης του πρώτου μεγάλου προγράμματος ανασυγκρότησης, οργάνωσε μια μυστική σύναξη με παλαιούς αντιπάλους από όλο το πολιτικό φάσμα, ζητώντας τους να διατυπώσουν ανώνυμα τις κριτικές τους για το CDU. Αυτό του επέτρεψε να διαμορφώσει το πρόγραμμα ως

προϊόν εθνικής συναίνεσης, συνδυάζοντας τον χριστιανοδημοκρατικό πυρήνα με ένα πολιτικό άνοιγμα χωρίς προηγούμενο για τα γερμανικά δεδομένα.

Στη Γαλλία, η δεκαετία του '70 ήταν εποχή σύγχυσης και ριζοσπαστισμού. Οι διάδοχοι του Ντε Γκωλ, φάνταζαν ξεπερασμένοι.

Είναι πρόκληση και ταυτόχρονα η ευκαιρία να αναζητήσουμε ξανά το σημείο εκκίνησης.

Το 1976, ο Ζακ Σιράκ, αφού διαφώνησε με την πολιτική ελίτ, αποφάσισε να γυρίσει στα άγραφα τετράδια του κινήματος και να ξανασυστηθεί σε αγρότες, εργάτες και μικρομεσαίους. Λέγεται πως στις αρχές του 1977, σε ένα χωριό της Νορμανδίας, σε μια συγκέντρωση με λιγότερους από 20 κατοίκους, ο Σιράκ έγραψε στο τετράδιό του «οι ρίζες μας

δεν βρίσκονται στο παρελθόν, αλλά σε κάθε άνθρωπο που συναντάμε σήμερα». Αυτή η φράση έγινε off-the-record motto στην καμπάνια που τον έφερε τελικά σε θέση ηγέτη και μεταρρυθμιστή της γαλλικής Δεξιάς.

Περαιτέρω, ένα ακόμα ενδιαφέρον παράδειγμα προέρχεται από τη Σουηδία. Στις αρχές της δεκαετίας του '30, όταν το συντηρητικό κόμμα βρέθηκε στο περιθώριο, αποφάσισε να στραφεί σε μια ριζική εσωτερική απογραφή αξιών, καταγράφοντας, μέσω ανοικτών επιστολών στους πολίτες, τι θα ήθελαν να αλλάξει στη χώρα. Η πρωτοβουλία αυτή ονομάστηκε «den orpna dialogen» και οδήγησε στην αναγέννηση του κόμματος μετά τον Β΄ Π.Π.

Όλα αυτά τα ιστορικά στιγμιότυπα έχουν έναν κοινό παρονομαστή. Η πραγματική αναγέννηση δεν έρχεται με μεγαλοστομίες ή πίσω από κλειστές πόρτες, αλλά με επιστροφή στις αληθινές αξίες, άνοιγμα στον διάλογο και αυτο-

γνωσία με το απαραίτητο θάρρος. Σε αυτήν ακριβώς τη στιγμή βρίσκεται σήμερα ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Η συγκυρία μετά τις προεδρικές εκλογές, έφερε το κόμμα σε μια μακρά περίοδο εσωστρέφειας. Μια περίοδο που, αφενός αφήσαμε πίσω μας, αφετέρου τη βρίσκουμε συνεχώς μπροστά μας με κάθε πιθανή και απίθανη αφορμή. Είναι λοιπόν πρόκληση και ταυτόχρονα η ευκαιρία να αναζητήσουμε ξανά το σημείο εκκίνησης.

Ο ΔΗΣΥ διαθέτει μια τεράστια παρακαταθήκη. Το δράμα του Γλαύκου Κληρίδη, την έμφαση στη μετριοπάθεια, τον διάλογο, την ευρωπαϊκή πορεία, την εθνική μας ταυτότητα και την κοινωνική υπευθυνότητα. Αυτές οι αρχές, δοκιμασμένες σε κρίσιμες περιόδους της κυπριακής ιστορίας, παραμένουν ο μόνος σταθερός πυρήνας πάνω στον οποίο μπορεί να χτίσει ξανά την επιστοσύνη της κοινωνίας.

Δεν είναι εύκολο να αναγνωρίσει κανείς ότι απαιτείται

επαναπροσδιορισμός. Όμως, τα παραδείγματα της ευρωπαϊκής πολιτικής δείχνουν πως η πραγματική αναγέννηση έρχεται, όταν το κόμμα βρει το θάρρος να ξαναδιαβάσει το DNA του, να επενδύσει στη συλλογικότητα, να ανανεώσει τη γλώσσα του και να ακούσει ξανά τη βάση του.

Σαράντα εννέα χρόνια από την ίδρυσή του, η περίοδος που διανύει ο ΔΗΣΥ είναι ακριβώς αυτή. Είναι η περίοδος που θα κρίνει αν το κόμμα θα περιοριστεί σε ρόλο διαχειριστή μιας φθινοσυρούς πορείας, ή αν θα πάρει το ρίσκο να μετατρέψει την κρίση σε ένα νέο ξεκίνημα, αντλώντας δύναμη από ό,τι καλύτερο έχει να αναδείξει η ιστορία, η ιδεολογία του και οι ευεργετικές πολιτικές του στο πέρασμα των προηγούμενων δεκαετιών. Το στοίχημα είναι ανοιχτό και η ευθύνη μεγάλη.

Ο δρ Νεόφυτος Ζαμπάς είναι μέλος του Πολιτικού Γραφείου Δημοκρατικού Συναγερμού.

Τι μας μαθαίνουν τα μυρμήγκια

Η έρευνα του Μιχάλη Μαυροβουνιώτη στο Κέντρο Αριστείας «Ερατοσθένης», που μπορεί να αλλάξει την καθημερινότητα των ανθρώπων

Συνέντευξη στον ΚΩΣΤΗ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

Ο δρ Μιχάλης Μαυροβουνιώτης, που έχει αφιερώσει πάνω από δέκα χρόνια στη μελέτη και την ανάπτυξη αλγορίθμων Βελτιστοποίησης Αποικίας Μυρμηγκιών (ACO), είναι πεπεισμένος πως ο τρόπος που λειτουργούν τα μυρμήγκια μπορεί να βελτιώσει την καθημερινότητα των ανθρώπων. Μπορούν να μας βοηθήσουν να φτιάξουμε πιο έξυπνες πόλεις, να κάνουμε πιο αποτελεσματικά τα δίκτυα μεταφορών, να αντιμετωπίσουμε πιο δυναμικά περιόδους κρίσεων, όπως για παράδειγμα να βελτιώσουμε την ταχύτητα ανταπόκρισης των ασθενοφόρων. Κάτι στο οποίο εργάζεται με την ομάδα του αυτή την περίοδο. Τα αποτελέσματα της φιλοδοξίας, βραβευμένων έρευνάς του στο Κέντρο Αριστείας «Ερατοσθένης» του ΤΕΠΑΚ, τον έχουν κατατάξει στους κορυφαίους επιστήμονες και στο Top 0,05% από την έγκριτη πλατφόρμα ScholarGPS. Κάτι που έπεισε μεγάλους οργανισμούς να προσφέρουν χρηματοδότηση και να ανεβάσουν το επίπεδο της επιστημονικής έρευνας στην Κύπρο.

Μας μίλησε για το πώς η παρατήρηση και μίμηση της φύσης μπορεί να οδηγήσει σε καινοτόμες λύσεις, νέες προοπτικές και στην ερευνητική αριστεία με πρακτικά εφαρμόσιμα αποτελέσματα για βελτίωση της ανθρωπότητας.

–Τι ιδιαίτερο έχουν οι αποικίες μυρμηγκιών που τράβηξαν την προσοχή σας και έγιναν αντικείμενο της έρευνάς σας;

–Οι αποικίες μυρμηγκιών, παρά την απλότητά τους σε ατομικό επίπεδο, παρουσιάζουν μια ιδιαίτερα δομημένη κοινωνική οργάνωση σε συλλογικό επίπεδο. Λόγω αυτής της συλλογικής οργάνωσης, οι αποικίες μυρμηγκιών μπορούν να εκτελούν πολύπλοκες εργασίες που τις πλείστες φορές ξεπερνούν κατά πολύ τις ατομικές ικανότητες ενός μόνο μυρμηγκιού. Και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αν αναλογιστούμε ότι η οπτική αντίληψη πολλών ειδών μυρμηγκιών είναι περιορισμένη, ενώ υπάρχουν και είδη μυρμηγκιών που είναι εντελώς τυφλά. Ένα από τα σημαντικότερα ευρήματα της πρώιμης έρευνας σχετικά με τη συλλογική συμπεριφορά των μυρμηγκιών ήταν ότι το μεγαλύτερο μέρος της επικοινωνίας μεταξύ τους βασίζεται στις φερομόνες, τις χημικές ουσίες που παράγονται από τα μυρμήγκια καθώς περπατούν. Μία από τις κύριες εφαρμογές αυτής της ιδιαιτέρας μαζικής επικοινωνίας όπου τα μυρμήγκια συντονίζονται κατα-

«Η εφαρμογή της έρευνάς μας θα είναι έτοιμη προς χρήση από την Υπηρεσία Ασθενοφόρων Κύπρου στα μέσα του 2026».

πληκτικά τη βλέπουμε στη διαδρομή προς την πηγή της τροφής. Ανικνεύοντας τα ίχνη φερομονών καταλήγουν να ακολουθούν όλα την πιο σύντομη διαδρομή που ανακαλύφθηκε από άλλα μυρμήγκια της αποικίας.

Αυτές οι συλλογικές συμπεριφορές ζώων όπως τα μυρμήγκια ή τα πουλιά, μέλισσες κ.ά. έχουν εμπνεύσει στους επιστήμονες τους αλγόριθμους Βελτιστοποίησης Αποικίας Μυρμηγκιών ACO (Ant Colony Optimization).

–Που ουσιαστικά είναι αλγόριθμοι βασισμένοι στις συμπεριφορές της φύσης;

–Ναι. Είναι οι αλγόριθμοι ACO, ανήκουν στη λεγόμενη «Νοημοσύνη Σμήνους» (Swarm Intelligence), μία υποκατηγορία της Τεχνητής Νοημοσύνης που εμπνέεται από συλλογικές συμπεριφορές ζώων και εντόμων. Στο επίκεντρο της έρευνας βρίσκεται η ανακάλυψη συντομότερων διαδρομών, όπως ενεργούν τα μυρμήγκια στην αναζήτηση τροφής, η οποία μεταφέρεται σε προβλήματα δρομολόγησης και επιχειρησιακής έρευνας. Οι αλγόριθμοι ACO βρίσκουν βέλτιστες λύσεις σε πολύπλοκα προβλήματα των οποίων η επίλυσή τους απαιτεί ώρες ή μέρες, όπως οι δρομολογήσεις δικτύων, σε διάστημα δευτερολέπτων.

Ο δρ Μιχάλης Μαυροβουνιώτης, συντονιστής του Τμήματος Μεγάλων Δεδομένων Γης στο Κέντρο Αριστείας «Ερατοσθένης» του ΤΕΠΑΚ και η ομάδα του μαθαίνουν παρακολουθώντας τη δομημένη κοινωνική οργάνωση των μυρμηγκιών.

–Η έρευνά σας μετρά περισσότερο από δέκα χρόνια και είναι διεθνώς αναγνωρισμένη. Πώς διεξάγεται;

–Όντως ασχολούμαι για πάνω από δέκα χρόνια με το ερευνητικό πεδίο της Βελτιστοποίησης Αποικίας Μυρμηγκιών, από την πτυχιακή μου εργασία. Από τότε, το πεδίο αυτό έγινε βασικός άξονας της ερευνητικής μου δραστηριότητας. Συμμετείχα σε αρκετά ερευνητικά έργα που αξιοποιούν τέτοιους αλγόριθμους σε τομείς όπως η δυναμική δρομολόγηση οχημάτων και η ανάλυση δεδομένων. Έχω αναπτύξει νέες βελτιωμένες παραλλαγές των αλγόριθμων αυτών που μέχρι και σήμερα αποτελούν σημείο αναφοράς του συγκεκριμένου ερευνητικού πεδίου. Έχω

δημοσιεύσει και συνεχίζω να δημοσιεύω σχετικά άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, βιβλία και πρακτικά συνεδρίων. Συμμετέχω σε διάφορες επιτροπές σε αρκετά διεθνή συνέδρια. Επίσης, είχα την τιμή να συνεργαστώ με σπουδαίες επιστημονικές και ερευνητικές ομάδες σε διεθνές επίπεδο. Γενικά η προσέγγισή μου περιλαμβάνει βασική έρευνα, τόσο σε θεωρητική ανάλυση όσο και σε πειραματική εφαρμογή, με στόχο τη συνεχή βελτίωση της αποδοτικότητας και προσαρμοστικότητας των αλγορίθμων αυτών σε ρεαλιστικά προβλήματα.

–Πώς η μελέτη του τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας των μυρμηγκιών μπορεί να μας βοηθήσει να οργανώσουμε καλύτερα τις κοινωνίες των ανθρώπων;

–Η μελέτη της κοινωνικής οργάνωσης των μυρμηγκιών μάς προσφέρει πολύτιμα διδάγματα για τη βελτίωση της λειτουργίας των ανθρώπινων κοινωνιών. Τα μυρμήγκια αποτελούν εξαιρετικό παράδειγμα συνεργασίας, άψογου καταμερισμού εργασίας και συλλογικής λήψης αποφάσεων. Αυτό το μοντέλο μπορεί κάπως να εμπνεύσει την ανάπτυξη πιο αποκεντρωμένων μορφών οργάνωσης στην ανθρώπινη κοινωνία, όπως σε έξυπνες πόλεις, δίκτυα μεταφορών ή ακόμα και στην αντιμετώπιση κρίσεων, όπου η ταχεία ανταπόκριση είναι πολύ κρίσιμη. Η κατανόηση της συμπεριφοράς αυτών των οργανισμών της φύσης μάς προσφέρει όχι μόνο επιστημονικές γνώσεις, αλλά και πρακτικά εργαλεία για τον επανασχεδιασμό πιο ανθεκτικών, δίκαιων και αποτελεσματικών κοινωνιών. Επιπλέον, οι αρχές που διέπουν τη συλλογική νοημοσύνη των μυρμη-

γκιών μπορούν να αξιοποιηθούν σε τεχνολογικές εφαρμογές όπως τα αυτόνομα ρομποτικά και ενεργειακά συστήματα.

–Δουλεύετε σε κάτι συγκεκριμένο με αφορμή τα αποτελέσματα των ερευνών σας στις κοινωνίες των μυρμηγκιών;

–Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνάς μου επικεντρώθηκε στην ανάπτυξη βελτιωμένων εκδόσεων ACO αλγορίθμων, με εφαρμογές σε προβλήματα τα οποία αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου που στην ουσία είναι και πιο κοντά στην πραγματικότητα. Ένα κλασικό παράδειγμα είναι το πρόβλημα των εταιρειών που εξειδικεύονται στις μεταφορές, όπου οι προγραμματισμένες διαδρομές επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες (ατυχήματα, κίνηση, κλείσιμο δρόμων κτλ.). Παρόλο που τα δυναμικά προβλήματα είναι πιο ρεαλιστικά από τα στατικά, είναι πολύ πιο δύσκολο να λυθούν καθώς η βέλτιστη λύση τη δεδομένη στιγμή πολύ πιθανόν να μην είναι η βέλτιστη, όταν αλλάξουν οι συνθήκες του προβλήματος. Οι αλγόριθμοι ACO που έχω αναπτύξει έχουν την ικανότητα να βρίσκουν καλές λύσεις γρήγορα και αποδοτικά στις δυναμικές αλλαγές των προβλημάτων.

Ένα τέτοιο δυναμικό πρόβλημα με το οποίο ασχολούμαι αυτή τη στιγμή είναι η εξεύρεση της βέλτιστης λύσης των διαδρομών των ασθενοφόρων, έτσι ώστε να μειώνεται ο συνολικός χρόνος ανταπόκρισης των ασθενοφόρων σε περιστατικά ανά πάσα στιγμή, με σκοπό να σωθούν όσο περισσότερες ανθρώπινες ζωές. Αυτή η έρευνα είναι στο πλαίσιο του έργου SmartPLAIGO, που χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας και είναι σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασθενοφόρων Κύπρου, το eHealth Lab του ΤΕΠΑΚ και την STREMBLE Ventures Ltd.

–Είναι κάτι που θα δούμε να έχει πρακτική εφαρμογή σύντομα;

–Ναι, το γεγονός ότι αυτή η έρευνα είναι σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ασθενοφόρων Κύπρου και ότι χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, δείχνει ότι υπάρχει θεσμική και οικονομική υποστήριξη για να περάσει από τη θεωρία στην πράξη. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή αυτής της έρευνας θα είναι έτοιμη προς χρήση από την Υπηρεσία Ασθενοφόρων Κύπρου στα μέσα του 2026, με την ολοκλήρωση όλων των πακέτων εργασίας του έργου, συμπεριλαμβανομένων και των πιλοτικών ασκήσεων που έχουν ήδη προγραμματιστεί.

Οι αποτυχίες με οδήγησαν σε σημαντικές ανακαλύψεις

–Τι σημαίνει για εσάς η διεθνής διάκρισή σας στους κορυφαίους επιστήμονες στο Top 0,05% από την έγκριτη πλατφόρμα ScholarGPS;

–Αποτελεί μια τιμητική αναγνώριση της συστηματικής μου ερευνητικής προσπάθειας αλλά και της αφοσίωσής μου στην ερευνητική αριστεία. Είναι μια επιβεβαίωση ότι το έργο μου έχει αντίκτυπο στην επιστημονική κοινότητα σε διεθνές επίπεδο, κάτι που με γεμίζει υπερηφάνεια αλλά και κίνητρο να συνεχίσω με την ίδια αφοσίωση το ερευνητικό μου έργο στο μέλλον. Νιώθω ότι η σκληρή δουλειά και οι θυσίες όλα αυτά τα χρόνια δεν έχουν πάει χαμένα.

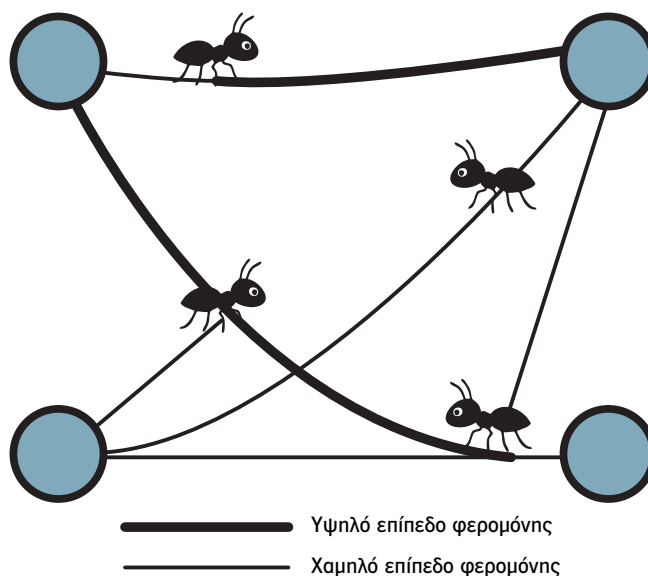
–Ακολούθησε η βράβευσή σας με το βραβείο Επιστήμονας της Χρονιάς του «Man Of The Year». Πώς βοηθούν οι διακρίσεις και οι βραβεύσεις το επιστημονικό σας έργο;

–Προσωπικά η νύχτα της βράβευσης θα μου μείνει πραγματικά

Στην επιστήμη, οι αποτυχίες είναι συχνό φαινόμενο και είναι σημαντικό να τις αντιμετωπίζουμε με υπομονή και αντοχή, παρά με απογοήτευση.

αξέχαστη ως σταθμός στην επαγγελματική και προσωπική μου πορεία. Είναι η πρώτη διάκριση σε εθνικό επίπεδο και γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για εμένα, καθώς η αγάπη προς τον τόπο μου ήταν ένας από τους κυριότερους λόγους επαναπατρισμού. Επίσης αυτό το βραβείο ήρθε σε μια χρονική περίοδο αρκετά δύσκολη για εμένα και μου δίνει δύναμη να προχωρήσω με το έργο μου. Παράλληλα, τέτοιες βραβεύσεις συμβάλλουν στην προβολή της επιστημονικής έρευνας και βοηθούν να γεφυρωθεί το χάσμα με την κοινωνία, καθιστώντας το

Βελτιστοποίηση αποικίας μυρμηγκιών

επιστημονικό μας έργο πιο κατανοητό στο ευρύ κοινό.

–Η επιστημονική σας έρευνα έχει

μόνο από επιτυχίες ή είχατε και αποτυχίες;

–Στην επιστήμη, οι αποτυχίες είναι συχνό φαινόμενο και είναι

σημαντικό να τις αντιμετωπίζουμε με υπομονή και αντοχή, παρά με απογοήτευση. Αυτή ήταν μια συμβουλή που μου είχαν δώσει στα πρώτα μου βήματα: Να μη φοβάμαι τις αποτυχίες στην έρευνα και να βλέπω κάθε αποτυχία ως μια ευκαιρία μάθησης και εξέλιξης. Αυτή η νοοτροπία με βοήθησε να παραμένω συγκεντρωμένος στους στόχους μου. Και όντως υπήρξαν πολλές στιγμές στην πορεία μου όπου αρχικά θεωρούσα ότι είχα αποτύχει, αλλά τελικά αυτές οι αποτυχίες με οδήγησαν σε σημαντικές ανακαλύψεις.

–Όπως, θα μας δώσετε ένα παράδειγμα;

–Ένα παράδειγμα είναι όταν προσπαθούσα να αναπτύξω έναν αλγόριθμο για την επίλυση κάποιου περίπλοκου προβλήματος, ο οποίος δεν έδινε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Αντί να το δω ως αποτυχία, το αντιμετώπισα ως μια ευκαιρία να κατανοήσω καλύτερα το πρόβλημα και να εξε-

τάσω ξανά τον αλγόριθμο. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, κατέληξα σε μια καινοτόμο προσέγγιση που όχι μόνο βελτίωσε τα αποτελέσματα, αλλά μου έδωσε και νέα κατεύθυνση στην έρευνά μου. Αυτή η εμπειρία με διδάξε ότι η αποτυχία είναι απλώς ένα βήμα προς την ανακάλυψη και την εξέλιξη, εφόσον την αντιμετωπίσουμε με υπομονή και ανάλυση.

Την ίδια συμβουλή δίνω και εγώ στην ερευνητική μου ομάδα αλλά και σε νέους επιστήμονες. Επίσης, τους παροτρύνω να συνεργαστούν με άλλους επιστήμονες, γιατί οι συνεργασίες συχνά οδηγούν σε καινοτόμες λύσεις και νέες προοπτικές. Και τους υπενθυμίζω συνεχώς να μην ξεχνούν τη σημασία της συνέπειας αλλά και της ηθικής για αυτό που κάνουν. Αυτοί είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες, κατά την άποψή μου, που θα τους οδηγήσουν στην ερευνητική αριστεία. Και να θυμόμαστε όλοι πως δεν είναι σημαντικό μόνο το τι πετυχαίνουμε αλλά και με ποιο τρόπο.

Το καρουζέλ των πρώην

Η επιστροφή στο Μαξίμου είναι ο κρυφός πόθος κάθε Έλληνα πολιτικού που έχει χρηματίσει πρωθυπουργός

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

«**Εγώ να μείνω**» στη Βουλή μετά την πρωθυπουργία; Δεν είσαι καλά! Δεν πρόκειται να κάνω κάτι τέτοιο». Αυτή θρυλείται ότι ήταν η κοφτή απάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη όταν ρωτήθηκε πέρυσι από έναν προβοκάτορα συνομιλητή του αν θα ήθελε να ακολουθήσει το παράδειγμα του Κώστα Καραμανλή, του Αντώνη Σαμαρά και του Αλέξη Τσίπρα, αν δηλαδή βλέπει τον εαυτό του να διακονεί το Κοινοβούλιο ως απλός βουλευτής μετά την αποχώρησή του από το Μαξίμου.

Ο πρωθυπουργός είχε ήδη αρκετά νεύρα με τους νεοδημοκράτες προκατόχους του. Εδειχνε με το ύφος του την ενόχλησή του που, αντί να σεβαστούν τον διάδοχό τους και να σιωπήσουν αποδεχόμενοι ότι πέρασε η εποχή τους, κάθε τόσο ήθελαν να εμφανίζονται ως θεματοφύλακες της παράταξης. Δεν ήθελαν να του αδειάσουν τη γωνιά, όπως κάνουν οι σοβαροί πολιτικοί στη Δύση (ο Καραμανλής βέβαια αποχώρησε από τη Βουλή μετά τις εκλογές του 2023, έπειτα από ένα ιστορικό ρεκόρ 14 ετών εποικοδομητικής σιωπής).

Δεν γνωρίζουμε αν ο Μητσοτάκης θα βρει το θάρρος να επιβεβαιώσει την πεποίθησή του ότι «υπάρχει ζωή μετά την πολιτική», αλλά οι προκατόχοι του έχουν αποφανθεί κατηγορηματικά ότι «δεν υπάρχει». Κάποτε ο διακεκριμένος νομικός, σερ Βασίλειος Μαρκεζίνης είχε πει σε μια συνέντευξή του ότι οι πολιτικοί δεν εγκαταλείπουν ποτέ την ελπίδα της επιστροφής. Και ανέφερε ως παράδειγμα τον πατέρα του, Σπύρο Μαρκεζίνη, πολιτικό της δεκαετίας του '50 και του '60 που έγινε πρωθυπουργός για λίγο επί χούντας το φθινόπωρο του 1973. «Ακόμα και όταν έχασε την έδρασή του, λίγο πριν πεθάνει το 1998, δεν έπαψε να προσδοκά σε κάποιου είδους επιστροφή». Σκεφτείτε ότι ο Σπύρος Μαρκεζίνης ήταν ένας από τους πιο ευφυείς και μορφωμένους πολιτικούς της μεταπολεμικής εποχής.

Στο «σανίδι» της πολιτικής σκηνής

Ο **Ελληνας** πολιτικός θέλει να πεθάνει στη Βουλή, όπως ο ηθοποιός θέλει να πεθάνει στο σανίδι. Κι αν μάλιστα υπήρξε πρωθυπουργός, τότε είναι που προσδοκά μέχρι τέλους μια δεύτερη πρωθυπουργία, μια δεύτερη ζωή. Και όχι μόνο οι δεξιοί, αλλά όλοι. Ας θυμηθούμε τον Γιώργο Παπανδρέου που επέστρεψε στη Βουλή το 2019 (έπειτα από το διάλειμμα της τετραετίας 2015-2019) και επιδίωξε μάλιστα να επιστρέψει στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ το 2021.

Ας προσθέσουμε τον Προκόπη Παυλόπουλο, που ασφαλώς είναι πολύ προσεκτικός. Δεν έχει αφήσει να εννοηθεί ότι θα ήθελε να επιστρέψει στην Προεδρία της Δημοκρατίας, αλλά είναι σαφές ότι πιστεύει πως ο Μητσοτάκης του στέρησε άδικα τη δεύτερη θητεία. Ως πρώην Πρόεδρος και νυν ακαδημαϊκός κριτικάρει προσεκτικά την εξωτερική πολιτική Μητσοτάκη σε κάποιες ομιλίες του και (λιγότερο προσεκτικά) στις ιδιωτικές συναντήσεις του με τον Καραμανλή. Με τον Σαμαρά δεν μιλιέται.

Ο Σαμαράς του καταλογίζει πως όταν ήταν στο Προεδρικό Μέγαρο «συρίζισε» επικίνδυνα και συναίσθησε στη «σκευωρία της Novartis», κάτι που ο Παυλόπουλος θεωρεί απαράδεκτη μομφή, με αποτέλεσμα το μόνο που να τους ενώνει να είναι η «Σιδηρία» στην οποία και οι δύο έχουν εξορίσει τη σχέση τους (αν και έχουν κοινωνήσει ενδοσυστημικές όψεις της Δύσης που έχει παραξενώσει με την Ουκρανία).

Ο Σαμαράς είναι η αιτία που ο πρώην Πρόεδρος σνόμπαρα τις δύο επικολυρικές παρουσιάσεις βιβλίων βετεράνων δημοσιογρά-

Ο **Αντώνης Σαμαράς** έχει δηλώσει ότι επί Μητσοτάκη η Ελλάδα είναι ανύπαρκτη στα εθνικά θέματα, ότι κατακλύζεται από μετανάστες και ότι ακολουθεί μια τυφλή πολιτική κατά της Ρωσίας. Το κυριότερο; Καταδικάζει τον γάμο ομοφύλων και καταλογίζει στη συγκεκριμένη μεταρρύθμιση αιτιώδη σχέση με τη δημογραφική κάμψη!

φων που ασκούν κριτική στις επιλογές της Δύσης (Μανώλης Κωττάκης και Σταύρος Λυγερός) πέρυσι και φέτος στο Πολεμικό Μουσείο. Πρόκειται για τις δύο εκδηλώσεις όπου κυριολεκτικά έσπασε ταμεία το ντουέτο Καραμανλή - Σαμαρά. Εκείνο πάντως που συνδέει Καραμανλή, Σαμαρά και Παυλόπουλο είναι η προσδοκία τερματισμού της εποχής Μητσοτάκη.

Επιστροφή έπειτα από ανακαίνιση

Αυτές τις μέρες το πρώτο όνομα στο «καρουζέλ των πρώην» είναι ο Αλέξης Τσίπρας. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι επιστρέφει με ένα «νέο κόμμα», που ουσιαστικά θα πρόκειται για έναν ανακαινισμένο ΣΥΡΙΖΑ με νέα ταμπέλα και καινούργιες στολές για το προσωπικό. Ο Τσίπρας έκανε μια στρατηγική εκτίμηση στο τέλος του 2024 που τι μοιράστηκε με ορισμένους συνομιλητές του. Υπολόγισε ότι μετά τον Στέφανο Κασσελάκη, που για ένα χρόνο κέρδισε το ενδιαφέρον του κοινού και των ισχυρών, ήλθε η ώρα του Νίκου Ανδρουλάκη, που μόλις είχε κλειδώσει για δεύτερη φορά το μέλλον του ΠΑΣΟΚ μέσα στην εσωκομματική κάλπη. Αν ο Ανδρουλάκης έκανε την ευκαιρία να δυναμώσει το ΠΑΣΟΚ μέσα στο επόμενο εξάμηνο, τότε μόνο θα μπορούσε να σκεφτεί ο Τσίπρας το ενδεχόμενο να διεκδικήσει το σκήπτρο της Κεντροαριστεράς.

Φαίνεται λοιπόν ότι ήλθε ο καιρός. Ο Μητσοτάκης τον υποδέχθηκε με την πιο σκληρή δήλωση, όπως αρμόζει σε έναν άξιο αντίπαλο. Είπε στη Βουλή ότι ο Τσίπρας «προσπαθεί να ξεπλυθεί από τον ολέθριο ρόλο του». Οι καλοπροαίρετοι μπορεί να νομίζουν ότι αυτές οι λέξεις δείχνουν

Είναι σχεδόν βέβαιο ότι ο Αλέξης Τσίπρας ετοιμάζει μεθοδικά την επιστροφή του στο πολιτικό προσκήνιο με «νέο κόμμα». Πόσο νέο; Όσο ένας ανακαινισμένος ΣΥΡΙΖΑ. Με νέα ταμπέλα και καινούργιες στολές για το προσωπικό.

περιφρόνηση, αλλά ισχύει το ακριβώς αντίθετο. Δείχνουν γνήσια εκτίμηση. Ο πρωθυπουργός απευθυνόταν στη βάση της Ν.Δ., απονέμοντας στον Τσίπρα τον τίτλο του αντιπάλου που μπορεί να ενεργοποιήσει επιτέλους τα εν υπνώσει αντανάκλαστικά της. Ο Τσίπρας αποδέχθηκε την τιμή και την επέστρεψε με μια εξίσου σκληρή δήλωση: «Σήμερα στη Βουλή ακούσαμε από τα χείλη του πρωθυπουργού το συντομότερο ανέκδοτο: ότι τον πολεμάμε τα συμφέροντα».

Οι αντίπαλοι ορίζουν ο ένας τη μοίρα του άλλου. «Διάλεξε τους εχθρούς σου καλύτερα από τους φίλους σου», έλεγε ο Ερνέστο Χέμινγκουεϊ. Ένας πρωθυπουργός φυσικά δεν χορταίνει εχθρούς. Ο Αντώνης Σαμαράς έχει δηλώσει ότι επί Μητσοτάκη η Ελλάδα είναι για πρώτη φορά τόσο ανύπαρκτη στα εθνικά θέματα, ότι κατακλύζεται από μετανάστες και ότι έχει ακολουθήσει μια τυφλή πολιτική κατά της Ρωσίας στον πόλεμο στην Ουκρανία. Στο Μαξίμου πιστεύουν ότι ο Σαμαράς, εάν κάνει κόμμα, θα απειλήσει περισσότερο την Ελληνική Δύση, τη Φωνή Λογικής και τη Νίκη, αλλά φυλάνε τα ρούχα τους για να έχουν τα μισά. Γι' αυτό ακριβώς ο πρωθυπουργός άνοιξε το πουγκί του Ταμείου Ανάκαμψης και ευλόγησε το Άγιον Ορος με 100 εκατομμυριάκια στο παγκάρι (ο Μητσοτάκης άναψε το πιο ακριβό κερί στην ιστορία της Ορθοδοξίας). Παράλληλα, έστειλε τον Θάνο Πλεύρη ζωσμένο με γιαταγάνια από το '21 πάνω σε μια βάρκα να ξεροσταλιάζει στα θαλάσσια σύνορα με τη Λιβύη.

«Ωσαννά» από 91 φωνές

Κι ενώ στο Μαξίμου ήταν απασχολημένοι μεταξύ ηγουμένων και

τόπου». Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες, το χάπενινγκ στην ΕΣΗΕΑ έμοιαζε περισσότερο με σύλλογο απαχθέντων από εξωγήνιους ή με συνδιάσκεψη μελών αίρεσης που πιστεύουν ότι σε δέκα λεπτά έρχεται η Δεύτερη Παρουσία.

Οι παλιοί φίλοι του Σαμαρά προβληματίζονται επειδή σιγοντάρει εκδηλώσεις πασπαλισμένες με ναφθαλίνη, όμως ο πρώην πρωθυπουργός θέλει να μας προσφέρει μια δεξιά ανέρωτη, αλλά ποτέ ξενέρωτη. Οι δύο ομιλίες του στο Πολεμικό Μουσείο συνθέτουν ένα μανιφέστο τετραπλής καταδίκης του κοινωνικού φιλελευθερισμού, της παράνομης μετανάστευσης, της εμπλοκής της Ευρώπης στον πόλεμο στην Ουκρανία και της πολιτικής των ήρεμων νερών στα ελληνοτουρκικά. Επιπλέον, το νέο κόμμα αναμένεται να ενθαρρύνει την εντατική και συστηματική ετεροφυλοφιλία, αφού ο Σαμαράς δεν χάνει ευκαιρία να καταδικάζει τον γάμο ομοφύλων και να καταλογίζει στη συγκεκριμένη μεταρρύθμιση αιτιώδη σχέση με τη δημογραφική κάμψη!

Εν πάση περιπτώσει, οι περισσότεροι εκέφρονες πολίτες είναι πρόθυμοι να συγχωρήσουν αυτή και άλλες «καινοτομίες» στον πολιτικό για τον οποίο οι φίλοι του βεβαιώνουν ότι, παρά την έντονη πικρία και τον θυμό του για την περιφρονητική στάση του νυν πρωθυπουργού απέναντί του, παραμένει ένας γλυκομίλητος και ευγενικός άνθρωπος με μόρφωση, γοητεία και ανάστημα. Πολλοί αναγνωρίζουν ότι ο Σαμαράς ρίσκαρε την υγεία του και έδωσε μάχες κατά της αποχαλινωμένης Αριστεράς και της «καμένης» Ακροδεξιάς της εποχής του και ασφαλώς αξίζει μια ξεχωριστή θέση στην Ιστορία. Αλλάσσει η πολιτική ατζέντα του είναι συνεκτική και γνήσια, στο πνεύμα της παγκόσμιας δεξιάς στροφής που σηματοδότησε η επιστροφή Τραμπ, όσο κι αν όλα αυτά απωθούν τους είρωνες φιλελεύθερους ή τους οπαδούς του σεξουαλικού πλουραλισμού.

Πάνω απ' όλα όμως έχει σημασία να τονιστεί ότι η αντιπαλότητα του νυν με τους πρώην έχει βάθος πολύ μεγαλύτερο από τους εγωισμούς και την παραπολιτική. Υπάρχει ένα νοητό νήμα που ενώνει τις εκδηλώσεις των Καραμανλή - Σαμαρά στο Πολεμικό Μουσείο και τις εκδηλώσεις του Ινστιτούτου Τσίπρα στο Εθνικό Ωδείο. Δεν είναι μόνο ο αντιμνηστοτακισμός. Είναι κυρίως ο κεκαλυμμένος αντιδυτικισμός, αφού οι τρεις πρώην πρωθυπουργοί έχουν υποστηρίξει παρόμοια «ναί μεν, αλλά» για τη στάση του ΝΑΤΟ στο Ουκρανικό. Οι θέσεις αυτές εντάσσονται σε μια παράδοση αιώνων.

Περιμένοντας τους Ορλώφ

Πάντοτε οι Έλληνες πολιτικοί διαχάζονται ανάμεσα σε εκείνους που ήταν προσανατολισμένοι στη Δύση και σε εκείνους που περίμεναν τους Ορλώφ. Ανάμεσα σε όσους εμπνέονταν από την παπική Ρώμη και όσους πίστευαν στην ανωτερότητα της Νέας Ρώμης. Στα δικά μας χρόνια, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, ο Κώστας Σημίτης, ο Γιώργος Παπανδρέου και ο Κυριάκος Θέλου η Ελλάδα να ανήκει στη Δύση, ενώ ο Ανδρέας, ο Κώστας Καραμανλής, ο Σαμαράς και ο Τσίπρας είχαν πάντα τις ενστάσεις, τη ζορία και τους αστερίσκους τους. Επειτα από όλα αυτά, είναι κατανοητό που ο Μητσοτάκης δεν θέλει να μείνει ούτε λεπτό σε μια Βουλή γεμάτη προσχήματα και ζωτικά ψεύδη μετά το πέρας της πρωθυπουργίας του. Άλλοι στη θέση του, μάλιστα, θα ήθελαν να τα βροντήξουν πολύ νωρίτερα...

Μια Δεξιά «ανέρωτη»

Ο **Σαμαράς** θέλει να μας προσφέρει μια **Δεξιά ανέρωτη**, αλλά ποτέ **ξενέρωτη**. Οι ομιλίες του στο Πολεμικό Μουσείο συνθέτουν ένα μανιφέστο τετραπλής καταδίκης του κοινωνικού φιλελευθερισμού, της παράνομης μετανάστευσης, της εμπλοκής της Ευρώπης στον πόλεμο στην Ουκρανία και της πολιτικής των ήρεμων νερών στα ελληνοτουρκικά.

Γενικός εισαγγελέας – Plan B;

Του ΘΑΝΑΣΗ ΚΟΡΦΙΩΤΗ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΟΡΦΙΩΤΗΣ

Οι σοβαρές μεταρρυθμίσεις δεν πρέπει να απορρέουν είτε από το τι επιτάσσει η επικοινωνία, είτε η κατ’ επιφάνεια ανάγκη εκσυγχρονισμού. Ο εκσυγχρονισμός είναι πάντοτε στόχος ή θα έπρεπε να είναι, αλλά ως θέμα ουσίας και όχι εικόνας.

Σπάνια η δημόσια συζήτηση καταφέρει να αγγίξει την ουσία των πραγμάτων. Η προσέγγιση είναι κατά κύριο λόγο επικοινωνιακή, τουλάχιστον ως αυτή αναπτύσσεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μαζικής ενημέρωσης. Υπάρχει βεβαίως και το ερώτημα του κατά πόσο η συζήτηση σε αυτό το πλαίσιο, απηχεί τις απόψεις του συνόλου της κυπριακής κοινωνίας ή κατά πόσο τελικά αποτελεί απαύγασμα του κλίματος που δημιουργείται μόνο εντός των σύγχρονων μέσων ενημέρωσης.

Υπάρχει μια θεσμική σοφία στο «δοτό» σύνταγμα του 1960 ως προς τον ανεξάρτητο θεσμό του γενικού εισαγγελέα, παρόλο που περνά απαρατήρητη. Διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος με τη σειρά του εκλέγεται απευθείας από τον λαό. Δημιουργείται έτσι μια έστω έμμεση λαϊκή νομιμοποίηση, χωρίς την παρεμβολή των εν στενή εννοία κομματικών μηχανισμών. Επίσης πρέπει να κατέχει προσόντα αντίστοιχα με τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δηλαδή δωδεκαετή τουλάχιστον άσκηση δικηγορίας και να είναι ανωτάτου επαγγελματικού και ηθικού επιπέδου. Από τη στιγμή που διορισμού, όμως, «απογαλακτίζεται» και από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και λειτουργεί εντελώς ανεξάρτητα στο πολιτειακό πλαίσιο.

Είδαμε τις τελευταίες μέρες ομοβροντία μέσεων από κόμματα, πολιτικούς και απλούς πολίτες, να ζητούν την παραίτηση του βοηθού γενικού εισαγγελέα επί αφορμή της πρόσφατης καταδικαστικής για την Κύπρο απόφασης του ΕΑΔΑ. Η άρνησή του να παραιτηθεί θεωρήθηκε πρόκληση για την κοινή γνώμη και πυροδότησε ακόμα περισσότερες αντιδράσεις. Ως και η αναφορά του πως με τις εν λόγω πιέσεις πλήττεται η δικαιοσύνη.

Στην πραγματικότητα, η θεσμική ανεξαρτησία του θεσμού του γενικού εισαγγελέα υπάρχει με συνταγματικό επιπέδου ισχύ

για τον αποκλεισμό αυτών ακριβώς των περιπτώσεων. Του να υπόκειται ένας τόσο κρίσιμος για την εύρυθμη λειτουργία του κράτους αξιωματούχος σε πιέσεις κάθε μορφής, ιδιαίτερα πολιτικές, θα ήταν πραγματικός εφιάλτης για τη δικαιοσύνη και τη δημοκρατία.

Το οξύμωρο, ως θέμα κοινωνικής αντίδρασης, είναι πως την ίδια περίοδο που προφανώς υπάρχει χαμηλή εκτίμηση στην κοινωνία για τα πολιτικά κόμματα, κάτι που

Παρά τις σχετικές συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της GRECO δεν είναι καθόλου εμφανές γιατί ο σημερινός διττός ρόλος του γενικού εισαγγελέα δημιουργεί ζητήματα ανεξαρτησίας ή αυτονομίας.

αντί να τα οδηγήσει σε ουσιαστική ανασυγκρότηση των πολιτικών τους, τα οδηγεί όλο και περισσότερο σε φαινόμενα λαϊκισμού, η ίδια η κοινωνία των πολιτών φαίνεται γι’ αυτά τα ζητήματα να συμπορεύεται μαζί τους, σε μια πορεία αμφισβήτησης του ρόλου και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των φορέων της, χωρίς να συνεκτιμά όλα τα δεδομένα.

Μέσα σε αυτό το έντονα φορτισμένο πλαίσιο κατατέθηκαν στη Βουλή από την κυβέρνηση σειρά νομοσχεδίων για τη ριζική αλλαγή της διάρθρωσης της Νομικής Υπηρεσίας του κράτους με βασικό άξονα τον διαχωρισμό των ρόλων του γενικού εισαγγελέα. Προωθείται ο περιορισμός των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα με τη δημιουργία των θεσμών του γενικού δημόσιου κατηγορού και βοηθού δημόσιου κατηγορού και την ανάληψη εκ μέρους τους, της ευθύνης του διωκτικού ρόλου και εν γένει όλων των ποινικής φύσεως αρμοδιοτήτων. Ο γενικός εισαγγελέας

και ο βοηθός εισαγγελέας, με βάση τα προτεινόμενα νομοσχέδια, θα περιοριστούν στον ρόλο του νομικού συμβούλου της Δημοκρατίας και της εκτελεστικής εξουσίας. Περαιτέρω, ενώ σήμερα ο γενικός εισαγγελέας και ο βοηθός γενικός εισαγγελέας υπηρετούν μέχρι τη συμπλήρωση του 68ου έτους της ηλικίας τους, ως και οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις η θητεία θα είναι οκταετής χωρίς δικαίωμα ανανέωσης, εκτός αν στο μεταξύ συμπληρωθεί το 68ο έτος της ηλικίας, οπότε και ο αξιωματούχος θα αφυπηρετεί.

Παρά τις σχετικές συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της GRECO δεν είναι καθόλου εμφανές γιατί η προτεινόμενη μεταρρύθμιση θα ενισχύσει είτε την ανεξαρτησία είτε την αυτονομία των θεσμών, οι οποίες είναι ήδη

συνταγματικά κατοχυρωμένες. Η πρωτοβουλία περισσότερο κατατείνει στην αποψίλωση του ρόλου ενός κεντρικού αξιωματούχου. Οι σοβαρές μεταρρυθμίσεις, όμως, δεν πρέπει να απορρέουν είτε από το τι επιτάσσει η επικοινωνία, είτε η κατ’ επιφάνεια ανάγκη εκσυγχρονισμού. Ο εκσυγχρονισμός είναι πάντοτε στόχος ή θα έπρεπε να είναι, αλλά ως θέμα ουσίας και όχι εικόνας.

Σημειώνεται πως η πρώτη παράγραφος του άρθρου 112 του συντάγματος, εξαιρουμένων των εκεί αναφερόμενων προσόντων, αποτελεί θεμελιώδες άρθρο του συντάγματος και δεν υπόκειται σε τροποποίηση. Προβλέπει τα εξής:

«Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζουν από κοινού δύο εκ των κεκτημένων τα προσόντα του διορισμού ως δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου πρόσωπα ως γενικών εισαγγελέα της Δημοκρατίας και βοηθόν γενικού εισαγγελέως της Δημοκρα-

τίας, τηρουμένων δεν θα ανήκωσιν εις την αυτήν κοινότητα».

Προκύπτει το ενδιαφέρον νομικό ζήτημα του κατά πόσο η θεμελιώδης αυτή διάταξη αφορά και σε αυτή καθ’ εαυτή την έκταση της αρμοδιότητας του γενικού εισαγγελέα και του βοηθού γενικού εισαγγελέα. Αν και οι επιμέρους αρμοδιότητες αυτών, δηλαδή αφενός του νομικού συμβούλου και αφετέρου του δημόσιου κατηγορού, προβλέπονται στο άρθρο 113 του συντάγματος, που δεν εντάσσεται στα θεμελιώδη άρθρα και άρα δύναται να τροποποιηθεί, εντούτοις προκύπτει εύλογα το ερώτημα του κατά πόσο η χρήση των εννοιών «γενικός εισαγγελέας» και «βοηθός γενικού εισαγγελέα» στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 112 είναι κενές περιεχομένου ως προς τα καθήκοντα και αρμοδιότητές τους. Θα μπορούσε δηλαδή με τροποποίηση μη θεμελιωδών άρθρων του συντάγματος να αφαιρεθούν από τον γενικό εισαγγελέα ακόμα και όλες του οι αρμοδιότητες; Ο όρος «εισαγγελέας» στη νέα ελληνική σημαίνει ο επιφορτισμένος με το καθήκον καταχώρισης ποινικών δώξεων. Το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο από τη νομική σκοπιά και ενδεχομένως να δημιουργήσει προβλήματα στην επιδιωκόμενη τροποποίηση.

Η ευρύτερη αμφισβήτηση των θεσμών και των αξιωματούχων μπορεί να είναι μεν σε κάποια έκταση δικαιολογημένη, όμως η συνεχής προσπάθεια να τεθούν περιορισμοί ή συστήματα ελέγχων στις αρμοδιότητές τους, μπορεί να αποτελεί μόνο το Plan B για μια σύγχρονη κοινωνία. Διότι το Plan A, θα έπρεπε να ήταν ο σχεδιασμός των θεσμών, με δεδομένο ή με την ενεργή επιδίωξη και απαίτηση ότι θα στελεχωθούν από άτομα αντάγεια του ρόλου και όχι με δεδομένη την επιφύλαξη για την ποιότητα του αξιωματούχου. Ο απλός κοινωνός δεν είναι καθόλου άμοιρος ευθυνών αν αυτό δεν θα επιτευχθεί, διότι αυτός έχει, με την ψήφο του, τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο.

Το σκότος μπροστά μας

Της ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Τι χρειάζεται για να κλονιστεί η αξιοπιστία ενός θεσμού; Αυτό είναι ένα ερώτημα που προκύπτει μετά την πρόσφατη απόφαση-καταπέλτη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) για τους χειρισμούς σε υπόθεση καταγγελίας βιασμού και όσα ακολούθησαν. Από την πλευρά του, ο βοηθός γενικός εισαγγελέας αποκάλεσε τις επανειλημμένες απειλές για παραίτησή του, «απειλή προς τη δικαιοσύνη» και «λαϊκισμό». Το ΕΔΔΑ όμως δήλωσε ότι οι χειρισμοί της Νομικής Υπηρεσίας, Αστυνομίας και βοηθού γενικού εισαγγελέα στην υπόθεση, αναπαρήγαν σεξιστικά στερεότυπα, ικανά να αποθαρρύνουν την εμπιστοσύνη των γυναικών στο δικαστικό σύστημα. Ότι ο βοηθός γενικός εισαγγελέας αρνήθηκε να παραδώσει τον φάκελο της υπόθεσης στην καταγγέλλουσα. Την ίδια στιγμή, ο γενικός εισαγγε-

λέας αρνήθηκε να αναλάβει τη θεσμική του ευθύνη, υπονομιώντας τον θεσμό που εκπροσωπεί. Αυτά δεν αποτελούν ικανό λόγο να κλονιστεί η εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία των αρχών; Στο Volt δεν ζητούμε ελαφρά τη καρδία παραιτήσεις. Εδώ όμως δεν μπορούμε να κάνουμε διαφορετικά, αφού πρόκειται για θεσμική αποτυχία. Όταν αξιωματούχοι αγνοούν το βάρος της θέσης τους και τον αντίκτυπο των πράξεών τους στη δημοκρατία, είναι εκεί που ο λαϊκισμός βρίσκει γόνιμο έδαφος. Και ο λαϊκισμός που επικαλείται ο κ. Αγγελίδης, τρέφεται από την αδυναμία ανθρώπων σε θέση εξουσίας να αναλάβουν την ευθύνη τους. Και αυτό βρίσκουμε σήμερα μπροστά μας. Πόσο μάλλον όταν πάνω από τα κεφάλια αυτών των ανθρώπων αιωρείται η εμπλοκή τους στην κυβέρνηση Νίκου Αναστασιάδη και στο σκάνδαλο χρυσών διαβατηρίων.

Διαβάζοντας την απόφαση του ΕΔΔΑ και την ανοικτή επιστολή της καταγγέλλουσας, δεν υπάρχουν περιθώρια παρερμηνείας. Καμία γυναίκα δεν μπορεί να αισθάνεται ασφαλής απέναντι στους χειρισμούς της Νομικής Υπηρεσίας και της Αστυνομίας σε ανάλογες περιπτώσεις. Δεν είναι μόνο το περιεχόμενο της απόφασης που προκαλεί οργή. Είναι και η στάση όσων εμπλέκονται. Η συνέντευξη Τύπου που ακολούθησε, φανέρωσε πολλά: καμία συγγνώμη, καμία συναισθητότητα, καμία λέξη συμπαράστασης στο θύμα, καμία ενσυναίσθηση απέναντι στην ανασφάλεια της κάθε γυναίκας για τους χειρισμούς των αρχών σε ανάλογες περιπτώσεις. Το Volt υποστηρίζει εδώ και καιρό βαθιές θεσμικές τομές και τη ριζική μεταρρύθμιση της Νομικής Υπηρεσίας. Ανάμεσα σε άλλα, έχουμε προτάξει:

- Τον διαχωρισμό των εξουσι-

ών του γενικού εισαγγελέα – δεν είναι δυνατόν το ίδιο πρόσωπο να είναι νομικός σύμβουλος της κυβέρνησης και να είναι υπεύθυνος για τις ποινικές διώξεις.

- Την κατάργηση των διορισμών βοηθών κρατικών αξιωματούχων, μέχρι την επίλυση του Κυπριακού. Η πλήρωση των θέσεων τους αποτελεί κατάχρηση του Δικαίου της Ανάγκης, στρεβλώνει το πνεύμα ελέγχου του συντάγματος και επιβαρύνει αχρείαστα τον φορολογούμενο.

- Μέχρι τη λύση του κυπριακού προβλήματος, όλοι οι διορισμοί, οι οποίοι κανονικά θα έπρεπε να γίνονται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο από κοινού, να υπόκεινται στην έγκριση της Βουλής με ειδική πλειοψηφία 2/3, ώστε να επανεξεασθούν ασφαλιστικές δικλίδες.

- Θέσπιση διαδικασίας αναθεώρησης που να επιτρέπει στους άμεσα επηρεαζόμενους να αμφι-

σβητούν την απόφαση για μη καταχώριση ή αναστολή ποινικής δίωξης. Το ανέλεγκτο του γενικού εισαγγελέα είναι εξόχως προβληματικό και τέτοια διορθωτικά μέτρα είναι αναγκαία.

- Διαφάνεια στις αποφάσεις της Νομικής Υπηρεσίας.

Ξέρουμε καλά ότι δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις και ότι τα πράγματα δεν αλλάζουν από τη μία μέρα στην άλλη. Η κρίση συγκλονίσεως της δημοκρατίας που βιώνουμε, εξάλλου, δεν εξαντλείται εδώ. Είναι πολυεπίπεδη και έρχεται από πολλές κατευθύνσεις.

Μπορούμε όμως να δούμε την παρούσα συγκυρία ως ευκαιρία αντί απειλή. Ευκαιρία να αναγεννήσουμε την εμπιστοσύνη στους θεσμούς, να χτίσουμε μια Νομική Υπηρεσία που να λειτουργεί με διαφάνεια, λογοδοσία και πραγματική υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών. Ευκαιρία κυρίως για να αφουγκραστούμε

ότι βρισκόμαστε σε έναν αγώνα προάσπισης της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων μας.

Γνωρίζουμε ότι ενώ γίνονται όλα αυτά, ΔΗΣΥ, ΕΛΑΜ, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ, ΕΔΕΚ, εγκρίνουν κυβερνητικό νομοσχέδιο που μας παίρνει πολύ πίσω στην προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στο δικαίωμα στην ειρηνική συνάθροιση. Ένα ακόμη πλήγμα στο κράτος δικαίου, το οποίο αργά ή γρήγορα θα τεθεί ξανά ενώπιον του ΕΔΔΑ. Για μας όμως στο Volt, ο αγώνας για μια πιο δημοκρατική κοινωνία και πίστη στο φιλελεύθερο πνεύμα της Ευρώπης, συνεχίζεται. Αυτή δεν είναι η ώρα για σιωπή, αλλά ώρα για πολιτική αλλαγή.

Δεν διαλέγουμε πλευρά. Αντιστεκόμαστε στο πωγούρισμα και επιλέγουμε να πάμε μπροστά.

Η κα Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι συμπρόεδρος Volt.

► ΕΛΛΑΔΑ από €699

► ΕΞΩΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ από €2089

► ΕΥΡΩΠΗ από €875

Καλοκαιρινές αποδράσεις; Βρες το δικό σου πακέτο!

Ταξίδια με χαμόγελο!

Orthodoxou Travel

77 77 17 67

orthodoxoutravel.com

Άλλα λόγια να αγαπιόμαστε

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Όταν πριν από μία βδομάδα κλήθηκε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να σχολιάσει τον μη διορισμό της κ. Βαρωσιώτου, δεν είχε κανέναν ενδοιασμό να καλέσει τους δικαστές να δικαιολογήσουν δημόσια την απόφασή τους επειδή, όπως είπε, «αντιλαμβάνεται απόλυτα την κοινωνική αντίδραση και γι’ αυτό θεωρεί πολύ σημαντική τη δημόσια αιτιολόγηση». Αυτήν την ξεκάθαρη –ομολογουμένως– θέση του Προέδρου ήρθε να κάνει ακόμα πιο «ξεκάθαρη» ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος λέγοντας πως «επειδή υπάρχει στην περιρρέουσα η εικόνα πως η κ. Βαρωσιώτου έχει κατατομωθεί, μια εξήγηση (εκ μέρους των δικαστών) έστω και συνοπτική θα ήταν πρέπον να δοθεί ώστε να διαλυθούν οι σκίες».

Ότι αυτό το «κάλεσμα» προς τους δικαστές ήταν μια εξόφθαλμη παρέμβαση της κυβέρνησης στη Δικαιοσύνη δεν φάνηκε να πτοεί τον Πρόεδρο, ο οποίος δεν έδειξε ποσώς να προβληματίζεται περί αυτού. Μετά από μια βδομάδα, λοιπόν, από το εν λόγω συμβάν, ο Πρόεδρος μας ήλθε ενώπιον της απόφασης-καταπέλτι του ΕΔΑΔ. Και παρότι και ο’ αυτή την περίπτωση έσπευσε να δηλώσει πως κατανόει –και μάλιστα απόλυτα– τα αισθήματα της κοινωνίας, εντούτοις η στάση του ήταν σε τόση απόκλιση από την προηγούμενη, ώστε ο κάθε νοήμων πολίτης ευλόγως να διερωτηθεί πού οφείλεται η ξαφνική μετάλλαξη. Προς τι αυτή η ασυνέπεια και η ανακολουθία; Γιατί στη μια περίπτωση δεν δίστασε ακόμα και να παρέμβει, ενώ στη δεύτερη περίπτωση της καταδίκης της Δημοκρατίας από το ΕΔΑΔ επέλεξε να «νίψει τας χείρας του»;

Γιατί δεν πήρε ξεκάθαρη θέση ώστε να ξέρι η ανάστατη κοινή γνώμη, η οποία βλέπει τους θεσμούς να διασύρονται, πού στέκεται ο Πρόεδρος της και ποια είναι η θέση του απέναντι στο περιεχόμενο της απόφασης όπως και στην ανάληψη της ευθύνης από τη Γενική Εισαγγελία; Πώς γίνεται στη μία περίπτωση ο Πρόεδρος να εξωθεί τους δικαστές να γίνουν επιρρεπείς στις αντιδράσεις της κοινής γνώμης, αδιαφορώντας για το παρεμβατικό της θέσης του και στην άλλη περίπτωση να υπεκφεύγει, προτάσσοντας διάφορα εντελώς απόμακρα από την ουσία, με το πρόσχημα ότι σέβεται τη διάκριση των εξουσιών, αφήνοντας έτσι τη θλιβερή εντύπωση ότι στα δύσκολα πάει και κρύβεται; Και σαν να μην έφτανε αυτό, έρχεται και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος να επιλέξει την ίδια οδό του «λέω πολλά αλλά επί της ουσίας τίποτα». «Η θέση της κυβέρνησης», είπε, «είναι σαφής, ότι οι αποφάσεις και οι συστάσεις του ΕΔΑΔ πρέπει να υλοποιούνται αμέσως».

Ανλαβή υπήρχε περίπτωση η θέση της κυβέρνησης να ήταν άλλη; Ότι π.χ. δεν πρέπει να υλοποιούνται αμέσως οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ; «Πρέπει», λέει, «αυτές οι αποφάσεις να αξιολογηθούν στον μέγιστο βαθμό από όλους τους θεσμούς, ώστε να θωρακίσουμε όσο το δυνατό γίνεται τέτοιου είδους διαδικασίες και δη σε ζητήματα που άπτονται τόσο ευαίσθητων πτυχών». Το θέμα, ωστόσο, είναι το γιατί πρέπει να προηγηθούν οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ ώστε να γίνει αυτή η θωράκιση και όχι το κατά πόσο η κυβέρνηση υιοθετεί το αυτόνοτο. Επίσης, γιατί πρέπει να μας θυμίσει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος πως είναι αυτή η κυβέρνηση που για πρώτη φορά προωθεί μια σειρά νομοσχεδίων για τον διαχωρισμό των εξουσιών; Αμφισβήτησε κανείς ότι η κυβέρνηση καλά κάνει και καταθέτει στη Βουλή αυτά τα περιβόητα 38 νομοσχέδια; Άρα προς τι η άστοχη «διαφήμιση»; Στη δε ερώτηση για το κατά πόσο ο Πρόεδρος θα ζητήσει την παραιτήση του βοηθού γενικού εισαγγελέα, γιατί επιστρατεύτηκε η ανεξαρτησία και η διάκριση των εξουσιών ώστε να μη δοθεί καθαρή απάντηση, ενώ την προηγούμενη βδομάδα την ίδια αυτή ανεξαρτησία και διάκριση ο Πρόεδρος τις προσπέρασε αδιάφορα; Πώς γίνεται μέσα σε μια εβδομάδα να ξεχειλώνει τόσο πολύ η έννοια της ανεξαρτησίας και της διακρίσης των εξουσιών; Και πώς είναι δυνατόν όταν το ΕΔΑΔ εκδίδει μια τέτοια απόφαση που ντροπιάζει τη χώρα, ο Πρόεδρος της χώρας να κρύβεται πίσω από διαφημίσεις των κατορθωμάτων του και άλλα λόγια να αγαπιόμαστε;

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΜΙΟΝ ΤΡΑΧΕΜΟΥ

Τουλάχιστον οκτώ άνθρωποι τραυματίστηκαν σε ρωσική επίθεση με μη επανδρωμένο αεροσκάφος στην Οδησό το πρωί της Παρασκευής. Στη φωτογραφία κοπέλες διασώζουν σκύλο από το σημείο επίθεσης.

Για το καλό της δημοκρατίας

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Κάτι πιο βαθύ και εξόχως πιο προβληματικό από το αν θα ανακοίνωνε την παραιτήσή του ή όχι ο Σάββας Αγγελίδης, ανέδειξε η συνέντευξη Τύπου που παρέθεσε την περασμένη Τρίτη ο βοηθός γενικός εισαγγελέας. Δεν ήταν μόνο το επικοινωνιακό Βατερλό που εκτυλίχθηκε κατά τη διάρκεια της, με τη Γενική Εισαγγελία αντί να εκτονώσει την κρίση ημερών, εξόργισε και τους πλέον καλόπιστους. Τοποθετώντας και αυτούς με τις κινήσεις τους, στο απέναντι στρατόπεδο. Ήταν κυρίως όμως οι δηλώσεις οι οποίες εμπέδωναν στις συνειδήσεις την πλήρη διάσταση των εκπροσώπων της Γενικής Εισαγγελίας, με την κοινωνία.

Γιατί δημιουργήθηκε η αίσθηση πως αυτοί που εκπροσωπούν τον θεσμό ζουν σε μία φούσκα. Απομακρυσμένοι από την κοινή γνώμη και την κοινωνική πραγματικότητα. Πρόσωπα που αδιαφορούν για το ότι, εξαιτίας των δικών τους κακών χειρισμών, έχει δημιουργηθεί τέτοια κοινωνικά κατακαυχή και οργή που πλήττει αναπόφευκτα τον θεσμό. Πώς αλλιώς άλλωστε μπορεί να ερμηνευθεί το γεγονός ότι ο Γιώργος Σαββίδης κατήγγειλε μια οργανωμένη κατάσταση εναντίον τους; Κάνοντας στην ουσία ακριβώς αυτό για το οποίο κατάγγελλε πριν από λίγο καιρό τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Μία άκριτη στοχοποίηση χωρίς στοιχεία, καταλογίζοντας αλλότρια κίνητρα σε δημοσιογράφους που έκαναν τη δουλειά τους και σε πολιτικά σύνολα που ζήτησαν παραιτήσή τους. Προειδοποιώντας με θράσος πως τόσο η κοινωνική οργή, όσο και η χαμηλή δημοτικότητα που παρουσιάζουν δεν τους αγγίζει. Και ενημερώνοντας πως θα συνεχίσουν με τον ίδιο τρόπο να πορεύονται.

Βιάζουν αξιοπρέπειες, είπε ο Σάββας Αγγελίδης, αφήνοντας εμβρόντητους όσους παρακολουθούσαν τη συνέντευξη Τύπου, επιβεβαιώνοντας έτσι στη συνείδηση πολλών για ποιο λόγο το ΕΔΑΔ είχε χρησιμοποιήσει τόσο σκληρή γλώσσα για τον τρόπο που ο ίδιος χειρίστηκε την υπόθεση. Απουσία ενσυναίσθησης, μεσοσιανική αλαζονεία και ένα πονηρό γχείρημα φίλωνος σε όποιον επιχειρούσε να επικρίνει τις κινήσεις του έβγαλε με τις τοποθετήσεις του. Πώς αλλιώς άλλωστε μπορεί να ερμηνευθεί η αναφορά του πως όποιος ζητεί την παραιτήσή του αποτελεί άμεση απειλή για τη δικαιοσύνη;

Ήταν μία κίνηση πλήρους ταύτισής του με τον θεσμό, η οποία λειτουργεί ως ψήματρο. Όποιος δεν συμφωνεί με τους χειρισμούς τους, επιτίθεται στον θεσμό. Μόνο που ο Σάββας Αγγελίδης δεν είναι ο θεσμός. Δεν είναι αυτός η δικαιοσύνη, όπως ο ίδιος βολικά προσπάθησε να πα-

ρουσιαστεί. Οι πολίτες δεν αμφισβητούν τη δικαιοσύνη και όσο έχουμε δημοκρατικό πολίτευμα θα κρίνουν τις ενέργειές τους και θα ζητούν εξηγήσεις για τους κακούς χειρισμούς. Και επειδή πλέον φτάσαμε να συζητούμε τα αυτονόητα, ίσως είναι καλό να εμπεδωθεί πως η ανεξαρτησία του θεσμού, δεν σημαίνει τέτοια απουσία λογοδοσίας. Αντιθέτως, είναι αυτή η έλλειψη λογοδοσίας που οδηγεί σε στη διάβρωση του κράτους δικαίου, στην ενίσχυση της καχυποψίας των πολιτών και στη συστηματική «μόλυνση» της δημοκρατικής διαδικασίας.

Θα διερωτηθεί κάποιος, «μα καλά ο διορισμός του Γιώργου Σαββίδη και του Σάββα Αγγελίδη ήταν η κύρια αιτία διάβρωσης του θεσμού της δικαιοσύνης»; Προφανώς όχι. Η φθορά επιπλήθε σταδιακά, με φαινόμενα οικογενειοκρατίας, συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ δικαστικών και δικηγορικού κόσμου και ενισχύθηκε με την αποτυχία του τέως γενικού εισαγγελέα να οδηγήσει στη φυλακή τους υπεύθυνους για την οικονομική κρίση. Όμως, με τους διορισμούς των Σαββίδη και Αγγελίδη κορυφώθηκε η κρίση. Δεν ήταν μόνο ότι ήταν εν ενεργεία υπουργοί προτού διοριστούν, είναι ότι διορίστηκαν από τον Νίκο Αναστασιάδη, ο οποίος εγκალείται τόσο για τη διάβρωση των θεσμών επί διακυβερνήσής του όσο και για την ενίσχυση της διαφθοράς. Η όποια καχυποψία ήταν αναπόφευκτη, όμως θα μπορούσε να καμφθεί, αν παρουσιάζαν έργο, αν ήταν συνεπείς στη διαφάνεια και λογοδοσία. Η απουσία λογοδοσίας και η προκλητική αλαζονεία σε υποθέσεις αμφιλεγόμενες, στις οποίες συμμετείχαν αξιωματούχοι και πολιτικά στελέχη, ενίσχυσαν την αίσθηση της συγκαλύψης και συγκρούσεις συμφερόντων.

Το ερώτημα πλέον είναι τι γίνεται εδώ που φτάσαμε. «Δεν με στενοχωρεί η δημοφιλία του θεσμού. Αλλά να κάνουμε τη δουλειά μας», είπε ο Γιώργος Σαββίδης. Ίσως όμως είναι καιρός να σκεφτούν και οι δύο τι σημαίνει τελικά για τη δικαιοσύνη ως θεσμό η απαξίωσή τους από τον κόσμο. Και επειδή λένε συχνά πως προτεραιότητα είναι το δημόσιο συμφέρον, ίσως είναι καιρός να διερωτηθούν αν το δημόσιο συμφέρον εξυπηρετείται από ανεξάρτητους αξιωματούχους που έχουν τέτοια αλαζονεία, να θεωρούν πως αυτοί είναι ο θεσμός. Παρουσιάζοντας τους πολίτες που αγωνιούν ακόμα για το κατάντημα της χώρας ως λαϊκιστές, τοξικούς και εκθρόους της δημοκρατίας. Και των οποίων η άποψη θα πρέπει να κατασταλεί. Για το καλό της δημοκρατίας μας.

economidoun@kathimerini.com.cy

Ο αδιάβροχος Σάββας Αγγελίδης

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Είπε πολλά ο βοηθός γενικός εισαγγελέας. Μπορεί να μην ήταν τα καλύτερα ελληνικά που ακούσαμε ποτέ από δημόσιο πρόσωπο, αλλά επί του περιεχομένου υπήρξε σαφής. Το ύφος του άλλωστε –ύφος αυθεντίας και φουσκωμένου εγώ– δεν άφηνε περιθώρια για παρερμηνείες. Γι’ αυτό έχει αξία να σταθούμε σε μερικά σημεία της επικοινωνιακής «αντεπίθεσης» του, η οποία δεν άφησε εκτεθειμένο μονάχα εκείνον αλλά και τον γενικό εισαγγελέα, ο οποίος καθόταν δίπλα του. Ας ξεκινήσουμε από κάτι απλό, μια «παρεξήγηση» μάλλον που με την ευκαιρία καλό είναι να ξεκαθαρίσουμε.

«Αν ήμουν πολιτικό πρόσωπο η ανάληψη ευθύνης θα σήμαινε παραιτήση, αλλά δεν είμαι πολιτικός» δήλωσε ο Σάββας Αγγελίδης, υποτιμώντας προκλητικά τη νομοσύνη μας. Όμως, ως πολιτικό πρόσωπο επελέγη για τη θέση του βοηθού γενικού εισαγγελέα από τον πολιτικό του προϊστάμενο Νίκο Αναστασιάδη. Εκτός και αν είναι τόσο αφελής ώστε να πιστεύει πως διορίστηκε σε αυτή τη θέση για το βαρύ νομικό του βιογραφικό. Υπουργός του Αναστασιάδη ήταν, όπως και ο Γιώργος Σαββίδης. Αυτές ήταν οι περιγραφές του –αμίγως πολιτικές– γι’ αυτό δεν μπορεί να κρύβεται πίσω από τον θεσμό. Όσο για την ανάληψη της ευθύνης και την παραιτήσή του, θα αναμέναμε περισσότερη σοβαρότητα. Τι πάει να πει «Αναλαμβάνω την ευθύνη σε σχέση με τους χειρισμούς της συγκεκριμένης υπόθεσης...» αλλά όταν φτάνουμε στο διά ταύτα, την παραιτήση, να δηλώνει: «για εμένα θεωρείται άμεση απειλή για τη δικαιοσύνη»; Έχουμε κι άλλες φορές έρθει αντιμέτωποι με περιπτώσεις μικρομεγαλισμού, ο Σάββας Αγγελίδης όμως το τερμάτισε.

Θα το θέσουμε απλά: Κύριε βοηθέ γενικέ εισαγγελέα, η αμφισβήτησή σας δεν απειλεί τον θεσμό. Αφορά εσάς προσωπικά και τις ανεπάρκειές σας οι οποίες υπονομεύουν το κύρος της Δικαιοσύνης. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπήρξε σαφές, οπότε ξαναδιαβάστε αυτή τουλάχιστο την παράγραφο: «Ο βοηθός γενικός εισαγγελέας δεν εξετάσε τις εκφράσεις ενοχής ή συμπάθειας προς τον ΧΧΧ σε συνάρτηση με τα στοιχεία που υποδηλώνουν έλλειψη συναίνεσης. Οι παράγοντες αυτοί αγνοήθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην τελική απόφαση. Το συμπέρασμά του εμφανίζεται επιλεκτικό, με μια κατηγορητική στάση έναντι του θύματος. Την εξέθεσε σε δευτερογενή θυματοποίηση μέσω ενοχοποιητικών και σεξιστικών στερεοτύπων, δίνοντας δυσανάλογη έμφαση στην έκφραση συμπάθειας προς τον ΧΧΧ, ενώ δεν έλαβε υπόψη βασικά στοιχεία που μπορεί να υποδείκνυαν την απουσία συναίνεσης».

Η θλιβερή επιχειρηματολογία του Σάββα Αγγελίδη, εκτός από την αυτοαναφορικότητα, η οποία αποτελεί αντικείμενο διαφορετικού είδους ανάλυσης, είχε και κάποιες άλλες αιχμές που αξίζει να σχολιάσουμε. Όπως το νομικό σκεπτικό, π.χ. ότι η αναστολή προστατεύει άλλα θύματα στο μέλλον. «Πιθανό να δοθεί η λανθασμένη εντύπωση ότι τέτοιες υποθέσεις δεν έχουν θετική κατάληξη στο δικαστήριο» είπε, αγνοώντας επιδεικτικά το μεγαλύτερο δόγμα από το ΕΔΑΔ. Σαν να μην τον έφταναν οι νομικοί ακροβατισμοί, στράφηκε και εναντίον όσων του ασκούν κριτική, επιστρατεύοντας δικολαβικά επιχειρήματα όπως: «... ζούμε σε εποχές που ο τίτλος και οι ατάκες είναι τέχνη και επιστήμη για να επιτύχουν κάποιοι άλλους σκοπούς εκτός από την έγνοια για προστασία των θυμάτων». Ο γενικός εισαγγελέας μάλιστα το πήγε ένα βήμα πιο πέρα, καταφεύγοντας σε θεωρίες συνωμοσίας: «... το να πλύττει ο θεσμός είναι ένα αποτέλεσμα μιας κατάστασης η οποία δυστυχώς φαίνεται ότι είναι οργανωμένη. Δεν είμαστε εδώ για να είμαστε δημοφιλείς».

Τα πράγματα όμως είναι απλά και οι κύριοι αυτοί θα πρέπει επιτέλους να το κατανοήσουν: ο Σάββας Αγγελίδης αποδείχτηκε κατώτερος των περιστάσεων με βούλα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Ό,τι και να λέει, όσες θεωρίες και αν επινοήσει, τα λόγια του θύματος θα τον βαρύνουν για πάντα: «Κύριε Αγγελίδη, στις 3 Ιουλίου 2025 περάσατε για πάντα στη νομική ιστορία της Ευρώπης ως σεξιστής, victim blamer, ανίκανος να διασφαλίσετε βασικά ανθρωπιά δικαιώματα. Μείνανε στην ιστορία ως ο εκπρόσωπος της δικαιοσύνης που κρίνει έναν βισμό μέσα από αδικαιολόγητα επιλεκτική, στερεοτυπική, πατριαρχική και υποκειμενική κρίση».

Υ.γ.: Όχι κύριε βοηθέ γενικέ εισαγγελέα, αυτό που σας καταβρέχει δεν είναι ψιλόβροχο. Το γεγονός ότι είστε αδιάβροχος δεν σας καθιστά και αλώβητο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Περί αστειότητας και εμπαιγμού

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν, δεν έκανε κάποια ιδιαίτερη αποκάλυψη, ούτε είπε κάτι που κινείται εκτός των γνωστών, από το 2021, «ιδεών» του ΟΗΕ, τις οποίες με κάποιο αναφορικά με την επίλυση του Κυπριακού. Η κα Ολγκίν, μιλώντας στον «Πολίτη», φρόντισε να στείλει ένα μήνυμα, εν είδει υπόμνησης, σημειώνοντας αφενός ότι «η διζωνική, δικαιοσυνητική ομοιοπονδία (ΔΔΟ) δεν αποτελεί κοινό σημείο αναφοράς και για τις δύο πλευρές» και υποδεικνύοντας αφετέρου ότι «αυτή η πραγματικότητα πρέπει να ληφθεί υπόψη, αφού ως γνωστόν χρειάζονται δύο για να χορέψουν τανγκό».

Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, ότι για τα Ηνωμένα Έθνη, η ΔΔΟ παραμένει τυπικά το πλαίσιο που έχει υιοθετηθεί από το Σ.Α. Αλλά, δεν συνιστά πλέον «κοινό έδαφος» και άρα ούτε αποτελεί το περίγραμμα της επιδιωκόμενης λύσης του κυπριακού

προβλήματος. Αυτό άλλωστε προκύπτει και από τον ίδιο τον γ.γ. ΟΗΕ, ο οποίος εμφανίστηκε έτοιμος να «τετραγωνίσει τον κύκλο» μεταξύ της ΔΔΟ και της λύσης δύο χωριστών κρατών που πρότεινε γραπτώς η τουρκική πλευρά, το 2021. Όπως προκύπτει και από το άτυπο δέλινο του Οκτωβρίου 2024, όταν ο γ.γ. κάλεσε Χριστοδουλίδη και Τατάρ «να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους», παραπέμποντας σε μια «μέση τιμή» μεταξύ ΔΔΟ και δύο κρατών.

Αυτά ακριβώς αισθάνθηκε την ανάγκη να υπενθυμίσει η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν, λίγες μέρες πριν την πολυμερή της Νέας Υόρκης, υπογραμμίζοντας ότι «ο γ.γ. του ΟΗΕ έχει καλέσει επανειλημμένα τους δύο ηγέτες να βρουν έναν ρεαλιστικό δρόμο». Διότι προφανώς, η θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς για ΔΔΟ, ως επίσης και η θέση της τουρκικής πλευράς για λύση δύο χωριστών κρατών, δεν εκλαμβάνονται από τα Ηνωμένα Έθνη ως «ρεαλιστικός δρόμος» για τη «διευθέτηση του

Κυπριακού». Και συνεπώς για να επιτύχει ο Αντόνιο Γκουτέρες τον «τετραγωνισμό του κύκλου», θα πρέπει, Χριστοδουλίδης και Τατάρ (μέσω Άγκυρας), να βάλουν νερό στις θέσεις τους και να έρθουν τόσο κοντά, ώστε να είναι σε θέση «να χορέψουν τανγκό».

Προς το παρόν, πάντως, χορεύουν καρσιλαμά, αντικριστά, ώστε να μπορούν να κρατάνε αποστάσεις και να λένε ό,τι θέλουν. Κι αν ο Τατάρ κρατάει στο ένα χέρι το καρπούζι και στο άλλο χέρι το μαχαίρι της Άγκυρας και θεωρεί ότι θα το μοιράσει με τουρκοτικούς όρους, ο δικός μας, ο Χριστοδουλίδης, τι κρατάει στα δυο του χέρια; Η αλήθεια λοιπόν είναι ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες φωτογραφίζει ευκρινώς, «κάτι ενδιάμεσο», μεταξύ των θέσεων των δύο πλευρών, το οποίο, με βάση την πολιτική μεζούρα, δεν είναι άλλο από τη συνομοπονδία. Επιτρέποντας στην ελληνοκυπριακή πλευρά να την πωλήσει εσωτερικά με την ταμπέλα της «χαλαρής ομοιοπονδίας» και στην τουρκοκυπριακή πλευρά να

πανηγυρίζει για εξασφάλιση κυριαρχικής ιότητας του αποσχιστικού μορφώματος. Και είναι επίσης αλήθεια, ότι οι θέσεις του γ.γ. ΟΗΕ και της Μαρία Άνγκελα Ολγκίν, είναι εξόχως ετεροβαρείς και προκλητικά άδικες για την ελληνοκυπριακή πλευρά. Αλλά, δυστυχώς, δεν παύουν να αποτελούν την «πραγματικότητα» του ΟΗΕ, στην οποία μας προσγειώνουν, από το 2021 ο Γκουτέρες και προσφάτως και η εκπρόσωπός του.

Μια «πραγματικότητα» που έχουν ευθύνη να κοιτάζουν κατάματα, τόσο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, κατά κύριο λόγο, όσο και η πολιτική ηγεσία του τόπου. Και με ειλικρίνεια να τοποθετηθούν. Υπέρ ή κατά. Διότι η άρνηση της «πραγματικότητας» δεν συνεπάγεται και απόλειψή της. Συνεπώς, όταν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αρνείται να αντιμετωπίσει την «πραγματικότητα» που αναμασούν συνεχώς τα Ηνωμένα Έθνη και εξακολουθεί και τώρα να ισχυρίζεται ότι θα πάει στη Νέα Υόρκη και θα επιδι-

ώξει επανέναρξη συνομιλιών στη βάση ΔΔΟ, απλώς κινείται μεταξύ αστειότητας και εμπαιγμού.

Υ.γ.: Δεν υπάρχουν λόγια για τη συνέντευξη Τύπου του γενικού εισαγγελέα Γιώργου Σαββίδη και του βοηθού του γενικού εισαγγελέα, Σάββα Αγγελίδη. Ούτε για τον εκπληκτικό, από κάθε άποψη, ισχυρισμό του κ. Αγγελίδη ότι η απαίτηση παραιτήσής του, ως αποτέλεσμα του επεικώς τραγικού χειρισμού στην υπόθεση καταγγελίας βισμού της Ν.Τ., «θεωρείται ως άμεση απειλή προς τη Δικαιοσύνη». Όπως δεν υπάρχουν λόγια για τα αιχμηρά σχόλια του ΕΔΑΔ, που εισπράττει υπό μορφή φραστικής καταδίκης ο βοηθός γ.ε., για «δευτερογενή θυματοποίηση» της καταγγέλλουσας Ν.Τ., για ηθικά και σεξιστικά στερεότυπα. Μια ερώτηση έχω μόνο: Γενικός και Βοηθός, έχουν επικοινωνιολόγο; Ή όλα αυτά τα ακαρακτήριστα που παρακολουθήσαμε στη συνέντευξη Τύπου, ήταν αποτέλεσμα κοινής τους σκέψης και πρωτοβουλίας;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η γενιά του «ευτυχώς» και η γενιά του «δυστυχώς»

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ενας πολιτικός που ήλθε πρόσφατα σε επαφή με νέους Έλληνες της Διασποράς του brain drain, της περιώνυμης διαρροής εγκεφάλων στο εξωτερικό, διηγείτο πόσο πολύ μισούν το ελληνικό πολιτικό σύστημα. Θεωρούν ότι ήταν τα λάθη και οι αμαρτίες του που τους έδιωξαν από τη χώρα. Θέλει μεγάλη προσπάθεια για να πείσεις αυτά τα παιδιά να γυρίσουν στον τόπο τους.

Βάλαμε χαμηλά τον πήχυ στη Μεταπολίτευση για να μη γλιστρήσουμε και στο τέλος γλίστρησε πίσω η χώρα σε σχέση με άλλα κράτη που ξεκίνησαν και εκείνα από χαμηλά και με τις ίδιες πολιτικές εμπειρίες.

Η συνομιλία μου ήλθε στο μυαλό καθώς άκουσα έναν νεαρό οδηγό ταξί να μου αναπτύσσει τη δική του θεωρία. Ο ίδιος είχε κάνει καλές σπουδές, εργάστηκε κάποια χρόνια στη Σουηδία, αλλά δούλευε το ταξί για να τα βγάλει πέρα. Το επίπεδο της ανάλυσης ήταν εντυπωσιακό γιατί ήταν πολύ στιβαρό αλλά και ψυχραιμο.

Κάποια στιγμή αναφέρθηκε στις συζητήσεις που είχαν γίνει στο συνέδριο της «Κ» αλλά και άλλων φορέων για τα 50 χρόνια

της Μεταπολίτευσης. Αυτό που δεν του άρεσε ήταν πως όλοι όσοι συμμετείχαμε σε αυτές τις συζητήσεις χτυπούσαμε ο ένας την πλάτη του άλλου και χαιρόμασταν «γιατί τα καταφέραμε». Εμείς χαιρόμασταν γιατί η χώρα δεν είχε μπει σε εμφύλιο, δεν είχε γίνει πραξικόπημα, δεν βγήκαμε από την Ε.Ε., δεν, δεν... Ήταν οι φόβοι μας ότι η Ελλάδα θα επέστρεφε σε μια εποχή που εμείς θυμόμαστε έντονα, ενώ για τους νεότερους είναι κάτι πολύ απόμακρο. Για τους νεότερους, όμως, αυτοί οι φόβοι είναι ακατανόητοι και δεν τους αφορούν. Αυτό που τους καίει είναι ότι δεν καταφέραμε να κάνουμε την Ελλάδα μια σύγχρονη ευρωπαϊκή δημοκρατία και οικονομία. Οσοι εγκατέλειψαν τη χώρα συγκρίνουν επίσης την Ελλάδα όχι με αυτήν του 1970 ή του 1980, αλλά με τη Νορβηγία, την Αγγλία, την Ισπανία του 2025. Δικαιολογημένα νιώθουν οργή γιατί δεν μπορούμε να τους προσφέρουμε μισθούς, αξιοκρατία, υπηρεσίες, κράτος δικαίου, υποστήριξη στην οικογένεια, που να συγκρίνονται με τη δική τους καθημερινότητα. Βάλαμε χαμηλά τον πήχυ στη Μεταπολίτευση για να μη γλιστρήσουμε και στο τέλος γλίστρησε πίσω η χώρα σε σχέση με άλλα κράτη που ξεκίνησαν και εκείνα από χαμηλά και με τις ίδιες πολιτικές εμπειρίες.

Θα καταλάβουμε ότι κάτι άλλαξε στην Ελλάδα όταν αρχίσουμε να πείθουμε πιο μαζικά τη γενιά που χάσαμε με την κρίση ότι μπορεί και αξίζει να γυρίσει πίσω. Η αλήθεια είναι πως κάτι κινείται στη σωστή κατεύθυνση, αλλά έχουμε πολύ δρόμο ακόμη.

Τέλος ταξιδιού

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Όταν το 2016, μία αριθμητικώς ασήμαντη ομάδα της Silicon Valley, με διανοητικά μακράν πλέον δραστήριο τον Πίτερ Τιλ, επένδυε πολιτικώς στην εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στο προεδρικό αξίωμα των ΗΠΑ, η ανορθόδοξη εκείνη σύμπραξη των εκπροσώπων της τεχνικής νομοσχυσνης με τον πλέον λαϊκιστή πολιτικό ήταν απλώς ακατανόητη. Στις τελευταίες προεδρικές εκλογές, το σύνολο της Silicon Valley με επικεφαλής τον Ελον Μασκ στήριξε εκθύμως και με κάθε μέσο την υποψηφιότητά

τοι οι άνθρωποι είναι επικίνδυνοι», είχε πει στον Αντώνιο, αναφερόμενος στον Κάσσιο, ο σαιξπηρικός Ιούλιος Καίσαρας.

Η παρατήρηση εκείνη φαίνεται να ισχύει στις μέρες μας και για τον Τιλ. Το ζήτημα το οποίο πρωτίστως τον απασχολούσε πάντα ήταν η υπέρβαση της «στασιμότητας» των τελευταίων πενήντα χρόνων, σε όλους τους τομείς. Αλλά οι μεγιστάνες της Silicon Valley, με τους οποίους συζητήσε το θέμα από το 2012 έως το 2014 τον διαβεβαίωναν «πως όλα πάνε περίφημα», επιβεβαιώνοντας με αυτόν τον τρόπο την εναρμόνιση με το κυρίαρχο σύστημα.

Η διάγνωση όμως του Τιλ περί της «αποδιοργανωτικής φύσεως» του Ντόναλντ Τραμπ ήταν ορθή. Μόνον που δεν οδηγούσε σε υπέρβαση της «στασιμότητας», αλλά σε μία παλαιότερη κατάσταση πραγμάτων. Και συνεπώς, εκείνο το πολυσυζητημένο MAGA ήταν απλώς το σύνθημα μιας αιώνιας αγωνίας επιστροφής.

Η αντίληψη του εργολάβου κατίσχυσε εν τέλει. Το σχέδιο αναδομησεως της Λωρίδας της Γάζας που εξήγγειλε ο Ντόναλντ Τραμπ ήταν αποκαλυπτικό. Θυμίζει το 45ο Ασμα του Εζρά Πάουντ, όπου «δεν έχει άνθρωπος σπίτι με γερά θεμέλια/ την κάθε πέτρα του λειασμένη και σωστά αρμολογημένη»/ σπίτι που «φτιάχνεται μόνο για να πουληθεί και μάλιστα να πουληθεί αμέσως». Και το κυριότερο, δεν αναφέρονται οι άνθρωποι που θα τα κατοικήσουν.

Οσο για τον Ελον Μασκ, του πήρε κάποια χρόνια έως ότου το 2024 έπαυσε να ασχολείται με υπερβάσεις ανατρεπτικές και άρχισε να ανησυχεί πως η οικονομική πολιτική του Τραμπ θα αυξήσει δραματικά το έλλειμμα. Εξήγγειλε την ίδρυση νέου κόμματος, να δώσει δηλαδή τη μάχη στο γήπεδο του Ντόναλντ Τραμπ. Το ταξίδι για μια ολική υπέρβαση της «στασιμότητας» με νέα μέσα τελείωσε πριν καν αρχίσει.

Το μεταναστευτικό είναι φυσικό φαινόμενο

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Αναρωτιέμαι ποια είναι η πρόταση της αριστερής αντιπολίτευσης για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Στη Βουλή καταψήφισε το νομοσχέδιο που ορίζει ότι αναστέλλονται οι αιτήσεις όσων δεν δικαιούνται να ζητήσουν άσυλο. Το ΠΑΣΟΚ, με τον σοσιαλδημοκρατικό αέρα στα πανιά του, ψήφισε «παρών». Ηξεis αφήξεις από ένα κόμμα το οποίο διεκδικεί τον ρόλο της εναλλακτικής κυβερνητικής πρότασης. Πρότεινε δε, αν κατάλαβα καλά, να εξετάζονται όλες οι αιτήσεις, παράυτα, τάχιστα και χωρίς περιττές καθυστερήσεις. Ο ρεαλισμός στην πράξη που λένε. Κατά τον υπουργό Μετανάστευσης, τις τελευταίες ημέρες έχουμε χίλιες αφίξεις την ημέρα. Δύο χιλιάδες σε δυο μέρες, τρεις σε τρεις και πάει λέγοντας. Πού θα πάει, κάποτε θα σταματήσουν. Εν τω μεταξύ, οι αρχές θα οφείλουν να εξετάζουν μία-μία τις αιτήσεις, χίλιες την ημέρα. Μια λύση που θα πρότεινε το ΠΑΣΟΚ, αν ήταν το ΠΑΣΟΚ που όλοι αγαπήσαμε, θα ήταν να προσληφθούν αστυνομικοί, να εκπαιδευθούν τάχιστα και να δημιουργηθεί ένα σώμα «αιτήσεων». Όμως ούτε αυτό πρότεινε. Απλώς ψήφισε «παρών». Κοινώς κάντε ό,τι νομίζετε και μη μας μπλέκετε επειδή θέλετε να τραβήξετε την προσοχή μας από το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ. Και τι έχετε να μας πείτε για τη γενοκτονία στη Γάζα; Εδώ μπαίνουμε στα χω-

ρικά ύδατα της υπόλοιπης Αριστεράς, κοινώς των υπολειμμάτων της. Γι' αυτούς η μετανάστευση είναι δικαίωμα, όπως οι καταλήψεις στα πανεπιστήμια. Οποιος τολμήσει να προστατεύσει τα σύνορά του είναι απλώς ακροδεξιός, ρατσιστής, ξενόφοβος. Ο καθείς και ο κόσμος του. Και ο δικός τους δεν υπάρχει χωρίς κάποιας μορφής προλεταριάτο το οποίο αφού χάθηκε από τον δυτικό κόσμο το αναζητά στην περιφέρεια.

Και τώρα πίσω στην πραγματικότητα. Οι μετανάστες που έρχονται στην Κρήτη δεν είναι πρόσφυγες. Είναι μετανάστες, στην πλειονότητά τους Αιγύπτιοι. Ελάχιστες γυναίκες και παιδιά ανάμεσά τους. Η συντριπτική πλειονότητα είναι άνδρες στις ηλικίες που αποκαλούμε ενεργό πληθυσμό. Με άλλα λόγια είναι οικονομικοί μετανάστες. Στις ακτές της Λιβύης υπολογίζεται ότι αυτήν τη στιγμή είναι συγκεντρωμένοι 3 εκατομμύρια άνθρωποι που περιμένουν να περάσουν τη Μεσόγειο. Η Μάλτα και η Ιταλία φαίνεται ότι έχουν βρει τρόπο να συνεννοηθούν με την περίπου χώρα που λέγεται Λιβύη. Μένει ο δρόμος της Ελλάδας. Υποτίθεται την συνέδεαν δεσμοί φιλίας με τον φύλαρχο Χαφτάρ κι αυτός τώρα της στέλνει για δώρο караbiές με ταλαιπωρους. Εμαθε προφανώς ότι από την Ελλάδα λείπουν εργατικά χέρια, κυρίως στον πρωτογενή τομέα, και γενναϊδώρος

όπως είναι, μας στέλνει όσους μπορεί περισσότερους. Χρειάζεται η Ελλάδα εργατικά χέρια; Και βέβαια χρειάζεται. Μόνον που είναι δικαίωμά της να αποφασίσει πόσα χρειάζεται και πώς θα τα αποκτήσει. Τα υπόλοιπα είναι εκβιασμός, ασύμμετρη απειλή, είτε από τους Λίβυους πειρατές είτε από τους εγχώριους ανθρωπιστές.

Η μετανάστευση είναι φυσικό φαινόμενο. Η μετάφραση της κλιματικής αλλαγής στο ανθρώπινο τοπίο. Και ως τέτοιο οφείλουμε να το αντιμετωπίσουμε. Το να λες ότι είσαι «υπέρ» ή «κατά» των μεταναστών είναι σαν να λες ότι είσαι «υπέρ» ή «κατά» των σεισμών ή των τυφώνων. Είναι ένα φαινόμενο το οποίο αλλάζει τη σύσταση των κοινωνιών της Δύσης κυρίως που αντιμετωπίζουμε ως καταφύγιο της ανθρώπινης δυστυχίας. Η Ευρώπη άρνησε να το καταλάβει. Το 2015 η Μέρκελ κατήργησε στην ουσία τα σύνορά της και άνοιξε τις αγκάλες της για να υποδεχθεί τη δυστυχία όλου του κόσμου. Αδιακρίτως. Η Γερμανία το πληρώνει ακόμη με την άνοδο της νεοναζιστικής ακροδεξιάς. Την ίδια χρονιά ο δικός μας Τσίπρας, με την πολιτική διορατικότητα που διέκρινε την πολιτεία του, δήλωνε ότι η θάλασσα δεν έχει σύνορα. Πήρε κατά γράμμα αυτό που είχε πει η Μέρκελ προσδοκώντας ενδεχομένως ανταλλάγματα τα οποία ποτέ δεν ήρ-

θαν. Κέρδισε βέβαια τη συμπάθεια της Γερμανίδας καγκελαρίου, όμως η χώρα πνίγηκε στους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Περαιστικοί οι περισσότεροι, όμως όσοι έμειναν ήσαν αρκετοί για να πνίξουν τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και να υποβαθμίσουν ακόμη περισσότερο περιοχές του κέντρου της Αθήνας. Η Αριστερά έχει μείνει στις ένδοξες εκείνες ημέρες του 2015.

Όμως το 2025 δεν είναι 2015. Η Ευρώπη έχει ήδη υποστεί τις συνέπειες του φυσικού φαινομένου που λέγεται μετανάστευση και έχει επηρεάσει την πολιτική της αλλά και την ίδια της την υπόσταση. Μην ξεχνάμε τον ρόλο που έπαιξε στο Brexit. Η Ελλάδα, η πιο ευάλωτη ίσως χώρα απέναντι στο φαινόμενο, έχει αντιληφθεί τη σημασία του και η κυβέρνηση δείχνει γρήγορα αντανάκλαστικά. Το φυσικό φαινόμενο δεν μπορεί να το καταργήσεις. Οφείλεις όμως να βρεις τρόπους για να το διαχειρισθείς. Είναι αποτελεσματικά τα μέτρα που ορίζει το νομοσχέδιο; Θα φανεί. Εξάλλου το φαινόμενο διαθέτει τη δική του δυναμική, η οποία απαιτεί συνεχή αναπροσαρμογή του τρόπου αντιμετώπισής του. Το μόνο που δεν επιτρέπεται είναι η ακινησία που προτείνει η αντιπολίτευση. Αυτή η ακινησία που την έχει καταδικάσει να φυτοζωεί στο περιθώριο των εξελίξεων.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

Ιστορία και Ξυλόλια

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ**

Ποιος από εμάς φαντάστηκε ότι μπορεί να δει με τα μάτια του τον ελληνικό στρατό να μάχεται στους Βαλκανικούς πολέμους; Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι υπάρχουν κάπου τέτοιες ζωντανές εικόνες και μπορεί να τις κοιτάξει;

Φίλος εκλεκτός από τη Θεσσαλονίκη, θερμών άλλης επιστήμης, αλλά βαθύς ερευνητής του Ιωνος Δραγούμη, μου προώθησε ένα τέτοιο απίστευτο υλικό. Κινηματογραφικά ρεπορτάζ από τη μάχη του Σαρανταπόρου, της Κρέσνας, πολεμικών χειρουργείων και μορφές-φeyλαέα, γιατί κανείς δεν ποζάρει— του βασιλιά, του στρατηγού Δαγκλή, του βασιλοπαιδούς Αλέξανδρου και του διαδόχου Γεωργίου, που παρίσταται σε τελετές απελευθερώσεως στην Κορυτσά και άλλα μέρη της Βορείου Ηπείρου. Όλοι αυτοί οι θησαυροί για την Ιστορία μας εναπόκεινται στα αρχεία τηλεοράσεως του UCLA, του περίφημου Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας. Απίστευτο, ότι καμιά από τις δικές μας πανεπιστημιακές σχολές Ιστορίας δεν έχει καν υποψιαστεί την ύπαρξή τους.

Οι δύο Βαλκανικοί πόλεμοι είναι τεράστιοι σταθμοί στην Ιστορία μας. Σκάρτα εκατό χρόνια μετά την επανάσταση του 1821, η Ελλάδα λαβαίνει μέρος σε μια παμβαλκανική προσπάθεια, όπου τα δύο κατά πολύ ισχυρότερα κράτη, η Σερβία και η Βουλγαρία, προετοιμάζονται να μοιραστούν τη Μακεδονία ολόκληρη.

Χρειάζονται τον στόλο μας και τον εξοπλισμό, σίγουροι πως ο στρατός μας δεν θα μπορέσει να περάσει ούτε καν τα πολύ καλά οχυρωμένα Στενά της Πόρτας. Όμως, ο στρατός μας πολεμάει τόσο γενναία και τόσο επιδέξια διοικείται, ώστε και στο Σαραντάπορο νικεί και στη Θεσσαλονίκη μπαίνει πρώτος και με τον δεύτερο Βαλκανικό πόλεμο καταλαμβάνει την Καβάλα και τελικά διπλοασιάζει την έκταση της χώρας μας. Τώρα, βέβαια, δεν ξέρω ακριβώς σε τι ειδικεύεται καθεμιά από αυτές τις—πόσες είναι άραγε— πανεπιστημιακές σχολές Ιστορίας που έχουμε. Θυμάμαι όμως τον Κώστα Κωστή, όταν παρουσίασε την ανατρεπτική μελέτη της Μαρίας Δελνβοριά για το ποίημα του Σολωμού «Η γυναίκα της Ζάκυθος», να λέει ότι δεν είναι ειδικός μελετητής του 1821, εντούτοις ανέλαβε επειδή διαπίστωσε ότι καμία από τις σχολές μας δεν ειδικεύεται στα της Επανάστασεως.

Φανταστείτε! Για το μεγαλύτερο γεγονός στη σύγχρονη Ιστορία μας, την ανάσταση του Γένους, δεν υπάρχουν πανεπιστημιακά τμήματα που να το μελετούν ειδικά! Αλλά επίσης θυμάμαι τον αξέχαστο Μιχάλη Σακελλαρίου, βαθύτατο γνώστη της αρχαίας, καθώς και της νεότερης Ιστορίας μας, όπως επίσης και των πανεπιστημιακών πραγμάτων, να μου λέει ότι λογής λογής πολιτικές αγκυλώσεις κρατούσαν πίσω τη νεότερη Ιστορία.

Το τι εννοούσε το κατάλαβα καλά όταν γιορτάστηκε παγκοσμίως η πεντηκονταετία από τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ήταν μια θαυμάσια ευκαιρία να προβάλουμε τον τόπο μας, να θυμίσουμε παντού το τι δίδωσες εκείνη τη στιγμή ο μικρός μας λαός και να διεκδικήσουμε εύσημα και οφέλη. Δεν κάναμε τίποτα τέτοιο. Υποτονικά ήταν τα λίγα που οργανώθηκαν εδώ, καθώς και η συμμετοχή μας έξω.

Γιατί; Διότι η Μεταπολίτευση καταδίκασε τον Μεταξά επειδή είχε καταργήσει τη Βουλή, αναδείκνυε δε ως μέγιστο άνδρα της νεότερης Ελλάδας τον Βενιζέλο, ο οποίος όμως—φευ!— ήταν άσχετος με το ΟΧΙ.

Το ίδιο έγινε και στα 2012-13, την εκατονταετία των Βαλκανικών πολέμων. Εορτασμοί υποτυπώδεις και υποτονικοί. Γιατί; Επειδή τα γεγονότα εκείνα θυμίζουν κυρίως τον ελληνικό στρατό και τον αρχηγό του, τον βασιλιά Κωνσταντίνο, άλλο μαύρο πρόβατο κι αυτός πολιτικά.

Δεν είναι λοιπόν καθόλου περιεργό ότι η ιστορική έρευνα—παρ' όλες τις πρόσφατες σημαντικές προόδους της— καθυστερεί στην πατρίδα μας και ότι ορισμένοι εξαιρετικοί ιστορικοί που έχουν εμφανιστεί πρόσφατα παραμερίστηκαν από πανεπιστημιακές έδρες, κι έτσι δεν μπορούν να ετοιμάσουν τις νέες γενιές.

Ζημιά; Τεράστια. Για την αρχαιότητα είχαμε παγκόσμιες κορυφές

τον Μαρινάτο, τον Μυλωνά, τον Ζακυνθινό, ενώ για τη νεότερη διαβάζουμε τους λογής λογής Εγγλέζους και Αμερικανούς που έρχονται και μας περιγράφουν, λες και είμαστε χρυσόψαρα στη γυάλα, ανίκανα να γράψουμε την Ιστορία μας.

Κάτι τέτοια τριγύριζαν στο μυαλό μου, καθώς κοιτάζα αυτά τα θαυμάσια κινηματογραφικά τεκμήρια του παρελθόντος μας— και ξαφνικά με έπιασαν τα γέλια.

Σκέψου τι λαβράκι υπάρχει εδώ: «Σκανδαλονί! Ο Μπτοστάκνς γέμισε τα πανεπιστήμια με ανίκανους!», «Άσχετος ανακαλύπτει τις ταινίες των Βαλκανικών πολέμων!». Και να, πλήθος «ειδικών» στα κανάλια να κρίνουν περιποπούδαστα, παραλαμβάνοντας και κάνοντας σκουπίδι τους πιο διακεκριμένους ιστορικούς μας— ιδίoti οι άλλοι, μη έχοντας καθόλου προφίλ, δεν κάνουν ούτε καν για προσάναμμα στη φωτιά που πρέπει να ανάψει για να ριζούμε τον Μπτοστάκν. Χαμός, λοιπόν, για έναν - δυο μήνες Και μετά; Μετά τίποτα. Μέχρι να βρεθεί άλλο «ξυλόλιο» και κάποιος νέος γύρος ανονισίας. Και ο Μπτοστάκνς δεν θα πέφτει.

Η ζημιά όμως θα έχει γίνει αλλού: η ιστορική έρευνα, πρόσφατα και ακόμη ατελώς χειραφετημένη από την πολιτική, θα αποσιωπηθεί και πάλι.

Τέτοια θέλουμε;

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Η υγεία ως Δικαίωμα, όχι ως πολυτέλεια

Της **ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Στο πρόσφατο πολιτικό μας συνέδριο (14 Ιουνίου 2025), η Δημοκρατική Παράταξη - Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων, παρουσίασε σύγχρονες, ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες εισηγήσεις που ανταποκρίνονται σε δέκα περίπου άξονες πολιτικής, ανταποκρινόμενη στις πραγματικές και βασικές ανάγκες της σύγχρονης κυπριακής κοινωνίας.

Στο παρόν άρθρο παρουσιάζω τις τέσσερις βασικές αρχές που διέπουν την ολιστική και ανθρωποκεντρική προσέγγιση της ΔΗΠΑ στο κεφαλαίωδες θέμα της «Υγείας», που συνιστά για μας, κορυφαία πολιτική προτεραιότητα:

Α) Ενίσχυση της ισότητας και καθολικής πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες

Στο επίκεντρο προβληματισμού, βρίσκονται η βιωσιμότητα του ΓεΣΥ, οι λίστες αναμονής, η λειτουργική ασφυξία των νοσοκομείων...

υγείας, με ιδιαίτερη μέριμνα για ευάλωτες ομάδες και περιοχές με γεωγραφικές ή κοινωνικές ανισότητες.

Β) Αναδιάρθρωση των διαδικασιών του ΓεΣΥ ώστε να επιτευχθεί λειτουργική αποδοτικότητα για μείωση της γραφειοκρατίας, βελτίωση της διαχείρισης περιστατικών και θέσπιση αξιολογικών μηχανισμών ελέγχου και λογοδοσίας.

Γ) Στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, ιατρικού και παραϊατρικού, με στοχευμένα κίνητρα τόσο για προσέλκυση, όσο και παραμονή επαγγελματιών υγείας εντός του συστήματος.

Δ) Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της τεχνητής νοημοσύνης, ώστε να επιτευχθεί ψηφιακός καινοτόμος εκσυγχρονισμός για πρόβλεψη της νοσηρότητας, της τηλεϊατρικής και βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Σε μια εποχή άκρατου λαϊκισμού, μπντενισμού και δυσπιστίας, εμείς και η παράταξή μας προτείνουμε με σοβαρότητα και πολιτικό ρεαλισμό τις θέσεις/αρχές μας, γιατί η υγεία είναι συλλογικό και θεμελιώδες αγαθό. Οι εισηγήσεις μας είναι βασισμένες στη γνώση, στον διάλογο με ειδικούς και στην προσωπική εμπειρία, όλων εμάς, που παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις στον τομέα της υγείας, έχοντας διαχρονική εμπειρία και βιώματα για όλα όσα βιώνουν ασθενείς και συγγενείς ατόμων με

καρδιολογικά προβλήματα, αρρυθμίες, διαβήτη, καρκίνο, ουρολοιμώξεις, αναπηρίες, χρόνιες παθήσεις, κατακλίσεις λόγω γεροντικής άνοιας και ένα σωρό άλλα προβλήματα.

Καλούμε σε κοινωνικό διάλογο όλες τις πολιτικές δυνάμεις και ιδιαίτερα αυτές του ευρύτερου Κοινωνικού Κέντρου, ώστε να βρούμε την κοινή συνισταμένη πέραν και πάνω από μικροκομματικές και στενόκαρδες προσεγγίσεις, ώστε να ανταποκριθούμε στις σύγχρονες ανάγκες της κυπριακής κοινωνίας και των ασθενών. Τους καλούμε σε διάλογο για να ιεραρχήσουμε προτεραιότητες και να τις αντιμετωπίσουμε ενιαία και υπερκομματικά, με μόνο γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και τον άνθρωπο.

Τα προβλήματα στον τομέα της υγείας είναι υπαρκτά. Στο επίκεντρο προβληματισμού, βρίσκονται η βιωσιμότητα του ΓεΣΥ, οι λίστες αναμονής, η λειτουργική ασφυξία των νοσοκομείων, η απογοήτευση των επαγγελματιών του χώρου αλλά και των ασθενών, η έλλειψη σημαντικών φαρμάκων, η έλλειψη ποιοτικών και οικονομικά προσιτών κρατικών δομών νοσηλείας για χρόνιους ασθενείς και άτομα τρίτης ηλικίας, όπως γηριατρεία, στέγες ευγηρίας και κέντρα αποκατάστασης/φροντίδας, με λογικό κόστος που να ανταποκρίνεται στα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα.

Ως ΔΗΠΑ προτείνουμε ουσιαστικές θέσεις, με γνώμονα τη διαφάνεια, τη βιωσιμότητα και τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μέσα στο πλαίσιο του ενιαίου συστήματος υγείας. Για εμάς η υγεία δεν είναι απομονωμένο κεφάλαιο. Συνδέεται με τις προαναφερθείσες παραμέτρους και με την πολιτική που τις διέπει. Η ίδια η ψυχουσυναισθηματική και σωματική ισορροπία του ατόμου επηρεάζεται από τις επιδράσεις που ασκεί ο μικρόκοσμος και ο μακρόκοσμος που τον περιβάλλει.

Τα θέματα υγείας μας αφορούν όλους. Ενιαία οφείλει να είναι και η αντιμετώπισή τους. Ευελπιστούμε σε θετική αποδοχή της πρότασής μας για συλλογικό προβληματισμό και επιδίωξη αποτελεσματικών λύσεων για το κοινό καλό.

Η κα Αντιγόνη Περικλέους Παπαδοπούλου είναι αντιπρόεδρος ΔΗΠΑ - Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων. Πρώην ευρωβουλευτής.

Βόσνιοι Μουσουλμάνοι κατά την κηδεία επτά Βόσνιων Μουσουλμάνων που ταυτοποιήθηκαν μόλις πρόσφατα, στο Νεκροταφείο Ποτοσαρί, θύματα της γενοκτονίας της Σρεμπρένιτσα. Η ταφή αποτελεί μέρος τελετής μνήμης για την 30ή επέτειο της γενοκτονίας της Σρεμπρένιτσα.

Με δύο πυξίδες

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Στις 16-17 Ιουλίου η «Πενταμερής» για το Κυπριακό στη Νέα Υόρκη. Το θέμα της πολιτικής ισότητας

παραμένει το κορυφαίο αίτημα για την ε/κ ηγεσία – και την ε/κ κοινότητα γενικότερα. Σύμφωνα όμως με τον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Α. Γκουτέρες «τα μέρη έφτασαν κοντά στο να καταλήξουν σε στρατηγική κατανόηση όσον αφορά την ασφάλεια και τις εγγυήσεις, καθώς και σε όλα τα υπόλοιπα εκκρεμή βασικά στοιχεία μιας συνολικής διευθέτησης» (Έκθεση στο Σ.Α., 28/9/17). Έκτοτε σιωπή, ούτε αν ο γ.γ. τα έγραψε σωστά, ούτε αν υπάρχει κάποια άλλη προσέγγιση – αλλά αν αποφεύγεις τα ουσιώδη, ποτέ δεν θα τα προσπελάσεις. Η Κύπρος αναλαμβάνει την εξάμνην, εκ περιτροπής, Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. το πρώτο εξάμηνο 2026. Παρά τη συμβολικότητα των πράγματος, η προεδρία δίνει ρόλο στις 27 χώρες-μέλη, ακόμα και στις πιο μικρές, οι οποίες επιχειρούν να αντιμετωπίσουν τρέχουσες υποθέσεις. Η Ε.Ε. εξελίσσεται ως οινει/ατελής ομοσπονδία. Η Κύπρος συμμετέχει στην Επιτροπή (κυβέρνηση) με έναν επιτροπο, με έναν επιτροπο και η Γερμανία, η Γαλλία κ.λπ. Η Κύπρος με 6 ευρωβουλευτές, αντί για έναν όπως θα αναλογούσε στον πληθυσμό της. Στα ομοσπονδιακά συστήματα όπως (μερικώς) είναι η Ε.Ε. τα πιο πάνω συνιστούν στοιχεία της πολιτικής ισότη-

τας, ενώ στο Ευρωκοινοβούλιο εκφράζεται ουσιαδώς η πληθυσμιακή διαφορετικότητα. Στις ΗΠΑ η ισορροπία εκφράζεται μέσω της Γερουσίας (κάθε πολιτεία από 2 γερουσιαστές) και στη Βουλή (ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε πολιτείας).

Κατά τον καθηγητή Π. Ιωακειμίδη, πρύτανη των ευρωπαϊκών σπουδών στην Ελλάδα, «κάθε ομοσπονδία κτίζεται πάνω σε τρεις άξονες, «την πολιτική ισότητα, τον διαμοιρασμό των εξουσιών και τον εξευρωπαϊσμό της ομοσπονδίας», Λευκωσία 17/6. Ο καθηγητής Π.Ι. υπογράφει μίαν νέα παράμετρο: τον «εξευρωπαϊσμό της ομοσπονδίας», με άλλα λόγια, την ανάγνωση που συγκροτούν οι συμβιβαστικές συμπεριφορές μέσα στην Ε.Ε., τον τρόπο που αναζητούνται οι λύσεις – κάτι καθόλου εύκολο ή και καθόλου αυτονόητο, αλλά αναγκαίο ώστε όλοι να κερδίζουν και όλοι κάτι να αφήνουν για να προχωρά το τρένο. Το κοντινότερο παράδειγμα από την αναφορά του καθηγητή Π.Ι., αφορά την Ιρλανδία. Η συμφωνία της «Μεγάλης Παρασκευής» συνιστά το καλύτερο παράδειγμα «εξευρωπαϊσμού» μιας συμφωνίας

Ένας Ε/κ ηγέτης έχει προστά του δύο επιλογές: Η πρώτη, πολύ γρήγορη, η Ε.Ε. ως κανάλι για πανάγονα, ταξίδια στα συμβούλια, επισκέψεις, δηλώσεις ικανοποιήσιμες για την εξάμνην προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. από την Κύπρο το πρώτο εξάμηνο του 2026. Η δεύτερη: Ο ένας άλλος ηγέτης που ενδιαφέ-

ρεται να αλλάξει τα πράγματα, μιλάει στην κοινή γνώμη, παρουσιάζει παραδείγματα. Η παράταξη της ακινοσίας, μέσα από τη διαρκή φθορά της έννοιας της «πολιτικής ισότητας» κτίζει την πίστη ότι τίποτε δεν μπορεί να γίνει. Ο, ένας άλλος ηγέτης, δεν ακολουθεί την κοινή γνώμη, τεκμηριώνει επιχειρήματα με υλικό από την Ε.Ε., αξιοποιεί τις σύγχρονες μορφές επικοινωνίας, διαμορφώνει καθημερινά κοινή γνώμη ότι οι λύσεις είναι εφικτές εφόσον ακολουθήσουμε μια διαφορετική προσέγγιση. Δύο κοινά έργα, έργο που απαιτεί κινητοποίηση, πειστικότητα, συλλογικότητα. Μια στρατηγική που διασυνδέει και αξιοποιεί δύο πυξίδες: το «Πλαίσιο Ε.Ε.» (ο κατά Ιωακειμίδη «εξευρωπαϊσμός» της ομοσπονδίας) και το «Πλαίσιο Η.Ε.» – όπως το έχει συγκροτήσει ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες.

Ωστόσο, τα δεδομένα επί του εδάφους αλλάζουν, ο χρόνος δημιουργεί εξελίξεις. Η Μαρία Άνχελα Ολγκίν εξηγεί ότι «μία από τις συνέπειες της αποτυχίας στο Κραν Μοντανά είναι ότι η διζωνική, δικονομική ομοσπονδία δεν αποτελεί πλέον κοινό σημείο αναφοράς και για τις δύο πλευρές». (Πολίτης, 8/7). Η κα Ολγκίν είπε αυτό για το οποίο αγωνίζεται εδώ και χρόνια μέρος της ε/κ ηγεσίας: «Η ΔΔΟ να μην αποτελεί πλέον κοινό σημείο αναφοράς». Γι' αυτό και κανένας δεν σχολίασε, δεν διαμαρτυρήθηκε, κανένας δεν είπε «μα τι λέει η εκ Κολομβίας κυρία απεσταλμένη;»!

Η αναφορά της κας Ολγκίν για τους χειρισμούς στο Κραν Μοντανά με συνομιλητή τον Μ. Ακιντζί, συνεπής υποστηρικτή της ΔΔΟ. Όσο ήταν η ΔΔΟ στο τραπέζι, τη δεχόταν ο κ. Ακιντζί και την απέρριπτε ο Νίκος Αναστασιάδης, με τις συνεχείς εναλλαγές θέσεων – δύο κράτη, επιτροπή στο '60, αποκεντρωμένη κ.λπ. Τώρα που η κα Ολγκίν μίλησε, η ε/κ ηγεσία σιώπησε. Οι άλλοι παίκτες όμως μάς έχουν καταλάβει προ πολλού.

Η Μαρία Άνχελα Ολγκίν πρόσθεσε ότι «τα Η.Ε. να βοηθήσουν τις πλευρές να προχωρήσουν βήμα-βήμα ώστε να εντοπιστούν τα αμοιβαία εκείνα αποδεκτά στοιχεία που θα συμβάλουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την εξεύρεση κοινής βάσης για το μέλλον». Πλέον τα Η.Ε. προσαρμόζονται στα δεδομένα. Η ε/κ ηγεσία δεν ξεκαθαρίζει τη θέση της για το πλαίσιο του γ.γ., η τ/κ ηγεσία μιλά για «κυριαρχική ισότητα». Άρα τα Η.Ε. δεν θα ηγηθούν καμιάς σοβαρής πρωτοβουλίας, αν αυτά θέλουν οι πλευρές, με αυτά πάμε: «δεν θέλετε οδοφράγματα; Γιατί να τα θέλουμε εμείς για εσάς; Τα θέματα χαμηλής πολιτικής (λ.χ. ένα οδοφράγμα, μια νέα επιτροπή) είναι ασπίδες σε σχέση με τα δεδομένα του σημερινού στρατηγικού αδιεξόδου. Όφελος από την επικείμενη 5μερή στις 16/17-7, το μη επίσημο αδιέξοδο, άρα κάτι ωφέλιμο για τον υποψήφιο της τ/κ αντιπολίτευσης Τ. Ερχιουριμάν.

www.larkoslarkou.org.cy

Ή αλλάζετε ή βουλιάζουμε

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Λαϊκισμός ή σοβαρότητα; Το δίλημμα που ήδη διαλαλούν οι παραδοσιακές πολιτικές δυνάμεις για τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές. Προτάσσουν δη-

λαδή, απέναντι σε όσους οραματίζονται το χάος και το «as γίνουν όλα λίμπα», την υπευθυνότητα.

Το δίλημμα είναι βάσιμο στο πρώτο του σκέλος. Ισχύει ότι δυνάμεις του λαϊκισμού παρατάσσονται έτοιμες να εκμεταλλευθούν τη διάθεση μεγάλης μερίδας των πολιτών να τιμωρήσει και να ανατρέψει την πολιτική τάξη. Το δίλημμα όμως γίνεται έωλο εξαιτίας του δεύτερου του σκέλους. Διότι σήμερα, τα παραδοσιακά κόμματα ούτε σοβαρά, ούτε υπεύθυνα πείθουν ότι είναι.

Η κρίση αξιοπιστίας που βιώνει το πολιτικό σύστημα δεν είναι απλώς προϊόν μιας «παρεξήλησης» από την κοινωνία. Είναι το αποτέλεσμα μακράς πορείας πολιτικής φθοράς, που ξεκίνησε από τη στιγμή που τα κόμματα εξουσίας αντιμετώπιζον τον πολίτη αποκλειστικά ως πελάτη, το κράτος ως λάφυρο και την

πολιτική ως μια διαδικασία διαχείρισης συμφερόντων και προσωπικών φιλοδοξιών, αντί για έκφραση ενός μεγάλου συλλογικού οράματος.

Μπορεί να είναι δαιμονοποιημένη σήμερα η έννοια του κόμματος, χωρίς αυτά δεν λειτουργεί η αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Γιατί η πολιτική είναι ομαδικό «άθλημα». Τα κόμματα είναι, ή θα έπρεπε να είναι, οργανωμένες ομάδες ανθρώπων που μοιράζονται κοινές ιδέες, αξίες και πολιτικές επιδιώξεις. Επιδίδουν την άσκηση εξουσίας και τον επιπρεασμό των δημόσιων πολιτικών μέσα από τη συμμετοχή στις εκλογικές διαδικασίες, με κύριο στόχο να εφαρμόσουν τις επιδιώξεις αυτές.

Τα κόμματα θα έπρεπε να λειτουργούν ως διαμεσολαβητές ανάμεσα στην κοινωνία και το κράτος: να εκφράζουν και να εκπροσωπούν κοινωνικές ανάγκες και αιτήματα, να παράγουν και να προωθούν ολοκληρωμένες προτάσεις πολιτικές, να καλλιεργούν την πολιτική παιδεία, να προωθούν την κοινωνική συνοχή και τη δημοκρατική σταθερότητα.

Γι' αυτό και κόμματα χωρίς διακρι-

τούς στόχους που θα στοχεύουν στην αναβάθμιση της χώρας και τη βελτίωση της ζωής των πολιτών, δεν έχουν λόγο ύπαρξης. Και το ερώτημα είναι: ποιος είναι ο κατανοητός από την κοινωνία στόχος του ΔΗΣΥ, του ΑΚΕΛ, του ΔΗΚΟ σήμερα, πέραν από το να βρίσκονται άμεσα ή έμμεσα στην εξουσία; Πολύ φοβάμαι ότι τέτοιοι στόχοι δεν υπάρχουν και δεν είναι ευδιάκριτοι ακόμη και από τις ίδιες τις ηγεσίες τους.

Και αυτός είναι και ο λόγος που οι ηγεσίες δεν εμπνέουν. Είτε στην κυβέρνηση και την προεδρία της Δημοκρατίας, είτε στην κοινοτική ζωή. Μια έλλειψη που νιώθει ο κάθε πολίτης. Όταν το μόνο που βλέπει είναι νέα πρόσωπα στα χειρότερα παλιά καλούπια.

Όπως νιώθει την ανυπαρξία πολιτικών στα καίρια ζητήματα. Σε μια Κύπρο που νέα σοβαρά αναπτυξιακά έργα δεν ξεκινούν, σοβαρές μεταρρυθμίσεις δεν πραγματοποιούνται, τα οικογενειακά βάρη δεν αποφορτίζονται. Η χώρα δεν ψηφιοποιείται, στην ενέργεια μένουμε στάσιμοι και πανάκριβοι, τα νοσοκομεία δεν αυτονομούνται. Στην Παιδεία εξα-

κολουθούμε να ανεχόμαστε ένα πανάκριβο σύστημα να παράγει τα χειρότερα αποτελέσματα.

Για να αλλάξουν όλα αυτά βέβαια, θα πρέπει να ενοχληθούν συμφέροντα. Να διαταραχθεί η «βολή» αρκετών εμπλεκόμενων. Μια μάχη που κανείς στην Κύπρο σήμερα δεν εμφανίζεται διατεθειμένος να τη δώσει. Επιπλέον όλοι να κρύβονται στα «λαγούμια» από τα ζητήματα, μήπως δυσαρεστηθεί κάποιος ψηφοφόρος τους. Η λογοδοσία και η διαφάνεια παραμένουν συνθήματα που αφορούν τους άλλους και όχι τους ίδιους που τα προτάσσουν ως λύση στη θεσμική κρίση που βιώνουμε. Κυβέρνηση, Βουλή και Δικαιοσύνη εξακολουθούν να θέλουν να λειτουργούν χωρίς να δίνουν λογαριασμό σε κανένα.

Ακόμη και στο Κυπριακό. Είχαμε τις προάλλες τη δήλωση Ολγκίν, ότι η λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας δεν αποτελεί πλέον κοινό σημείο αναφοράς. Η απεσταλμένη του γ.γ. έκλεισε το μάτι στην αναζήτηση άλλων μορφών διευθέτησης, που θα αποδέχονται εντονότερα τον διαχωρισμό. Και όμως, από το

πολιτικό σύστημα σιωπή. Ούτε για την εθνική μας υπόθεση, δεν είναι διατεθειμένοι να χύσουν μια σταγόνα «αίμα»...

Ένα κόμμα δεν είναι –ή δεν πρέπει να είναι– λέσχη καριέρας, ή μηχανισμός εξυπηρέτησης φίλων και ημετέρων. Αν δεν υπηρετεί το κοινό καλό, τότε παύει να είναι πολιτικό υποκείμενο και μετατρέπεται σε γραφειοκρατικό εμπόδιο στην πρόοδο. Αν δεν έχει σχέδιο για τον τόπο που να το υπερασπίζεται με κάθε κόστος, ούτε υπεύθυνο είναι ούτε σοβαρό. Η επίκληση της «σοβαρότητας» ή της «υπευθυνότητας» σε αυτή τη συγκυρία πχει κούφια, την ώρα που δεν συνοδεύεται από πράξεις που δικαιώνουν αυτές τις έννοιες. Η κοινωνία δεν είναι την ανάγκη σταθερότητας που αμφισβητεί, αμφισβητεί εκείνους που ισχυρίζονται ότι την εγγυώνται.

Καλά λοιπόν τα ρητορικά διλήμματα, αλλά το πραγματικό διακύβευμα είναι άλλο. Ή αλλάζετε και υπηρετείτε το κοινό καλό ή θα βουλιάζουμε όλοι μαζί στο χάος.

michalis@michalis.com

Η Λύση του «Δεν Ξεχνώ»

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το παιχνίδι και οι χαρούμενες παιδικές φωνούλες, δεν είχαν τελειωμό στη Λύση, κάτω από την πλατύφυλλη συκαμιά, στην αυλή των λατρεμένων παππούδων, στις 15 Ιουλίου του 1974. Ξαφνικά ανοίγει η μεγάλη καμαρόπορτα και μπαίνει φουριόζα η καλή γειτόνισσα, η πατριώτισσα της γειτονιάς, με περγαμνές στον αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59. Με στεντόρεια φωνή και με ανάλογες κινήσεις των χεριών λέει: «νεκρός ο Μακάριος και πολλοί άλλοι...». Ξαφνικά μια παγωνιά κάλυψε τα πάντα, εν μέσω του καύσωνα του καλοκαιριού. Οι μεγαλύτεροι άλλαξαν χρώμα και εμείς οι μικρότεροι βιώσαμε ένα αδιόρατο φόβο, χωρίς να ξέρουμε τι σημαίνουν όλα αυτά. Έπρεπε να περάσουν λίγες μέρες, να έλθει η εισβολή και να «ενπλικωθούμε» απότομα, για να καταλάβουμε τι σημαίνει προδοσία. Οκτώ μέρες κράτησε το πραξικόπημα, οκτώ μέρες φόβου και τρόμου, με τους «αθεόφοβους» να πηγαινοέρχονται και να τρομοκρατούν το χωριό, ακόμη και τους αγίους ανθρώπους της Εκκλησίας.

Ακολούθησε η εισβολή της Τουρκίας και ο φόβος έγινε πανικός. Τα αεροπλάνα δαιμονισμένα πηγαινοέρχονταν προκαλώντας τρόμο. Οι νέοι και οι μεγαλύτεροι άντρες του χωριού συγκεντρώθηκαν με τις στρατιωτικές τους στολές, αλλά χωρίς όπλα, έξω από την εκκλησία της Παναγίας, τελέστηκε παράκληση, στοιβάχθηκαν όρθιοι σε φορτηγά αυτοκίνητα και κίνησαν για το άγνωστο, με ασπίδα την προστασία της Παναγίας. Τα πιο δύσκολα ακολουθήσαν λίγες μέρες αργότερα, όταν η Λύση και άλλα χωριά της Μεσαορίας, βομβαρδίστηκαν από την τουρκική αεροπορία. Η γη σειόταν από τις βόμβες, οι τοίχοι γέμισαν τρύπες από τους πολυβολισμούς των αεροπλάνων και η μυρωδιά του θανάτου κάλυψε το χωριό. Η θαυματουργός εικόνα της Παναγίας της Χρυσουσιώτισσας έσωσε και τα γυναικόπαιδα στο χωριό και τους στρατιώτες στα πεδία των μαχών, με ατέλειωτα θαύματα. Οι εφιαλτικές στιγμές δεν είχαν τελειωμό. Κλεισμένοι στα σπίτια, τη μέρα χωρίς κινήσεις στις αυλές και το βράδυ σκοτεινά χωρίς φως, ώστε να μη γίνουμε στόχος από τα αεροπλάνα. Μόνη εξαίρεση το τρέξιμο στο χωριό, για να βαπτιστούν όλα τα βρέφη και οι συνεχείς οι δεήσεις προς την Παναγία.

Παραμονή της 15ης Αυγούστου, όταν ξεκίνησε η δεύτερη φάση της εισβολής και η προέλαση του Αττίλα, ξεκίνησε και η μεγάλη έξοδος από το χωριό. Σε καρότες τράκτων, σε φορτηγά, σε άλλα μικρά αυτοκίνητα, ακόμη και με τα πόδια,

έφυγαν όλοι οι κάτοικοι του χωριού, για να μεταβούν στο δασάκι της Άχνας, εντός των βρετανικών βάσεων, περιοχή η οποία εθεωρείτο και ήταν ασφαλής. Χωρίς δεύτερα ρούχα, χωρίς χρήματα στην τσέπη, χωρίς φάρμακα και χωρίς τα ιερά και τα όσιά μας. Μόνη ελπίδα ή και τελικά πλάνη, ήταν ότι σε λίγες ώρες ή σε λίγες μέρες, θα γίνονταν η επιστροφή στη Λύση. Από τότε η περιπέτεια της προσφυγιάς συνεχίζεται κάτω από τον τίτλο «Δεν Ξεχνώ» και τους στίχους του Παύλου Λιασιδή. «Να ’ταν η Σκάλα μάλιν σου, τζιε να μου την χαρίσεις, εν την αλλάσσω, ξέρε το, μ’ έναν γουμάν της Λύσης».

Τα χρόνια πέρασαν και το «Δεν Ξεχνώ» κατάντησε μια μεγάλη παγίδα, ένα τεράστιο χαλί, κάτω από το οποίο κρύφτηκαν δράματα και εγκλήματα, μαζί βεβαίως με τον «κλάδο ελπίας» του Μακαρίου. Και αν τα πρώτα χρόνια μετά την πανωλεθρία του 1974, υπήρχε μια δικαιολογία, τα επόμενα χρόνια, η «εσκάτη πλάνη χειρών της πρώτης...». Χρειάστηκε να περάσουν 50 χρόνια, για να μάθουμε για τις βιασθείσες γυναίκες. Για τις γυναίκες οι οποίες γέννησαν ή απέβαλαν παιδιά καρπούς βιασμών. Για τις αρραβωνιασμένες γυναίκες, οι οποίες πέθαναν ή ακόμη αναμνηνουν τους αγαπημένους τους. Για τους τραυματίες και τους αιχμαλώτους, οι οποίοι «εχεάσθηκαν» και αφέθηκαν στη μοίρα τους. Για τους πολεμιότες, τους τραυματίες, ακόμη και τους ήρωες της ΕΛΔΥΚ, οι οποίοι για δεκαετίες δεν αναγνωρίζονταν, τάχα για να μην φανεί η εμπλοκή της Ελλάδας. Για τα ψυχοφάρμακα και τα άλλα γιατροσόφια για να παρηγορηθούν οι απαρνηγόρητοι. Και τα μάθαμε όλα αυτά, από τον σιωπηλό πόλεμο με το κατεστημένο, βουλευτών, δημοσιογράφων και άλλων αλτρουιστών. Τελικά, όταν έφυγαν τα «μεγάλα κεφάλια» δόθηκε η «ελεημοσύνη» του κράτους, τα λεγόμενα επιδόματα πείνας, στα μεγάλα θύματα, τα οποία σήμερα βρίσκονται στο τελευταίο σκαλί πριν από τον τάφο.

Μέσα στη σκοτοδίνη των ατέλειωτων απογοιτεύσεων για την επίλυση του Κυπριακού, μέσα στις ατέλειωτες κοροϊδίες πολιτικών και πολιτικάντηδων, γεννιέται το «προνόμιο της απελπισίας» όπως έγραφε και ο αείμνηστος Χρήστος Γιανναράς. Ενδεχομένως τώρα ξεκίνησε η «μυστική» άνοδος για τη σωτηρία του τόπου μας. Η μεγαλύτερη ελπίδα γεννιέται από τις προφητείες, οι οποίες επιβεβαιώνονται «μυστικά». Η γλώσσα του Θεού είναι η σιωπή και στο σχέδιο του Θεού, μόνο καλά υπάρχουν.

kaparispan@yahoo.gr

Εξευγενισμός και προκατάληψη

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Με τον βίαιο και παρεμβατικό «εξευγενισμός» εντός της πόλης της Λεμεσού να εξακολουθεί να βρίσκεται σε κορύφωση δεν είναι συμπτωματικό που χιλιάδες ντόπιοι νέοι, και όχι μόνο, εξακολουθούν να μένουν στο πατρικό τους ή αναγκάζονται να αναζητήσουν στέγη στα γύρω βουνά ή σε άλλες πόλεις, όπου οι τιμές των σπιτιών, τόσο για ενοίκιο όσο και για αγορά, διατηρούνται ακόμα σε πιο λογικά επίπεδα.

Υπενθυμίζεται ότι ως νεολογισμός ο «εξευγενισμός» είναι γλωσσικό δάνειο από τον αγγλικό όρο gentrification, σύμφωνα με τον οποίο τα παλαιότερα, πιο αδύναμα και οικονομικά ασθενέστερα τμήματα ενός γηγενούς πληθυσμού αντικαθίστανται –μπορείς να πεις και εκτοπίζονται– με συνοπτικές διαδικασίες από ανώτερα οικονομικά στρώματα που για διάφορους λόγους κατακλύζουν μια περιοχή σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Όπως είναι γνωστό, στην Κύπρο γενικότερα και στη Λεμεσό ειδικότερα, το φαινόμενο αυτό εντάθηκε τα τελευταία χρόνια με τη μαζική προσέλευση ανθρώπων από χώρες όπως η Ρωσία, η Ουκρανία, η Λευκορωσία και το Ισραήλ, που λόγω των πολιτικών τους συνθηκών βρήκαν στο νησί μας πρόσκαιρο –ή και μη– καταφύγιο. Ανέκαθεν κι από τα βάθη της ιστορίας ήμασταν άλλωστε πολυπολιτισμικό μέρος και σημείο συνάντησης πολιτισμών. Η Κύπρος είναι το περιβόητο σταυροδρόμι τριών ηπείρων όπως μαθαίναμε στο σχολείο.

Αυτό που δικαίως ξενίζει τον ντόπιο πληθυσμό στην παρούσα φάση είναι το γεγονός ότι το αστικό και κατ’ επέκταση το πολιτικοκοινωνικό μας τοπίο ευρύτερα αλλάζει με τρόπο σχεδόν σχιζοφρενικό, καθώς πέρα από τον κυριολεκτικό εκτοπισμό, που είναι το πρώτο και ουσιαστικότερο πρόβλημα με το οποίο έρχονται αντιμέτωποι οι παλιοί, παραδοσιακοί κάτοικοι, οι αισθητικές και πολιτισμικές προτιμήσεις των νέων κατοί-

κων επιβάλλονται με μη οργανικό πολλές φορές τρόπο και οι χρήσεις της γης αλλάζουν δραστικά χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες του συνόλου του πληθυσμού.

Δεν είναι ωστόσο όλα μαύρα. Προκύπτουν και ορισμένα θετικά από την έντονη αυτή κινητικότητα, που εκτείνονται από το καθόλου ευκαταφρόνητο γεγονός ότι οι ιδιοκτήτες των ακινήτων –που δεν είναι λίγοι– επωφελούνται σημαντικά από τη μεγάλη αύξηση των τιμών, μέχρι το ότι η πληθώρα των ξένων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και επενδύσεων προσφέρει ποικιλοτρόπως στην πόλη και στη χώρα. Όσο κι αν ο εξευγενισμός είναι εκ των πραγμάτων δυσάρεστο, αρνητικό και εξόχως προβληματικό κοινωνικό φαινόμενο, θα ήταν στρουθοκαμηλισμός να μην αναγνωρίσουμε τη συμβολή της ξένης επιχειρηματικότητας και δραστηριότητας στη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και σε παράπλευρα ζητήματα όπως η διάσωση σημαντικών αρχιτεκτονημάτων.

Το ζωντάνεμα των παλιών εργοστασίων ανάμεσα στα δύο λιμάνια και η ευφάνταστη επαναχρησιμοποίησή τους είναι ενδεικτικά ως παραδείγματα. Μια ολόκληρη, κεντρική κιάλας, περιοχή που για δεκαετίες ήταν εντελώς αφημένη και παραδομένη στη φθορά και στην εγκατάλειψη, μια περιοχή με βαρύ ιστορικό φορτίο για την ιστορία της αστικής Λεμεσού, την τελευταία τριετία, λόγω της ολαβικής προέλευσης επενδύσεων, έχει αλλάξει εντελώς όψη κατορθώνοντας να συγκεντρώσει, ίσως για πρώτη φορά σε τόσο μαζικό επίπεδο, το τετερόκλητο δημογραφικά κοινό της πόλης μαζί στους ίδιους χώρους. Αναφέρομαι στα πρώην εργοστάσια της ΕΤΚΟ, της ΣΟΔΑΠ και της Coca Cola καθώς και στην εμβληματική Αποθήκη Χαρουπιών στην περιοχή των Τσιφλικουδιών, κτριοικά συγκροτήματα τα οποία, αφού ανακηρύχθηκαν διατηρητέα ως εξαιρετα δείγματα του κυπριακού μοντερνισμού –όταν υπουργός

Εσωτερικών ήταν η Ελένη Μαύρου– έχουν πλέον γίνει δημοφιλείς πολυχώροι πολιτισμού και ψυχαγωγίας.

Εάν σε αυτό προστεθούν πρωτοβουλίες από τον νυν δήμαρχο Λεμεσού Γιάννη Αρμευτή, όπως η προχθεσινή, πολύ σημαντική –εκτιμώ, ανακοίνωση για μετατροπή της παραθαλάσσιας Ακταίας Οδού, η οποία βρίσκεται στην ίδια περιοχή με τα παραπάνω πρώην εργοστάσια, σε νέο μόλο που θα απευθύνεται αποκλειστικά σε πεζούς και ποδηλάτες, τότε γίνεται αντιληπτό πως ελπίδες υπάρχουν, αρκεί οι Αρχές, δημοτικές αλλά και εθνικές να κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση: Μια κατεύθυνση και μια συλλογιστική που ως οφείλει, τοποθετεί το συλλογικό συμφέρον ψηλότερα και πάνω από το ιδιωτικό. Αξίζει πάντως να σημειωθεί πως από άποψη δημόσιων χώρων η Λεμεσός των ουρανοξυστών και των μεγάλων ξένων επενδύσεων δεν πάει κι άσχημα, αφού έχει να επιδείξει σειρά πλατειών, πεζοδρόμων αλλά και παραλιών που χρησιμοποιούνται με υγεία από το σύνολο του πληθυσμού.

Σε καμία περίπτωση δεν ισχυρίζομαι πως τα σοβαρά προβλήματα παύουν να υφίστανται. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος με την κοινωνία των διαφορετικών ταχυτήτων οφείλει να παραμείνει προτεραιότητα νοούμερο ένα. Τα φοβικά όμως σύνδρομα της σύγχρονης «ντελιγκέντσιας» της χώρας όπως κι οι ντε φράκτο προκαταλήψεις για ολόκληρους λαούς απλώς επειδή τυχαίνει να έχουν συγκεκριμένη φυλετική καταγωγή ίσως, λέω ίσως, στο τέλος της ημέρας να μη διαφέρουν και πάρα πολύ από αντίστοιχες πρώτου επιπέδου ακροδεξιές προκαταλήψεις. Στην τελική, είτε αντιμετωπίζεις τον απέναντί σου και τον διπλανό σου πρώτα ως άνθρωπο και ύστερα ως οτιδήποτε άλλο, είτε όχι.

demetriadesp@sppmedia.com

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Μνήμη και ισχύς (III)

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Πώς βιώνει άραγε ένας καθημερινός άνθρωπος χωρίς ιδιαίτερη επιστημονική κατάρτιση τα τελευταία προϊόντα της τεχνολογίας; Μαθαίνει να τα χρησιμοποιεί, όπως έμαθε να χρησιμοποιεί όλα τα υπόλοιπα εργαλεία που του έδωσαν η φύση και ο πολιτισμός. Η τεχνολογία του προσφέρεται ως δωρεά, ως κάτι που υπάρχει δίπλα σε άλλα αντικείμενα: ένα κινητό τηλέφωνο δίπλα σε ένα μαχαίρι ή δίπλα σε μια πέτρα. Ξέρει και μπορεί να διακρίνει ανάμεσα στη φύση των διαφορετικών αντικειμένων, ξέρει να τα χρησιμοποιεί, ξέρει τι μπορεί να επιτύχει με τη χρήση τους. Όταν βλέπει ένα κινητό τηλέφωνο φαντάζεται ήδη τον εαυτό του να αξιοποιεί τις δυνατότητές του πριν καν το χρησιμοποιήσει. Μάλιστα η φαντασία προηγείται της χρήσης με τρόπο καθοριστικό. Χωρίς ολοκληρωμένη αναπαράσταση της πράξης δεν μπορεί να γίνει αναπαγωγή της πράξης. Αν δεν φανταστώ τον εαυτό μου να μιλάω στο κινητό δεν θα μιλήσω ποτέ στο κινητό. Μπορώ όμως ταυτόχρονα να φανταστώ πώς κατασκευάζω ένα κινητό;

Πριν από τη βιομηχανική επανάσταση, στις προβιομηχανικές κοινωνίες όπου η παραγωγή δεν ήταν συνδεδεμένη με την

τεχνολογία, ένας αγρότης ή ένας τεχνίτης δεν ήξερε απλώς να χειρίζεται τα εργαλεία του, ήξερε και να τα κατασκευάζει. Δεν υπήρχε δηλαδή διαφορά, απόσταση ανάμεσα σε χρήστη και σε κατασκευαστή. Οι σμιουργία για παράδειγμα ήξεραν να κατασκευάζουν μόνοι τα σπαθιά τους. Από τη βιομηχανική επανάσταση και μετά, η ανθρωπότητα έχει χάσει τη μνήμη της κατασκευής των καθημερινών της εργαλείων. Η ζωντανή μνήμη του τεχνίτη αντικαταστάθηκε από την αρχειακή μνήμη του κατασκευαστή. Το χάσμα ανάμεσα σε ζωντανή και αρχειακή μνήμη της ανθρωπότητας στην εποχή της γενικής τεχννητής νοημοσύνης είναι τόσο μεγάλο που μόνο μηχανές τεχννητής νοημοσύνης μπορούν πλέον να διατρέξουν το σύνολο των αρχειοθετημένων πληροφοριών και να τις ανασύρουν. Επομένως η μνήμη δεν απέχει ένα, αλλά δυο επίπεδα από τη χρήση, αφού δεν υπάρχει πρωτογενής πρόσβαση του χρήστη στη μνήμη του κατασκευαστή. Οποιαδήποτε μνήμη της τεχνολογίας είναι προσβάσιμη μόνο μέσω της τεχνολογίας.

Το φαινόμενο αυτό όμως δεν εμφανίζεται στις ανθρωπιστικές επιστήμες και τη λογοτεχνία. Ο καθημερινός χρήστης ενός λογοτεχνικού έργου έχει άμεση πρόσβαση στη μνήμη του συγγραφέα του για

τον απλούστατο λόγο ότι το κατανοεί. Ο χρήστης λογοτεχνικών ή φιλοσοφικών έργων δεν μπορεί να τα κατανοήσει χωρίς άμεση πρόσβαση στη μνήμη των συγγραφέων, στη γλώσσα τους, το εννοιολογικό τους περιεχόμενο ή την αλληλουχία των λογικών δομών των έργων τους. Αν δεν έχει αυτή τη μνήμη, τότε δεν μπορεί να τα κατανοήσει και συνεπώς δεν είναι χρήστης. Στην περίπτωση των ανθρωπιστικών επιστημών, χρήση και κατασκευή είναι ταυτόσημες της κατανόησης. Η κατανόηση αποτελεί μια ευφυή πράξη, η οποία μπορεί να αναπαράχθει μέσω πολιτισμικών διεργασιών, όπως η παράδοση και η διδασκαλία, που ενισχύουν τις δυνατότητες της ζωντανής βιοματικής μνήμης, ενδυναμώνουν τις ανθρώπινες κοινωνίες και τις θωρακίζουν απέναντι στο μονοπώλιο της τεχνολογικής κατασκευαστικής γνώσης. Το μονοπώλιο αυτό μάλιστα σε λίγο δεν θα ανήκει καν σε ανθρώπινες ολιγαρχίες αλλά σε πρωτόκολλα βιομηχανικής κλίμακας τεχνολογικής έρευνας, σε οντότητες, με άλλα λόγια, πέραν της ανθρώπινης κατανόησης και ελέγχου. Οι νέες μηχανές καθημερινής χρήσης, τα νέα τεχνολογικά εργαλεία του άμεσου μέλλοντος –αν όχι, ήδη, του παρόντος– θα παράγονται χωρίς να γνωρίζει κανένας άνθρωπος πώς

παρήχθησαν. Κάτι που θα δημιουργήσει ένα χάσμα τρίτου επιπέδου, όπου πλέον δεν θα υπάρχει καν ίχνος της γνώσης που κινητοποιείται για την παραγωγή εργαλείων, αφού η γνώση αυτή δεν θα έχει κατανοηθεί από ανθρώπινο νου αλλά απλά θα κιντοποιηθεί από μηχανές τεχννητής νοημοσύνης ως μέρος της κατασκευαστικής διεργασίας.

Τι σημαίνει όμως αυτό για τον άνθρωπο; Για να κατανοήσουμε αυτό το χάσμα, αυτό το άλμα από τη βιομηχανική τεχνολογία ως ανθρώπινη επιστημονική εφεύρεση και τη σύγχρονή μας έρευνα και παραγωγή ως αυτοματοποιημένη διαδικασία τεχννητής νοημοσύνης, θα πρέπει να επιστρέψουμε στη λογοτεχνία επιστημονικής φαντασίας του 19ου αιώνα, στον Ναυτίλο του Jules Verne και στη μηχανή του χρόνου του H.G. Wells. Στα μυθιστορήματα των δυο αυτών λογοτεχνών, οι αρχές πάνω στις οποίες βασίζονται το υποθαλάσσιο ταξίδι και το ταξίδι στον χρόνο αντίστοιχα παραμένουν άγνωστα, στη σφαίρα της φαντασίας. Η επιστημονική φαντασία δεν έχει μνήμη της κατασκευής των μηχανών της γιατί απλούστατα οι μηχανές της δεν έχουν κατασκευαστεί από ανθρώπινο νου, δεν έχουν δηλαδή κατασκευαστεί ακόμη. Στα λογοτεχνικά έργα λαμβάνει χώρα ένα,

τρόπον τινά, άλμα στο μέλλον. Το πρώτο επιχειρησιακό υποβρύχιο για στρατιωτική χρήση ήταν το «Submarino Peral», το οποίο σχεδιάστηκε από τον Ισπανό μηχανικό Isaac Peral και παρουσιάστηκε στο ισπανικό ναυτικό το 1888, μόλις 18 χρόνια μετά τον Ναυτίλο του πλοιάρχου Νέμο του Βερν. Η μηχανή του χρόνου ίσως βέβαια αργήσει, αλλά όταν έρθει δεν θα είναι «καταννητή» όπως ένα υποβρύχιο. Πιο πιθανό είναι να κατασκευασθεί από πρωτόκολλα τεχννητής νοημοσύνης. Ενδέχεται δε η ανθρωπότητα να μην γνωρίζει ποτέ ούτε τις θεωρητικές αλλά ούτε και τις κατασκευαστικές αρχές του ταξιδιού στον χρόνο.

Για να τις κατανοήσει θα πρέπει να πραγματοποιήσει η ίδια κάποιου είδους γενετικό άλμα για να αυξήσει τις ικανότητές της. Αυτό το γενετικό άλμα θα είναι επίσης αποτέλεσμα των μηχανών τεχννητής νοημοσύνης και ενδέχεται ότι το μεταανθρώπινο είδος που θα προκύψει από μια προηγμένη μηχανική γενετική βελτίωση θα αγνοεί τις αρχές της ίδιας του της ύπαρξης, όπως ο πρωτόγονος άνθρωπος αγνοούσε τις δικές του.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Οι κρίκοι μιας διαδρομής φρίκης

6/2/2014

Πεθαίνει η ενάμισι έτους αδελφή της Ειρήνης Μουρτζούκου, στο σπίτι της οικογένειας στο Αργος. Ανακοινώθηκε ότι αιτία θανάτου ήταν λοίμωξη του αναπνευστικού και διάμεση πνευμονίτιδα. Παρότι ομολόγησε πως τη δολοφόνησε, λόγω παραγραφής δεν μπορεί πλέον να της ασκηθεί δίωξη.

4/2/2021

Η Ειρήνη Μουρτζούκου «προσέχει» το έξι μηνών βρέφος της κουμπάρας της, το οποίο πεθαίνει τα ξημερώματα. Στη μητέρα του λέει πως είναι στο νοσοκομείο, όμως στην πραγματικότητα καλεί το ΕΚΑΒ στο σπίτι μισή ώρα αφότου της έχει τηλεφωνήσει. Στο μεταξυ, στέλνει φωτογραφίες του βρέφους σε κοινό τους φίλο. Η ιατροδικαστική έρευνα έδειξε διάμεση πνευμονίτιδα.

19/6/2022

Σκοτώνει το πρώτο δικό της παιδί. Η τότε συγκάτοικός της διαπιστώνει τα ξημερώματα πως το μωρό δεν έχει τις αισθήσεις του, ενώ η Ειρήνη Μουρτζούκου το κρατάει στην αγκαλιά της. Το 19 ημερών βρέφος μεταφέρεται στο Κέντρο Υγείας Κάτω Αχαΐας, όπου διαπιστώνεται ο θάνατός του. Η ιατροδικαστική έρευνα έδειξε ως αιτία θανάτου τη διάμεση πνευμονίτιδα.

17/10/2023

Πεθαίνει το δεύτερο παιδί της, μία μέρα πριν γίνει δύο μηνών, στο Νοσοκομείο Παιδων «Η Αγία Σοφία» στην Αθήνα. Η αιτία θανάτου αποδίδεται σε καρδιοαναπνευστική ανακοπή, αλλά και σε επιληπτικές κρίσεις. Αναφέρονται τρία επεισόδια σπασμών του προηγούμενου μήνα, όταν οι γιατροί είχαν κάνει σύσταση για εκτενή παρακολούθηση βρέφους και μητέρας.

5/8/2024

Ο 15 μηνών Παναγιώτης μεταφέρεται νεκρός στη Νοσηλευτική Μονάδα Αμαλιάδας. Η μητέρα του, τότε συγκάτοικος της Ειρήνης Μουρτζούκου, υποστηρίζει πως κάτι συνέβη όσο εκείνη ήταν στην τουαλέτα. Ως αιτία θανάτου αναφέρεται η ιογενής λοίμωξη αναπνευστικού και γαστρεντερικού με εγκολασμό εντέρου. Είναι ο μόνος από τους πέντε θανάτους στον οποίο αρνείται την εμπλοκή της.

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Ένα παιδί μεγαλώνει σε ένα σπίτι με ξεσπάσματα ενδοοικογενειακής βίας και παραμέληση, από το οποίο «δραπετεύει» τουλάχιστον δύο φορές. Μέσα σε διάστημα τριών χρόνων, άτομα του συγγενικού του περιβάλλοντος επικοινωνούν επανειλημμένως με το «Χαμόγελο του Παιδιού». Σταματάει το σχολείο στις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου. Χρόνια αργότερα, ισχυρίζεται πως τη βίασε συγγενικό πρόσωπο της οικογένειας της μητέρας της, ενώ η μητέρα της λέει σε τηλεοπτικές εκπομπές πως η κόρη της από τα οκτώ της εμφάνιζε παραβατικές συμπεριφορές. Οτι γύρω στα δέκα της είχε σκηνοθετήσει την απαγωγή της. Οτι την πήγε σε ειδικό σχολείο και σε ψυχολόγο, ο οποίος της είχε πει πως το παιδί είχε «διπλή συμπεριφορά, διπλή προσωπικότητα, κάπως έτσι».

Στα 13 της, δολοφονεί την ενάμισι έτους αδελφή της, όπως η ίδια ομολογεί αργότερα. Στα 21 της, δολοφονεί το παιδί της κουμπάρας της, το οποίο «πρόσεχε» ένα βράδυ. Στα 22 της, γίνεται παιδοκτόνος, όταν δολοφονεί το πρώτο της παιδί. Στα 23 της, δολοφονεί το δεύτερο παιδί της. Στα 24 της, όταν ένα ακόμα παιδί, αυτή τη φορά ο γιος της τότε συντρόφου και συγκατοίκου της, πεθαίνει παρουσία της, γίνεται γνωστή στο πανελλήνιο. Εμφανίζεται από το ένα τηλεοπτικό κανάλι στο άλλο κι αρνείται κάθε ανάμειξη της στους θανάτους. Στα «παράθυρα» της TV αρχίζουν να εμφανίζονται και συγγενείς της, με πρώτη όλων τη μητέρα της, που κάποια στιγμή αρχίζει να την κατηγορεί δημοσίως ως φόνισσα, ενώ αρνείται οποιαδήποτε ευθύνη για την κατάληξή της.

Στην ομολογία της, η κόρη επιστρέφει ξανά και ξανά στη σχέση της με τη μητέρα της. Λέει πως είχε μια μάνα που δεν τη νοιάστηκε ποτέ, ενώ το μόνο που εκείνη ήθελε ήταν η αγάπη της. «Κάθε φορά που μάλωνα με τη μητέρα μου ήθελα να κάνω κακό. Κλείδωνε το μυαλό μου. Το έκανα, το μετάνιωνα», φέρεται να είπε η 25χρονη σήμερα Ειρήνη Μουρτζούκου στους αστυνομικούς μετά τη σύλληψή της αυτή την εβδομάδα, «αλλά ήταν ήδη αργά».

Αλυσινός θρίλερ

Αν βρισκόμασταν σε κάποια άλλη χώρα, η τραγική ιστορία που είναι η ζωή και οι πράξεις της Ειρήνης Μουρτζούκου θα γινόνταν σειρά ή ταινία. Για τους κύκλους της βίας και της κακοποίησης. Για μια ακόμα Μήδεια από την Πάτρα. Για μια τραγωδία που άφησε στο τέλος της ανειπώτο πόνο και κατεστραμμένες ζωές, και το κοινό μιας χώρας παρακολουθούσε βουλιμικά στις οθόνες των τηλεοράσεων και των κινητών του, βήμα βήμα όσο το κουβάρι της διαστρωφής ξετυλίγεται, σαν ένα άγριο ριάλτι.

Αλλά η συγκεκριμένη ιστορία δεν είναι αποτέλεσμα μυθοπλασίας. Η Ειρήνη Μουρτζούκου είναι ένα υπαρκτό πρόσωπο που γεννήθηκε στην Πάτρα τον Ιούλιο του 2000, και μέσα στα επόμενα 25 χρόνια δολοφόνησε τουλάχιστον τέσσερα μωρά ή βρέφη. Συνεχίζει να αρνείται οποιαδήποτε εμπλοκή στον θάνατο του μικρού Παναγιώτη, του γιου της τότε συντρόφου της, ο οποίος έχασε τη ζωή του τον Αύγουστο του 2024, και ήταν η αφορμή για να έρθει η ιστορία της στο προσκήνιο. Πέρα όμως από τα ερωτήματα της «κλει-

δαρότρυπας» που εξετάζονταν στα πλατό των τηλεοπτικών εκπομπών εδώ και μήνες, η υπόθεση εγείρει σημαντικά ερωτήματα για την πολιτεία και τη λειτουργικότητα των υπηρεσιών της.

Πώς μια –καθ’ ομολογίαν της– κατά συρροήν δολοφόνος κατάφερε να εγκληματεί ξανά και ξανά; Πώς βρισκόταν χωρίς κανένα έλεγχο γύρω από μικρά παιδιά; Κι αν πάμε πιο πίσω, όταν εκείνη ήταν παιδί, πώς γίνεται, ενώ υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις για την ευάλωτη θέση της στο οικογενειακό της περιβάλλον, να μην παρέμβει κανείς;

Η ίδια η Ειρήνη Μουρτζούκου πέρυσι ισχυρίστηκε πως όταν μεγάλωνε, το σπίτι τους το είχαν επισκεφθεί πολλές φορές οι κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά ότι η μητέρα της την είχε δασκαλέψει να μη βγάζει άχνα. «Πάντα μου έλεγε να προσέχω τι λέω όταν έρχεται κοινωνική υπηρεσία», ανέφερε τον περασμένο Νοέμβριο. «Οπο-

τε είχε έρθει στο σπίτι, ποτέ δεν μιλούσα».

Κρατική υποχρέωση

Ο ψυχίατρος και διευθυντής του τμήματος Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, Γιώργος Νικολαΐδης, λέει στην «Κ» πως σε κάποιες χώρες, με σύστημα παιδικής προστασίας πιο προηγμένο από το ελληνικό, η πολιτεία έχει τη θεσμική υποχρέωση σε κάθε θάνατο παιδιού να συγκροτεί μια επιτροπή που διερευνά τα αίτια των θανάτων. «Μάλιστα, έχει την υποχρέωση, εντός προσδιορισμένου χρονικού διαστήματος, να δώσει στη δημοσιότητα πόρισμα που να ελέγχει όχι μόνο τα αίτια, αλλά και τυχόν λάθη ή παραλείψεις ανδρών που μπορεί να ενεπλάκησαν στον θάνατο του βρέφους», εξηγεί.

Εδώ τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. «Το βασικότερο πρόβλημα στην Ελλάδα είναι η έλλειψη συνέχειας και συστημα-

τικότητας, δεν υπάρχει συντεταγμένο σύστημα παιδικής προστασίας», τονίζει. Αν, συμπληρώνει, υπήρχε μια τυπική διαδικασία, ανεξάρτητη, δημόσια και διαφανής, από τον πρώτο θάνατο στον οποίο ενεπλάκη η Ειρήνη Μουρτζούκου θα μπορούσε να είχε διευκρινιστεί η εμπλοκή της και να είχαν αποφευχθεί οι υπόλοιποι. «Η ζωή κάθε παιδιού», αναφέρει, «είναι πολύτιμη και πρέπει να γίνεται οτιδήποτε είναι δυνατόν για να προστατευτεί».

Σύμφωνα με τον Γεράσιμο Κολαΐτη, ομότιμο καθηγητή Παιδοψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ, τα πάντα ξεκινούν από την πρόληψη. «Η βία μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά – κι όταν έχουμε να κάνουμε με κακοποίηση και βία στην οικογένεια, όλοι γνωρίζουν ότι κατ’ αρχήν υπάρχει σιωπή από τα μέλη της – γιατί οι άνθρωποι δεν παίρνουν θεραπεία και το κράτος είναι ανεπαρκές. Όταν υπάρχουν οικογένειες που

δυσλειτουργούν, είναι χρέος του κράτους να παρεμβαίνει», δηλώνει στην «Κ».

Η λύση, υπογραμμίζει, είναι να υποστηρίζονται οι οικογένειες που το έχουν ανάγκη, κυρίως ψυχοκοινωνικά, αλλά και οικονομικά. Αν όμως η πρόληψη, όπως τόσο συχνά συμβαίνει, αποτύχει, το επόμενο στάδιο στο οποίο το κράτος θα μπορούσε και θα έπρεπε να έχει καλύτερα αντανakλαστικά είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες.

«Δεν υπάρχει η κουλτούρα της συνεργασίας, συχνά οι υπηρεσίες λειτουργούν κατακερματισμένα», τονίζει ο κ. Κολαΐτης. «Αν δεν υπάρχει διεπιστημονική συνεργασία, αυτοί οι άνθρωποι καταφέρνουν να μη γίνονται αντιληπτοί». Ούτε στην περίπτωση της Ειρήνης Μουρτζούκου, ούτε σε αυτή της Ρούλας Πισπιρίγκου, όταν είχαν πάει με τα παιδιά στο νοσοκομείο, δεν ζητήθηκε η συμβολή των παιδοψυχιατρικών τμημάτων των νοσοκομείων και των κοινωνικών υπηρεσιών, τονίζει. «Φταιει η υποστελέχωση αλλά δεν υπάρχει και συντονισμός της συνεργασίας ανάμεσα στις υπηρεσίες, να βλέπει ο άνθρωπος στην είσοδο του νοσοκομείου ότι το συγκεκριμένο άτομο έχει ξαναέρθει, ότι έχουν πεθάνει δυο παιδιά της. Είναι φοβερό να φτάνει να σκοτώνει τουλάχιστον 4 παιδιά μέχρι να γίνει αντιληπτή», σημειώνει. Νωρίτερα αυτή την εβδομάδα, αφότου οι δύο υποθέσεις ανέδειξαν ότι επτά θάνατοι παιδιών από το 2014 μέχρι το 2023 αποδόθηκαν σε παθολογικά αίτια, με απόφαση του υπουργού Δικαιοσύνης Γιώργου Φλωρίδη, ανεστάλη λειτουργία της ιατροδικαστικής υπηρεσίας Πατρών και διατάχθηκε εισαγγελική έρευνα στους ιατροδικαστές της.

Σύνδρομο

Σχετικά με την Ειρήνη Μουρτζούκου, και οι δύο ειδικοί αναφέρουν το σύνδρομο Μινχάουζεν διά αντιπρόσωπου. «Το προφίλ της συγκεκριμένης παιδοκτόνου έχει χαρακτηριστικά που προσδιάζουν στο προφίλ γονέων που ενέχονται στο συγκεκριμένο σύνδρομο – οι προσωπικότητες έχουν μεγάλη ευαλωτότητα σε κάποιον τρίτο», αναφέρει ο κ. Νικολαΐδης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το τρίτο πρόσωπο μοιάζει να είναι η μητέρα της Ειρήνης Μουρτζούκου, τονίζει. «Δεν γεννιέσαι με αυτό», συμπληρώνει – αποτελεί ακραία περίπτωση δυσλειτουργικών διαπροσωπικών σχέσεων.

Σε ανάρτησή της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στις 6 Φεβρουαρίου, 11 χρόνια από τον θάνατο της κόρης που δολοφόνησε η Ειρήνη Μουρτζούκου, η μητέρα και των δυο, Πόπη Αναγνωστοπούλου, έγραψε «υπό άλλες συνθήκες, θα ήσουν 12μιοη χρονών». «Επειδή κάποιοι νόμιζαν ότι με το να σου αφαιρέσουν τη ζωή θα είναι καλύτερα αυτοί, επειδή εγώ δεν θα έχω το αυτοκολλητάκι μου όπως σε έλεγαν. Σου το ορκίζομαι, δεν πρόκειται να σταματήσω μέχρι να πάρεις τη δικαίωσή σου».

Εννέα μήνες νωρίτερα, η Ειρήνη Μουρτζούκου είχε αναρτήσει στο προφίλ της μητέρας της ένα γενοθλιακό βίντεο, με φωτογραφίες τους περιτριγυρισμένες από καρδούλες. «Χρόνια πολλά ρε μάνα να σε χαίρομαι μπορεί ώρες ώρες να σου σπάζω τα νεύρα και να σε βρίζω αλλά έχεις κάνει τόσο για εμένα», σημειώνει. «Αλλά σε αγαπάω σε ευχαριστώ που με έφερες στον κόσμο που σε βλέπω έστοι όποτε μπορώ αλλά ξέρω ότι σε έχω στον κόσμο ακόμα και αυτό μου φτάνει που ακόμα σε έχω χρόνια πολλά μάνα».

«Ρε μάνα να σε χαίρομαι»

«Χρόνια πολλά ρε μάνα να σε χαίρομαι μπορεί ώρες ώρες να σου σπάζω τα νεύρα και να σε βρίζω αλλά έχεις κάνει τόσο για εμένα», έγραφε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η Ειρήνη Μουρτζούκου για τη μητέρα της, που τώρα δεν τη νοιάστηκε ποτέ.

Το πρόσωπο των ημερών. Η Ειρήνη Μουρτζούκου έγινε γνωστή πέρυσι, όταν άρχισε να εμφανίζεται σε τηλεοπτικές εκπομπές αρνούμενη κάθε ανάμειξη στους θανάτους των βρεφών. Την Τρίτη ομολόγησε.

VOGUE

GREECE

STILL
SUMMER

NORA ATTAL BY HÖRDUR INGASON

20/07

HKAOHMEPINH

Η «ΠΥΡΑΜΙΔΑ» ΤΩΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ

Των Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ, ΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Το **εύρος** του «πάρτι» με τις παράνομες αγροτικές επιδοτήσεις αναδεικνύεται από νέο φάκελο με 30.226 κόκκινους ΑΦΜ μέσω των οποίων είχαν υποβληθεί αιτήσεις για ενίσχυση από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Οικολογικά Σχήματα» που εντάσσεται στη Νέα Αγροτική Πολιτική. Τις αιτήσεις συνόδευαν εμφανώς παραποιημένα δικαιολογητικά, όπως σβησμένα στοιχεία, πρόχειρες σημειώσεις, ακόμη και... λευκές σελίδες, αντί των απαιτούμενων φορολογικών παραστατικών. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι ΑΦΜ εντοπίστηκαν έπειτα από εκτεταμένη έρευνα στην οποία προέβη ο ΟΠΕΚΕΠΕ σε ολόκληρη τη χώρα, με το υπουργείο Ανάπτυξης να τους «μπλοκάρει» άμεσα, ενώ όλο το υλικό που συγκεντρώθηκε έχει διαβιβαστεί ήδη στη Δικαιοσύνη. Κατά τις ίδιες πηγές, η έρευνα διενεργήθηκε πριν δημοσιοποιηθεί το πόρισμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που έφθασε πρόσφατα στη Βουλή, και εντάσσεται στις εντολές για εντατικοποίηση των ελέγχων που είχαν αρχίσει από την περίοδο 2019-2020, αλλά όχι –όπως διαπιστώθηκε πρόσφατα– πάντα με τα απαιτούμενα αποτελέσματα.

Σε ό,τι αφορά την έρευνα του ΟΠΕΚΕΠΕ για τα «Οικολογικά Σχήματα», διαπιστώθηκε ότι για 30.226 ΑΦΜ παραγωγών είχαν υποβληθεί 48.152 μη αποδεκτά παραστατικά, κυρίως μέσω των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων (ΚΥΔ), τα οποία δεδομένα έχουν τις δικές τους ευθύνες για το γεγονός ότι τα αποδεχθηκαν ή τα διακίνησαν. Μάλιστα, με αφορμή τη συγκεκριμένη υπόθεση η ηγεσία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης εξετάζει το ενδεχόμενο να καταστήσει αυστηρότερο το πλαίσιο λειτουργίας των ΚΥΔ.

Ιδια παραστατικά

Η έρευνα δείχνει ένα ολόκληρο δίκτυο που δρούσε και το οποίο περιλαμβάνει, όπως προαναφέρθηκε, και τα λεγόμενα «Κέντρα Υποδοχής Δηλώσεων», καθώς φαίνεται πως στον αγροτικό χώρο είχε στηθεί μια «φάμπρικα» εκμετάλλευσης των επιδοτήσεων με πολλά πλοκάμια στη δημόσια διοίκηση. Πρόσφατα, άλλωστε, ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης Κώστας Τσιάρας «μπλόκαρε» τις ενισχύσεις στη βιολογική μελισσοκομία και κτηνοτροφία προκειμένου να γίνουν διασταυρώσεις, ενώ αρκετοί «μελισσοκόμοι» απέσυραν... οικειοθελώς τις αιτήσεις τους μετά την αναγγελία των εξαντλητικών ελέγχων. Σε ό,τι αφορά την εν λόγω έρευνα, όλα ξεκίνησαν όταν στο παράρτημα Θεσσαλονίκης της Περιφερειακής Διεύθυν-

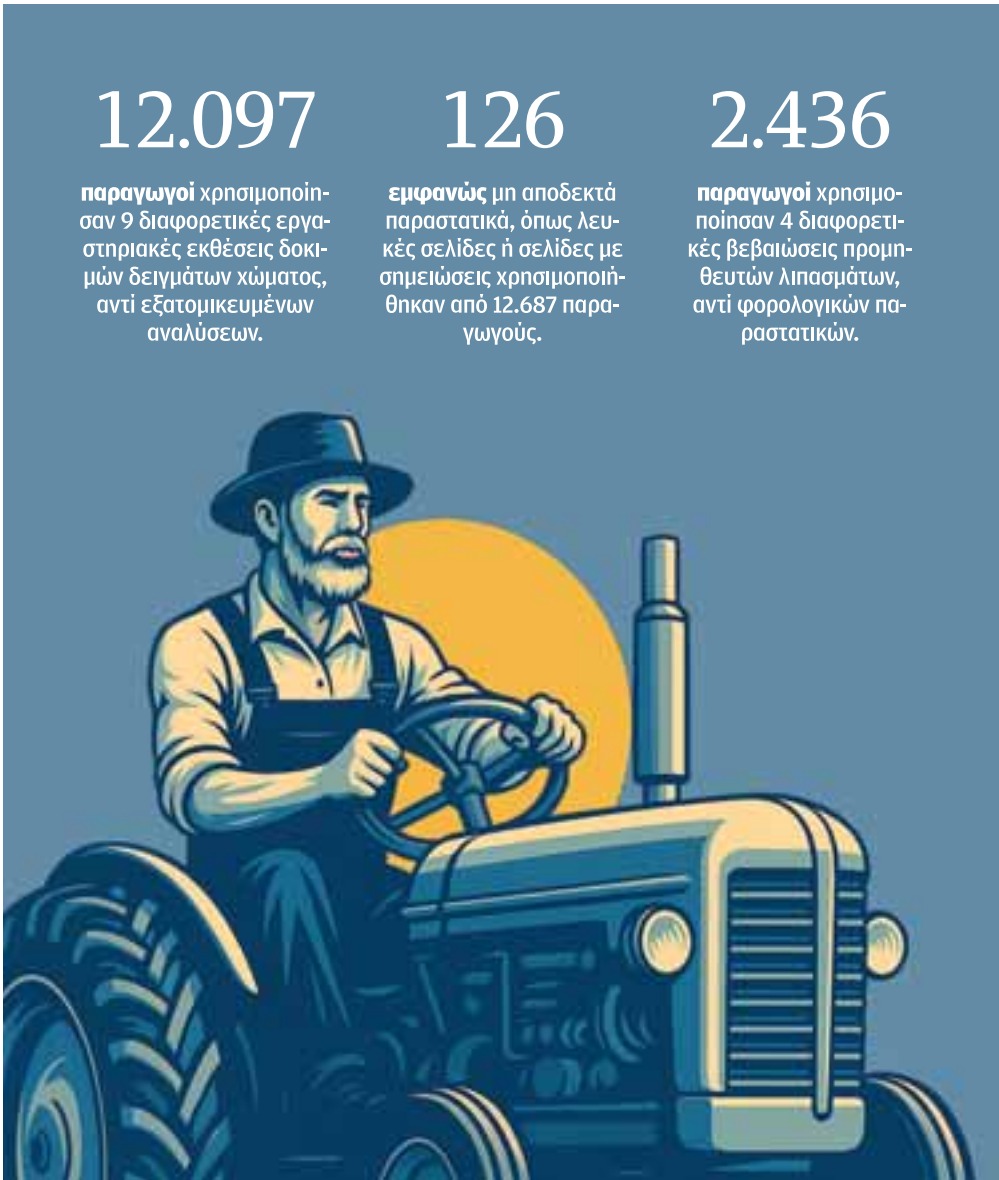
σης Μακεδονίας - Θράκης υπάλληλοι του ΟΠΕΚΕΠΕ εντόπισαν σε αιτήσεις παραγωγών ορισμένα εμφανώς παραποιημένα δικαιολογητικά. Αμέσως δόθηκε εντολή να ξεκινήσει η πανελλαδική διασταύρωση των στοιχείων για τον εντοπισμό πιθανής χρήσης των... ιδίων παραστατικών και από άλλους παραγωγούς, που υπέβαλαν αιτήσεις την περίοδο Απριλίου - Μαΐου 2025.

Τα αποτελέσματα των διασταυρώσεων ήταν αποκαλυπτικά για το εύρος της «απάτης» των ενισχυόμενων που πήγε να στηθεί στο πρόγραμμα για τα «Οικολογικά Σχήματα», καθώς, όπως αποκαλύφθηκε, βρέθηκε ότι τα ίδια ακριβώς παραστατικά περιλαμβάνονταν στις δηλώσεις μεγάλου πλήθους παραγωγών, ενώ στην πορεία των ερευνών προέκυψε ότι και σε άλλες αιτήσεις είχαν υποβληθεί, ως δικαιολογητι-

κά, στοιχεία που δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη. Αποτέλεσμα της έρευνας είναι ο ΟΠΕΚΕΠΕ να δεσμεύσει όλους τους επίμαχους ΑΦΜ από τις πληρωμές των «Οικολογικών Σχημάτων» για περαιτέρω εξονυχιστικούς ελέγχους τόσο σε παραγωγούς όσο και στα Κέντρα Υποδοχής Δηλώσεων, ενώ με την ολοκλήρωση της έρευνας θα ακολουθηθούν οι νόμιμες διαδικασίες με τις προβλεπόμενες κυρώσεις,

«Εσπερναν» πλαστά πιστοποιητικά

Πάνω από 30.000 ΑΦΜ είχαν «ζητήσει» παράτυπα επιδοτήσεις από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Οικολογικά Σχήματα» – Ο ρόλος των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων που δείχνει τα πλοκάμια στη Δημόσια Διοίκηση

Η «ήρα» και το «στάρι»

Στόχος είναι να μην υπάρξει «τσουβάλιασμα». Από τα «Οικολογικά Σχήματα» ωφελούνται κάθε χρόνο περίπου 400.000 παραγωγοί, συνεπώς η πλειονότητα κινείται νόμιμα και θα πρέπει μέσω των ελέγχων να απομνησθούν οι «απατεώνες».

πέραν των κινήσεων της Δικαιοσύνης. Όλο το υλικό που συγκεντρώσε ο ΟΠΕΚΕΠΕ παραδόθηκε στις 23 Ιουνίου στον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης Κώστα Τσιάρα, ο οποίος αυθημερόν το διαβίβασε, όπως προαναφέρθηκε, στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών για την περαιτέρω δικαστική έρευνα.

Τα έγγραφα της απάτης

Τα λεγόμενα «Οικολογικά Σχήματα» είναι μορφή άμεσων ενισχύσεων για φιλική προς το περιβάλλον γεωργία και έχουν ενταχθεί στη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027. Βασίζονται σε τρεις περιβαλλοντικούς στόχους: α) στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την γεωργική παραγωγή και την προσαρμογή της γεωργίας στην κλιματική αλλαγή, β) στην προώθηση της αειφόρου και αποτελεσματικής διαχείρισης των πόρων, δηλαδή του νερού και του εδάφους, και γ) στην προστασία της βιοποικιλότητας. Πολλοί επιτρέπει φαίνεται πως βρήκαν «παράθυρο» σε αυτές τις προϋποθέσεις, ζητώντας μερίδιο από τα συνολικά 425 εκατ. ανά έτος που κατευθύνονται προς τα «Οικολογικά Σχήματα».

Από τις έρευνες διαπιστώθηκε πως συνολικά 12.097 παραγωγοί, αντί να δώσουν ανάλυση από το χώρα του... δικού τους αγροτεμαχίου, έδωσαν το ίδιο εργαστηριακό δείγμα. Σε άλλη περίπτωση, 1.161 παραγωγοί έκαναν χρήση της ίδιας ανάλυσης δείγματος «κομπόστ». Παράλληλα η έρευνα δείχνει πως υπήρχαν συγκεκριμένες εστίες διαφθοράς σε ΚΥΔ. Ενδεικτικό είναι πως σε πέντε συγκεκριμένα ΚΥΔ, από τα 400 συνολικά σε όλη τη χώρα, εμφανίζονται από 1.000 έως 4.860 ΑΦΜ παραγωγών να έχουν πρόβλημα, ενώ σε 11 συγκεκριμένα ΚΥΔ εμφανίζονται από 500 έως 1.000 ΑΦΜ παραγωγών να έχουν παρατυπίες. Συνεπώς, εύκολα μπορεί κάποιος να συμπεράνει πως στα συγκεκριμένα ΚΥΔ είχε στηθεί μια φάμπρικα. Παράλληλα, 12.687 παραγωγοί εμφανίζονται να χρησιμοποιούν 126 εμφανώς μη αποδεκτά παραστατικά. Ακόμη έχει εντοπιστεί η χρήση τεσσάρων διαφορετικών παραποιημένων παραστατικών, όπως σβησμένα στοιχεία πελάτη, από 5.070 παραγωγούς.

Ο στόχος της κυβέρνησης μέσα από αυτή τη διαδικασία είναι να μην υπάρξει «τσουβάλιασμα» και να ξεχωρίσει «η ήρα από το στάρι» μέσω της αυστηροποίησης των ελέγχων και της τιμωρίας όσων παρανόμησαν. Ενδεικτικό της διάκρισης που πρέπει να γίνει είναι πως από τα «Οικολογικά Σχήματα» ωφελούνται κάθε χρόνο περίπου 400.000 παραγωγοί, που σημαίνει πως η πλειοψηφία κινείται νόμιμα και θα πρέπει μέσω των ελέγχων να απομνησθούν οι «απατεώνες», όπως τους έχει χαρακτηρίσει ο πρωθυπουργός στο υπουργικό συμβούλιο.

15 εκατ. ευρώ επιδοτήσεις «στην υγεία» των ΕΛΤΑ

Εκατοντάδες αγρότες αιτήθηκαν κοινοτική ενίσχυση καταθέτοντας εικονικά συμβόλαια με τον ΑΦΜ της εταιρείας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ

Αγροτικές επιδοτήσεις πολλών εκατομμυρίων ευρώ στον ΑΦΜ των Ελλανικών Ταχυδρομείων κατέβαλε μέσα σε όλα ο ανοικτοχέρης ΟΠΕΚΕΠΕ την τετραετία 2019-2022. Αυτό προκύπτει από αναφορά που υπεβλήθη ενώπιον της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας τον Νοέμβριο του 2023 και φέρνει στη δημοσιότητα η «Κ». Το επτάσέλιδο έγγραφο, που έχει ημερομηνία 7 Νοεμβρίου 2023 και υπογράφεται από τον τότε πρόεδρο του Οργανισμού Ευάγγελο Σημανδράκο, αποτέλεσε αφορμή για τη διεξαγωγή ποινικής έρευνας. Αφεντέρια για να έρθει στο φως άλλη μία πρωτοφανής υπόθεση υπήρξε η διαπίστωση ότι εκατοντάδες αγρότες που το 2022 ζήτησαν κοινοτική ενίσχυση είχαν καταθέσει εικονικά συμβόλαια, στα οποία ως ιδιοκτήτες εμφανιζόταν διαφορετικό κάθε φορά φυσικό πρόσωπο, με τον ίδιο ωστόσο ΑΦΜ. Τα συγκεκριμένη διαπίστωση έκαναν ο τότε επικεφαλής της Διεύθυνσης Τεχνικών Ελέγχων Παναγιώτης

Θεοδωρόπουλος και η προϊστάμενη της Διεύθυνσης Άμεσων Ενισχύσεων Παρασκευή Τυχεροπούλου. Με τον πρώτο να καταθέτει ως μάρτυρας στη δικογραφία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας που διαβιβάστηκε στη Βουλή και τη δεύτερη να είναι σήμερα σύμβουλος των Ευρωπαίων εισαγγελέων που ερευνούν το σκάνδαλο.

Στο πλαίσιο εκείνης της έρευνας οι δυο τους ζήτησαν από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων να τους γνωρίσει σε ποιον αντιστοιχεί ο συγκεκριμένος ΑΦΜ που εμφανίζεται ως ιδιοκτήτης των αγροτεμαχίων, ενώ πήραν αντίγραφο του αρχείου με τα ονόματα των αγροτών που στις αιτήσεις τους εμφανίζονται να μισθώνουν αγροτεμάχια από τον εν λόγω ΑΦΜ. «Δεδομένου ότι το παραπάνω συμβάν εντοπίστηκε σε παραπάνω από μία περίπτωση, ζητήθηκε από τη Διεύθυνση Πληροφορικής του Οργανισμού η εξαγωγή αρχείου με όλους τους δικαιούχους που εμφανίζονται να εκμισθώνουν αγροτεμάχια από τον εν λόγω ΑΦΜ», αναφέρεται επί λέ-

ξει σε διαβαθμισμένο έγγραφο που βρίσκεται στη διάθεση της «Κ». Επιπλέον, ζήτησαν να πληροφορηθούν σε ποια Κέντρα Υποδοχής Δηλώσεων έγινε η υποβολή των εν λόγω αιτήσεων, με την έρευνα να εκτείνεται σε βάθος τετραετίας και συγκεκριμένα για την περίοδο 2019-2022. Τα ευρήματα εξέπληξαν τους έμπειρους ελεγκτές του ΟΠΕΚΕΠΕ που είχαν ήδη τότε φέρει στο φως μια σειρά από απάτες εις βάρος του Οργανισμού και των κοινοτικών ταμείων.

Με βάση τα ψευδή - εικονικά μισθωτήρια στα οποία γινόταν χρήση του επίμαχου ΑΦΜ, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία εμφανιζόταν να έχουν στην ιδιοκτησία τους ούτε λίγο ούτε πολύ 4.493 αγροτεμάχια.

Κι αυτό διότι η ΑΑΔΕ έκανε γνωστό ότι ο επίμαχος ΑΦΜ δεν αντιστοιχούσε σε κάποιον ιδιώτη, ούτε όμως σε κάποιον αχυράνθρωπο που το κύκλωμα που λυμαινόταν τον ΟΠΕΚΕΠΕ χρησιμοποιούσε για να συντάσσει τα εικονικά μισθωτήρια συμβόλαια, αλλά στην ανώνυμη εταιρεία με επωνυμία ΕΛΤΑ Α.Ε.! Οι επιτήμειοι, δηλαδή, εξαπατούσαν τον οργανισμό εισπράττοντας αγροτικές επιδοτήσεις για αγροτικές εκτάσεις που δάθεν ανήκαν στα Ελληνικά Ταχυδρομεία. Κι όμως, στην έγγραφη αναφορά του προς την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ο τότε πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ Ευάγγελος Σημανδράκος διευκρίνιζε ότι «έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία της διοίκησης του οργανισμού με την ΕΛΤΑ Α.Ε. προέκυψε ότι δεν διαθέτει στην κατοχή της εκτάσεις ούτε έχει προβεί σε κάποια μίσθωση - παραχώρηση εκτάσεων σε γεωργούς».

Με βάση τα ψευδή - εικονικά μισθωτήρια στα οποία γινόταν χρήση του επίμαχου ΑΦΜ, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία Α.Ε. εμφανιζόταν να έχουν στην ιδιοκτησία τους

ούτε λίγο ούτε πολύ 4.493 αγροτεμάχια. Το 2019, 456 αγρότες εισέπραξαν ευρωπαϊκά χρήματα υπό μορφήν επιδότησης για εκτάσεις που είχαν μισθώσει από τα ΕΛΤΑ Α.Ε., με τον αριθμό τους να παρουσιάζει μικρές διακυμάνσεις τα επόμενα τρία χρόνια. Οι επίμακες αιτήσεις των αγροτών είχαν υποβληθεί σε 280 Κέντρα Υποδοχής Δηλώσεων (ΚΥΔ) ανά την Ελλάδα, με το συνολικό ποσό που δόθηκε ως ενίσχυση να ανέρχεται στα 15,2 εκατ. ευρώ! «Επειδή απ' όλα όσα εκτίθενται στην παρούσα προκύπτουν σαφείς ενδείξεις και υπονόμες περί τέλεσης αξιόποινων πράξεων είτε από κοινού είτε μεμονωμένα και χρήζουν περαιτέρω ποινικής διερεύνησης (...) σας διαβιβάζουμε τον συνημμένο φάκελο και παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες», αναφέρεται στο έγγραφο που βρίσκεται στη διάθεση της «Κ». Για την υπόθεση η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία ολοκλήρωσε προανάκριση και κατέληξε στον σχηματισμό δικογραφίας εις βάρος των εμπλεκόμενων στην υπόθεση.

Η ώρα των αποφάσεων

Η πολιτική ακτινογραφία της υπόθεσης ΟΠΕΚΕΠΕ και το δίλημμα της κυβέρνησης

Η «ΠΥΡΑΜΙΔΑ» ΤΩΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οι «καθυστερήσεις» που παίζει η κυβέρνηση εδώ και περίπου 15 ημέρες στην υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ φτάνουν στο τέλος, καθώς την ερχόμενη εβδομάδα αναμένεται να κατατεθεί η πρόταση του ΠΑΣΟΚ και το Μαξίμου θα πρέπει να πάρει ξεκάθαρη θέση. Η τακτική που ακολούθησε η κυβέρνηση τις τελευταίες δύο εβδομάδες ήταν καθαρά αμυντική, θέλοντας πρώτα να «διαβάσει» πώς διαμορφώνεται το πολιτικό τοπίο γύρω από το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ και ακολούθως, χωρίς να βιαστεί, να πάρει «την πιο σωστή θέση», αποφεύγοντας τα λάθη που δεδομένα έγιναν στην υπόθεση των Τεμπών. Στην Ηρώδου Αττικού όλο αυτό το διάστημα εξέτασαν αναλυτικά τα εξής:

1. Ποια είναι τα πραγματικά δεδομένα που καταγράφονται στη δικογραφία και όχι την «περιρρέουσα ατμόσφαιρα».

2. Ποια είναι η αντίδραση της κοινής γνώμης και πόσο η συγκεκριμένη υπόθεση επηρεάζει το πολιτικό σκηνικό τόσο στην πρόθεση ψήφου όσο και σε επιμέρους τομείς, όπως είναι ο δέκτης διαφθοράς και η αξιοπιστία της κυβέρνησης.

3. Πώς διαμορφώνεται το κλίμα εντός της κυβέρνησης για την υπόθεση και ποιες θα είναι οι συνέπειες σε πολιτικό επίπεδο γι' αυτήν, ανάλογα με το πώς θα επιλέξει να κινηθεί.

Ο αντίκτυπος

Κυβερνητικές πηγές τονίζουν πως «έως τώρα ο αντίκτυπος στην κοινωνία είναι μικρότερος από όσο διαφαινόταν στην αρχή, καθώς η Ν.Δ. παρουσιάζει μικρή πτώση των ποσοστών της». Παρ' όλα αυτά, οι μετρήσεις που έχουν «τρέξει» δείχνουν πως στην ελληνική περιφέρεια υπάρχει μεγαλύτερη αναστάτωση για το θέμα από ό,τι στα αστικά κέντρα, που αντιμετωπίζουν το θέμα μάλλον κυνικά, καθώς στη συντριπτική πλειονότητα του αγροτικού κόσμου έχει περάσει η πεποίθηση πως «ένα σύστημα πλούτιζε παράνομα εις βά-

ρος της πλειονότητας». Η ίδια πηγή αναφέρει πως αν αναλογιστεί κανείς ότι το ποσοστό της Ν.Δ. στον αγροτικό κόσμο έφτασε το 47% το 2023, τότε «καταλαβαίνει πως η κυβέρνηση σε κάθε περίπτωση βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα πολιτικό πρόβλημα». Την ίδια ώρα, ανησυχητικό είναι το γεγονός πως το ποσοστό των πολιτών που θεωρεί τη διαφθορά «σημαντικό πρόβλημα» ανεβαίνει, καθώς το θέμα αυτό είναι πλέον μέσα στην πρώτη τριάδα για πρώτη φορά μετά την υπόθεση των υποκλοπών. Στην κυβέρνηση

αντιλαμβάνονται πως το θέμα έχει προκαλέσει νέα αναστάτωση στην Κ.Ο., η οποία κινείται πλέον με πυξίδα τις προσωπικές αιτήσεις των βουλευτών. Τέλος, όσον αφορά την ουσία της υπόθεσης, νομικοί που έχουν κάνει φύλλο και φτερό τη δικογραφία «δεν βλέπουν ποινικές ευθύνες», ενώ το Μαξίμου απορρίπτει ως «φήμες» τα όσα ειπώθηκαν το προηγούμενο διάστημα περί νέας δικογραφίας που θα περιλαμβάνει και άλλα πολιτικά πρόσωπα, κάτι που βοηθάει στη χάραξη της στρατηγικής της επόμενης μέρας, αφού

«περιορίζει τον βαθμό εμπλοκής των κυβερνητικών στελεχών».

Οι 2+1 επιλογές

Τούτων δοθέντων η κυβέρνηση, μέσα στο πλαίσιο που περιγράφηκε παραπάνω, καλείται να λάβει τις αποφάσεις της για το πώς θα κινηθεί. Αυτό που πρέπει να θεωρείται βέβαιο είναι ότι θα απορρίψει την πρόταση του ΠΑΣΟΚ για σύσταση προανακριτικής επιτροπής για κακούργημα, καθώς κανείς από την κυβέρνηση δεν βλέπει πώς γίνεται νομικά να σταθεί αυτή η πρόταση. Από εκεί και πέρα,

προσανατολίζεται σε δύο συν μία πιθανές επιλογές.

Η πρώτη είναι η καθαρή απόρριψη της πρότασης του ΠΑΣΟΚ με μια «τελεία και παύλα», όπως το θέτει αρμόδια πηγή, δηλαδή να μην υπάρξει κάποια άλλη πρόταση από την πλειοψηφία και η υπόθεση να κλείσει ποινικά, ανοίγοντας όμως παράθυρο για την αντιπολίτευση να μιλήσει ξανά «για συγκάλυψη» μετά τα Τέμπη. Μπορεί να το αντέξει αυτό η κυβέρνηση; Οι απαντήσεις δίδονται. Άλλοι λένε πως δεν γίνεται να σέρνεται διαρκώς η πολιτική ζωή σε μια ποινικοποίηση. Άλλοι φοβούνται πως μετά το «ομαλό κλείσιμο του κύκλου των Τεμπών», με την παραπομπή στη Δικαιοσύνη δύο πρώην υπουργών θα ανοίξει νέος κύκλος πολιτικής τοξικότητας, στον οποίο η κυβέρνηση δεν θα έχει όπλα στη φαρέτρα της μετά το δεδικασμένο του «μοντέλου Τριαντόπουλου».

Η δεύτερη είναι να κατατεθεί πρόταση για σύσταση προανακριτικής επιτροπής για πλημμέλημα. Το σκεπτικό σε αυτή την περίπτωση είναι ακριβώς ίδιο με τις περιπτώσεις Καραμανλή και Τριαντόπουλου. Δηλαδή η κυβέρνηση «δεν βλέπει κακούργημα», αλλά παραπέμπει τους δύο πρώην υπουργούς της για να ελεγχθεί πιθανή παράβαση καθήκοντος. Με τη λύση αυτή, που προκρίνουν αρκετοί, θα έχει το επείγον πώς για μία ακόμη φορά έστειλε δύο υπουργούς στον φυσικό δικαστή και δεν κρύβεται. Και εδώ όμως υπάρχουν πάσης φύσεως προβλήματα. Αφενός η Ν.Δ. θα έχει τέσσερις υπουργούς της που έχουν παραπεμφθεί, δίνοντας το δικαίωμα στην αντιπολίτευση να μιλήσει για «κυβέρνηση υποδίκων». Αφετέρου ο Μάκης Βορίδης έχει ξεκαθαρίσει πως δεν δέχεται καμία συζήτηση περί Προανακριτικής, θέση την οποία ασπάζονται και αρκετοί βουλευτές του κόμματος.

Υπάρχει όμως και μία τρίτη επιλογή, που είναι να συσταθεί εξεταστική επιτροπή, η οποία θα ελέγξει τα πεπραγμένα πολλών ετών πίσω και θα φέρει δεκάδες μάρτυρες στη Βουλή, σε μια μακρά διαδικασία, που μπορεί να αποδειχθεί πολύ τοξική και θα κρατήσει το θέμα στην επικαιρότητα για πολύ καιρό.

«Σημαντικό πρόβλημα»

Το ποσοστό των πολιτών που θεωρεί τη διαφθορά «σημαντικό πρόβλημα» ανεβαίνει, γεγονός που ειδικά για την κυβερνώσα παράταξη δεν μπορεί παρά να προκαλεί ανησυχία.

«Τα πρόβατα που λείπουν; Τα 'φαγαν οι λύκοι»

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ

Στην **όχουσα** υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ, η βραδυφλεγής «βόμβα» έσκασε στα χέρια της κυβέρνησης, με τις ευθύνες να τη βαρύνουν πρωτίστως γιατί δεν «πάγωσε» εγκαίρως τις ύποπτες επιδοτήσεις στέλνοντας αποδείξεις και «ονόματα» στη Δικαιοσύνη. Γιατί το «αμέλνησε»; Πιθανότατα για τον ίδιο λόγο που δεν το έκαναν προηγούμενες κυβερνήσεις άλλων κομμάτων. Διότι βολέυονταν οι πάντες. Το ευρωπαϊκό χρήμα έρεε από τις αρχές τις δεκαετίες του '80 άφθονο, για την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών στη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Ο κάμπος και το βουνό έχουν να αφηγηθούν αμέτρητες ιστορίες για το πώς τσεπώνονταν τα ευρωπαϊκά κονδύλια και δεν πήγαιναν εκεί που προορίζονταν.

Στην ορεινή Ελλάδα οι κομπίνες με τα αιγοπρόβατα άγγιζαν τα όρια του κομικού. Κτηνοτρόφοι δήλωναν και έπαιρναν επιδοτήσεις για πολλαπλάσια ζώα, εν γνώσει και με την ανοχή των τοπικών αρχών. Όταν υπό την πίεση των Ευρωπαίων, που κάτι μυρίστηκαν, ξεκίνησαν έλεγχοι, οι βοσκοί, ειδοποιημένοι από «δικούς» τους ανθρώπους στις

διευθύνσεις Γεωργίας, τη νύχτα «δανείζονταν» τα πρόβατα ή τα γίδια του γείτονα, ώστε να βγει ο αριθμός που είχαν δηλώσει.

Και όταν το κόλπο έγινε αντιληπτό από τους «κουτόφραγκους» και ξεκίνησαν αιφνιδιαστικές εφόδους, κρυφά από τις διευθύνσεις Γεωργίας, προβαλόνταν συνήθως η δικαιολογία ότι οι αριθμοί δεν έβγαιναν γιατί τα ζώα που έλειπαν τα είχαν φάει οι... λύκοι. Ήταν τότε που οι κτηνοτρόφοι σάρκαζαν στα καφενεία, λέγοντας πως «όπου νά 'ναι θα έχουμε λύκους με μπόι γαϊδουριού, από την καλοφαγία».

Μεγάλο πάρτι γινόταν και στον κάμπο με τις αποσύρσεις γεωργικών προϊόντων, πρωτίστως ροδακινών στη Μακεδονία, αλλά και πορτοκαλιών στην Αργολίδα, στην Αρτα και αλλού. Παλιός συνεταιριστής που βίωσε το «γλέντι» με τα λεφτά για τις αποσύρσεις στη Μέκκα του ροδακινού, Ημαθία και Πέλλα δηλαδή, περιγράφει ανωνύμως στην «Κ» το πώς γινόταν το πάρτι.

«Επιδιοτούνταν τότε οι αποσύρσεις για να προστατευθεί ο παραγωγός από τους εκβιασμούς της αγοράς. Δηλαδή, αν εσύ ήθελες να πουλήσεις το ροδάκινο εκατό δραχμές το κιλό και η αγορά σου έλεγε “εξήντα

και άμα θέλεις”, μπορούσες να πεις, “προτιμώ να τα πετάξω στη χωματερή, με συμφέρει καλύτερα γιατί θα έχω καλύτερη τιμή”.

»Οι αποσύρσεις γίνονταν αποκλειστικά μέσω των οργανώσεων παραγωγών, των συνεταιρισμών δηλαδή, που πλήρωναν στον παραγωγό τα χρήματα της επιδότησης που έρχονταν από την ΕΟΚ. Στην Ημαθία και

Κτηνοτρόφοι με δανεικά πρόβατα, ροδάκινα που πήγαιναν στη χωματερή και κατέληγαν σε κονσέρβες και πλατφόρμες με βαμβάκι ζυγίζονταν δύο και τρεις φορές.

την Πέλλα είχαν δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτό πάνω από εκατό οργανώσεις παραγωγών, συνεταιρισμοί δηλαδή. Παρέδιδε λοιπόν ένας παραγωγός, π.χ. πέντε τόνους ροδάκινα. Τα παραλάμβανε ο συνεταιρισμός από την πλατφόρμα του τρακτέρ για να τα πάει με φορτηγό δημοσίως χρήσεως στη χωματερή. Στο φορτηγό, για να αυξήσουν το βάρος του φορτίου προσέθεταν πέτρες ή νερό, αφού είχαν φράξει

τις εξόδους της καρότσας με ειδικό αφρό, και έτσι ζυγίζαν πολλαπλάσιες ποσότητες απ' ό,τι ήταν η παραγωγή. Μια άλλη μέθοδος ήταν να ρίχνουν την ημέρα στη χωματερή τα ροδάκινα, τη νύχτα να τα ξαναφορτώνουν και να τα ξαναρίχνουν, αφού τα ζυγίσουν και πάλι την επομένη. Μια τρίτη, πιο εξελιγμένη, ήταν να αυξάνουν το βάρος του φορτίου με τηλεχειριστήριο, την ώρα που το φορτηγό ζυγιζόταν στην ηλεκτρονική ζυγαριά. Κατ' αυτόν τον τρόπο εισέπρατταν από την Ευρώπη ποσά για ειδικές ποσότητες που δίδαν αποσύρονταν.

»Στο παιχνίδι είχαν μπει και τα εργοστάσια κομπούστας, που για να βγουν στις διεθνείς αγορές με χαμηλές τιμές πραγματοποιούσαν με τους συνεταιρισμούς γκρίτζες, πολύπλοκες συναλλαγές με χρήμα κάτω από το τραπέζι.

»Το παιχνίδι συνεχίστηκε έως και τις αρχές της δεκαετίας του '90, οπότε και η αμερικανική κομποστοιομηχανία διαμαρτυρήθηκε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τις ύποπτα χαμηλές τιμές της ελληνικής κομπούστας, που απειλούσαν τη δική τους παραγωγή, καταγγέλλοντας αθέμιτο ανταγωνισμό και απάτη χρηματοδοτούμενη από

ευρωπαϊκά κονδύλια. Εκτοτε η Ευρώπη άλλαξε τον τρόπο χρηματοδότησης των αποσύρσεων και σιγά σιγά περιορίστηκε το φαινόμενο».

Η «Κ» ρώτησε παλιό βουλευτή της περιοχής αν γνώριζαν οι πολιτικοί τις απάτες. «Όλοι ήξεραν τι γινόταν. Υπήρχε μια καθολική συμμετοχή, στη λογική του ότι έπαιρναν λεφτά από κάτι που ήταν ξένο προς εμάς, δεν ήταν από δικά μας ταμεία, απάντησε.

«Όλα τα κιλά, όλα τα λεφτά»

Δεν βαραινουν αμαρτίες του είδους μόνο τα ροδάκινα της Μακεδονίας ή τα αιγοπρόβατα της Ηπείρου. Σα μπλόκα της Θεσσαλίας οι αγροτοσυνδικαλιστές ωρύνονταν στα μπλόκα, με το περίφημο σύνθημα «όλα τα κιλά, όλα τα λεφτά».

«Αυτοί οι μάγκες πήγαιναν στα εκκοκκιστήρια και σε συνεννόηση με τους εκκοκκιστές ζυγίζαν αέρα. Εβαζαν και έβγαζαν τις πλατφόρμες μέσα από τα εκκοκκιστήρια, τις ξαναπήγαιναν στην πλάστιγγα, ενώ ήταν το ίδιο βαμβάκι. Εμφάνιζαν περισσότερο προϊόν από αυτό που παρήγαν», μας είπε πρώην κυβερνητικό στέλεχος που συγκρούστηκε με τους «καπεταναίους του κάμπου».

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ
Η ΝΕΑ ΚΡΙΣΗ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Αντέχουμε** και άλλη κρίση;». Η φράση, με ύφος εμφανούς... απόγνωσης, ανήκει σε κυβερνητικό στέλεχος και ειπώθηκε σε μια έκτακτη σύσκεψη μέσα στην εβδομάδα που είχε ως θέμα το μεταναστευτικό. Στο Μέγαρο Μαξίμου αντιλαμβάνονται πως κάθε νέο πρόβλημα που προστίθεται, αποτελεί για την κυβέρνηση μια όλο και πιο δύσκολη άσκηση, καθώς τα περιθώρια διαχείρισης διαρκώς μειώνονται. «Δεν υπάρχει όμως άλλη επιλογή», όπως ομολογεί η ίδια πηγή, με την κυβέρνηση να μπαίνει σε μια νέα, παράλληλη με τον ΟΠΕΚΕΠΕ, διαχείριση κρίσης, η οποία ωστόσο έχει μια μεγάλη διαφορά: εδώ «υπάρχει εγχειρίδιο».

Το θετικό σενάριο

Το πρωί της Τετάρτης, αφού είχε εκδηλωθεί ήδη η νέα κρίση μεταξύ Λιβύης και Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο «πρωθυπουργός έμοιαζε σίγουρος» πως η Αθήνα θα σκληρύνει πολύ τη στάση της. Η άποψη ήταν σχεδόν ειλημμένη ήδη πριν από τον πρωινό καφέ και ο κ. Μητσοτάκης πήγε στη Βουλή για να ανακοινώσει τα νέα μέτρα, που ήταν η αναστολή της εξέτασης αιτήσεων ασύλου και η νέα κλειστή δομή στην Κρήτη. Το σημείο-κλειδί ωστόσο, όπως επισημαίνουν κυβερνητικές πηγές, είναι πως η επιχειρηματολογία που χρησιμοποιεί ο πρωθυπουργός για την περίπτωση των μεταναστευτικών ροών προς στην Κρήτη είναι η ίδια που είχε χρησιμοποιηθεί και για τον Εβρο το 2020. Το «μοντέλο Εβρου» περιλαμβάνει αφενός σκληρή φύλαξη των συνόρων, με τη διαφορά βεβαίως πως τότε ήταν χερσαία, ενώ τώρα είναι θαλάσσια, αφετέρου μια σκληρή ρητορική για το θέμα. Η επαναφορά των λέξεων «εισβολή» και «λαθρομεταναστών» είναι χαρακτηριστικά του τι επιχειρεί να κάνει η κυβέρνηση. Αυτόν τον ρόλο ανέλαβε, πρωτίστως, ο ίδιος ο υπουργός Μετανάστευσης Θάνος Πλεύρης, που έκανε δημόσια λόγο για «μία επιχείρηση εισβολής μεταναστών στην Ευρώπη», χρησιμοποιώντας τη λέξη «λαθρομετανάστης» που τα τελευταία χρόνια είχε βγει από το λεξιλόγιο της δημόσιας ζωής. Ο στόχος της κυβέρνησης σε πολιτικό επίπεδο είναι προφανής: να καταφέρει μια εξωτερική κρίση, όπως είναι η ραγδαία αύξηση των ροών, να τη μετατρέψει σε πολιτικό πλεονέκτημα με δύο βασικά οφέλη: πρώτον, την επανασυσπείρωση κοινών που έχουν «μεταναστεύσει» σε άλλα κόμμα-

τα δεξιά της Ν.Δ. και, δεύτερον, την επαναφορά ενός βασικού χαρακτηριστικού της πρώτης 4ετίας που δείχνει να έχει απολέσει τη δεύτερη: την αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης. Κυβερνητικές πηγές υπενθυμίζουν πως η διαχείριση της κρίσης του Εβρου είναι μέχρι σήμερα «η δημοφιλέστερη πολιτική πράξη της κυβέρνησης», καθώς ανατρέχοντας στις μετρήσεις της εποχής είχε αποδοχή άνω του 80% στο σύνολο, ποσοστό που ξεπερνούσε το 90% στην Κεντροδεξιά και

στη Δεξιά, ενώ η κυβέρνηση τότε κέρδισε σχεδόν 1,5% στις δημοσκοπήσεις. Την ίδια ώρα, κυβερνητικές πηγές τονίζουν πως λίγο μετά το επεισόδιο που έλαβε χώρα στην Ανατολική Λιβύη, ο γιος του στρατάρχη Χαφτάρ, Μπελκά-σεμ Χαφτάρ, κάλεσε σε συνάντηση στην κατοικία του τον γενικό πρόξενο της Ελλάδας στη Βεγγάζη, Αγάπιο Καλογνωμή, ώστε να εξετάσουν τον προγραμματισμό της διμερούς συνεργασίας, κάτι που δείχνει πως οι διάλογοι με το καθεστώς της Ανατολικής Λιβύης

δεν έχουν κοπεί εντελώς, «κάτι χρήσιμο για τη συνέχεια».

Μπορεί να γίνει το ίδιο;

Συνεπώς, ο στόχος της κυβέρνησης είναι προφανώς η επανάληψη του ίδιου σκηνικού με τον Εβρο, αντιγράφοντας την ίδια τακτική. Είναι όμως εφικτό; «Οι εποχές έχουν αλλάξει», ομολογεί κυβερνητική πηγή, καθώς βρισκόμαστε πέντε χρόνια μετά και «η κοινωνία έχει πολύ μεγαλύτερη κόπωση από ό,τι το 2020», ενώ και η κυβέρνηση η ίδια δεν δια-

«Μοντέλο Εβρου»
για τις ροές
από τη Λιβύη

Το Μαξίμου βγάζει από το συρτάρι το «εγχειρίδιο» του 2020, βλέποντας ευκαιρία πολιτικού οφέλους στην αναζωπύρωση του μεταναστευτικού

Μετανάστριες από την Αφρική στο πρόχειρο κέντρο φιλοξενίας που στήθηκε στην Αγία Χανίων. Μια γυναίκα προσεύχεται, κάποια άλλη κρατάει λίγο φαγητό, οι περισσότερες ξεκουράζονται από το μακρινό και επικίνδυνο ταξίδι. Μόνο λίγα παιδιά παίζουν και χαμογελούν.

A.P. PHOTO / GIANNIS ANGELAKIS

θέτει την ορμή των πρώτων ετών. Η πραγματικότητα αυτή δεν αλλάζει το ότι στο Μαξίμου βλέπουν την «κρίση ως ευκαιρία». Σε μια από τις τελευταίες συσκέψεις στην Ηρώδου Αττικού, κυβερνητικό στέλεχος θύμιζε πως «σχεδόν όλες οι κρίσεις, δηλαδή η υγειονομική, η εισβολή στον Εβρο, ο πόλεμος στην Ουκρανία, μας βγαίνουν σε καλό», καθώς αφενός συσπειρώνουν τους πολίτες στο κόμμα που κυβερνά, αφετέρου αναδεικνύουν το ισχυρότερο χαρτί της κυβέρνησης, που είναι η διαφορά στην κυβερνησιμότητα του Κυριάκου Μητσοτάκη από τους υπόλοιπους πολιτικούς αρχηγούς.

Η τράπουλα στα δεξιά

Η σαφής δεξιά στροφή της κυβέρνησης έχει το βλέμμα και στο κόμμα Σαμαρά. Η φημολογούμενη ίδρυση νέου φορέα από τον πρώην πρωθυπουργό, που είναι με το όπλο παρά πόδα, είναι δεδομένο πως προβληματίζει το Μαξίμου, το οποίο δεν θα ήθελε να αφήσει χώρο σε ένα νέο δεξιό κόμμα με επικεφαλής μάλιστα έναν πρώην πρωθυπουργό, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη δυναμική που μπορεί να αναπτύξει εντός και εκτός Ν.Δ. Το μεταναστευτικό αποτελεί, δε, για τον κ. Σαμαρά θέμα «μειζονος σημασίας» που θίγει σε κάθε δημόσια παρέμβασή του, ενώ κατά το παρελθόν, επί υπουργίας Δημήτρη Καιριδίου, είχε κάνει σκληρή δημόσια δήλωση με αφορμή τροπολογία του τότε υπουργού που αφορούσε τη νομιμοποίηση μεταναστών για τη δυνατότητα εργασιών. Στο Μαξίμου θεωρούν πως η σκληρή στάση «αφολκίζει» τον πρώην πρωθυπουργό σε αυτό το θέμα. Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση με τη στάση της πιέζει και την Αφροδίτη Λατινοπούλου. Η Φωνή Λογικής κινείται τελευταία στο όριο του 3%. Στο Μαξίμου έχουν μετρήσει πως ένα σημαντικό ποσοστό αυτού του 3% θα μπορούσε να επιστρέψει στη Ν.Δ., καθώς προέρχεται από αυτήν. Εάν το επόμενο διάστημα η κ. Λατινοπούλου παγιωθεί σε ποσοστά εκτός Βουλής, κάτι που η κυβέρνηση θα το προσπαθήσει με πολιτικές σαν αυτήν που εφαρμόζει στο μεταναστευτικό, τότε αρκετοί θεωρούν πως στο ποσοστό της Φωνής Λογικής κρύβεται το «κλειδί» της παγίωσης της Ν.Δ. σε ποσοστά άνω του 30%. Διαφορετική περίπτωση πάντως θεωρείται ο Κυριάκος Βελόπουλος. Στην κυβέρνηση δεν αποκλείουν μια πιο σκληρή γραμμή στο μεταναστευτικό να δημιουργήσει ροές από τον κ. Βελόπουλο προς τη Ν.Δ., αλλά εκτιμούν πως αυτές «θα είναι μικρές» καθώς η Ελληνική Λύση έχει δημιουργήσει πλέον αυτό που λέγεται κομματική βάση.

Παρά πόδα

Η δεξιά στροφή της κυβέρνησης έχει το βλέμμα στραμμένο και στο κόμμα Σαμαρά, που είναι με το όπλο παρά πόδα. Και για τον πρώην πρωθυπουργό το μεταναστευτικό είναι γνωστό πως αποτελεί ζήτημα «μειζονος σημασίας».

ΑΠΟΨΗ

Μπορεί το μεταναστευτικό να γίνει καταλύτης πολιτικών εξελίξεων;

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Η **διαχείριση** του προσφυγικού - μεταναστευτικού είναι δύσκολη άσκηση για όλες τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Η εξισορρόπηση ανάμεσα στις πεποιθήσεις (όποιες κι αν είναι αυτές) και στο εφικτό δεν είναι καθόλου εύκολη, ιδίως για όσους έχουν κυβερνητικές ευθύνες και πρέπει να συνεκτιμήσουν όλες τις διαστάσεις του προβλήματος.

Δυσκολίες συναντούν οι κυβερνήσεις τόσο της Κεντροαριστεράς όσο και της Κεντροδεξιάς. Η Κεντροαριστερά σε αρκετές περιπτώσεις υποτίμησε το ζήτημα, κατέβαλε μεγάλο εκλογικό κόστος και αποξενώθηκε από προνομιακά εκλογικά της ακροατήρια. Ενώ δυσκολίες είχαν και πολλές κεντροδεξιές κυβερνήσεις, καθώς είχαν να ισορροπήσουν ανάμεσα στη «θεσμικότητα» που πρέπει να επιδεικνύουν ως κόμματα εξουσίας και τη διαχείριση της, κατά κανόνα συντηρητικής, εκλογικής τους βάσης. Η υποχώρηση πολλών παραδοσιακών κεντροδεξιών κομμάτων προς όφελος κομμάτων της ριζοσπαστικής Δεξιάς έχει συντελεστεί με καταλύτη το μεταναστευτικό. Γι' αυτό και όλα σχεδόν τα παραδοσιακά κεντροδεξιά κόμματα έχουν

τελευταία «σκληρύνει» τη στάση τους πάνω στο ζήτημα.

Στην Ελλάδα, έπειτα από μια περίοδο που το προσφυγικό - μεταναστευτικό ήταν χαμηλά στη δημόσια ατζέντα, επανήλθε στην επικαιρότητα λόγω της αύξησης των μεταναστευτικών ροών στα νότια της Κρήτης και των τεκταινομένων στη Λιβύη.

Εγείρεται συνεπώς το ερώτημα αν θα μπορούσε η έξαρση του προσφυγικού - μεταναστευτικού να λειτουργήσει ως καταλύτης πολιτικών εξελίξεων, όπως συνέβη σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ας δούμε τα δεδομένα:

Στην Ελλάδα η κοινή γνώμη αντιμετωπίζει με επιφύλαξη την είσοδο προσφύγων - μεταναστών, με τη στάση αυτή να διαπερνά οριζόντια όλο σχεδόν το πολιτικό φάσμα. Το ζήτημα, ωστόσο, δεν έχει λάβει –όχι ακόμη τουλάχιστον– τις διαστάσεις που έχει σε άλλες χώρες. Τροφοδοτείται ενίοτε από την επικαιρότητα, αλλά δεν είναι σταθερά ψηλά στις ανησυχίες του κόσμου, εξ ου και δεν έχει καταστεί μόνιμη πολιτική διαιρετική τομή, στον βαθμό άλλων χωρών.

Επιπλέον, η σημερινή κυβέρνηση δεν είναι εύκολο να κατηγορηθεί για «ανεκτική» στάση, όπως συνέβη π.χ. με τους Γερμανούς Χριστιανοδημοκράτες την περίοδο Μέρκελ.

Η **υιοθέτηση** μιας σαφώς πιο «σκληρής» γραμμής το τελευταίο διάστημα, αλλά και κάποια παλαιότερα γεγονότα –με σημαντικότερη την κρίση στον Εβρο– δεν συντηρούν σε κάτι τέτοιο.

Στο εσωτερικό, επίσης, της Ε.Ε. η Ελλάδα είναι μεταξύ των χωρών που σήμερα θέλουν μια πιο αυστηρή μεταναστευτική πολιτική.

Οι δε επικρίσεις που συχνά δέχεται η Ελλάδα –κατ' επέκταση και η κυβέρνηση της– για μια σειρά ζητημάτων, είτε από κόμματα της ευρωπαϊκής Αριστεράς είτε από οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο του μεταναστευτικού, επίσης διαμορφώνουν εντυπώσεις στην ίδια κατεύθυνση. (Το πώς βέβαια επιδρούν αυτές οι επικρίσεις στη συνολική εικόνα της χώρας είναι άλλο, σοβαρό, ζήτημα...).

Δεδομένης λοιπόν της κοινής γνώμης, που θέλει πιο «σκληρή» γραμμή στο προσφυγικό - μεταναστευτι-

κό, το όλο ζήτημα δεν φαίνεται να αποτελεί προνομιακό πεδίο αντιπαράθεσης για την κεντροαριστερή και αριστερή αντιπολίτευση, που γενικά θεωρείται πιο «ανεκτική» απέναντι στο ζήτημα. Το αντίθετο θα λέγαμε...

Κριτική βέβαια δέχεται η κυβέρνηση από τα κόμματα στα δεξιά της, τη Φωνή Λογικής, κυρίως, αλλά και την Ελληνική Λύση (αν η συγκεκριμένη δεν είναι τυπική περίπτωση κόμματος της ριζοσπαστικής Δεξιάς).

Η κριτική τους θα μπορούσε να είναι πιο επικίνδυνη για την κυβέρνηση, συναντάει όμως και αυτή κάποιες δυσκολίες ως προς το πολιτικό «διά ταύτα».

Ακριβώς επειδή η κυβέρνηση δεν αφήνει χώρο για «ιδεολογικού» τύπου αντιπολίτευση, η κριτική των «δεξιών» κομμάτων επικεντρώνεται κυρίως στην επιχειρησιακή διάσταση του ζητήματος. Είναι συνεπώς αντιμετωπίσιμη αν η κυβέρνηση λάβει κάποια μέτρα σε πιο «σκληρή» κατεύθυνση. Το γεγονός δε ότι το μεγάλο πρόβλημα των συγκεκριμένων κομμάτων είναι το ότι δεν έχουν τα ίδια ισχυρά «κυβερνητική» εικόνα, τα δυσκο-

λεύει να πείσουν ότι μπορούν να διαχειριστούν επιχειρησιακά ένα τόσο σύνθετο ζήτημα.

Υπάρχει επίσης μια παράμετρος που δεν έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα. Μολονότι τα κόμματα αυτά σπκνώνουν ψηλά το θέμα της μετανάστευσης, οι θέσεις των πολιτικών ομάδων τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν συμβαδίζουν πάντα με πάγιες ελληνικές θέσεις.

Η Ελλάδα θέλει το βάρος της διαχείρισης του μεταναστευτικού να μοιράζεται σε όλες τις χώρες, ώστε να μη δέχονται την πίεση μόνο οι χώρες υποδοχής. Τόσο η ομάδα των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών (ECR), στην οποία ανήκει η Ελληνική Λύση του κ. Βελόπουλου, όσο και Οι Πατριώτες, στην οποία ανήκει η Φωνή Λογικής της κ. Λατινοπούλου, είναι εναντίον των κοινών ευρωπαϊκών πολιτικών, επιμένοντας οι αποφάσεις για αυτά τα θέματα να είναι αποκλειστικά αρμοδιότητα των κρατών-μελών. Αυτό είναι ένα επιχείρημα που αν αναδειχθεί η πολιτική πίεση θα μπορούσε να αντιστραφεί.

Επιστρέφοντας στο ερώτημα, λοιπόν, αν θα μπορούσε το προσφυγικό - μεταναστευτικό να λειτουρ-

γήσει ως καταλύτης πολιτικών εξελίξεων, η απάντηση είναι ότι κάτι τέτοιο –στην παρούσα φάση τουλάχιστον– δεν μοιάζει πολύ πιθανό. Μία κακή διαχείριση θα πληξεί ασφαλώς την κυβέρνηση και θα ενισχύσει τα κόμματα που αναδεικνύουν και παράλληλο σεβασμό στη διεθνή νομιμότητα δεν είναι εύκολη. Είναι όμως μονόδρομος για μια χώρα που η εξωτερική της πολιτική εδράζεται στην ανάγκη σεβασμού του διεθνούς δικαίου, σε όλους τους τομείς. Αν όλες οι παράμετροι γίνουν κατανοητές, οι όποιες λαϊκιστικές –και ενίοτε επικίνδυνες– υπεραπλουστεύσεις θα είναι λιγότερο ελκυστικές.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ
Η ΝΕΑ ΚΡΙΣΗΤων **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Αν το ναυάγιο της ευρωπαϊκής αποστολής στη Βεγγάζη την περασμένη Τρίτη απέδειξε κάτι, αυτό είναι ότι σε χώρες όπως η Λιβύη η συμμετοχή στην Ε.Ε. από μόνη της δεν δίνει λύσεις. Το γεγονός, μάλιστα, ότι η αποτυχία των Ευρωπαίων να βρουν αποτελεσματικό τρόπο συνεννόησης με τις αρχές της Βεγγάζης καταγράφη μόλις δύο 24ωρα μετά την επίσκεψη του υπουργού Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη, ο οποίος δεν είδε μόνο τον στρατάρχη Χαλίφα Χαφτάρ, αλλά και τους τρεις γιους του που διαχειρίζονται κρίσιμους τομείς της εξουσίας στην Ανατολική Λιβύη, ενισχύει όλους όσους υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα πρέπει να εντείνει την παρουσία της στην περιοχή.

Πρακτικά, η νέα προσπάθεια της Αθήνας καταγράφεται σχεδόν δύο χρόνια από το 2023 και το τραυματικό σοκ που υπέστη τότε η ελληνική πλευρά από τον βίαιο θάνατο πέντε Ελλήνων που βρέθηκαν στη Βεγγάζη στο πλαίσιο συνοδείας ανθρωπιστικής βοήθειας στην πλινγείσα από τον τυφώνα «Daniel» Ντέρνα. Η Αγκυρα βρήκε σε αυτό το χρονικό «παράθυρο» ευκαιρίες για να ανοίξει διαύλους με τον Χαφτάρ, ισχυρό άνδρα της Ανατολικής Λιβύης και στρατάρχη των δυνάμεων του Λιβυκού Εθνικού Στρατού (LNA). Οι διάυλοι της Αγκυρας φαίνεται ότι διευκολύνθηκαν και λόγω της ειδικής –αν και ασταθούς– σχέσης που έχει αναπτύξει με τη Μόσχα, η οποία διαχρονικά στηρίζει τον Χαφτάρ και τις δυνάμεις του.

Η τουρκική διείσδυση ξεκίνησε, πάντως, περίπου πριν από δύο χρόνια, όταν, στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των επιπτώσεων του τυφώνα «Daniel», οι Τούρκοι έστησαν στην Ντέρνα πρόχειρο νοσοκομείο εκστρατείας, ενώ συνολικά στην περιοχή δραστηριοποιήθηκαν σχεδόν 400 άτομα, είτε επρόκειτο για ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό είτε για εργολάβους. Τον πρώτο χρόνο, κιόλας, τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες ανέλαβαν αρκετά σημαντικά συμβόλαια τόσο στην Ντέρνα όσο και στην ίδια τη Βεγγάζη. Τον Νοέμβριο του 2024, οι Τούρκοι κατόρθωσαν να ανοίξουν και προξενείο στη Βεγγάζη, προνόμιο που μέχρι πρότινος είχαν ελάχιστες χώρες, όπως η Ελλάδα, η Κίνα, η Ιταλία και η Αίγυπτος. Από τον Νοέμβριο του 2024 μέχρι και τον Μάιο, όταν άρχισαν να πυκνώνουν οι πληροφορίες ότι η –ελεγχόμενη από τους Ανατολικούς– Βουλή της Λιβύης σκοπεύει να κυρώσει το τουρκολιβυκό μνημόνιο, είχαν προηγηθεί και άλλες ανησυχητι-

κές εξελίξεις, όπως για παράδειγμα η συνάντηση τον Απρίλιο του Σαντάμ Χαφτάρ, γιου του στρατάρχη, ο οποίος είναι αρχηγός των χερσαίων δυνάμεων της Ανατολικής Λιβύης με τον υπουργό Εθνικής Αμυνας της Τουρκίας Γιασάρ Γκιουλέρ, με τον οποίο, μάλιστα, έχουν διατηρήσει –όπως έχει ο ίδιος παραδεχθεί– επαφή. Όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» στο φύλλο της 8ης Ιουνίου, ευρισκόμενος στην Τουλόν, στο πλαίσιο συνάντησης των αρχηγών χερσαίων δυνάμεων της Μεσογείου (2/6),

ο Σαντάμ Χαφτάρ είχε μιλήσει με πολύ θερμά λόγια για την Τουρκία, αγνοώντας πλήρως τον ρόλο της Ελλάδας, κάτι που είχε προκαλέσει τότε και την παρέμβαση του αρχηγού ΓΕΣ Γιώργου Κωστίδη.

Μόλις πριν από λίγες ημέρες, μια πρώτη ομάδα στελεχών των χερσαίων δυνάμεων της Ανατολικής Λιβύης επισκέφθηκε την Αγκυρα, όπου και φαίνεται ότι προχωράει ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης και εκπαίδευσης στρατιωτικών από τις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις. Το εντυπωσι-

ακό σε αυτή τη περίπτωση είναι ότι παράλληλα, μόλις πριν από τρεις ημέρες, η Αγκυρα υπέγραψε ένα ακόμη σύμφωνα στενότερης στρατιωτικής συνεργασίας με τις δυνάμεις της Δυτικής Λιβύης, που απομένουν ακόμη πιστές στον νυν πρωθυπουργό Αμπντουλχαμίτ αλ Ντμπίμπι.

Αυτή η εξαιρετικά δυσμενής πραγματικότητα έχει οδηγήσει την ελληνική πλευρά σε μια σειρά από κινήσεις προκειμένου να ξεπλυνθεί από αποφάσεις που δεν είναι σημερινές. Στην πραγ-

ματικότητα, το «πακέτο» που ετοιμάζει η Αθήνα για να ανταποκριθεί στις ανάγκες του Χαφτάρ έχει αργήσει δύο χρόνια. Ωστόσο, είναι απαραίτητο προκειμένου οι σχέσεις Αθήνας και Βεγγάζης να μπουν ξανά σε ράγες. Η πλευρά Χαφτάρ ενδιαφέρεται για συνεργασία με την Ελλάδα προς αποκατάσταση ελλείψεων σε βασικά έργα υποδομής, όπως είναι τα δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτροδότησης, ο βιολογικός καθαρισμός υδάτων και η ανακύκλωση. Επιπλέον, έχει κάνει πολύ συγκεκριμένα αιτήματα και στον τομέα της στρατιωτικής βοήθειας, τα οποία σε προηγούμενο χρόνο είχαν αγνοηθεί, όπως η προσφορά τζιπ για τον έλεγχο των χερσαίων συνόρων στα νότια της Λιβύης. Εκείνο που φαίνεται ότι η Αθήνα δεν έχει κανένα λόγο να καθυστερεί πια είναι η εκπαίδευση του προσωπικού του Ναυτικού και της Ακτοφυλακής των δυνάμεων της Ανατολικής Λιβύης σε ζητήματα όπως οι νηοψίες ύποπτων πλοίων (VBSS) και έρευνας και διάσωσης (SAR). Στο ίδιο, ναυτικό, πλαίσιο, οι δυνάμεις του Χαφτάρ έχουν ζητήσει και βοήθεια στη συντήρηση κάποιων παλιών πλοίων (κυρίως ακτοφυλακίδων) που διαθέτουν. Για την Αθήνα η αφύπνιση στη Λιβύη είχε, όπως είναι γνωστό, δύο μορφές. Κατ' αρχάς την «έκρηξη» των μεταναστευτικών ροών από τη βόρεια Αφρική και, κατά δεύτερον, την απειλή της Ανατολικής Λιβύης ότι θα κυρώσει, μέσω της Βουλής των Αντιπροσώπων υπό τον Ακίλα Σάλεχ που εδρεύει στη Βεγγάζη (και παλιότερα στο Τομπρούκ), το τουρκολιβυκό μνημόνιο. Στην πρώτη περίπτωση τα πράγματα είναι λίγο πιο περίπλοκα. Μόνο εντός του Σουδάν υπάρχουν 14 εκατ. εσωτερικά εκτοπισμένοι οι οποίοι προσπαθούν να μετακινηθούν προς Βορράν, ενώ η Αίγυπτος φιλοξενεί ήδη έναν αριθμό ανάμεσα σε 8-10 εκατ. πρόσφυγες και διατηρείται όρθια μόνο χάρη στη διεθνή βοήθεια.

Ως προς τις θαλάσσιες ζώνες, είναι σημαντικό για την Αθήνα να πείσει τη Βεγγάζη ότι μια συμφωνία με την Ελλάδα, θα παρέχει πολύ περισσότερα οφέλη για την Ανατολική Λιβύη, απ' όση μια συγκυριακή σχέση με την Τουρκία, η οποία μπορεί να υποκρύπτει κινδύνους. Επί τούτου θα φανεί, πάντως, πόσο γρήγορα θα ξεκινήσουν οι συζητήσεις με την πλευρά των Χαφτάρ για τις θαλάσσιες ζώνες. Προφανώς, όλη αυτή η προσπάθεια κινείται στην κόψη του ξυραφιού, καθώς παρά την αφύπνιση της Αθήνας, η τουρκική πλευρά παραμένει ενεργή και πιέζει ασφυκτικά τη Βεγγάζη να κυρώσει το τουρκολιβυκό μνημόνιο, υποσχόμενη, μεταξύ άλλων, μεγαλύτερη ΑΟΖ αλλά και μερίδιο στα κέρδη από πιθανή ανακάλυψη υδρογονανθράκων.

Εκπαίδευση προσωπικού

Εκείνο που η Αθήνα δεν έχει λόγο να καθυστερεί είναι η εκπαίδευση του προσωπικού του Ναυτικού και της Ακτοφυλακής των δυνάμεων της Αν. Λιβύης σε ζητήματα όπως οι νηοψίες ύποπτων πλοίων και έρευνας και διάσωσης.

Το ελληνικό
«πακέτο» αναμένει
ο Χαφτάρ

Η Αγκυρα είχε σπείψει προ διετίας να ανοίξει διαύλους συνεργασίας με τον Λίβυο στρατάρχη, παρέχοντας βοήθεια μετά το χτύπημα του τυφώνα «Daniel» – Η προσέγγιση της Αθήνας και τα αιτήματα της Βεγγάζης

Χειραψία του υπ. Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη με τον στρατάρχη Χαλίφα Χαφτάρ την περασμένη Κυριακή στη Βεγγάζη. Μολονότι η Αθήνα επιχειρεί να ανοίξει κάθε δυνατό διάυλο με την Ανατ. Λιβύη, η Αγκυρα παραμένει ενεργή και πιέζει ασφυκτικά τη Βεγγάζη να κυρώσει το τουρκολιβυκό μνημόνιο.

ΑΠΟΨΗ

Η πολυπαραγοντική πρόκληση μιας δύσκολης εξίσωσης

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Στην ήδη προβληματική σχέση μεταξύ Ελλάδας και Λιβύης έχει προστεθεί τις τελευταίες εβδομάδες και το μεταναστευτικό ζήτημα. Αυτή τη στιγμή στην πολυπαθή χώρα, το πάνω χέρι έχει επανακτήσει ο Χαφτάρ και το καθεστώς της Ανατολικής Λιβύης, με την κυβέρνηση της Τρίπολης υπό τον απολύτως ελεγχόμενο από την Τουρκία Ντμπίμπι να κάνει αισθητά έδαφος. Παραμένει, ωστόσο, η διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση, συνθήκη την οποία μέσω των μεταναστευτικών ροών θέλει με κάποιο τρόπο να ανατρέψει ή να διαφοροποιήσει η πλευρά Χαφτάρ. Γνωρίζοντας ο τελευταίος τις παρενέργειες για τις περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και οπωσδήποτε για τη Γερμανία, η οποία έχει υιοθετήσει μια πολύ σκληρή γραμμή στο εν λόγω ζήτημα, που φτάνει μέχρι τον τερματισμό των επανενώσεων οικογενειών και τις επιστροφές σε κράτη, όπως το Αφγανιστάν και η Συρία, που μόνο ασφαλή δεν νοούνται, θα ασκήσει όσο περισσότερη πίεση μπορεί

για να ικανοποιήσει τις επιδιώξεις του. Με βάση το μοντέλο Ερντογάν, θέλει να υποχρεώσει την Ε.Ε. να προβεί σε συμβιβασμούς, τους οποίους υπό άλλες προϋποθέσεις ενδεχομένως να απέφυγε. Ξέρει ότι η συνεργασία της Ανατολικής Λιβύης είναι απαραίτητη προκειμένου να ελεγχθούν τα μεταναστευτικά ρεύματα.

Η απόφαση της ελληνικής πλευράς να αναστείλει για τρεις μήνες την εξέταση αιτημάτων χορήγησης ασύλου, παρότι αναγκαία ως ένδειξη αποφασιστικότητας, δεν πρόκειται να μετριάσει την πρόθεση όσων έχουν ή πρόκειται να αποφασίσουν να έρθουν στην ευρωπαϊκή επικράτεια, κυρίως γιατί περιφέρονται για καιρό σε πολύ πιο δυσμενείς συνθήκες στη Λιβύη και περίξ αυτής, οπότε προκρίνουν την παραμονή τους σε ελληνικό έδαφος, ακόμη και αν για τουλάχιστον τρεις μήνες παραμείνουν σε κλειστά κέντρα κράτησης. Έχουν όμως την ελπίδα, ίσως και ψευδείς διαβεβαιώσεις από τους διακινητές, ότι κάποια στιγμή το αίτημά τους θα εξετα-

στεί ή ότι η χώρα προέλευσης θα αρνηθεί τον επαναπαρισμό τους ή πως θα βρουν άλλους τρόπους να ξεφύγουν από αυτό το ασφυκτικό πλαίσιο που επέβαλε η Ελλάδα. Ακόμη και η πάταξη των συστημάτων παράνομης διακίνησης προϋποθέτει συνεργασία με τις λιβυκές αρχές, που προσώρας τους οργανώνουν, άρα ο ρόλος του Χαφτάρ καθίσταται κομβικός. Από τη στιγμή που οι καραβίες ανθρώπων ξεκινούν από τα λιβυκά παράλια και δη χωρίς διάθεση συνεργασίας των τοπικών αρχών, η πρόκληση της διαχείρισης γίνεται αυτομάτως ευρωπαϊκή υπόθεση.

Όμως, το φαινόμενο των μεταναστευτικών ροών έχει βαθύτερα αίτια και προς τούτο απαιτείται ανάλυση άμεσης δράσης από ευρωπαϊκές και όχι μόνον πλευράς, με υποχρεωτικό τον αναπροσανατολισμό των παρεχομένων κονδυλίων. Η απόσυρση Γάλλων και Αμερικανών από την υποαχάρη Αφρική δημιούργησε μεγάλο κενό ασφαλείας, το οποίο εκμεταλλεύθηκαν ριζοσπαστικές ομάδες, μισοφορικές οργανώσεις, όπως η

ρωσική Wagner, αλλά και αυταρχικά καθεστώτα, ενώ ως αποτέλεσμα η Δύση απώλεσε την πρόσβαση στις κρίσιμες πληροφορίες για τις δυναμικές που αναπτύσσονται στην ευρύτερη περιοχή (μεταξύ άλλων και για τα δίκτυα διακίνησης), περιορίζοντας την ικανότητα πρόγνωσης, όπως και απεμπόλησε τη δυνατότητα στοιχειώδους ελέγχου των παντός φύσης παράνομων δραστηριοτήτων. Οι εντάσεις και οι συγκρούσεις έχουν αυξηθεί, με τον εμφύλιο στο Σουδάν να εκτοπίζει 15 εκατομμύρια ανθρώπους, με 4 εκατομμύρια να έχουν μετεγκατασταθεί σε γειτονικές χώρες, μεταξύ άλλων σε Αίγυπτο και Λιβύη, ενώ 25 εκατομμύρια Σουδανοί βρίσκονται σε άμεση ανάγκη για τροφή. Από την άλλη, η Αίγυπτος βιώνει, όπως και πολλές άλλες αφρικανικές χώρες, δημογραφική έκρηξη, που συνδυαστικά με τη βαθιά οικονομική κρίση, εξωθεί αρκετούς να αναζητήσουν ένα ασφαλέστερο μέλλον στην Ευρώπη. Σημειωτέον ότι ο μέσος όρος ηλικίας στην Αφρική είναι κάτω των 20 ετών, επομένως δεν αποτελεί έκπληξη

ότι οι ροές αυτή τη στιγμή αφορούν σε νέους άνδρες μεταξύ 18 και 34 ετών. Θα συνιστά κανονισμός της εποχής η μαζική μετανάστευση στην Ελλάδα, αν οικογένειες σε μεγαλύτερους αριθμούς αρχίσουν να τον χρησιμοποιούν.

Επιπροσθέτως, η απότομη διακοπή της χρηματοδοτικής βοήθειας εκ μέρους των ΗΠΑ, με άμεσο αντίκτυπο στα προγράμματα για το AIDS και την παιδική θνησιμότητα, αυξάνει δραματικά τους κινδύνους. Όπως και η έλλειψη εκπαίδευσης των ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας από Δυτικούς που κατέχουν τεχνολογία. Μάλιστα, μέλος των αμερικανικών κεφαλαίων χρησιμοποιούνταν για την επιτομία δημιουργία χώρων συγκέντρωσης ατόμων που πλύνονταν από πολέμους, ενδεικτικά στο Κονγκό και τη Ρουάντα, ώστε να παρέμειναν στις χώρες τους σχετικά προστατευμένοι. Πλέον, ακραία στοιχεία έχουν αποκτήσει πρόσβαση σε πηγές πλούτου (π.χ. ορυχεία) και χρησιμοποιούν ολόκληρες περιοχές ως εφελθτήριο για αποσταθεροποιητικές πράξεις. Μέχρι το

2023, η USAID είχε προσφέρει 1 δισ. δολάρια σε προγράμματα στη Λιβύη και προγραμματίζονταν το 2025 μόνο σε ένα πρόγραμμα που αφορούσε την καλή διακυβέρνηση να δαπανηθούν 90 εκατ. δολάρια.

Η Λιβύη είναι χώρα-τράνζιτ μεταναστών, τους οποίους δεν θέλει να διατηρήσει στο έδαφός της, γιατί πολλοί από αυτούς εμπλέκονται στις ένοπλες συγκρούσεις, ενώ επιβαρύνουν μία ήδη σχεδόν ανεξλέγκτη κατάσταση. Χρήζει προσοχής ότι η Ιταλία παρέχει κονδύλια σε παραστρατιωτικές οργανώσεις στη Λιβύη για να κρατούν φυλακισμένους τους μετανάστες σε πρόχειρα στρατόπεδα. Πρόκειται, συνεπώς, για μία πολυπαραγοντική πρόκληση, με δεδομένη τη δυστοκία στο σκέλος της αποτροπής, αυτονόητη την ανάγκη μεγαλύτερης επιχειρησιακής εμπλοκής της Ε.Ε., αλλά και εύλογες τις δυσκολίες στις συνεννοήσεις με μία διαιρεμένη χώρα.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής Διεθνών Σχέσεων Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Ο αγώνας για την προώθηση των ελληνικών θέσεων στην Ουάσιγκτον είναι μαραθώνιος και κρίνεται με βάση τα αποτελέσματα και όχι τις πρόσκαιρες εντυπώσεις. Αυτό επισημαίνουν όλοι όσοι γνωρίζουν από πρώτο χέρι τη δαιδαλώδη πολιτική πραγματικότητα στην αμερικανική πρωτεύουσα, λίγες ημέρες μετά την ακρόαση της Κίμπερλι Γκίλφοϊλ από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Γερουσίας. Η διορισμένη από τον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ ως πρέσβειρα των ΗΠΑ στην Αθήνα φάνηκε ενημερωμένη για το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, το ευρύτερο γεωπολιτικό παιχνίδι που αφορά άμεσα την Ουάσιγκτον, αλλά και τις ευαίσθητες πιυχές των ελληνοτουρκικών σχέσεων, μέρος των οποίων είναι, βεβαίως, και η προσπάθεια της Αγκυρας να επιστρέψει στο πρόγραμμα των μαχητικών αεροσκαφών 5ης γενιάς τύπου F-35.

Η ακρόαση της κ. Γκίλφοϊλ ανέδειξε ότι οι απόψεις που έχουν εκφραστεί σε κάποιους κύκλους περί «επιδείνωσης κλίματος» για τις ελληνικές υποθέσεις στην Ουάσιγκτον λόγω –για παράδειγμα– της καλής προσωπικής σχέσης ανάμεσα στον κ. Τραμπ και τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν οδηγούν μάλλον σε υπεραπλουστευτικά συμπεράσματα, καθώς αγνοούν τον πολύ περίπλοκο οργανισμό που συνδέεται με τη νομοθέτηση αλλά και την άσκηση της πολιτικής εξουσίας στις ΗΠΑ.

Καίριες παρεμβάσεις

Εξαιρετικά σημαντικές για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται οι ΗΠΑ την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο ήταν οι παρεμβάσεις και ερωτήσεις μιας σειράς γερουσιαστών και από τα δύο κόμματα και συγκεκριμένα των Ρεπουμπλικανών Τζιμ Ρις και Τζον Μπαράσο και των Δημοκρατικών Κρις Βαν Χόλεν, Κόρι Μπούκερ και Κρις Κουνς. Και οι πέντε αναφέρθηκαν σε ειδικά θέματα που αφορούν την ελληνοαμερικανική σχέση, ιδιαίτερα στον τομέα της άμυνας και των βάσεων των ΗΠΑ στη Σούδα και αλλού στη χώρα, ενώ δεν παρέλειψαν να θίξουν και τις εντάσεις των προηγούμενων ετών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία και, βεβαίως, την προσπάθεια της Αγκυρας να επιστρέψει στο πρόγραμμα των μαχητικών πέμπτης γενιάς F-35.

Αυτή η διακομματική αντίληψη και κατανόηση των γερουσιαστών για θέματα που αφορούν μια χώρα που είναι μεν σύμμαχος στο ΝΑΤΟ, αλλά βρίσκεται στην άλλη άκρη του κόσμου, μάλιστα δίπλα σε μια χώρα όπως η Τουρ-

κία, που αυτοπροβάλλεται ως μια περιφερειακή δύναμη ικανή να δώσει λύσεις σε εταίρους όπως οι ΗΠΑ, δεν προέκυψε εν μια νυκτί. Επί σειράν ετών Έλληνες διπλωμάτες, μέλη της διασποράς και ουκ ολίγοι Αμερικανοί πιστεύουν αυθεντικά στην ανάγκη οι σχέσεις της Ουάσιγκτον με μια σύμμαχο όπως η Ελλάδα, η οποία πάντοτε, ακόμη και σε δύσκολες στιγμές, βρέθηκε στην ίδια πλευρά με τις ΗΠΑ, πρέπει να παραμείνουν στενές και ειλικρινείς.

Η Γερουσία και η Βουλή των Αντιπροσώπων, τα δύο νομοθετικά σώματα του Κογκρέσου, δεν αποτελούν απλά σώματα κύρωσης των κυβερνητικών αποφά-

σεων από την ίδρυση των ΗΠΑ, αλλά συνδιαμορφωτές πολιτικής και ως εκ τούτου η πρόσβαση σε αυτά είναι κρίσιμης σημασίας. Τα τελευταία δέκα χρόνια και ειδικά επί των ημερών των τριών τελευταίων προσβευντών της Ελλάδας στην Ουάσιγκτον, συγκεκριμένα του Χάρν Λαλάκου (2016-2020), της σημερινής υφυπουργού Εξωτερικών Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου (2020-2023) και της Κατερίνας Νασικά, η οποία ανέλαβε το 2023 και θα αφυπηρετήσει στο τέλος του τρέχοντος έτους, έγινε πολλή και αθόρυβη δουλειά, με αποτέλεσμα οι ελληνικές θέσεις να γίνουν ευρύτερα γνωστές. Οι πολύμηνες συζητήσεις στην Αθί-

να για τον αντικαταστάτη της κ. Νασικά στην Ουάσιγκτον περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, και την ανάγκη να βρεθεί κάποιος που θα μπορεί να συνεχίσει αυτήν την πολύ σκληρή δουλειά που απαιτείται, άρα πρόσωπο με δυνατότητα δημιουργίας και διατήρησης δικτύων και λόμπινγκ, μάλιστα με περιορισμένους πόρους.

Η δουλειά αυτή δεν είναι απλή, ούτε και εύκολη, ειδικά όταν η αντίπαλη ομάδα, δηλαδή η Τουρκία, σπαταλά πόρους για λόμπινγκ τους οποίους η Ελλάδα απλά δεν μπορεί να διαθέσει. Είναι, βέβαια, εξαιρετικά θετική η πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης να προσλάβει μια νέα εταιρεία λο-

μπινγκ (BGR), αλλά τα μεγέθη είναι πολύ συγκεκριμένα.

Πάντως, κρίσιμος στην παρασκηνακή προετοιμασία της κ. Γκίλφοϊλ για την Επιτροπή της Γερουσίας ήταν ο ρόλος του Εντι Ζεμενίδη, επικεφαλής της ομογενειακής οργάνωσης ΗΑΙC.

Η αντίληψη των ελληνικών πραγμάτων στο Κογκρέσο έχει πρακτική σημασία. Όπως θυμούνται οι παλαιότεροι, όταν πριν από 20 χρόνια οι τότε γερουσιαστές Μπομπ Μενέντεζ και Ολύμπια Σνόου παρακάλυσαν τον διορισμό του πρέσβη που είχε προτείνεται για τα Σκόπια, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους, άρχιση να καταγράφεται μια μετατόπιση στις απόψεις της Ουάσιγκτον για τη διμερή διαφορά της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας (τότε ΠΓΔΜ). Όμως και στην ακρόαση της περασμένης Τετάρτης, ο πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων Τζιμ Ρις ξεκαθάρισε ενώπιον της κ. Γκίλφοϊλ ότι η πιθανή πώληση F-35 προς την Τουρκία δεν θα αποτελέσει απόφαση που ο Λευκός Οίκος θα λάβει «μόνος του» και υπογράμμισε, ακόμη, ότι «οι Έλληνες ζητούν δικαιολογημένα βοήθεια εδώ και πολύ καιρό». Ενώ και οι τοποθετήσεις του Κρις Βαν Χόλεν ή του Κόρι Μπούκερ ανέδειξαν ενώπιον της κ. Γκίλφοϊλ και τις πιο «σκληρές» διμερείς πιυχές των ελληνοτουρκικών σχέσεων, αυτές που σχετίζονται με το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Μάλιστα ο κ. Βαν Χόλεν υπογράμμισε ότι δεν θα πρέπει να λησμονείται η συμβολή της Ελλάδας στην υποστήριξη της Ουκρανίας, ένα επιχείρημα που συχνά έχει υποβαθμιστεί.

«Μαραθώνιου» συνέχεια

Το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, εφόσον εγκριθεί και τυπικά ο διορισμός της κ. Γκίλφοϊλ, η ελληνική πλευρά θα πρέπει –κατ' αρχάς– να συνεχίσει τον μαραθώνιο που ξεκίνησε πριν από πολλά χρόνια και έχει οδηγήσει σε αυτά τα θετικά αποτελέσματα. Η περίοδος δεν είναι καθόλου εύκολη, ακόμη και για χώρες με εδραιωμένη και πολυεπίπεδη επιρροή στο Κογκρέσο, όπως είναι το Ισραήλ. Είναι γνωστό στους διπλωματικούς κύκλους ότι στην παρούσα φάση το εβραϊκό λόμπι στην Ουάσιγκτον, παρά την αδιαμφισβήτητη ισχύ του, αντιμετωπίζει εμπόδια, τα οποία, ωστόσο, προσπαθεί να υπερκεράσει. Ενα τελευταίο στοιχείο που σημειώνεται από την ακρόαση της Τετάρτης, έχει, βεβαίως, να κάνει και με τη συνδυασμένη δράση του ελληνικού και του εβραϊκού λόμπι: Ελλάδα, Ισραήλ και Κύπρος, γίνονται αντιληπτά στο Κογκρέσο ως κράτη τα οποία συνεισφέρουν στη σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου και συμφωνούν σε πολλά.

Η ισχύς εν τη ενώσει

Ως αποτέλεσμα της συνδυασμένης δράσης ελληνικού και εβραϊκού λόμπι, Ελλάδα, Ισραήλ και Κύπρος χαιρούν εκτίμησης στο Κογκρέσο ως κράτη τα οποία συνεισφέρουν στη σταθερότητα της Αν. Μεσογείου και συμφωνούν σε πολλά.

Ερχεται «διαβασμένη» εφ' όλης της ύλης

Η ακρόαση της υποψήφιας πρέσβειρας Κίμπερλι Γκίλφοϊλ ανέδειξε το υπόβαθρο των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, αλλά και τα ισχυρά ερείσματα της Ελλάδας στο Κογκρέσο

TIERNEY L. CROSS/THE NEW YORK TIMES

Η **Κίμπερλι Γκίλφοϊλ** κατά την ακρόαση της στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Γερουσίας, την Τετάρτη. Η υποψήφια πρέσβειρα των ΗΠΑ στην Αθήνα εμφανίστηκε ενημερωμένη για το σύνολο των ζητημάτων που αφορούν τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, αλλά και τις ευαίσθητες πιυχές των ελληνοτουρκικών, όπως η προσπάθεια της Αγκυρας να επιστρέψει στο πρόγραμμα των F-35.

Πογκρόμ εναντίον δημάρχων από τον Ερντογάν

Πολλοί από τους νικητές των περυσινών δημοτικών εκλογών βρίσκονται ήδη στη φυλακή

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Προβληματισμό και ανησυχία εκδηλώνουν πολιτικοί αναλυτές, πολιτικοί και δημοσιογράφοι της Τουρκίας για το μπράζ συλλήψεων και προφυλακίσεων εκλεγμένων δημάρχων, οι οποίοι –όλοι– έχουν εκλεγεί με τα κόμματα της αντιπλευσης.

Μαζί με αυτούς, οι συλλήψεις δημοσιογράφων, μάντζερ νθοποιών που κατηγορούνται για τα επεισόδια Γκεζί, αλλά και τα βαριά πρόστιμα που επιβάλλονται στα τηλεοπτικά δίκτυα που πρόσκεινται στην αντιπολίτευση ερμηνεύονται ως αλληλένδετα βήματα. Η τουρκική κυβέρνηση μιλάει για έργο της ανεξάρτητης δικαιοσύνης, ενώ κάνει συγκεκριμένα βήματα εκδημοκρατισμού, την ώρα που ξεκινάει η παράδοση όπλων του ΡΚΚ και αναμένεται διάγγελμα του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν το οποίο, όπως λένε οι πληροφορίες, θα περιλαμβάνει πολλές σημαντικές αλλαγές για τη χώρα, ίσως και μελλοντικές αποφυλακίσεις κάποιων κρατουμένων από το φιλοκουρδικό κόμμα DEM και το ΡΚΚ.

Μετά τις τοπικές εκλογές της 31ης Μαρτίου 2024, δεκάδες δήμαρχοι, συμπεριλαμβανομένων και μεγάλων πόλεων –Κωνσταντινούπολης, Αττάλειας, Αδάνων– συνελήφθησαν ή απομακρύνθηκαν από τα καθήκοντά τους και σε ορισμένους δήμους διορίστηκαν κρατικοί διαχειριστές. Η αρχή είχε γίνει με την πόλη Χακάρι τον Ιούνιο του 2024. Ο δήμαρχος της πόλης, Μεχμέτ Σιντίκ Ακίς, μέλος του Δημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος (DEM), τέθηκε σε διαθεσιμότητα και ο νομάρχης της περιοχής διορίστηκε κρατικός επίτροπος. Ο Ακίς καταδικάστηκε για «συμμετοχή σε ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση» και «προπαγάνδα για ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση».

Στις 30 Οκτωβρίου 2024 ο Αχμέτ Οζέρ, δήμαρχος του Εσενγιούρτ στην Κωνσταντινούπολη –με ένα εκατομμύριο κατοίκους–, ο οποίος είναι μέλος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP), συνελήφθη και προφυλακίστηκε ενώ στις 4 Νοεμβρίου 2024 ο δήμαρχος του μητροπολιτικού Δήμου Μαρντίν, Αχμέτ Τουρκ, ο δήμαρχος της πόλης Μπάτμαν, Γκιουλιστάν Σονούκ και ο δήμαρχος του Χαλφετί, Μεχμέτ Καραγι-

λάν, απομακρύνθηκαν από τα καθήκοντά τους με κατηγορίες ότι σχετίζονται με το ΡΚΚ.

Στις 22 Νοεμβρίου 2024 ο δήμαρχος της πόλης Τουντζελί, Τζεβνέτ Κονάκ, από το κόμμα DEM και ο δήμαρχος της περιοχής Οβάτζικ, Μουσταφά Σαρίγκουλ, από το CHP, απομακρύνθηκαν από

Ασφυκτικοί περιορισμοί σε μέσα ενημέρωσης που πρόσκεινται στην αντιπολίτευση και συλλήψεις δημοσιογράφων.

τα καθήκοντά τους και στη θέση τους διορίστηκαν κρατικοί διαχειριστές.

Στις 3 Ιανουαρίου 2025 οι Χοσγιάρ Αγιλτίν και Νουριγιέ Ασλάν, συνδήμαρχοι του Δημοκρατικού Κόμματος (DEM) στην περιοχή Ακντενιζ της Μερσίνας, συνελήφθησαν και ο κυβερνήτης της περιοχής διορίστηκε επίτροπος στη θέση τους.

Την ίδια ημέρα συνελήφθη ο δήμαρχος του μεγάλου Δήμου

Μπεσίκτας της Κωνσταντινούπολης, Ριζά Ακπολάτ, από το CHP, από τους πλουσιότερους δήμους της Πόλης, και στις 17 Ιανουαρίου προφυλακίστηκε με την κατηγορία της «συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση», «στημένων διαγωνισμών» και «απόκτησης άδικης περιουσίας».

Στις 11 Φεβρουαρίου ο δήμαρχος του μητροπολιτικού Δήμου Βαν, Αμπντουλάχ Ζεϊντάν, από το HDP, καταδικάστηκε σε φυλάκιση τριών ετών και εννέα μηνών με την κατηγορία της «υποβολής τρομοκρατικής οργάνωσης» και της «διαξαγωγής τρομοκρατικής προπαγάνδας μέσω του Τύπου».

Στις 27 Φεβρουαρίου, 13 άτομα, συμπεριλαμβανομένου του δημάρχου του Δήμου Μπεϊκόζ της Κωνσταντινούπολης, Αλαστίν Κιοσέλερ, από το CHP, συνελήφθησαν ως ύποπτοι για «νοθεία σε διαγωνισμούς».

Η ώρα του Ιμάμωγλου

Η 19η Μαρτίου ήταν η ημερομηνία που συγκλόνισε την Τουρκία. Όταν ο δήμαρχος του μητροπολιτικού Δήμου Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμωγλου, ο δήμαρχος της περιοχής Μπε-

ϊλίκντουζου της Πόλης, Μεχμέτ Μουράτ και ο δήμαρχος της περιοχής Σίσιλι της Πόλης, Ρεσουλ Εμράχ Σαχάν, προφυλακίστηκαν. Όλοι προφυλακίστηκαν με τις κατηγορίες διαφθοράς και τέθηκαν σε αναστολή από τα καθήκοντά τους την ίδια ημέρα.

Στις 31 Μαΐου συνελήφθησαν και άλλοι τρεις δήμαρχοι περιοχών της Κωνσταντινούπολης, οι οποίοι είχαν εκλεγεί με τη σημαία του CHP. Παράλληλα, συνελήφθησαν και προφυλακίστηκαν οι δήμαρχοι των πόλεων Σείχάν και Τζείχάν.

Την 1η Ιουλίου στο πλαίσιο ερευνών για τον μητροπολιτικό Δήμο της Σμύρνης συνελήφθησαν 139 άτομα.

Στις 5 Ιουλίου, σε μια νέα επιχείρηση που ξεκίνησε κατά των δήμων που διοικούνται από το CHP, συνελήφθησαν και προφυλακίστηκαν ο δήμαρχος του μητροπολιτικού Δήμου Αδάνων, Ζεϊντάν Καραλάρ, ο δήμαρχος της πόλης Αντίγιαμαν, Αμπντουραχμάν Τουτντερέ, ο δήμαρχος του μητροπολιτικού δήμου της Αττάλειας, Μουχίτιν Μποτζέκ. Όλοι τους κατηγορούνται για οικονομική διαφθορά. Σε όλους τους δήμους ορίστηκε κρατικός διαχειριστής.

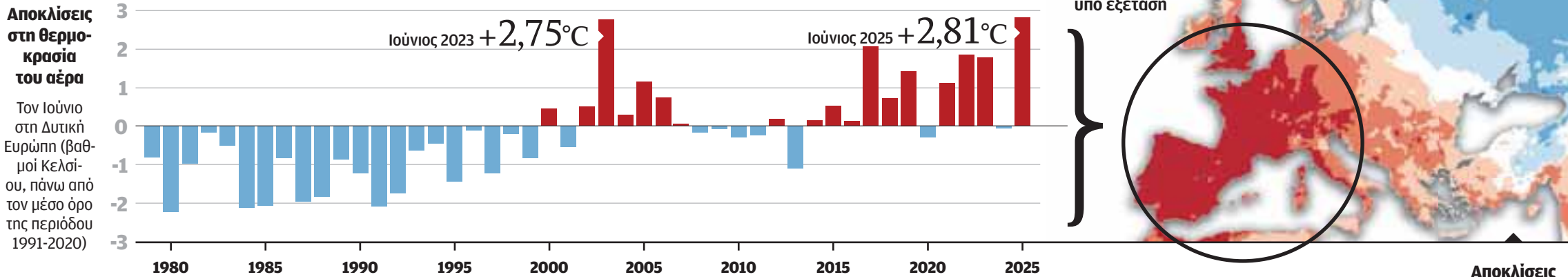
Μέσα σε αυτό το κλίμα η αντιπολίτευση κατηγορεί την κυβέρνηση για καταπίεση και φήμωτρο στα τουρκικά ΜΜΕ. Ήδη εφαρμόστηκε η ποινή «μαύρου» 10 ημερών στο αντιπολιτευόμενο τηλεοπτικό δίκτυο Sozcu TV, εκκρεμεί η αντίστοιχη ποινή για το αντιπολιτευόμενο τηλεοπτικό δίκτυο Halk TV, ενώ συνελήφθη και προφυλακίστηκε ο γνωστός δημοσιογράφος Φατίχ Αλταϊλί, που με τη βιντεό του και αναλύσεις -σχόλια στο Διαδίκτυο είχε εκατομμύρια ακολούθους.

Οι Κούρδοι ελπίζουν

Πάντως, μετά το διάγγελμα του Αμπντουλάχ Οτσαλάν προς το ΡΚΚ πριν από λίγες ημέρες, και τη συνάντηση του κ. Ερντογάν με τα μέλη του φιλοκουρδικού DEM, υπάρχουν πληροφορίες και προσδοκίες για πολλές αποφυλακίσεις Κούρδων κρατουμένων. Οι Κούρδοι εκφράζουν ελπίδα για τον εκδημοκρατισμό της χώρας, ενώ υπάρχουν και πληροφορίες ότι το επόμενο διάστημα θα γίνουν βήματα για επιστροφή της Τουρκίας στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, με ηγέτη πάντα τον κ. Ερντογάν...

Η Δυτική Ευρώπη βίωσε τον θερμότερο Ιούνιο στην Ιστορία

Ο περασμένος μήνας ήταν ο θερμότερος που έχει καταγραφεί, με μέση θερμοκρασία 20,49 βαθμών Κελσίου και δύο σοβαρά κύματα καύσωνα, με αποτέλεσμα σε κάποιες περιοχές της Πορτογαλίας η αίσθηση της θερμοκρασίας να ανέλθει στους 48 βαθμούς Κελσίου

Για το τρίτο κύμα καύσωνα από την αρχή του καλοκαιριού ετοιμαζόταν το τελευταίο 48ωρο η Δυτική Ευρώπη, με τη βρετανική μετεωρολογική υπηρεσία να προειδοποιεί για ακραία υψηλές θερμοκρασίες μέχρι και μεθαύριο το πρωί. Ο συναγερμός σημαίνει ότι οι υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας τίθενται σε επιφυλακή, αφού οι καιρικές συνθήκες ενίοτε προκαλούν προβλήματα υγείας και αυξημένους θανάτους. «Οι καύσωνες είναι πλέον η νέα κλιματική πραγματικότητα», τόνισε η ευρωπαϊκή ιστοσελίδα του Politico. «Το ερώτημα είναι πλέον όχι αν θα έχουμε καύσωνα, αλλά πόσα κύματα θα βιώσουμε φέτος και πόσο θα διαρκέσει το καθεύνα», εξήγησε η Μαρισόλ Ιγκλέσιас Γκονζάλες, αρμόδια για την κλιματική αλλαγή και την υγεία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ).

Οι μετεωρολόγοι εκτιμούν ότι η κανονικότητα των καλοκαιριών εις το εξής θα είναι μια εναλλαγή βίαιων καιρικών φαινομένων: καύσωνες, ξηρασία, πυρκαγιές και πλημμύρες. Ήδη οι πρώτες καταστροφικές πυρκαγιές εκδηλώθηκαν στη Μασσαλία και στη Σμύρνη, όπου καταγράφηκαν και δύο νεκροί. Στη βόρεια Ιταλία μια 63χρονη γυναίκα σκοτώθηκε από δέντρο που ξεριζώθηκε εξαιτίας της κακοκαιρίας που ακολούθησε τον καύσωνα. Στην Πολωνία, σφοδρές βροχοπτώσεις που προκλήθηκαν από την καταιγίδα Gabrielle έπληξαν το νότιο τμήμα της χώρας, προκαλώντας πάνω από 1.000 κλήσεις έκτακτης ανάγκης σε μία ημέρα. Οι πυροσβέστες ανταποκρίθηκαν κυρίως για πεσμένα δέντρα και πλημμυρισμένα σπίτια, με πάνω από 300 κτίρια να έχουν υποστεί ζημιές. Μια καταιγίδα στο Σπλιτ της Κροατίας βύθισε ένα τουριστικό σκάφος, αφού ένα πλοίο έχασε τον έλεγχο λόγω ισχυρών ανέμων. Η Σερβία και το Κοσσυφοπέδιο εξέδωσαν κόκκινο συναγερμό για σφοδρές καταιγίδες και ακραία ζέστη.

Σχέδιο δράσης

«Αυτά τα γεγονότα αποτελούν μια δυστοπική υπενθύμιση του μεταβαλλόμενου και ασταθούς κλίματος στο οποίο η Ευρώπη πρέπει να προσαρμοστεί και να προετοιμαστεί, λαμβάνοντας παράλληλα μέτρα για τη δραστική μείωση των εκπομπών άνθρακα, προκειμένου να επιβραδυνθεί και να περιοριστεί η κλιματική αλλαγή», αναφέρει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος. Ωστόσο δεν πρόκειται μόνο για τη διαχείριση της ζέστης όταν ενσκήπτει, αλλά και για την καλύτερη προετοιμασία, έχει επισημάνει ο ΠΟΥ. Σε μια έρευνα του 2022, μόνο 21 από τις 57 χώρες στην περιοχή της Ευρώπης του ΠΟΥ ανέφεραν ότι διαθέτουν εθνικό σχέδιο δράσης για την υγεία από τη ζέστη. Από αυτές, οι 14 ανήκουν στην Ε.Ε.

Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι οι πρόσφατες ακραίες θερμοκρασίες σκότωσαν 2.300 ανθρώπους σε 12 μεγαλουπόλεις της Ευρώπης, ανάμεσά τους και η Αθήνα, όταν οι θερμοκρασίες σημείωναν μεγάλη άνοδο σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο μεταξύ 23 Ιουνίου και 2 Ιουλίου.

Το Μιλάνο είναι η πόλη που αντιμετωπίζει το οξύτερο πρόβλημα σε απόλυτους αριθμούς, με 317 από τους 499 θανάτους από υπερβολική ζέστη να αποδίδονται στην κλιματική κρίση, με το Παρίσι και τη Βαρκελώνη να ακολουθούν. Το Λονδίνο κα-

τέγραψε 273 θανάτους από τη ζέστη, 171 από τους οποίους οι ερευνητές αποδίδουν στην κλιματική αλλαγή εξαιτίας της ανθρωπίνης δραστηριότητας.

«Η μελέτη δείχνει γιατί οι καύσωνες είναι γνωστοί ως «σιωπηλοί δολοφόνοι». Παρότι σχετικά λίγοι θάνατοι αναφέρθηκαν σε Ισπανία, Γαλλία και Ιταλία, χιλιάδες ακόμη άνθρωποι εκτιμάται ότι πέθαναν ως αποτέλεσμα των ακραίων θερμοκρασιών», λέει ο επιδημιολόγος της Σχολής Τροπικής Ιατρικής του Λονδίνου, Μάλκολμ Μιστρι.

Ανάλυση των δεδομένων του ινστιτούτου World Weather Attribution, τα οποία δεν έχουν υποβληθεί σε επιστημονική επιθεώρηση για εξέταση και δημοσίευση, δείχνει ότι η κλιματική κρίση ευθύνεται για τα δύο τρίτα αυτών των θανάτων. Οι ηλικιωμένοι εμφάνισαν τη μεγαλύτερη θνησιμότητα, σύμφωνα με τη μελέτη, με 88% αυτών των θανάτων να καταγράφονται σε πολίτες άνω των 65 ετών. Οι ερευνητές

εκτιμούν ότι η ακραία ζέστη αποτελεί υποτιμημένη απειλή, καθώς τα περισσότερα θύματα υπέκυψαν στα σπίτια τους ή σε νοσοκομεία, μακριά από τα βλέμματα της κοινωνίας και των μέσων ενημέρωσης.

«Ζήτημα ζωής και θανάτου»

«Οι καύσωνες δεν αφήνουν πίσω τους μόνο τις καταστροφές πυρκαγιών ή καταιγίδων. Οι επιπτώσεις τους είναι λιγότερο ορατές, αλλά σιωπηλά καταστροφικές. 2 ή 3 βαθμών Κελσίου μπορεί να σημαίνει τη διαφορά μεταξύ ζωής ή θανάτου για χιλιάδες ανθρώπους», λέει ο κλιματολόγος Μπεν Κλαρκ στο Πανεπιστήμιο Ιμπιριάλ του Λονδίνου.

Οι επιστήμονες χρησιμοποιούν επιδημιολογικά πρότυπα για να υπολογίσουν τη θνησιμότητα εξαιτίας της ζέστης σε πόλεις όπως το Παρίσι, το Λονδίνο, η Μαδρίτη και η Ρώμη, σε χρονικό διάστημα δέκα ημερών. Συνέκριναν τη θνησιμότητα με

εκείνη ενός υποθετικού κόσμου, στον οποίον ο άνθρωπος δεν θα είχε υπερθερμάνει τον πλανήτη χρησιμοποιώντας ορυκτά καύσιμα και καταστρέφοντας τη φύση.

Την ίδια στιγμή, τα κύματα καύσωνα δοκιμάζουν τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας με διάφορους τρόπους, με αποτέλεσμα να επιτείνονται οι πιέσεις για την παραγωγή και χρήση ανανεώσιμων πηγών. Η υπερθέρμανση των καλωδίων είναι η πιθανή αιτία διακοπών ρεύματος στην Ιταλία την πρώτη ημέρα του τρέχοντος μήνα. Με την αύξηση της θερμοκρασίας του αέρα και του νερού, η ψύξη των θερμοηλεκτρικών σταθμών καθίσταται επίσης πιο δύσκολη. Αυτό οδήγησε σε αναγκαστικές μειώσεις στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από πυρηνικούς σταθμούς στη Γαλλία και στην Ελβετία. Στην Πολωνία, οι μακροχρόνιες ανησυχίες σχετικά με την ψύξη των σταθμών παραγωγής ενέργειας από άνθρακα οδήγησαν σε αρκετές διορθωτικές ενέργειες

τα τελευταία χρόνια. Ο γαλλικός πυρηνικός στόλος έχει πληγεί περισσότερο, με τις 18 εγκαταστάσεις πλην μίας να αντιμετωπίζουν κάποιο είδος μείωσης της παραγωγικής ικανότητας.

Τα χαμηλά επίπεδα νερού ύστερα από καύσωνες και ξηρασίες επηρεάζουν και τη ναυσιπλοΐα σε ορισμένα από τα μεγαλύτερα ποτάμια της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένου του Ρήνου και του Δούναβη, και αυξάνουν το κόστος μεταφοράς. Καθώς μεγάλο μέρος της Ευρώπης μαστίζεται από υψηλές θερμοκρασίες, η στάθμη των υδάτων έχει κατέβει. Αυτό επηρεάζει τη ναυτιλία κατά μήκος του Ρήνου –μιας από τις κύριες πλωτές οδούς της Ευρώπης–, νοτιώς του Ντούισμπουργκ και της Κολωνίας στη Γερμανία, αναγκάζοντας τα πλοία να πλέον μισογεμάτα και επιβαρύνοντας έτσι τις πλοιοκτιπίτριες εταιρείες.

Γι' αυτόν τον λόγο κάποιος επισημάνει θεωρούν ότι πρέπει να εφαρμοστούν άλλες, πιο αποτελεσματικές στρατηγικές επικοινωνίας προκειμένου να ενημερωθεί το κοινό για τους επερχόμενους καύσωνες και να κατανοήσει πώς να διαχειριστεί τον κίνδυνο. Η Ισπανία ξεκίνησε, π.χ., να δίνει ονόματα στα κύματα καύσωνα, όπως συμβαίνει με άλλα καιρικά φαινόμενα, τυφώνες, καταιγίδες κλπ. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ιταλία που έχει μια παλαιότερη, αν και ανεπίσημη, παράδοση να δίνει στους καύσωνες ονόματα εμπνευσμένα από τη μυθολογία και την αρχαία ιστορία. Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν τον Lucifero (Λούσιφερ – ένα άλλο όνομα για τον διάβολο) και τον Cerbero (Κέρβερος – ο τρικέφαλος σκύλος που φυλάει τον Άδη στην ελληνική μυθολογία), οι οποίοι έγιναν γνωστοί μέσω της ιδιωτικής μετεωρολογικής υπηρεσίας il Meteo.

Οδηγίες προφύλαξης

Οι σοβαροί καύσωνες των καλοκαιριών 2023 και 2024 προκάλεσαν μια εκστρατεία ώστε να ονομάζονται οι καύσωνες με τα ονόματα εταιρειών ορυκτών καυσίμων και να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τον ρόλο τους στην κλιματική αλλαγή. Το βέβαιο είναι ότι πρέπει να ληφθούν πρόσθετα μέτρα προστασίας κατά τη διάρκεια των καυσώνων, ειδικά για τους εργαζομένους που απασχολούνται σε εξωτερικούς χώρους, όπως να ξεκινούν νωρίτερα τη δουλειά και να μένουν στη σκιά μεταξύ 11 π.μ. και 3 μ.μ. Για τους υπόλοιπους πολίτες είναι απαραίτητο να κλείνουν τις κουρτίνες των παραθύρων που βλέπουν στον ήλιο κατά τη διάρκεια της ημέρας, να έχουν μαζί τους αρκετό νερό όταν ταξιδεύουν και να φροντίζουν ηλικιωμένους που ζουν μόνοι. Οι ειδικό θεωρούν ότι ζωτικής σημασίας είναι η αλλαγή νοοτροπίας και συνθηκών. Συνιστούν να αποφεύγονται η έντονη άσκηση σε εξωτερικούς χώρους και η χρήση φούρνου. Θεωρούν επίσης σημαντικό οι πολίτες να βρίσκονται σε εγρήγορση για σημάδια θερμικής εξάντλησης (που περιλαμβάνουν έντονη εφίδρωση, κρύο ή κολλώδες δέρμα, γρήγορο ή αδύναμο σφυγμό και λιποθυμία) και θερμοπληξίας (η οποία μπορεί να προκαλέσει θερμοκρασία σώματος άνω των 39,5 βαθμών, ζεστό δέρμα, σύγχυση και λιποθυμία). Τέλος επιβάλλεται παιδιά και κατοικίδια να παραμένουν σε δροσερό μέρος με διαρκή λήψη υγρών και βρεγμένες πετσέτες.

Αποκλίσεις και ακραίες τιμές στη θερμοκρασία του αέρα

17 Ιουνίου έως 2 Ιουλίου 2025

Καύσωνες με όνομα

Η Ισπανία άρχισε να εφαρμόζει την πρακτική της Ιταλίας, η οποία δίνει στους καύσωνες ονόματα (Λούσιφερ, Κέρβερος κ.λπ.), όπως συνηθίζεται για ακραία καιρικά φαινόμενα.

2.300 νεκροί σε 10 ημέρες

Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι οι πρόσφατες ακραίες θερμοκρασίες σκότωσαν 2.300 ανθρώπους σε 12 μεγαλουπόλεις της Ευρώπης, ανάμεσά τους και η Αθήνα, μεταξύ 23 Ιουνίου και 2 Ιουλίου.

Ρατσισμός στο ποδόσφαιρο

Η εξέλειψή του στον αθλητισμό μέσω της εκπαίδευσης, είναι βασικός στόχος της Ε.Ε., της ΟΥΕΦΑ και διεθνών και εθνικών φορέων

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τα αποτελέσματα του ερευνητικού προγράμματος του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου με κύριο αντικείμενο την εξέλιψη του ρατσισμού στον αθλητισμό μέσω της εκπαίδευσης, ήταν το αντικείμενο συζήτησης στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου με τη συμμετοχή εκπροσώπων της ΚΟΠ και της Αστυνομίας Κύπρου. Συντονιστής της συζήτησης ήταν ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης Χρήστος Κασιμέρης.

Το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι ένας από τους εταίρους στο ερευνητικό πρόγραμμα BRISWA 2.0, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη στήριξη της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού στην Ευρώπη. Στο πρόγραμμα, πέραν του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, συμμετείχαν επίσης ακαδημαϊκά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από Ιταλία (επκεφαλής οργανισμός), Ελλάδα και Ισπανία. Όπως λέχθηκε η εξέλιψη του ρατσισμού στον αθλητισμό μέσω της εκπαίδευσης είναι βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της ΟΥΕΦΑ και άλλων σχετικών με τον αθλητισμό διεθνών και εθνικών φορέων.

“Σκοπός ήταν η καταγραφή του βαθμού ευαισθητοποίησης γύρω από το φαινόμενο του ρατσισμού, η αξιολόγηση υπάρχουσών παρεμβάσεων και η ανίχνευση αναγκών για νέες, καθώς και έρευνα γύρω από υπάρχουσες καμπάνιες και προγράμματα κατά του ρατσισμού.

Το έργο BRISWA 2.0 συγχρηματοδοτούμενο από το Erasmus+, Key Action 2 Higher Education και την Εθνική Μονάδα Συντονισμού του Προγράμματος Erasmus+ στην Ιταλία (INDIRE)) επιχειρεί να απαντήσει σε ένα επίκαιρο και σύνθετο ερώτημα: είναι εφικτή η καταπολέμηση του ρατσισμού με μια συστηματική προσέγγιση μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Σύμφωνα με τον δρ Γιώργο Τσαπλέ, γενικός διευθυντής της εταιρείας Intelligent Decision Support Systems S.M.P.C., η κοινοπραξία του έργου υποστηρίζει πως: «εφόσον παρέχουμε σε φοιτητές/τριες όχι μόνο γνώσεις αλλά και ευκαιρίες πειραματισμού, συμμετοχής και προσομοίωσης. Ο ρατσισμός δεν παρουσιάζεται ως ένα στατικό κοινωνικό φαινόμενο, αλλά ως αποτέλεσμα συστημικών παραμέτρων – κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και θεσμικών. Κεντρικό εργαλείο διδασκαλίας αποτελεί ο αθλητισμός, και ιδιαιτέρτα το ποδόσφαιρο, ως πεδίο όπου οι δυναμικές ένταξης και του αποκλεισμού εκδηλώνονται με έντονο και ορατό τρόπο. Το έργο συνεχίζει και επεκτείνει τη λογική του αρχικού προγράμματος BRISWA (E+ Sport), φέρνοντας τη συζήτηση για τον ρατσι-

σμό από τα γήπεδα στις αίθουσες διδασκαλίας τεσσάρων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων».

Συντονιστής του έργου είναι το Link Campus University, πανεπιστήμιο με έδρα τη Ρώμη. Το εταιρικό σχήμα περιλαμβάνει πανεπιστήμια, τεχνολογικές επιχειρήσεις και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις από διαφορετικές χώρες της Ευρώπης:

- **H BRISWA** Association είναι spin-off του αρχικού έργου BRISWA και εστιάζει στον ρατσισμό στον χώρο του αθλητισμού.
- **H Symplexis** είναι ελληνική ΜΚΟ με αποστολή την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την πρόασηψη των δικαιωμάτων ευάλωτων ομάδων.
- **Η εταιρεία** Intelligent Decision Support Systems (IDS), με έδρα την Ελλάδα, εξειδικεύεται στην ανάπτυξη εργαλείων υποστήριξης αποφάσεων.
- **To Universidad Catalica** San Antonio de Murcia (UCAM) είναι μη κερδοσκοπικό ιδιωτικό πανεπιστήμιο στην Ισπανία με έντονη κοινωνική αποστολή.
- **Το Πανεπιστήμιο** Μακεδονίας συμμετέχει με εμπειρία στη λήψη αποφάσεων, στη διοίκηση και στις κοινωνικές επιστήμες.
- **To Italian** Chapter of the System Dynamics Society δραστηριοποιείται στην προώθηση της συστημικής σκέψης και της μεθοδολογίας της δυναμικής συστημάτων στην Ιταλία.
- **Το Ευρωπαϊκό** Πανεπιστήμιο Κύπρου αποτελεί ένα από τα κορυφαία ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Κύπρο, με ισχυρή προσήλωση στην ακαδημαϊκή ποιότητα, την έρευνα και την κοινωνική συνεισφορά.

Σύμφωνα με τα όσα κατατέθηκαν στη συζήτηση, στο πρώτο στάδιο του έργου πραγματοποιή-

θηκαν έρευνες σε φοιτητές/τριες, καθηγητές/τριες, προπονητές/τριες και αθλητές/τριες. Σκοπός ήταν η καταγραφή του βαθμού ευαισθητοποίησης γύρω από το φαινόμενο του ρατσισμού, η αξιολόγηση υπάρχουσών παρεμβάσεων και η ανίχνευση αναγκών για νέες καρήσες και έρευνα γύρω από υπάρχουσες καμπάνιες και προγράμματα κατά του ρατσισμού. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά ερωτήματα του ερωτηματολογίου ήταν: «Πώς μπορεί να ξεπεραστεί το πρόβλημα όταν ένας λευκός καθηγητής, διδάσκει για τον ρατσισμό σε μια τάξη λευκών φοιτητών»;

Οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν στις παρακάτω βασικές θεματικές:

1. Ενίσχυση της πολυφωνίας και της εκπροσώπησης.
2. Ανάπτυξη ενσυναίσθησης.
3. Δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος.
4. Συνεργατική μάθηση.
5. Ωστόσο, πολλές απαντήσεις δεν μπορούσαν να ενταχθούν σε σαφή κατηγορία. Παρουσίαζαν αβεβαιότητα, αφαίρεση ή εστίαζαν σε θεσμικό και κοινωνικό επίπεδο. Κοινή συνισταμένη

των απαντήσεων ήταν η ανάγκη για αφηγηματικές προσεγγίσεις, όπου η εμπειρία, η ιστορία και το προσωπικό παράδειγμα παίζουν καθοριστικό ρόλο.

Παράλληλα, οι εταίροι κατέγραψαν ευρωπαϊκά προγράμματα και αντιρατσιστικές πρωτοβουλίες, τα οποία ταξινομήθηκαν σε πέντε κατηγορίες:

1. Ο αθλητισμός ως εργαλείο κοινωνικής ένταξης (κυρίως μέσω του ποδοσφαίρου).
2. Δημιουργία δημόσιων χώρων διαλόγου και κοινότητας.
3. Στήριξη ευάλωτων ομάδων.
4. Εκστρατείες ευαισθητοποίησης.
5. Εκπαίδευση και κατάρτιση για την υπέρβαση προκαταλήψεων.

Η έρευνα ανέδειξε και ένα σημαντικό ζήτημα: τον βαθμό ενημέρωσης των ερωτηθέντων σχετικά με τον ρατσισμό στον αθλητισμό και την ύπαρξη σχετικών παρεμβάσεων και προγραμμάτων. Πάνω από το 70% των συμμετασχόντων απάντησαν ότι ο αθλητισμός είναι κατάλληλο μέσο, αλλά λιγότεροι από τους μισούς μπορούσαν να αναφέρουν

συγκεκριμένα προγράμματα. Το εύρημα αυτό ενισχύει την ανάγκη για προβολή υπάρχουσών πρωτοβουλιών και καλύτερη σύνδεση θεωρίας και πράξης.

Στο πλαίσιο του έργου, αναπτύσσεται αυτή την περίοδο ένα διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο – το Interactive Learning Environment (ILE). Πρόκειται για έναν ψηφιακό προσομοιωτή που επιτρέπει στους χρήστες να διερευνήσουν: Πώς εκδηλώνεται ο ρατσισμός στον αθλητισμό (και ειδικά στο ποδόσφαιρο). Ποιοι παράγοντες ενισχύουν ή περιορίζουν ρατσιστικά φαινόμενα. Ποιες πολιτικές παρεμβάσεις μπορούν να εφαρμοστούν, και ποια τα αναμενόμενα (και απρόβλεπτα) αποτελέσματα. Το εργαλείο θα απευθύνεται τόσο σε φοιτητές/τριες όσο και σε εκπαιδευτικούς και θα είναι δωρεάν διαθέσιμο στο ευρύ κοινό, συμβάλλοντας στη διάδοση μιας πιο βιωματικής, πολιτικά ευαίσθητης και στρατηγικά στοχευμένης παιδαγωγικής προσέγγισης για την καταπολέμηση του ρατσισμού. Το BRISWA 2.0 φιλοδοξεί να αφήσει ένα ουσιαστικό αποτύπωμα στη διδασκαλία για τον ρατσισμό στην Ευρώπη με εργαλεία, δεδομένα και βιωματική γνώση.

Ο αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Μάριος Βρυωνίδης, που απασχολείται στα θέματα έρευνας και εξωτερικών υποθέσεων, σημείωσε πως ο χώρος του αθλητισμού δημιουργεί προϋποθέσεις ρητορικής μίσους. «Ξεκινώντας με συνθήματα που μπορεί να οδηγήσουν στη βία. Θέλει μακροχρόνια προσπάθεια για να αλλάξουν όλα αυτά. Το ευχάριστο είναι πως ΦΙΦΑ και ΟΥΕΦΑ προχωρούν σε καμπάνιες κατά του ρατσισμού και στέλνουν ένα πολύ καλό μήνυμα». Από την πλευρά του ο εκπρόσωπος της ΚΟΠ Μιχάλης Αγγελίδης ανέφερε ότι η ΚΟΠ ακολουθεί τις επιταγές της ΟΥΕΦΑ. Αποκάλυψε μάλιστα πως για τα θέματα ρατσισμού, στην ΚΟΠ εκπαιδεύονται και οι Κύπριοι διαιτητές για να μπορούν να αναγνωρίζουν τέτοιου είδους φαινόμενα και να τα τιμωρούν.

Ο Αντώνης Σταυρινού του Εθνικού Γραφείου Συλλογής Πληροφοριών για τον Χουλιγκανισμό ανέφερε ότι η Αστυνομία λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη τέτοια θέματα, αν και στην Κύπρο, παραδέχτηκε πως τα φαινόμενα ρατσισμού στα γήπεδα δεν είναι οργανωμένα αλλά περισσότερο οσοραδικά με μεμονωμένα. Ωστόσο, η Αστυνομία φέρεται πανέτοιμη να αντιμετωπίσει τέτοιου είδους παραβάσεις στα κυπριακά γήπεδα.

“Ο ρατσισμός δεν παρουσιάζεται ως ένα στατικό κοινωνικό φαινόμενο, αλλά ως αποτέλεσμα συστημικών παραμέτρων – κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και θεσμικών.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Το... αλλιώτικο καλοκαίρι

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΗ

Το μόνο σίγουρο! Για τον οπαδό η φετινή καλοκαιρινή περίοδος μεταγραφών δεν ικανοποιεί τις προσδοκίες, μέχρι τώρα τουλάχιστο, αν και το δείγμα είναι ήδη αρκετά μεγάλο. Δεν ικανοποιεί τις... οπαδικές προσδοκίες γενικώς. Λίγα και με το σταγονόμετρο τα ονόματα μεταγραφικών στόχων, στα σχετικά ρεπορτάζ των ομάδων. Ακόμη πιο λίγες οι ολοκληρωμένες κινήσεις, κατ’ επέκταση οι επίσημες ανακοινώσεις και από αυτές, έντονη η απουσία των νκπρών μεταγραφών. Άδεια τα... πάνω ράφια και λίγα, έως καθόλου, τα λόγια και οι δηλώσεις για οικονομικές υπερβάσεις. Και φυσικά ούτε λόγος για μεταγραφές αεροδρομίου. Αυτά σε ό,τι έχει να κάνει με την αντίληψη και αξιολόγηση σε επίπεδο φιλάθλων-οπαδών. Σε άλλα επίπεδα, η μέχρι στιγμής αξιολόγηση της τρέχουσας μεταγραφικής περιόδου, σαφώς και ερμηνεύεται διαφορετικά. Στοιχείο το οποίο σίγουρα θα πρέπει να υπολογίσουμε, είναι η μικρή ανάγκη (ποσοτικά) σε ομάδες με οικονομική δυνατότητα να κάνουν μεταγραφές. Κάτω από διψήφιο αριθμό οι αναμενόμενες κινήσεις σε Πάφο, Ομόνοια, με εξαίρεση ίσως τον Άρν, ομάδα στην οποία καταγράφηκαν ήδη σημαντικές αποκωρήσεις. Στοιχείο επίσης σημαντικό και σε αντίθεση με άλλες περιόδους μεταγραφών, η νέα τάξη πραγμάτων στο ΑΠΟΕΛ...

Σε σημαντικό βαθμό θα πρέπει να μας κάνει

επιφυλακτικούς, ως προς το τελικό συμπέρασμα, το χρονικό διάστημα που υπολείπεται μέχρι το τέλος της μεταγραφικής περιόδου ή την έναρξη των επίσημων αγωνιστικών υποχρεώσεων για όλους. Σ’ ένα μήνα και κάτι πολλά μπορούν να συμβούν και η λογικά πρέπει να αναμένουμε τόσο αύξηση στην κινητικότητα, όσο και σε ονοματολόγια ή ανακοινώσεις ποδοσφαιριστών εγνωσμένων αξίας. Δύσκολα, ωστόσο, θα ανατραπεί το φετινό... συγκρατημένο ή σε μεγάλο βαθμό... κουμπωμένο σκηνικό των μεταγραφών. Έχει αυτό να κάνει με πιο ρεαλιστική προσέγγιση των οικονομικών δεδομένων των ομάδων μας; Αν κάτι τέτοιο ισχύει, ασφαλώς και θα πρόκειται για θετική εξέλιξη, όσο και αν δεν ικανοποιεί τον φιλάθλο-οπαδό. Θετική εξέλιξη, ακόμη και αν η πιο συνετή οικονομική πολιτική έχει προκύψει αναγκαστικά, συνεπεία των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια, από αλόγιστες σπατάλες, υπερβάσεις για κληρές μεταγραφές και γενικότερα ελλειμματικούς προϋπολογισμούς.

Το πραγματικό, ωστόσο, τεστ για την επιβεβαίωση ή όχι θα έρθει λίγο αργότερα. Όταν ο αντίπαλος, ο ανταγωνιστής, η άλλη ομάδα της πόλης, θα κερδίσει πόντους στο επικοινωνιακό κομμάτι με μια μεταγραφική ανακοίνωση. Όταν τα πρώτα φιλικά δεν δημιουργήσουν ενθousιασμό αλλά απογοήτευση και παράλληλα όταν η πίεση του κόσμου θα αυξηθεί. Εκεί θα φανεί, αν όντως η προσέγγιση, η φιλοσοφία και η πολιτική διαχείρισης έχει αλλάξει...

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Μ’ όλα αυτά που παρακολουθούμε καθημερινώς live στα κινητά μας, είναι λίγο παράτολμο να χρησιμοποιείς μια τέτοια λέξη στον τίτλο ενός κειμένου, που δεν περιγράφει τη δυστοπία που μας περιτριγυρίζει. Είναι ενδεχομένως αδόκιμο να επιλέγεις μια τέτοια λέξη, όταν βρίσκεται σε εξέλιξη μια γενοκτονία, όταν οι πολεμικές συρράξεις ανά τον πλανήτη ολοένα και αυξάνονται ή όταν η παιδοκτονία, η πατροκτονία και κάθε λογής φρικαλεότητα αποτελεί μέρος της καθημερινής ειδησεογραφικής ατζέντας. Από την άλλη, όμως, καθίσταται κάπως δύσκολο να επιλέξεις μια λέξη, πέραν της απανθρωπιάς, για να περιγράψεις τον τρόπο που οι ιθύνοντες του σύγχρονου ποδοσφαίρου διαχειρίζονται τις τύχες του αθλήματος. Μην έχοντας καμία ευαισθησία, μη αντιλαμβάνόμενοι το κακό που προκαλούν στην υγεία των παικτών, πλήττοντας κατ’ επέκταση το ίδιο το άθλημα, οι «καλοπερασάκηδες» παράγοντες του παγκοσμίου ποδοσφαίρου, ολοένα και μεγεθύνουν το ποδοσφαιρικό καλεντάρι, φτάνοντας άπαντες στα όριά τους. Τους παίκτες που πια δεν παίρνουν ανάσες από τα επίσημα ματς, τους προπονητές που κατανοούν την κόπωση και τους κινδύνους για την υγεία των παικτών, αλλά και τους οπαδούς που πια φλερτάρουν με τον κορεσμό, λόγω των αμέτρητων παγινιδιών που υπάρχουν πια ετησίως. Η επιβεβαίωση των πιο πάνω δεδομένων, έρχεται αν κανείς αξιολογήσει την όποια επιτυχία της διοργάνωσης του

Απάνθρωπο...

παγκοσμίου κυπέλλου συλλόγων που διεξήχθη στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τον τελευταίο μήνα!! Η προσέλευση των φιλάθλων στα γήπεδα κρίθηκε απογοητευτική, η τηλεθέαση κυμάνθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, ενώ αμιγώς ποδοσφαιρικά, το τουρνουά δεν έδωσε τίποτα παραπάνω, απ’ αυτά που ήδη ξέραμε για το ποδόσφαιρο. Η κατάσταση δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετική, αν λάβουμε υπόψη ότι υπάρχει τέτοια ποδοσφαιρική αφθονία, που ο κόσμος πια δεν έχει ως προτεραιότητα τις αναμετρήσεις της ομάδας που αγαπά. Οι προπονητές και δη οι σπουδαιότεροι του πλανήτη, εδώ και καιρό χτυπούν τον κώδωνα του κινδύνου, ενώ οι παίκτες μη έχοντας χρόνο αποκατάστασης ή που θα έχουν μειωμένη απόδοση ή που θα προσπαθήσουν να αποφύγουν τον κίνδυνο τραυματισμού που ελλοχεύει λόγω των αυξημένων υποχρεώσεων. Δυστυχώς, η αντίληψη που διατηρούν οι τεχνοκράτες που ελέγχουν τις τύχες του αθλήματος, έχει ως βασικό άξονα τα τεράστια οικονομικά κέρδη που προκύπτουν από τους χορηγούς και ουδενία έγνοια έχουν για τους βασικούς πρωταγωνιστές του αθλήματος. «Αν παίζεις λιγότερα, θα κερδίζεις λιγότερα χρήματα», δήλωσε προ καιρού ο πρόεδρος της ΟΥΕΦΑ, Αλεξάντερ Τσέφεριν, σ’ ένα ρεσιτάλ κυνισμού, που δεν σου δίνει και πολλά περιθώρια να σκεφτείς, για το αν έχουν ή όχι ευαισθησίες επί των ανθρώπινων ζητημάτων. Όσον αφορά τον τίτλο του κειμένου, αναρωτιέσαι κιόλας μήπως τελικώς φλερτάρει με την επείκεια!

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΔΙΕΘΝΗ Κίνδυνοι για ανεξαρτησία της Fed λόγω του Τραμπ Σελ. 11	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 1,49%								
		-1,03%	0,22%	-0,76%	2,18%	1,73%	0,14%	-0,83%	

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΚΟΛΟΣΣΟΣ ΗΜΙΑΓΩΓΩΝ
Η αξία της Nvidia ξεπέρασε τα 4 τρισ. δολ.

Τα 4 τρισ. δολ. ξεπέρασε η κεφαλαιοποίηση της Nvidia, με τον κολοσσό των ημιαγωγών να γίνεται η πρώτη εταιρεία που σπάει το φράγμα αυτό. Η μετοχή της εταιρείας κατασκευής τσιπ έχει ενισχυθεί περίπου 21% φέτος, χάρη στον ηγετικό της ρόλο στην άνθηση της τεχνητής νοημοσύνης. **Σελ. 10**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
Ράλι τιμών για πολυτελή εξοχικά στις Κυκλάδες

Η μέση αύξηση των τιμών πώλησης πολυτελών εξοχικών στις Κυκλάδες ανήλθε σε 5,56%, έναντι αύξησης 3,8% που σημείωσαν οι τιμές τυπικών κατοικιών. Οι πολυτελείς κατοικίες έναντι των συμβατικών πωλούνται έως 5,8 φορές πιο ακριβά στη Σαντορίνη, 5,6 στη Μύκονο, 4,2 στην Πάρο. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,98%	0,14%
Γερμανία	2,70%	0,09%
Γαλλία	3,41%	0,13%
Ιταλία	3,56%	0,11%
Ισπανία	3,32%	0,09%
Ιρλανδία	2,99%	0,13%
Ελλάδα	3,39%	0,11%
Ην. Βασίλειο	4,59%	0,05%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρόνος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Εξαγορές τραπεζών φέρνει ο Σεπτέμβριος

Αλλάζει ο τραπεζικός χάρτης – Διεργασίες για μεγάλα «deal» – Στο κάδρο και ασφαλιστικές

Σε προχωρημένο στάδιο βρίσκονται οι διαδικασίες για εξαγορές/συγκωνεύσεις τραπεζών, αλλά και ασφαλιστικών εταιρειών. Το καλοκαίρι αυτό έχουν ενταθεί οι προσπάθειες για περαιτέρω σμίκρυνση του τραπεζικού τομέα στην Κύπρο, κάτι που όπως διαφαίνεται θα γίνει πλέον από το τέταρτο τρίμηνο του 2025. Πέραν της Ancoria Bank που αργά ή γρήγορα θα κατατεθεί ο φάκελος προς τους επόπτες για αλλαγές στη μετοχική της σύνθεση, προετοιμάζεται ένα μεγάλο τραπεζικό «deal» το οποίο θα περιορίσει ακόμα περισσότερο τον αριθμό των κυπριακών τραπεζών. Οι διεργασίες γι' αυτό το «deal» έχουν δρόμο ακόμα, ενώ ενήμεροι είναι

επόπτες εγχώριοι και μπ. Οι τράπεζες έχουν προχωρήσει και σε εξαγορές ασφαλιστικών εταιρειών.

Ο λόγος για την Τράπεζα Κύπρου και την Εθνική Ασφαλιστική Κύπρου, που η πρώτη εξαγόρασε τη δεύτερη για να ενισχύσει τα μπ επιτοκιακά της έσοδα. Την ίδια ώρα, προετοιμάζεται και ένα άλλο ασφαλιστικό «deal», μεταξύ της Altius Ασφαλιστικής και της Alpha Bank Κύπρου. **Σελ. 4**

Η ξηρασία στην Ευρώπη απειλεί το εμπόριο

Αντιμέτωπη με πρωτοφανείς προκλήσεις είναι η Ευρώπη, καθώς οι παρατεταμένοι καύσινες και η ξηρασία μειώνουν δραματικά τη στάθμη των υδάτων στους σημαντικότερους ποταμούς της ηπείρου, όπως ο Ρήνος (φωτογραφία) και ο Δούναβης. Η εν λόγω κρίση, που επανέρχεται κάθε καλοκαίρι, προκαλεί εκτεταμένα προβλήματα στις μεταφορές, εκτοξεύοντας το κόστος και απειλώντας, μεταξύ άλλων, την ομαλή λειτουργία των εφοδιαστικών αλυσίδων. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΝΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Ακριβό καρπούζι, ακριβές διακοπές

Διηψία ποσοστά ανόδου στις τιμές που καταγράφει η Ελληνική Στατιστική Αρχή από μήνα σε μήνα δεν βλέπουμε συχνά. Στις χθεσινές ανακοινώσεις του πληθωισμού παρατηρούμε να συμβαίνει σε τρεις ομάδες προϊόντων. Στην κορυφή, με αύξηση 11,6%, των τιμών τον Ιούνιο σε σύγκριση με τον Μάιο βρίσκονται τα νωπά φρούτα και το ερώτημα είναι γιατί; Όλα σχεδόν τα καλοκαιρινά φρούτα διακινούνται σε μεγαλύτερες ποσότητες τον Ιούνιο από ό,τι τον Μάιο. Τα καρπούζια, τα πεπόνια, τα βερίκοκα, ακόμη και τα κεράσια πωλούνται εν αφθονία. Είναι αυτά που θεωρούμε φρούτα εποχής. Φέτος καταγράφουν και αυξημένες πο-

σότητες εξαγωγών, σχεδόν διπλάσιες σε σχέση με πέρυσι. Και όμως τα στοιχεία δείχνουν ότι ο Έλληνας καταναλωτής τα πληρώνει πανάκριβα. Δεν θέλω να πιστέψω αυτό που ακούγεται, ότι πρόκειται για παιχνίδια εμπόρων και ότι οι εξαγωγές αντικαθίστανται από εισαγόμενο ακριβότερο προϊόν.

Η δεύτερη αύξηση μέσα σε ένα μήνα αφορά τις τιμές των αεροπορικών μεταφορών κατά 9,2% και ενδεχομένως να συνδέεται με την αύξηση της ζήτησης λόγω εποχικότητας, αλλά και με την αύξηση των τιμών των καυσίμων στις αρχές Ιουνίου με την αναταραχή στη Μέση Ανατολή.

Οι τιμές των νωπών φρούτων τον Ιούνιο αυξήθηκαν κατά 11,6% σε σύγκριση με τον Μάιο. Το ερώτημα είναι γιατί.

Αυτό που πραγματικά θα βρούμε μπροστά μας είναι το κόστος της διαμονής σε ξενοδοχείο κάθε είδους. Οι τιμές αυξήθηκαν κατά 9,8% τον Ιούνιο συγκριτικά με τον Μάιο, σημάδι ότι η αύξηση του φετινού κοστολογίου λειτουργίας των μονάδων αρχίζει να περνάει στις τιμές, παρά το

γεγονός ότι η ζήτηση από το εξωτερικό σε όλες σχεδόν τις τουριστικές περιοχές (πλην Αθηνών, Θεσσαλονίκης) κινείται υποτονικά σε σχέση με πέρυσι. Το πρώτο «καμπανάκι» από την εφαρμογή μέτρων όπως η ψηφιακή κάρτα εργασίας χωρίς ενδοκυβερνητική συνεννόηση και στρατηγική ήχησε ήδη, και όποιος το άκουσε το άκουσε. Απλώς πρέπει να προετοιμαστούν και οι Έλληνες παραθεριστές, ο κύριος όγκος των οποίων κάνει διακοπές 20 Ιουλίου με 20 Αυγούστου, καθώς μεγάλο μέρος των επιβαρύνσεων θα σκάσει πιθανότατα πάνω τους.

Πάντως, είτε φύγουν είτε δεν φύγουν από τις πόλεις, το νέο σκηνικό δείχνει έναν παγιωμένο

ρυθμό ετήσιας αύξησης των ενοικίων μεταξύ 10% και 15% (11,4% τον Ιούνιο σε ετήσια βάση), μια απότομη αύξηση 23,1 μέσα σε ένα χρόνο στην τιμή του ηλεκτρισμού –χωρίς να υπολογίζονται οι ακόμη πιο αυξημένες τιμές του Ιουλίου– και μια αύξηση 7,3% στις δημοφιλείς αυτή την περίοδο επισκευές και συντηρήσεις κατοικίας.

Όλο το σκηνικό διαμορφώνει ένα εκρηκτικό μείγμα, το οποίο ελάχιστα επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες. Περισσότερο προβληματικές εγχώριες πολιτικές, αλλά και ελλείψεις μηχανισμοί ελέγχου της αγοράς, δείχνουν να ευθύνονται αυτή τη φορά για το εποχικό κύμα ανατιμήσεων.

We build for what's next
so you can
get there now

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ**

Γιατί οι τιμές αυξάνονται περισσότερο στην Ελλάδα

Εύκολα διαμορφώνεται πληθωριστική ψυχολογία στην ελληνική αγορά. Ο εναρμονισμένος τιμάριθμος στην Ευρωζώνη μειώθηκε τον Μάιο σε 1,9% από 2,2% τον προηγούμενο μήνα, αλλά στην Ελλάδα αυξήθηκε σε 3,3% από 2,6% τον Απρίλιο. Οι εκτιμήσεις αναφέρουν ότι στην Ευρωζώνη ο πληθωρισμός θα περιοριστεί σε 2% φέτος, ενώ στην Ελλάδα ο στόχος είναι να μείνει στο 2,5%.

Ποιο είναι το νέο «πληθωριστικό αφήγημα»; Ο πόλεμος στον Κόλπο και η ενδεχόμενη επέκτασή του έχουν επιπτώσεις όχι τόσο στην τιμή του πετρελαιο, αλλά στα τρόφιμα, καθώς χώρες όπως το Ιράν, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία και το Ομάν είναι μεγάλοι παραγωγοί λιπασμάτων, κυρίως ουρίας και άνυδρης αμμωνίας, που διακινούνται μέσω των Στενών του Ορμούζ.

Βέβαια αυτή είναι η μία πλευρά. Η άλλη καταγράφεται από έναν ειδικό, τον Μάικ Μακγκλόνε, αναλυτή εμπορευμάτων της Bloomberg Intelligence, σύμφωνα με τον οποίο ο καλός καιρός είναι πιθανό να ενισχύσει την προσφορά, η οποία τελικά θα περιορίσει οποιαδήποτε πιθανή μόνιμη αύξηση των τιμών. Οι τιμές του καλαμποκιού, της σόγιας και του σιταριού είναι πιο πιθανό να μειωθούν παρά να αυξηθούν μέχρι το τέλος του έτους, εκτός εάν υπάρξει ξηρασία στη ζώνη καλαμποκιού. Οι τιμές είναι πιθανό να επιστρέψουν στα επίπεδα του 2019! Τιποτα όμως από όλα αυτά δεν εξηγεί τη σχεδόν μόνιμη πληθωριστική υπερβολή στην ελληνική οικονομία. Ποιος ευθύνεται; Οι επιχειρήσεις. Σχεδόν το σύνολο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και οι περισσότεροι μεγάλοι της ελληνικής αγοράς αξιοποιούν τον (εύκολο) τρόπο για να αυξήσουν έσοδα και να βελτιώσουν την κερδοφορία. Την άνοδο τιμών! Κι αυτή δεν είναι μόνο ενγώρια εφεύρεση.

Η Deloitte, πολυεθνική εταιρεία επαγγελματικών υπηρεσιών και συμβουλευτική επιχειρήσεων, δημοσίευσε τη μελέτη «2025 Consumer Products Industry Outlook», στην οποία αναδεικνύονται οι βασικές τάσεις στα καταναλωτικά

αγαθά. Διαπιστώνει ότι από το 2021 έως και το 2023 οι αυξήσεις τιμών αποτέλεσαν τη βασική στρατηγική των εταιρειών, καθώς η πανδημία και οι διαταραχές στις αλυσίδες εφοδιασμού ενέτειναν τις πιέσεις. Παρά τις συνεχείς ανατιμήσεις, η ζήτηση παρέμεινε ανθεκτική, καθώς πολλά καταναλωτικά αγαθά – ιδιαίτερα τα βασικά – παρουσίασαν ανελαστική ζήτηση. Ωστόσο, οι αυξήσεις τιμών δεν αντανάκλασαν μόνο την κάλυψη του κόστους, αλλά στήριξαν τόσο την ανάπτυξη όσο και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στον κλάδο.

Απλώς οι ελληνικές επιχειρήσεις ακολουθούν αυτή την πρακτική μόνιμα και χωρίς να χρειάζονται προσοχήματα, όπως η άνοδος της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος που είναι πραγματική. Δεν εξηγεί όμως την άνοδο τιμών στην Ελλάδα τον Μάιο σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, σύμφωνα με τη Στατιστική Αρχή: 13,2% στα φρούτα, 6,6% σε ένδυση - υπόδηση, 9,3% στα αεροπορικά εισιτήρια, 8,5% σε πακέτα διακοπών, 6,8% σε εστιατόρια, ζαχαροπλαστεία - καφέ, 7% σε ασφάλιστρα υγείας, 3,1% σε έπιπλα - διακοσμητικά είδη, 5,8% για επισκευή και συντήρηση κατοικίας.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις προτιμούν τον εύκολο τρόπο για να επιβιώσουν και να αναπυχθούν, γιατί οι εναλλακτικές λύσεις ανάπτυξης απαιτούν κόπο, χρόνο, ρίσκο, κεφάλαια, αφοσίωση. Πρέπει να κινηθούν για προσέλκυση νέων πελατών, νέα προϊόντα, πρόσθετες υπηρεσίες, γεωγραφική επέκταση, συνεργασίες ή συγχωνεύσεις, επένδυση σε τεχνολογία για αυτοματοποίηση. Τιποτε από όλα αυτά δεν χρειάζεται εάν μπορεί κανείς να αυξάνει έσοδα και κέρδη με τον ίδιο όγκο δουλειάς, δηλαδή παρόμοια με πέρυσι έξοδα.

Βέβαια, σύμφωνα με τη μελέτη της Deloitte, στελέχη του κλάδου αναγνώριζαν ότι η στρατηγική των συνεχών ανατιμήσεων δεν μπορεί πλέον το 2025 να αποτελέσει τη μοναδική λύση. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή δεν επιβεβαιώνεται ούτε και στο πρώτο εξάμηνο στην αγορά.

ΔΗΚΤΗΣ

Σκληρό ροκ με ΑΤΑ

Ενόψει τελικών συζητήσεων για την ΑΤΑ οι κοινωνικοί εταίροι προτοιμάζονται να εισέλθουν στα δύσκολα και άρα πραγματοποιούν συντονιστικές συναντήσεις. Σε μια τέτοια που έγινε με πρωτοβουλία της ΣΕΚ, αναδείχθηκε η συμφωνία των συνδικαλιστικών οργανώσεων ως προς την αποκατάσταση της ΑΤΑ στο 100%, είτε άμεσα είτε με συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα. Προχώρησαν μάλιστα και ένα βήμα παραπέρα, σημειώνοντας ότι θα εφαρμόσουν απεργιακά μέτρα αν διαπιστώσουν ότι η διαδικασία έχει εισέλθει σε ατέρμονο διάλογο. Σύμφωνα με τις συντεχνίες, η ΑΤΑ ως το βασικό εργαλείο αποκατάστασης της αγοραστικής δύναμης θα πρέπει να ενσωματωθεί στον κατώτατο μισθό και όχι να συνδεθεί με άλλους δείκτες. Όπως διαφαίνεται οι δύο πλευρές έχουν εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις, με τις περισσότερες πηλούτες να βρίσκονται στην πλευρά της κατάρρευσης της διαδικασίας. Πάντως, ο υπουργός Εργασίας δεν πτοείται και εμφανίζεται έτοιμος για μια καθοριστική συνάντηση την ερχόμενη εβδομάδα.

Ξενοδοχειακή φουρτούνα εν μέσω καύσωνα

Σε αγάθι φαίνεται να μετατρέπεται η συμφωνία Δεκεμβρίου του 2024 που επιτεύχθηκε στην ξενοδοχειακή βιομηχανία συνοδευόμενη τότε από τους ανάλογους πανηγυρισμούς. Στη συμφωνία προβλεπόταν 13ος μισθός, εφάπαξ καταβολή €240 για το 2024, γενικές αυξήσεις 7%, αύξηση εισφορών στο ταμείο προνοίας και διπλό ημερομίσθιο τις αργίες. Και ξαφνικά φτάνουμε μέσα Ιουλίου, την πιο «καυτή» τουριστική περίοδο, για να προκύψουν ζητήματα ερμηνείας όσον αφορά στη συμφωνία. Από τη μία οι εργοδότες δηλώνουν έτοιμοι να συμμορφωθούν εφόσον καλύπτονται οι υπάλληλοί τους από συλλογική σύμβαση και από την άλλη οι συντεχνίες θεωρούν ότι η συμφωνία καλύπτει όλους ανεξαρτήτως συλλογικών συμβάσεων. Η σύγκρουση αναμένεται έντονη, αφού θα είναι η πρώτη φορά που οι συντεχνίες θα επιχειρήσουν καθολική εφαρμογή των συμφωνηθέντων σε κάποιο κλάδο ανεξαρτήτως συμβάσεων.

Νέο χρονοδιάγραμμα για Βασιλικό

Η αποπεράτωση του χερσαίου τερματικού και των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων της προβλήτας αποτελεί προτεραιότητα για τη ΕΤΥ-ΦΑ, η οποία αναμένει τον συντονιστή του έργου να καταθέσει τελική έκθεση που θα ανοίξει τον δρόμο για να προκληθεί εργολαβικός διαγωνισμός. Υπενθυμίζουμε ότι μετά την κατάρρευση

Δεν καταργούνται οι πολλαπλές συντάξεις κρατικών αξιωματούχων που υπηρέτησαν στο παρελθόν ή υπηρετούν σήμερα, για τους οποίους φρόντισαν να ισχύουν τα ίδια και για μελλοντικά αξιώματα.

του έργου, η κυβέρνηση κάλεσε σύμβουλο/συντονιστή για να αξιολογήσει την πρόοδο και να προτείνει τα επόμενα βήματα προς τη συμπλήρωση και παράδοση του έργου. Σημειώνουμε ότι αυτή η διαδικασία, όπως καταγγέλλουν ιδιώτες πάροχοι ηλεκτρισμού, παρουσιάζει ήδη οκτώ μήνες καθυστέρηση. Σύμφωνα με την ΕΤΥ-ΦΑ, ο συντονιστής αφού έχει ολοκληρώσει την εργασία θα προκύψει άμεσα προκήρυξη του διαγωνισμού με καταληκτική ημερομηνία παράδοσης του έργου τον Μάρτιο του 2026.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Στασιμοπληθωρισμός

Είναι το οικονομικό φαινόμενο κατά το οποίο παρατηρείται αύξηση του πληθωρισμού (συνεχής και αισθητή αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών / μείωση της αγοραστικής αξίας του χρήματος), παράλληλα με την αύξηση των ποσοστών ανεργίας, με το ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας να επιβραδύνεται και την αγορά να μη λειτουργεί αποτελεσματικά.

Μάριος Χααραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Εκτός Βουλής προϋπολογισμοί ΕΟΑ

Εγκρίθηκαν επιτέλους οι προϋπολογισμοί των πέντε επαρχιακών οργανισμών αυτοδιοίκησης, συνολικού ύψους περίπου μισού δισεκατομμυρίου ευρώ. Παρόλο που η έγκριση δόθηκε στην τελευταία συνεδρίαση της Βουλής πριν τις θερινές διακοπές, αποφασίστηκε όπως αυτή μεταφερθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο. Κατά τη διαδικασία ασκήθηκε κριτική όσον αφορά στον χρόνο κατάθεσης των προϋπολογισμών που ολοκληρώθηκε στις 26 Ιουνίου και δεν επέτρεψε να ασκηθεί ο προβλεπόμενος κοινοβουλευτικός έλεγχος.

Η προχειρότητα της τελευταίας συνεδρίασης

Κατά την τελευταία συνεδρίαση της Βουλής ενόψει καλοκαιρινών διακοπών παρατηρήθηκε για ακόμα μια φορά το απαράδεκτο φαινόμενο να έχει στοιβαχτεί μια εκατοντάδα νομοθετημάτων για έγκριση από την ολομέλεια. Όπως είναι κατανοητό, η συγκεκριμένη διαδικασία, παρόλο που επαναλαμβάνεται εδώ και χρόνια, πάσχει. Πάσχει γιατί πολύ σημαντικά θέματα στριμώνονται χρονικά για να εγκριθούν, ενώ άλλα σημαντικά θέματα μένουν απέξω. Και παρόλο που κάποιος θα πει πως αυτά τα θέματα έχουν αποσχολήσει τις κοινοβουλευτικές επιτροπές, παρ' όλ' αυτά δεν ήταν λίγες οι φορές που έγιναν λάθη ψηφίζοντας αντισυνταγματικούς νόμους ή εγκρίνοντας νομοθετήματα χωρίς να έχει προηγουμένως εξασφαλιστεί η απαραίτητη πλειοψηφία ή περιπτώσεις όπου ουσιαστικά δεν ασκείται κοινοβουλευτικός έλεγχος.

Το αμφιλεγόμενο θεραπευτικό «χτύπημα»

Της **ΚΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΡΟΝ**

Φαίνεται λίγο γελοίο. Μια μέθοδος αυτοβοήθειας, γνωστή ως τάπινγκ, κατά την οποία ασκείται πιεστική θεραπεία με τα ακροδάχτυλα, συνδυάζοντας αναπνευστικές ασκήσεις και θετικές επιβεβαιώσεις για την αντιμετώπιση αρνητικών συναισθημάτων, έχει εγείρει ερωτήματα σε ορισμένους επαγγελματίες ψυχικής υγείας. «Είμαι ασφαλής στο αυτοκίνητό μου», λέει μια γυναίκα σε βίντεο στο TikTok, εφαρμόζοντας την τεχνική. Με ένα δάχτυλο χτυπά ελαφρά το πάνω μέρος του κεφαλιού της, έπειτα το πλάι του φρυδιού της και στη συνέχεια το κέντρο του πηγουνιού της. «Είμαι το καταφύγιό μου», προσθέτει. Στο βίντεο εξηγεί ότι η οδήγηση χωρίς παρέα αποτελεί για την ίδια πρόκληση, ωστόσο το τάπινγκ τη βοήθησε να μειώσει το άγχος και να επανασυνκεντρωθεί.

Παρόμοιες αφηγήσεις βρίσκονται εύκολα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια το τάπινγκ έχει παρουσιαστεί σε podcast ευεξίας, τηλεοπτικές εκπομπές, ακόμη και σε λίστες ευπώλητων βιβλίων. Ως απλό, εύκολο, η πρακτική, γνωστή και ως τεχνική συναισθηματικής απελευθέρωσης ή EFT, έχει αποκτήσει φανατικούς οπαδούς και έχει εξελιχθεί σε μια επικερδή επιχείρηση. Ωστόσο, πολλοί ειδικοί παραμένουν επιφυλακτικοί απέναντί της.

Από πού προήλθε

Το τάπινγκ, που εντάσσεται στην ενεργειακή ψυχολογία, προήλθε από μια τεχνική γνωστή ως θεραπεία νοητικού πεδίου (Thought Field Th-

erapy - TFT), η οποία αναπτύχθηκε από τον ψυχολόγο Ρότζερ Κάλαχαν τη δεκαετία του 1980. Την επινόησε ενώ εργαζόταν με μια ασθενή που αντιμετώπιζε σοβαρή φοβία για το νερό – μια κατάσταση που προσπάθησε να θεραπεύσει με διάφορες προσεγγίσεις, συμπεριλαμβανομένης της θεραπείας έκθεσης στην ποίνα. Μια μέρα, όταν η ασθενής

Εντάσσεται στην ενεργειακή ψυχολογία και προήλθε από μια τεχνική γνωστή ως θεραπεία νοητικού πεδίου, η οποία αναπτύχθηκε από τον ψυχολόγο Ρότζερ Κάλαχαν τη δεκαετία του 1980.

παραπονέθηκε ότι ακόμη και η θέα του νερού της προκαλούσε στομαχόπονο, ο Κάλαχαν της πρότεινε να χτυπήσει απαλά την περιοχή κάτω από το μάτι της – ένα σημείο που, σύμφωνα με την παραδοσιακή κινεζική ιατρική, αντιστοιχεί στον «μεσημβρινό του στομάχου». Κατά τον ίδιο, ύστερα από δύο λεπτά χτυπήματος, η ασθενής ανέφερε ότι ο πόνος στο στομάχι είχε εξαφανιστεί – και μαζί του και ο φόβος της για το νερό.

Από εκεί και πέρα ο Κάλαχαν ανέπτυξε τη θεραπεία νοητικού πεδίου, υποστηρίζοντας ότι για να υπάρξει αποτελεσματικότητα, σε

ορισμένες περιπτώσεις είναι απαραίτητο να αγγίζονται συγκεκριμένα σημεία βελονισμού με καθορισμένη σειρά. Η θεραπεία νοητικού πεδίου απορρίφθηκε από την επιστημονική κοινότητα της ψυχολογίας, εν μέρει επειδή δεν υπάρχει τρόπος να μετρηθούν οι ενεργειακοί μεσημβρινοί, αλλά ούτε υπάρχουν και αποδείξεις που να τεκμηριώνουν την ύπαρξή τους. Ωστόσο, τη δεκαετία του 1990, ο Γκάρι Κρεγκ, απόφοιτος του Πανεπιστημίου Στάνφορντ και μετέπειτα χειροτονημένος διάκονος, ανανέωσε την τεχνική και δημιούργησε μια απλοποιημένη εκδοχή της, την οποία ονόμασε τεχνική συναισθηματικής απελευθέρωσης (Emotional Freedom Technique - EFT). Οι υποστηρικτές της EFT ισχυρίζονται ότι το τάπινγκ δεν περιορίζεται μόνο στην ανακούφιση από το άγχος και το στρες, αλλά μπορεί επίσης να συμβάλει στη βελτίωση των συμπτωμάτων της κατάθλιψης, της διαταραχής μετατραυματικού στρες, των εθισμών και του χρόνιου πόνου, μεταξύ άλλων. Σήμερα πολλοί επαγγελματίες καταβάλλουν εκατοντάδες δολάρια για να παρακολουθήσουν μαθήματα EFT ή για να αποκτήσουν επίσημη πιστοποίηση. Παρότι έχουν διεξαχθεί πάνω από 200 μελέτες για το τάπινγκ των μεσημβρινών, το συνολικό ερευνητικό υλικό δεν είναι τόσο ισχυρό όσο ίσως φαίνεται. Πολλές από τις μελέτες που υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα της EFT παρουσιάζουν προβλήματα – όπως συγκρούσεις συμφερόντων, περιορισμένο μέγεθος δείγματος, στατιστικά σφάλματα και έλλειψη επιστημονικής αυστηρότητας. Για τους λόγους

αυτούς, διακεκριμένα μέλη της Αμερικανικής Ένωσης Ψυχολογίας έχουν δηλώσει ότι η πρόωθηση της EFT στηρίζεται σε ψευδοεπιστημονική βάση. «Μια προσεκτική εξέταση των στοιχείων αρκεί για να τα καταρρίψει», λέει η Κασάντρα Μπονές, επικύρητη καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Νέου Μεξικού και κύρια συγγραφέας ενός σχολιασμού, που έχει αξιολογηθεί από ομότιμους και δημοσιεύτηκε το 2024, στον οποίο εξέφρασε την ανησυχία της για την ποιότητα της έρευνας γύρω από την τεχνική συναισθηματικής απελευθέρωσης και αμφισβήτησε την αποτελεσματικότητά της.

Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι η EFT είναι αναποτελεσματική, λένε οι ειδικοί. Όσοι εφαρμόζουν την τεχνική καλούνται συχνά να σκεφτούν ή να αντιμετωπίσουν καταστάσεις που τους προκαλούν φόβο ή δυ-

σφορία – κάτι που αποτελεί μορφή θεραπείας έκθεσης, μια μέθοδος που είναι ευρέως αναγνωρισμένη για την αποτελεσματικότητά της στη ρύθμιση των συναισθημάτων. Το τάπινγκ περιλαμβάνει επίσης τη συνεδιστική αφέρωση χρόνου για να διερευνήσει κανείς τις σκέψεις του – μια διαδικασία που, σύμφωνα με πολλούς θεραπευτές, μπορεί να βοηθήσει το άτομο να κατανοήσει καλύτερα τη συμπεριφορά του. Στην ουσία, το τάπινγκ είναι «ένα συνδυασμένο πακέτο παρεμβάσεων – μερικές από τις οποίες, είμαι βέβαιος, είναι αρκετά αποτελεσματικές», λέει ο Ντέιβιντ Τόλιν, διευθυντής του Κέντρου Διαταραχών Άγχους στο Νοσοκομείο Institute of Living στο Χάρτφορντ του Κονέκτικατ. Ωστόσο, προσθέτει, δεν υπάρχουν μελέτες υψηλής ποιότητας που να αποδεικνύουν ότι το τάπινγκ από μόνο του είναι το ενεργό στοιχείο που φέρνει το αποτέλεσμα.

Επιφυλάξεις και ηθικά διλήμματα

Παρά την έλλειψη ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων, ορισμένοι ασθενείς και θεραπευτές επιμένουν ότι το τάπινγκ πραγματικά βοηθάει. «Δεν αντικαθιστά τις καθιερωμένες βέλτιστες πρακτικές για τη θεραπεία της διαταραχής μετατραυματικού στρες (PTSD), της κατάθλιψης, των εθισμών ή άλλων σοβαρών ψυχικών παθήσεων», εξηγεί ο Ντέιβιντ Φάινσταϊν, ο οποίος μαζί με τη σύζυγό του δίνει μαθήματα και πιστοποιήσεις στην ενεργειακή ιατρική. Ωστόσο, κατά τη γνώμη του, η τεχνική μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα αυτών των θεραπειών. Η Μελίσα Λέστερ, ψυχοθεραπεύτρια στο Σάντι Σπρινγκς της Τζόρτζια, αναφέρει ότι έχει διαπισώσει πως το τάπινγκ μπορεί να προσφέρει άμεσα οφέλη, όπως ήρεμο και καθαρό μυαλό. Αποφάσισε να πάρει πιστοποίηση στην τεχνική αυτή επειδή ήθελε να προσφέρει στους θεραπευόμενους μια εναλλακτική λύση όταν πιο παραδοσιακές προσεγγίσεις, όπως η γνωστική συμπεριφορική θεραπεία, δεν αποδίδουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η προσφορά μιας εναλλακτικής θεραπείας μπορεί πράγματι να είναι χρήσιμη για κάποιους ασθενείς, τονίζει η Κασάνδρα Μπονές, όμως η ίδια εκφράζει επιφυλάξεις σχετικά με το κατά πόσον είναι ηθικό να προτείνεται μια προσέγγιση χωρίς αυστηρά επιστημονικά τεκμήρια. Όπως επισημαίνει, ο «μεγαλύτερος φόβος» της είναι ότι ευάλωτα άτομα μπορεί να στραφούν στο τάπινγκ – και τελικά να διαπιστώσουν ότι δεν λειτουργεί. «Δεν είναι μια πραγματική μέθοδος ψυχολογικής θεραπείας», λέει.

Γαστρονόμος

Ρεθύμνο

από το Α έως το Ω

Από τα σοκάκια της Παλιάς Πόλης
σκαρφαλώνουμε στον Ψηλορείτη και
στα ορεινά χωριά της ενδοχώρας και
κατηφορίζουμε στον αχαρτογράφητο νότο.
Ένα τεύχος γνωριμίας με την κουλτούρα,
τα έθιμα και τη γαστρονομία του Ρεθύμνου.

ΚΥΡΙΑΚΗ

20/7

Οι Θεματοφύλακες
των προϊόντων μας.
Όλοι οι νικητές στα
11α Βραβεία Ποιότητας
«Γαστρονόμος» 2025.

+

Η Μαριλένα Ιωαννίδου
φτιάχνει
Γιαουρτλού
με φρέσκες ντομάτες
&
Κέικ με κρέμα λεμονιού

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική Πολιτική και Οικονομική Εμπειρία

www.kathimerini.com.cy

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Σε προχωρημένο στάδιο βρίσκονται οι διαδικασίες για εξαγορές/συγχωνεύσεις τραπεζών, αλλά και ασφαλιστικών εταιρειών. Το καλοκαίρι αυτό έχουν ενταθεί οι προσπάθειες για περαιτέρω σμίκρυνση του τραπεζικού τομέα στην Κύπρο, κάτι που όπως διαφαίνεται θα γίνει πλέον από το τέταρτο τρίμηνο του 2025.

Πέραν της Ancoria Bank που αργά ή γρήγορα θα κατατεθεί ο φάκελος προς τους επόπτες για αλλαγές στη μετοχική της σύνθεση, προετοιμάζεται ένα μεγάλο τραπεζικό «deal» το οποίο θα περιορίσει ακόμα περισσότερο τον αριθμό των κυπριακών τραπεζών. Οι διεργασίες γι' αυτό το «deal» έχουν δρόμο ακόμα, καθώς στο παρόν στάδιο γίνονται οι απαραίτητοι υπολογισμοί και εξετάζεται ενδελεχώς το χαρτοφυλάκιο που αναμένεται να εξαγοραστεί. Οι επόπτες, εγχώριοι και μη, είναι ενήμεροι για τις διαδικασίες αυτές και όπως φαίνεται με τα μέχρι τώρα δεδομένα είναι υποστηρικτικοί προς αυτή την κατεύθυνση.

Το 2025 θα καταστεί η χρονιά που θα αλλάξει άρδην ο τραπεζικός χάρτης της Κύπρου, με «deal» που θα πλαισιώνεται με ονόματα όπως της Ελληνικής Τράπεζας, της Eurobank Κύπρου, της Alpha Bank Κύπρου, της Astrobank και της Ancoria Bank, αλλά αναμένεται να προστεθούν και άλλα. Με τις εξαγορές/συγχωνεύσεις αυτές οι άνωθεν τράπεζες έχουν σκοπό να κερδίσουν

Πέραν συγχωνεύσεων που έχουν γίνει μεταξύ της Ελληνικής - Eurobank Κύπρου, της Alpha Bank Κύπρου - Astrobank και της επικείμενης αλλαγής της μετοχικής σύνθεσης της Ancoria, έχουν προχωρήσει τράπεζες και σε εξαγορές ασφαλιστικών εταιρειών.

μερίδιο αγοράς και να αναπτύξουν περαιτέρω τις προοπτικές τους στο μεγάλο ανταγωνιστικό τραπεζικό περιβάλλον της Κύπρου, που πλέον δεν θα ωθείται από τα υψηλά επιτόκια που είχαν προκύψει λόγω αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προς αντιμετώπιση του πληθωρισμού. Θετική εξέλιξη μέσα από όλα αυτά αποτελεί πλέον και η αύξηση που παρατηρείται τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά νέων δανείων από τραπεζικά ιδρύματα προς εγχώρια νοικοκυριά και επιχει-

ρήσεις, ως αποτέλεσμα κυρίως της βελτίωσης των εγχώριων μακροοικονομικών συνθηκών και της ομαλοποίησης των υψηλών επιτοκίων των τελευταίων τεσσάρων χρόνων. Εξάλλου, από την αρχή της χρονιάς είχαν διαφανεί σημάδια πως, εκείνο που θα χαρακτήριζε θετικά το 2025 τις τράπεζες, θα ήταν κέρδη και εξαγορές. Μέχρι στιγμής είναι κερδοφόρες, αλλά και έχουν ανακοινωθεί δύο επίσημα τραπεζικά «deal» και ένα για το οποίο αναμένεται να κατατεθεί φάκελος στην Κεντρική Τρά-

πεζα. Ακόμα ένα αναμένεται από Σεπτέμβριο.

«Deal» και στις ασφάλειες

Πέραν εξαγορών/συγχωνεύσεων που έχουν γίνει μεταξύ της Ελληνικής Τράπεζας - Eurobank Κύπρου, της Alpha Bank Κύπρου - Astrobank και της επικείμενης αλλαγής της μετοχικής σύνθεσης της Ancoria Bank, έχουν προχωρήσει τράπεζες και σε εξαγορές ασφαλιστικών εταιρειών. Ο λόγος για την Τράπεζα Κύπρου και την Εθνική

Ασφαλιστική Κύπρου που η πρώτη εξαγόρασε τη δεύτερη για να ενισχύσει τα μη επιτοκιακά της έσοδα.

Την ίδια ώρα, προετοιμάζεται και ένα άλλο ασφαλιστικό «deal», μεταξύ της Altius Ασφαλιστικής και της Alpha Bank Κύπρου, επίσης για να ενισχυθούν τα μη επιτοκιακά έσοδα της δεύτερης. Υπενθυμίζεται πως στους προηγούμενους μήνες είχε προχωρήσει και η Ελληνική Τράπεζα σε εξαγορά της CNP Κύπρου, διαδικασία που έχει ολοκληρωθεί, καθώς η CNP Κύπρου άλλαξε

και όνομα σε «ERB». Σε κατοπινό στάδιο θα συγχωνευθούν και με τις ασφαλιστικές εταιρείες που είχε η Ελληνική Τράπεζα, την «Hellenic Life» και την «Παγκυπριακή Ασφαλιστική».

Ελληνική - Eurobank Κύπρου

Αναμένεται η συγχώνευση της Ελληνικής Τράπεζας και της Eurobank Κύπρου με το όνομα Eurobank Limited, έχοντας συνολικό ενεργητικό 28 δισ. ευρώ. Στην ασφαλιστική αγορά προβλέπεται να έχει μετά την εξαγορά της CNP μερίδιο 30% στον κλάδο ζωής και 22% στον κλάδο γενικών ασφαλίσεων. Ο όμιλος της Eurobank στοχεύει σε οργανική αύξηση των δανείων στην Κύπρο κατά 1,7 δισ. ευρώ το 2025 - 2027 από 8,7 δισ. ευρώ που ήταν συνολικά το δανειακό χαρτοφυλάκιο Eurobank Κύπρου και Ελληνικής, ενώ η Κύπρος θα λειτουργήσει ως επενδυτικός και επιχειρηματικός κόμβος που θα συνδέει την Ευρώπη με αγορές από την Ανατολή, όπως την Ινδία, τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Astrobank - Alpha Bank

Με το «deal» της Alpha Bank Κύπρου και της Astrobank θα δημιουργηθεί η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα, με 10% μερίδιο αγοράς. Η Alpha Bank Κύπρου αναμένει να αυξήσει το χαρτοφυλάκιο των δανείων της κατά 60% (στα 1,9 δισ. ευρώ) και τις καταθέσεις της κατά 70% (στα 5,8 δισ. ευρώ). Από τις ενέργειες εκτιμάται πως θα διπλασιαστεί η κερδοφορία της Alpha Bank Κύπρου, με 100 εκατ. ευρώ επαναλαμβανόμενων καθαρών κερδών σε ετήσια βάση. Η συναλλαγή αναμένεται να έχει αντίκτυπο περίπου 40 μονάδων βάσης στο CET1 του Ομίλου, ενώ θα λάβει όλη την Astrobank, πλην 15 εκατομμυρίων ευρώ μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Στην αναμονή για Ancoria

Οι «founders», επιχειρηματίες και μέτοχοι της εταιρείας ΧΜ, κύριοι Κώστας Κλεάνθους και Χαράλαμπος Παναγιώτου αποφάσισαν να αυξήσουν το ποσοστό τους στην Ancoria Bank από λίγο κάτω από 10% που είχαν συνδυαστικά, στο 80%. Ο φάκελος δεν έχει κατατεθεί ακόμα στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ), όπου θα περάσει και από το «κόσκινο» της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), αλλά είναι δεδομένο πως αργά ή γρήγορα θα σταλεί. Ο κ. Κώστας Κλεάνθους θα είναι ο μεγαλομέτοχος, αποκτώντας το 50% - 60% της τράπεζας και ο κ. Χαράλαμπος Παναγιώτου θα αποκτήσει ένα 20% από την τράπεζα. Ο πρώην μεγαλομέτοχος της Ancoria Bank, ο Σουνδός κ. Sievert Larsson, θα παραμείνει μεν ως μέτοχος, αλλά με 20%.

Στήνεται ενεργειακή κοινότητα στη Λευκωσία

Στόχος η μείωση των ενεργειακών δαπανών – Διαδικασίες για εξασφάλιση και ευρωπαϊκών κονδυλίων

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Έγινε το πρώτο βήμα για να ξεκινήσει η διαδικασία προς τη σύσταση ενεργειακής κοινότητας στη Λευκωσία. Ο Δήμος Λευκωσίας, με στόχο τη μείωση των ενεργειακών δαπανών της πρωτεύουσας και την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, προχωρά σε έργα ενεργειακής αναβάθμισης και εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων, από τα οποία θα επωφεληθούν τόσο τα νοικοκυριά όσο και οι επιχειρήσεις. Ειδικότερα, ο Δήμος Λευκωσίας απεύθυνε ανοικτή πρόσκληση συμμετοχής σε δημότες, τοπικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και οργανισμούς ή άλλους φορείς, που δραστηριοποιούνται εντός των ορίων του Δήμου για να θεθούν κάτω από αυτή την ενεργειακή ομπρέλα η οποία βρίσκεται στα οκταρία. Σήμερα, που οι ανάγκες για θηνότερο ρεύμα τόσο από τα νοικοκυριά όσο και από τις επιχειρήσεις είναι αυξημένες, ο Δήμος Λευκωσίας επιδιώκει να λειτουργεί ταυτόχρονα ως παραγωγός και καταναλωτής ενέργειας (prosumer) μειώνοντας το κόστος και ενισχύοντας την ενεργειακή αυτονομία της περιοχής.

Σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, το όλο εγχείρημα για τη σύσταση ενεργειακής κοινότητας στην πρωτεύουσα θα περιλαμβάνει τη θερμομόνωση των στεγών στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και την τοποθέτηση φωτοβολταϊκών πλαισίων. Στη λίστα των δικαιούχων για να συμμετέχουν στην ενεργειακή αυτή κοινότητα που στήνεται στη Λευκωσία συμπεριλαμβάνονται πολίτες

και επιχειρήσεις, οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να τοποθετήσουν φωτοβολταϊκά συστήματα στις στέγες τους, καθώς προνοείται όπως γίνει χρήση διάφορων χώρων στάθμευσης της Λευκωσίας για την τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών πάνελ, τα οποία θα αντλούν πράσινη ενέργεια για τους συμμετέχοντες στην εν λόγω κοινότητα. Μάλιστα, γίνονται σκέψεις από τους αρμόδιους φορείς όπως στα πλαίσια της υλοποίησης και λειτουργίας της ενεργειακής κοινότητας στη Λευκωσία να τοποθετηθούν φωτοβολταϊκά συστήματα στις στέγες των εκπαιδευτικών περιπτέρων που θα παραμείνουν στον χώρο της Κρατικής Έκθεσης μετά την απόφαση της κυβέρνησης για τη στρατηγική ανάπτυξη της περιοχής, με στόχο να προωθηθεί η καινοτομία και η εκπαίδευση δημιουργώντας παράλληλα και ένα σημαντικό πνεύμονα πρασίνου.

Παράλληλα, πληροφορίες της «Κ» σημειώνουν ότι οι τοπικές αρχές προσανατολίζονται στην κατασκευή και λειτουργία φωτοβολταϊκού πάρκου στη Λευκωσία θα προκύψει από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό European City Facility (EUCF) ο οποίος υποστηρίζει έργα αειφορίας της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ολόκληρη την Ευρώπη, και προσφέρει τη δυνατότητα εξασφάλισης επιχορήγησης,

Οι ενεργειακές κοινότητες παρέχουν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη σε ατομικό, τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Εργα ενεργειακής αναβάθμισης και εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων από τα οποία θα επωφεληθούν τόσο τα νοικοκυριά όσο και οι επιχειρήσεις.

ώστε μία τοπική αρχή να μπορέσει να εξασφαλίσει τεχνική βοήθεια για να αναπτύξει και να υλοποιήσει ένα αειφόρο επενδυτικό σχέδιο. Το κονδύλι από το EUCF ανέρχεται στις €60.000. Ο Δήμος, εξάλλου, βρίσκεται στη διαδικασία εξασφάλισης και άλλων ευρωπαϊκών κονδυλίων προκειμένου να διοχετευτούν για τη δημιουργία της προτεινόμενης ενεργειακής κοινότητας,

ενώ θα χρησιμοποιήσει και ίδιους πόρους.

Αναφορικά με τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία, ο Δήμος Λευκωσίας ενημέρωσε και τους άλλους δήμους της μείζονος Λευκωσίας προκειμένου να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για να συμμετάσχουν, σημειώνουν αρμόδιες πηγές.

Το κάλεσμα

Όπως τονίζει ο Δήμος Λευκωσίας σε σχετική ανακοίνωση που εξέδωσε, η συμμετοχή στην ενεργειακή κοινότητα δίνει τη δυνατότητα στα μέλη να παράγουν και να καταναλώνουν από κοινού καθαρή ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, να μειώσουν το κόστος ηλεκτρισμού για τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις ή άλλες δραστηριότητές τους, να περιορίσουν την εξάρτηση από το υφιστάμενο δίκτυο ηλεκτρισμού και να συνδιαμορφώσουν το ενεργειακό τους μέλλον μέσα από έναν συμμετοχικό και δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας. Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος απευθύνεται σε δημότες του Δήμου Λευκωσίας, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (όπως καταστήματα, επαγγελματικά γραφεία, αποθήκες, βιοτεχνίες, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών κ.ά.), οργανισμούς και φορείς (ΝΠΔΔ, σωματεία, ιδρύματα, ενώσεις, ομοσπονδίες) αλλά και άλλους δήμους, κοινότητες ή συμπλέγματα κοινοτήτων.

Η σύσταση της ενεργειακής κοινότητας γίνεται στο πλαίσιο των διατάξεων του εθνικού νομοθετικού πλαισίου για τις Ενεργειακές Κοινότητες, όπως καθορίζεται από την Ρυθμιστική Απόφαση ΠΑΕΚ Αρ. 04/2024.

Τα χρονοδιαγράμματα

Οι ενδιαφερόμενοι υποχρεούνται να υποβάλουν το ενδιαφέρον τους ηλεκτρονικά μέχρι την Παρασκευή 25 Ιουλίου και ακολούθως ο δήμος έχει προγραμματίσει περί τα μέσα του Αυγούστου ενημερωτική συνάντηση με τους ενδιαφερομένους. Σύμφωνα με τους προγραμματισμούς των τοπικών αρχών η σύσταση της ενεργειακής κοινότητας έχει χρονικό ορίζοντα τις 20 Σεπτεμβρίου.

Τα οφέλη

Οι ενεργειακές κοινότητες παρέχουν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη σε ατομικό, τοπικό και εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, συμβάλλουν στη μείωση ή και εξάλειψη του κόστους ηλεκτρικής

ενέργειας για τους πολίτες, προσφέροντας χαμηλότερους λογαριασμούς για τις τοπικές αρχές και ελαφρύνουν το ενεργειακό βάρος για ευάλωτα νοικοκυριά. Μέσω της συλλογικής συμμετοχής ενδυναμώνεται η κοινωνική συνοχή και καλλιεργείται αίσθημα ευθύνης και ενεργής συμμετοχής στη διαμόρφωση ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος.

Στο περιβαλλοντικό επίπεδο, η λειτουργία των κοινοτήτων βασίζεται στη χρήση ΑΠΕ, όπως η ηλιακή και η αιολική, γεγονός που συμβάλλει καθοριστικά στη μείωση των εκπομπών ρύπων και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η στρόφι αυτή μειώνει την εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα και ενισχύει την ενεργειακή ανεξαρτησία της χώρας.

Η Τηλλυρία

Υπενθυμίζεται ότι η πρώτη πράσινη κοινότητα που προωθείται και θα αποτελέσει πρότυπο και για τις επόμενες είναι αυτή του Κάτω Πύργου Τηλλυρίας, όπου όπως είχε γράψει η «Κ», σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα που έχουν τεθεί από τους αρμόδιους φορείς, η εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών θα ξεκινήσει τους πρώτους μήνες του 2026. Αναφορικά με το ενδιαφέρον που έχει επιδειχθεί τόσο από κατοίκους όσο και από επιχειρήσεις, τα κοινοτικά συμβούλια της περιοχής, τα σχολεία της περιοχής, τα νοσοκομεία, τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια ανήλθε στο 70%. Πιο συγκεκριμένα, ενδιαφέρον επέδειξαν 60 νοικοκυριά και 12 επιχειρήσεις.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Έμφαση στον συνεδριακό και αθλητικό τουρισμό προσδίδει το υφυπουργείο Τουρισμού. Το υφυπουργείο στρέφει τη στρατηγική του προς τις συγκεκριμένες μορφές τουρισμού, αναγνωρίζοντας τη δυναμική και τη συμβολή τους στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη. Η δυνατότητα των δυο αυτών μορφών τουρισμού να προσελκύουν επισκέπτες υψηλής αγοραστικής δύναμης ολόχρονα, καταδεικνύει τα ουσιαστικά οφέλη για την τοπική αγορά και αναδύει την Κύπρο ως έναν σύγχρονο, ποιοτικό και ασφαλή προορισμό.

Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία του υφυπουργείου που εξασφάλισε η «Κ», ο συνεδριακός και ο αθλητικός τουρισμός λόγω των διαθέσιμων κατάλληλων υποδομών και προσφερόμενων υπηρεσιών, της δυνατότητάς τους να προσελκύσουν ταξιδιώτες και κατά τους χειμερινούς μήνες ενισχύοντας την οικονομική δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, συνιστούν ειδικές μορφές τουρισμού πρώτης προτεραιότητας. Εξάλλου, σύμφωνα με το αρμόδιο υφυπουργείο, το ήπιο κλίμα και η στρατηγική γεωγραφική θέση της χώρας αποτελούν επιπλέον παράγοντες που ενισχύουν τις προοπτικές αυτών των μορφών τουρισμού. Ο αθλητικός και ο συνεδριακός τουρισμός συμβάλλουν σημαντικά στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, αφού πολλές σχετικές δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα εκτός της θερινής αιχμής, ενισχύοντας την οικονομική δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του

Ο αθλητικός και ο συνεδριακός τουρισμός αναδεικνύουν την Κύπρο ως έναν σύγχρονο, ποιοτικό και ασφαλή προορισμό, ικανό να φιλοξενεί διεθνείς διοργανώσεις, προπονήσεις ή συνέδρια.

Στο επίκεντρο ο αθλητικός και συνεδριακός τουρισμός

Προσελκύουν επισκέπτες με υψηλό εισοδηματικό προφίλ οι οποίοι ενισχύουν την τοπική αγορά ολόχρονα

Πιο απαιτητικός και συνειδητοποιημένος ο ταξιδιώτης του σήμερα – Αναζητά εμπειρίες υψηλής ποιότητας.

έτους. Επιπλέον, προσελκύουν επισκέπτες με υψηλότερο εισοδηματικό προφίλ, όπως επιχειρηματίες, επιστήμονες ή αθλητές, οι οποίοι ενισχύουν άμεσα την τοπική αγορά. Ταυτόχρονα, αναδεικνύουν την Κύπρο ως έναν σύγχρονο, ποιοτικό και ασφαλή προορισμό, ικανό να φιλοξενεί διεθνείς διοργανώσεις, προπονήσεις ή συνέδρια.

Συνεπώς, η ενίσχυσή τους είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της Κύπρου, τονίζεται από μεριάς του υφυπουργείου.

Οι δύο μορφές

Ο συνεδριακός τουρισμός συμπεριλαμβάνει όλο το φάσμα των εκδηλώσεων συνεδριακού χαρακτήρα, όπως εταιρικά, ακαδημαϊκά και άλλα συνέδρια, ταξίδια κινήτρων, διαγωνισμούς και λανσαρίσματα προϊόντων.

Σημεία που αναδεικνύουν την Κύπρο ως προορισμό συνεδριακού τουρισμού είναι οι σύγχρονες υποδομές που μπορούν να φιλοξενήσουν μεγάλο αριθμό συνέδρων, η εύκολη πρόσβαση με καλή σύνδεση με πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, διευκολύνοντας την πρόσβαση των συνέδρων και η ευρεία γκάμα επιλογών για διαμονή, εστίαση και δραστηριότητες, καλύπτοντας διαφορετικές ανάγκες και προϋπολογισμούς.

Την ίδια ώρα, στα υπέρ είναι και η εργοδότηση έμπειρου προσωπικού που εξασφαλίζει την ομαλή διοργάνωση και εκτέλεση τέτοιους είδους εκδηλώσεων.

Παράλληλα, το υφυπουργείο Τουρισμού της Κύπρου διαθέτει τμήμα αφιερωμένο στον συνεδριακό τουρισμό, παρέχοντας χρήσιμες πληροφο-

ρίες και υποστήριξη για τη διοργάνωση συνεδρίων, εκθέσεων και άλλων επαγγελματικών εκδηλώσεων στην Κύπρο.

Ο αθλητικός τουρισμός, σύμφωνα με το αρμόδιο υφυπουργείο, συμπεριλαμβάνει πολλά αθλήματα, όπως είναι η ποδηλασία, το ποδόσφαιρο, η κολύμβηση, ο στίβος, το τρίαθλο/πένταθλο, το γκολφ και οι καταδύσεις. Πιο συγκεκριμένα, όταν μιλάμε για αθλητικό τουρισμό εννοούμε συνήθως τη φιλοξενία αθλητικών ομάδων για προπόνηση όσο και την πραγματοποίηση διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων της χώρας μας.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι ολιστικά πακέτα προώθησης των ειδικών μορφών τουρισμού, έχουν ξεκινήσει να προωθούνται από εξειδικευμένους οργανωτές ταξιδιών.

Πολλά από αυτά τα πακέτα συνδυάζουν σειρά ειδικών μορφών τουρισμού και άλλα αφορούν αποκλειστικά τη συγκεκριμένη ειδική μορφή τουρισμού, όπως για παράδειγμα ταξίδι με αποκλειστικό σκοπό την προπόνηση αθλητικής ομάδας.

Ο επισκέπτης του χειμώνα

Κατά τους χειμερινούς μήνες, οι

πλείστες ειδικές μορφές τουρισμού απευθύνονται σε χομπίστες, οι οποίοι συνήθως είναι διατεθειμένοι να αφιερώσουν σεβαστά ποσά για το χόμπι τους όπως για παράδειγμα οι γκολφερ, οι ποδηλάτες και οι δύτες, σύμφωνα με τα στοιχεία.

Ο σύγχρονος ταξιδιώτης

Ο σύγχρονος ταξιδιώτης στον οποίο στοχεύει η Κύπρος μέσα από την Εθνική Στρατηγική Τουρισμού, διατηρεί υψηλές προσδοκίες και απαιτήσεις σύμφωνα με όσα υποδεικνύονται από αρμόδιες πηγές. Όπως σημειώνεται, ο σύγχρονος ταξιδιώτης εμφανίζεται πιο απαιτητικός και συνειδητοποιημένος, αναζητώντας εμπειρίες υψηλής ποιότητας.

Παράλληλα, ενδιαφέρεται για τις τοπικές παραδόσεις, αναζητεί μοναδικές εμπειρίες και επιδιώκει την αλληλεπίδραση με τον κόσμο. Επιπλέον, ο σύγχρονος επισκέπτης επιδεικνύει ενδιαφέρον αναφορικά με τον προορισμό και είναι ευαίσθητος όσον αφορά τα ζητήματα αειφορίας. Επίσης, αναζητεί μοναδικές εμπειρίες και ποιότητα υπηρεσιών.

Δράσεις υφυπουργείου

Το υφυπουργείο Τουρισμού, για μεγαλύτερη στόχευση, έχει διαμορφώσει την Εθνική Στρατηγική Τουρισμού, σε διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους, εστιάζοντας στις ειδικές μορφές τουρισμού πρώτης προτεραιότητας.

Το αρμόδιο υφυπουργείο εστιάζει στα θέματα της αρμοδιότητάς του, αλλά ταυτόχρονα προχωρά σε συνέ-

Ο σύγχρονος ταξιδιώτης ενδιαφέρεται για τις τοπικές παραδόσεις και επιδιώκει την αλληλεπίδραση.

ργειες με τους εμπλεκόμενους της κάθε ειδικής μορφής τουρισμού, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, για την ενημέρωση και προσφορά όσο το δυνατόν ποιοτικότερης εμπειρίας, αναλόγως του ενδιαφέροντος.

Από πλευράς εμπλουτισμού του προϊόντος, οι ειδικές μορφές τουρισμού που περιλαμβάνονται στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού είναι οι τουρισμός φύσης/υπαίθρου συμπεριλαμβανομένης της διαδρομής της Heartland of Legends και των μονοπατιών της φύσης, ο πολιτιστικός, ο θρησκευτικός, η οινολογία, συμπεριλαμβανομένων των οινικών διαδρομών, ο ναυτικός τουρισμός (yachting και τουρισμός κρουαζιέρας), ο ρομαντικός/γαμήλιος τουρισμός και ο τουρισμός υγείας.

Όπως καταδεικνύεται από τα στοιχεία, μέσα από τα συγκεκριμένα σχέδια επιχορήγησης ειδικών μορφών τουρισμού διαφαίνεται σταθερή ανοδική πορεία στις αφίξεις εξειδικευμένων ταξιδιωτών, όπως αθλητικών ομάδων για προπόνηση στην Κύπρο, διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων συνεδριακού χαρακτήρα.

Η Ελλάδα στο top 3 Ευρωπαϊκών ταξιδιωτών από 5 μεγάλες αγορές

Βελτίωσε κατά δύο θέσεις την κατάταξή της σε Γερμανία και Γαλλία

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Το στοιχείο της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, τουλάχιστον σε όρους φήμης, κερδίζει σταδιακά η Ελλάδα. Αυτό προκύπτει από τη σαφή βελτίωση της κατάταξης της στις προτιμήσεις των μεγάλων ευρωπαϊκών αγορών από τις οποίες αντλεί επισκέπτες.

Ειδικότερα, η Ελλάδα έρχεται τρίτη, έχοντας ανέβει κατά δύο θέσεις στις προτιμήσεις των Γερμανών και των Γάλλων και πέμπτη στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι τρεις αυτές χώρες συμπληρώνουν το top 3 των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών αγορών εισερχόμενου τουρισμού για την Ελλάδα, η οποία βρίσκεται επίσης στην τρίτη θέση για τους Ιταλούς και λίγο χαμηλότερα, στην έκτη θέση για τους Ισπανούς. Αυτά είναι τα ευρήματα μελέτης που πραγματοποιήσε για τις σημαντικές αγορές του ελληνικού τουρισμού το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ). Η έρευνα διενεργήθηκε για το ΙΝΣΕΤΕ από την GlobalWebIndex (GWI) διαδικτυακά και προσέγγισε

5.507 ερωτηθέντες ηλικίας 16-64 ετών την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2025 σε πέντε βασικές αγορές της χώρας μας και συγκεκριμένα σε Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία και Ιταλία για την πρόθεση διακοπών τους επόμενους 12 μήνες. Οι πέντε αυτές χώρες εισέφεραν σχεδόν το 47% των εισπράξεων του εισερχόμενου τουρισμού το 2024, ήτοι περί τα 10 δισ. ευρώ.

Η άνοδος της Ελλάδας κατά δύο

Και στις πέντε υπό μελέτη αγορές ένας στους δύο προτίθεται να ξοδέψει όσο και πέρυσι.

θέσεις στις προτιμήσεις των Γερμανών και των Γάλλων, και κατά μία θέση στους Ισπανούς, αποδίδεται μεταξύ άλλων και στην πτώση στις προτιμήσεις των Γερμανών για ταξίδια προς την Αυστρία και τη Γαλλία, καθώς και των Ισπανών

Οι ταξιδιώτες από Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία και Ιταλία εισέφεραν σχεδόν το 47% των εισπράξεων του εισερχόμενου τουρισμού το 2024.

για ταξίδια προς τη Γερμανία. Σε σχέση με τα ποσοστά προτίμησης, η Ελλάδα τα αύξησε κατά 1,8 ποσοστιαίες μονάδες στη Γαλλία, παρέμεινε σχεδόν σταθερή στη Γερμανία, ενώ είχε μείωση κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες στο Ηνωμένο

Βασίλειο και 0,5 ποσοστιαίες μονάδες στην Ισπανία. Όσον αφορά την πρόθεση για ταξίδια τους επόμενους 12 μήνες περισσότεροι από 7 στους 10 Γερμανούς, Βρετανούς, Ισπανούς και Ιταλούς προτίθενται να κάνουν διακοπές στο εξωτερικό.

Η γαλλική αγορά παρουσιάζει μικρότερη επιθυμία (περίπου 6 στους 10) αλλά, μεταξύ αυτών που θα ταξιδέψουν, πολύ μεγαλύτερο ποσοστό (25,4%) θα κάνουν 5 ή περισσότερα ταξίδια σε σχέση με τις άλλες αγορές που το αντίστοιχο πο-

σοστό κυμαίνεται μεταξύ 3,9% και 6,3%.

Βάσει της μελέτης προκύπτει ότι και στις πέντε υπό μελέτη αγορές πρώτον, 1 στους 2 προτίθεται να ξοδέψει όσο και πέρυσι και δεύτερον, οι ταξιδιώτες που προτίθενται να ξοδέψουν περισσότερα από πέρυσι είναι περισσότεροι από όσους προτίθενται να ξοδέψουν λιγότερα. Αναφορικά με το ποσό που είναι διατεθειμένοι να ξοδέψουν για διαμονή ανά διανυκτέρευση ανά άτομο (συμπεριλαμβανομένων φόρων), οι επικρατέστερες απαντήσεις είναι 86-115 ευρώ και 116-145 ευρώ για τη Γερμανία (25%) και 16,4% αντίστοιχα). Στη Γαλλία οι επικρατέστερες απαντήσεις είναι 56-85 ευρώ και 86-115 ευρώ (24,8% και 22,9% αντίστοιχα).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο οι επικρατέστερες απαντήσεις είναι 76-100 £ ή 88-116 ευρώ (17,1%) και 101-125 £ ή 117-145 ευρώ (16,7%). Στην Ισπανία οι επικρατέστερες απαντήσεις είναι 66-85 ευρώ (21,5%) και 86-105 ευρώ (18,4%), ενώ στην Ιταλία 46-65 ευρώ (20,5%) και 66-85 ευρώ (20,3%).

Ανακτήσεις επιδοτήσεων ύψους 500 εκατ. κυνηγάει το υπ. Ανάπτυξης

Από σχέδια των αναπτυξιακών νόμων 2004 και 2011 που δεν ολοκληρώθηκαν

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ποσό που μπορεί να φτάνει ακόμη και το μισό δισεκατομμύριο ευρώ φιλοδοξεί να ανακτήσει το υπουργείο Ανάπτυξης από επιδοτήσεις που χορηγήθηκαν για επενδυτικά σχέδια τα οποία υπήχθησαν στους αναπτυξιακούς νόμους 3299/2004 και 3908/2011 και δεν έχουν ολοκληρωθεί, ενώ οι επενδυτικοί φορείς τους δεν έχουν υποβάλει καν αίτημα για την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης και έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας των επιδοτούμενων επενδύσεων. Την ίδια ώρα το υπουργείο Ανάπτυξης δίνει τελευταία ευκαιρία για την ολοκλήρωση επενδυτικών σχεδίων του νόμου 3908/2011 που είχαν λάβει ήδη παράταση από το 2023, καθώς δίνει προθεσμίες ολοκλήρωσης ακόμη και μέχρι το 2026 σε ορισμένες περιπτώσεις. Εάν πάντως δεν τηρηθούν ούτε αυτή τη φορά οι προθεσμίες, η τιμωρία δεν θα είναι μόνο η αυτοδίκαιη ανάκληση των αποφάσεων υπαγωγής, κάτι που προβλέπεται και από την υφιστάμενη νομοθεσία, αλλά και η ανάκτηση των επιδοτήσεων και μάλιστα εντόκως.

Όλα τα παραπάνω προβλέπονται σε τροπολογία που κατέθεσε ο υπουργός Ανάπτυξης Τάκης Θεοδωρικάκος στο νομοσχέδιο για τις δημόσιες συμβάσεις που ψηφίστηκε χθες από τη Βουλή. Σύμφωνα με τον έλεγχο που είχαν κάνει το προηγούμενο διάστημα οι αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου Ανάπτυξης, εκτιμάται ότι η τροπολογία αφορά πάνω από 1.400 επενδυτικά σχέδια τα οποία είχαν λάβει ενίσχυση 480 εκατ. ευρώ. Ειδικότερα, σύμφωνα με την τροπολογία προβλέπονται τα εξής:

Στην περίπτωση επενδυτικών σχεδίων των νόμων 3299/2004 και 3908/2011 για τα οποία υπεβλήθη αίτηση για την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης και έναρξης παραγωγικής λειτουργίας μέχρι την 1η Απριλίου 2024, αλλά δεν θα υποβληθεί αίτηση τελικού ελέγχου μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2025, ανακαλούνται αυτοδίκαια και χωρίς να απαιτείται προηγουμένως ακρόαση των επενδυτών οι αποφάσεις υπαγωγής των επενδυτικών σχεδίων και ανακτώνται εντόκως τα ποσά ενίσχυσης που έχουν καταβληθεί. Στην περίπτωση επενδυτικών σχεδίων των νόμων 3299/2004 και 3908/2011 για τα οποία δεν έχει υποβληθεί αίτηση

Από τα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει οι υπηρεσίες του υπουργείου Ανάπτυξης εντοπίστηκαν 4.034 αναπτυξιακά σχέδια που είχαν υπαχθεί στον 3299/2004 και παραμένουν ανεργά ή ημιτελή, με το ποσό των συνολικών ενισχύσεων που είχε αποφασισθεί να δοθεί να ανέρχεται σε 3,85 δισ. ευρώ.

Εκτιμάται ότι η τροπολογία που κατατέθηκε στη Βουλή αφορά περισσότερα από 1.400 επενδυτικά σχέδια.

για την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης και έναρξης παραγωγικής λειτουργίας μέχρι την 1η Απριλίου 2024, ενώ έχουν λάβει ενίσχυση, ανακαλούνται αυτοδίκαια και χωρίς να απαιτείται προηγουμένως ακρόαση των επενδυτών οι αποφάσεις υπαγωγής των επενδυτικών σχεδίων και ανακτώνται εντόκως τα ποσά ενίσχυσης που έχουν καταβληθεί. Εάν, πάντως, οι επενδυτές είχαν υποβάλει πριν από την 1η Απριλίου 2024 αίτηση παράτασης της προθεσμίας ολοκλήρωσης της επένδυσης για λόγους ανωτέρας βίας, δεν θα επιστρέψουν τις ενισχύσεις ούτε θα ανακληθεί η απόφαση υπαγωγής, υπό τον όρο βεβαίως ότι έχουν γίνει δεκτά τα αιτήματα παράτασης.

Οι φορείς επενδυτικών σχεδίων που έχουν υπαχθεί στον νόμο 3908/2011 και έχουν λάβει την προβλεπόμενη από τον νόμο

5079/2023 παράταση (σ.σ. προβλεπόταν παράταση ενός έτους) ολοκληρώνουν την επένδυσή τους έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026 και υποβάλλουν αίτημα τελικού ελέγχου και έκθεση τελικού ελέγχου έως τις 30 Ιουνίου 2027.

Οι φορείς επενδυτικών σχεδίων που έχουν υπαχθεί στον νόμο 3908/2011, είχαν ολοκληρώσει τουλάχιστον το 50% της επένδυσης έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 και είχαν υποβάλει αίτημα ελέγχου έως τις 30 Ιουνίου 2024, χωρίς να έχουν υποβάλει αίτημα παράτασης έως την 1η Μαρτίου 2024, πρέπει να ολοκληρώσουν την επένδυσή τους έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025 και να υποβάλουν αίτημα τελικού ελέγχου και έκθεση τελικού ελέγχου έως τις 30 Ιουνίου 2026. Εάν δεν πληρούνται οι όροι των δύο τελευταίων περιπτώσεων τότε οι αποφάσεις υπαγωγής επίσης ανακαλούνται αυτοδίκαιως και τα καταβληθέντα ποσά ενίσχυσης ανακτώνται εντόκως από τον χρόνο καταβολής τους, χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη ακρόαση του επενδυτικού φορέα.

Σύμφωνα με πληροφορίες, από τα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει οι υπηρεσίες του υπουργείου Ανάπτυξης εντο-

πίστηκαν 4.034 αναπτυξιακά σχέδια που είχαν υπαχθεί στον 3299/2004 και παραμένουν ανεργά ή ημιτελή, με το ποσό των συνολικών ενισχύσεων που είχε αποφασισθεί να δοθεί να ανέρχεται σε 3,85 δισ. ευρώ. Εξ αυτών, τα 2.991 είναι οριστικά μη ενεργά προς απένταξη και διαγραφή της υποχρέωσης ενίσχυσης. Επιπλέον, εντοπίστηκαν 978 επενδυτικά σχέδια του αναπτυξιακού νόμου 3908/2011 που δεν έχουν ολοκληρωθεί, με τις συνολικές ενισχύσεις να ανέρχονται σε 1,39 δισ. ευρώ. Τα μη ολοκληρωμένα έργα του τελευταίου νόμου, του 4399/2016, είναι 4.461, συνολικών ενισχύσεων 3,82 δισ. ευρώ. Δεδομένου, ωστόσο, ότι η αξιολόγηση έγινε με σχετικά αργούς ρυθμούς και μεσολάβησε και η πανδημία κρίνεται ακόμη ότι είναι νωρίς να ζητηθούν πίσω επιδοτήσεις. Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, δεν προβλέφθηκε ούτε στον καινούργιο αναπτυξιακό νόμο, τον 5203/2025, ούτε στη χθεσινή τροπολογία κάποια ρύθμιση για τον 4399/2016, αν και υπήρχαν σκέψεις για απένταξη όσων σχεδίων δεν έχουν υλοποιηθεί τουλάχιστον σε ποσοστό 25% μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους.

Μια στις 3 μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχει έρθει σε επαφή με εργαλεία AI

Μία στις τρεις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα έχει έρθει σε επαφή με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης, κάτι που, αν μη τι άλλο, δείχνει ότι η τεχνολογία αυτή παύει πλέον να αποτελεί υπόθεση των «λίγων και των μεγάλων». Η χρήση αφορά κυρίως απλές εφαρμογές – όπως παραγωγή κειμένου και εικόνες –, αλλά ένας στους τρεις χρήστες έχει τολμήσει να προχωρήσει και σε πιο σύνθετες χρήσεις, όπως ανάλυση δεδομένων. Η τάση αυτή αποκαλύπτει ένα υφέριπον κύμα τεχνολογικού πειραματισμού, το οποίο μέχρι σήμερα δεν αποτυπωνόταν στα επίσημα στατιστικά. Ωστόσο παραμένει μεγάλο το ανεκμετάλλευτο δυναμικό, καθώς περίπου μία στις δύο επιχειρήσεις, αν και επενδυτικά ενεργή, δεν έχει ακόμη επιχειρήσει να αξιοποιήσει την τεχνητή νοημοσύνη. Τα παραπάνω αποτελούν μερικά από τα ευρήματα έρευνας της Εθνικής Τράπεζας με τίτλο «Η τεχνητή νοημοσύνη ως καταλύτης ανάπτυξης για τις ελληνικές επιχειρήσεις».

Βάσει διεθνών μελετών, η τεχνητή νοημοσύνη εκτιμάται ότι μπορεί να προσφέρει αύξηση της παραγωγικότητας κατά 17,5% σε οριζόντα δύο δεκαετιών – δηλαδή μεγαλύτερη από εκείνη του Διαδικτύου (12,6%) και περίπου τη μισή από την επίδραση που είχαν τεχνολογίες όπως ο ηλεκτρισμός ή η ατμομηχανή (άνω του 30%). Στο σημερινό στάδιο, πάντως, τα αποτελέσματα στις επιχειρηματικές επιδόσεις παραμένουν περιορισμένα: οι χρήστες τεχνητής νοημοσύνης εμφανίζουν πωλήσεις αυξημένες κατά μόλις μία ποσοστιαία μονάδα, πιθανώς επειδή η χρήση παραμένει πειραματική και όχι ακόμη ενσωματωμένη στον πυρήνα της παραγωγικής διαδικασίας. Όπως επισημειώνεται στην έρευνα, το πρώτο ζητούμενο για την αύξηση της παραγωγικότητας εξακολουθεί να είναι η ενίσχυση των κεφαλαιακών επενδύσεων και ειδικότερα η κάλυψη του επενδυτι-

κού κενού της Ελλάδας έναντι της Ε.Ε., το οποίο παραμένει στο 32%. Η έρευνα της ΕΤΕ διακρίνει τις επιχειρήσεις σε τέσσερις κατηγορίες: • Δυναμικές, που αποτελούν το 25%: συνδυάζουν ενεργή επενδυτική, ταυτόχρονα αξιοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη και έτσι βρίσκονται ήδη σε τροχιά τεχνολογικού μετασχηματισμού. • Ελπιδοφόρες, οι οποίες αποτελούν το 6%: μπορεί να μην επενδύουν συστηματικά (κυρίως λόγω οικονομικών πιέσεων), αλλά έχουν κάνει τα πρώτα βήματα στη χρήση τεχνητής νοημοσύνης, δείχνοντας έτσι προθυμία να συμμετάσχουν ενεργά στις εξελίξεις. • Παραδοσιακοί επενδυτές (49%): διαθέτουν επενδυτική δραστηριότητα, κυρίως σε υποδομές και εξοπλισμό, αλλά δεν έχουν ακόμη πειραματιστεί με τεχνητή νοημοσύνη. Καθώς στοχεύουν στρατηγικά στη βελτίωση της παραγωγικότητας, αποτελούν φυσικούς

Παραμένει μεγάλο το ανεκμετάλλευτο δυναμικό, σύμφωνα με έρευνα της Εθνικής Τράπεζας.

αποδέκτες της τεχνολογίας, υπό την προϋπόθεση σωστής ενπμέρωσης.

• Αδύναμες επιχειρήσεις (20%): ούτε επενδύουν ούτε αξιοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη, δεν φαίνεται γενικά να αναγνωρίζουν την ανάγκη για αλλαγή και έτσι αποτελούν το πιο στατικό τμήμα των ΜμΕ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει, τέλος, η αναχίτηση των αιτιών μη επένδυσης στην τεχνητή νοημοσύνη. Το 50% των ΜμΕ πιστεύει ότι είναι κάτι που δεν τις αφορά, ενώ το 25% παραδέχεται ότι έχει έλλειψη της σχετικής γνώσης.

Βάσει διεθνών μελετών, η τεχνητή νοημοσύνη εκτιμάται ότι μπορεί να προσφέρει αύξηση της παραγωγικότητας κατά 17,5% σε οριζόντα δύο δεκαετιών.

Η Ελλάδα στις χώρες που βγήκαν ισχυρότερες από την πανδημία

Η Ελλάδα είναι ανάμεσα στις χώρες που βγήκαν από την πανδημία πλουσιότερες και ισχυρότερες, διαπιστώνει η S&P Global Ratings, παρατηρώντας απόκλιση στις μακροοικονομικές τάσεις μεταξύ των κρατών της Ευρώπης μετά την κρίση του κορωνοϊού το 2020-2022.

Τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα δημόσια οικονομικά, το σοκ του κορωνοϊού δεν ήταν αρνητικό για όλες τις ευρωπαϊκές οικονομίες, όπως δείχνουν οι αναβαθμίσεις στις πιστοληπτικές αξιολογήσεις της Ελλάδας, της Κροατίας, της Κύπρου, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας. «Μάλιστα, οι περισσότερες ευρωπαϊκές οικονομίες που σπνρίζονται στις υπηρεσίες βγήκαν από την πανδημία πλουσιότερες και πιο διαφοροποιημένες, με ειδικότερες αγορές που έχουν ανακάμψει και ισχυρότερα ισοζύγια πληρωμών», σημειώνουν οι αναλυτές του οίκου αξιολόγησης.

Ο δείκτης που χρησιμοποιούν για να πιστοποιήσουν την εικόνα αυτή είναι η μεταβολή του ονομαστικού ΑΕΠ έναντι της μεταβολής του ονομαστικού χρέους από το 2019 (την τελευταία χρονιά πριν από την πανδημία) έως το 2024. Ενώ μέρος της αύξησης του ονο-

μαστικού ΑΕΠ τα τελευταία πέντε χρόνια αντανακλά την εκτόξευση του ανεπιθύμητου πληθωρισμού, η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, μαζί με βελτιώσεις στη μέση ωρίμανση των χρεών των ευρωπαϊκών κρατών, έχει ωφεληθεί τα δημόσια οικονομικά. Όπως σημειώνει

Τι δείχνουν οι αναβαθμίσεις στις πιστοληπτικές αξιολογήσεις Ελλάδας, Κροατίας, Κύπρου, Ιταλίας, Πορτογαλίας από την S&P Global.

η S&P, ειδικά στην Κύπρο, στην Ιρλανδία, στην Πορτογαλία, στη Δανία και την Ελλάδα η ανάκαμψη του ΑΕΠ έχει υπερβεί την αύξηση του χρέους κατά τουλάχιστον 20 ποσοστιαίες μονάδες.

Ειδικότερα για την Ελλάδα η διαφορά ανέρχεται στις 21,7 ποσοστιαίες μονάδες, καθώς το ονομαστικό ΑΕΠ αυξήθηκε το διάστημα 2019-2024 κατά 28,3%, ενώ το ονομαστικό χρέος κατά 6,6%. Σημειώνοντας ότι η τάση αυτή

Τα κράτη που δεν «λύγισαν» από την πανδημία

	Αύξηση ΑΕΠ (% 2019-2024)	Αύξηση χρέους (% 2019-2024)	Διαφορά μεταξύ ανάπτυξης και χρέους
Κύπρος	43,4	5,7	37,8
Ιρλανδία	46,7	8,9	37,8
Πορτογαλία	33	2	30,9
Κροατία	53,5	27,4	26,1
Δανία	28,7	5,5	23,2
ΕΛΛΑΔΑ	28,3	6,6	21,7
Σουηδία	18,5	3,7	14,2
Ολλανδία	36,7	34,1	2,6
Ευρωζώνη	24,9	36,3	-11,4

διαπιστώθηκε κυρίως σε χώρες με οικονομίες στραμμένες προς τις υπηρεσίες, η S&P επισημαίνει ότι «ένας μεγάλος εξαγωγέας του-

ρισμού, η Ελλάδα, αναβαθμίστηκε φέτος, καθώς το ονομαστικό ΑΕΠ αυξήθηκε τέσσερις φορές γρηγορότερα από τη συσσώρευση δημο-

σίου χρέους». Αντιθέτως, σε άλλες περιπτώσεις οι δημοσιονομικές πολιτικές των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων οδήγησαν σε ταχύτερη αύξηση του χρέους έναντι της αξίας του ΑΕΠ. Ειδικότερα, τα τελευταία πέντε χρόνια η αύξηση του γαλλικού χρέους ήταν υπερδιπλάσια από τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ της χώρας. Ταχύτερο ρυθμό συσσώρευσης χρέους εμφανίζουν επίσης η Σλοβακία, η Φινλανδία, η Λετονία, η Μάλτα, η Αυστρία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Ισπανία.

Οι αμυντικές δαπάνες

Για το επόμενο διάστημα, η S&P σημειώνει ότι η δέσμευση των ευρωπαϊκών μελών του NATO να αυξήσουν τις βασικές αμυντικές δαπάνες στο 3,5% του ΑΕΠ έως το 2035, θα αποτελέσει ένα ακόμη δημοσιονομικό βάρος. Οι εκτιμήσεις της μιλούν για μέση αύξηση στους δείκτες χρέους προς ΑΕΠ κατά 6,7 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ (σε αυτή την «άσκηση» δεν έχει συμπεριληφθεί η Ελλάδα).

Μάλιστα, ο οίκος τονίζει ότι σε τρεις περιπτώσεις οι αυξήσεις του χρέους θα υπερβούν τις 10 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, εάν δεν υπάρξουν αντισταθμιστικά μέτρα

ή υψηλότερη ανάπτυξη, κυρίως λόγω του χαμηλού σημείου εκκίνησης των αμυντικών δαπανών το 2025. Οι χώρες αυτές είναι η Ιταλία, η Ισπανία και το Βέλγιο.

Η S&P περιμένει ανάπτυξη 2,3% για την ελληνική οικονομία φέτος και ρυθμούς 2,5% το 2026, 2,3% το 2027 και 2,1% το 2028.

Οι σταθερές προοπτικές εξορροπούν τις σταθερές οικονομικές και δημοσιονομικές προοπτικές της Ελλάδας έναντι των υψηλών αποθεμάτων εξωτερικού και δημοσίου χρέους. Ο οίκος αξιολογεί τη χώρα μας με BBB και σταθερές προοπτικές και δηλώνει ότι θα μπορούσε να προχωρήσει σε αναβάθμιση εάν οι εξωτερικές ανισορροπίες της Ελλάδας βελτιωθούν σημαντικά. Για παράδειγμα, αυτό θα μπορούσε να συμβεί εάν διαπιστωθεί μείωση της εξάρτησης της οικονομίας από τις εισαγωγές. Μια αναβάθμιση θα μπορούσε, επίσης, να είναι αποτέλεσμα μιας σημαντικής μείωσης του εξωτερικού χρέους, μεγάλο μέρος του οποίου είναι δημόσιο. Αντιθέτως, μια σημαντική επιδείνωση στις δημοσιονομικές επιδόσεις της Ελλάδας θα μπορούσε να φέρει υποβάθμιση της αξιολόγησης.

Στο υψηλότερο επίπεδο του έτους έφθασε ο πληθωρισμός τον Ιούνιο

Διαμορφώθηκε στο 2,8% λόγω ανατιμήσεων σε τρόφιμα, υπηρεσίες και ενέργεια

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Στο υψηλότερο σημείο του 2025 διαμορφώθηκε ο πληθωρισμός τον Ιούνιο, πλησιάζοντας επικίνδυνα το επίπεδο του 3%. Καθοριστικός παράγοντας για τη σημαντική άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν οι ανατιμήσεις που καταγράφονται όχι μόνο στα τρόφιμα και στις υπηρεσίες, αλλά πλέον ξανά και στα ενεργειακά προϊόντα, μετά τις νέες γεωπολιτικές εντάσεις.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε σε 2,8% τον Ιούνιο του 2025 έναντι 2,5% τον Μάιο.

Η μηνιαία μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν 0,8%, μετά το 0,2% του Μαΐου, τη στασιμότητα του Απριλίου και την αύξηση κατά 1,4% τον Μάρτιο.

Η διαμόρφωση του πληθωρισμού στο 2,8% είναι απόρροια των παρακάτω αυξήσεων τιμών:

- 2,3% στην ομάδα «Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε ψωμί και δημητριακά (2,2%), κρέατα (6%), νωπά ψάρια (9,7%), γαλακτοκομικά και αυγά (1,1%), φρούτα (8,1), λαχανικά (2,7%), ζάχαρη - σοκολάτες - γλυκά - παγωτά (6,7%), καφέ - κακάο - τσάι (10,8%). Μέρος της αύξησης αυτής αντισταθμίστηκε από τη μείωση κυρίως των τιμών σε ελαιόλαδο (-32,9%) και σάλτσες - καρυκεύματα (-6,2%).
- 7,2% στην ομάδα «Στέγαση», λόγω αύξησης κυρίως των τι-

Η μηνιαία μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν 0,8%, μετά το 0,2% του Μαΐου.

μών σε: ενοίκια κατοικιών (11,4%), επισκευή και συντήρηση κατοικίας (7,3%), υπηρεσίες που σχετίζονται με το σπίτι (2,5%), ηλεκτρισμό (23,1%), φυσικό αέριο (4,4%).

- 4,9% στην ομάδα «Ενδυση και υπόδηση», λόγω αύξησης των τιμών στα είδη ένδυσης και υπόδησης.
- 7,1% στην ομάδα «Ξενοδο-

χεία - Καφέ - Εστιατόρια», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε: εστιατόρια - ζαχαροπλαστεία - καφεενεία - κυλικεία (7%) και ξενοδοχεία - μοτέλ - πανδοχεία (6,7%).

- 2% στην ομάδα «Υγεία», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε: φαρμακευτικά προϊόντα (2,4%), ιατρικά προϊόντα (2,1%), ιατρικές - οδοντιατρικές και παραϊατρικές υπηρεσίες (2,8%), νοσοκομειακή περίθαλψη (0,6%).
- 2,2% στην ομάδα «Επικοινωνίες», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών στις τηλεφωνικές υπηρεσίες (2,4%).
- 2,6% στην ομάδα «Εκπαίδευση», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε: διδασκαλία προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

(2,1%), διδασκαλία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (3,1%).

Σημαντική αύξηση τιμών παρατηρείται επίσης σε ετήσια βάση σε αρκετές ακόμη υπηρεσίες, όπως οι υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας (7,7%), τα ασφαλιστρα υγείας (7%), οι οικιακές υπηρεσίες (5,2%), τα κομμωτήρια και καταστήματα προσωπικής φροντίδας (4,1%).

Η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή σε μηνιαία βάση, δηλαδή τον Ιούνιο του 2025 σε σύγκριση με τον Μάιο του 2025, οφείλεται κυρίως στις ακόλουθες αυξήσεις τιμών:

- Κατά 0,8% στην ομάδα «Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά», λόγω κυρίως των αυξήσεων τιμών στα αυγά (3,6%), το ελαιόλαδο (2,1%), τα νωπά φρούτα (11,6%), τις σοκολάτες - προϊόντα σοκολάτας (4,3%).
- Κατά 1,3% στην ομάδα «Στέγαση», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε: ενοίκια κατοικιών (0,9%), επισκευή και συντήρηση κατοικίας (1,5%), ηλεκτρισμό (3,6%).
- Κατά 2% στην ομάδα «Μεταφορές», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε: καύσιμα και λιπαντικά (1,5%), άλλες υπηρεσίες σχετικές με την προσωπική μεταφορά (0,9%), εισιτήρια μεταφοράς επιβατών με αεροπλάνο (9,2%).
- Κατά 1,0% στην ομάδα «Ξενοδοχεία - Καφέ - Εστιατόρια», λόγω αύξησης κυρίως των τιμών σε: εστιατόρια - ζαχαροπλαστεία - καφεενεία - κυλικεία (0,4%) και ξενοδοχεία - μοτέλ - πανδοχεία (9,8%).

Ρεκόρ ρυθμίσεων μέσω εξωδικαστικού κατεγράφη τον Ιούνιο

Ιστορικό υψηλό ρυθμίσεων στον εξωδικαστικό μηχανισμό τόσο σε πλήθος μηνιαίων ρυθμίσεων όσο και σε ύψος ποσών καταγράφηκε τον Ιούνιο. Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, μέσα σε ένα μήνα υποβλήθηκαν 1.995 νέες ρυθμίσεις που αντιστοιχούν σε αξία 670 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για το υψηλότερο ρυθμισμένο ποσό έως σήμερα. Παράλληλα, έως σήμερα, ο συνολικός αριθμός των επιτυχών ρυθμίσεων ανέρχεται σε 38.567 και αντανάκλα συνολική αξία αρχικών οφειλών 12,7 δισ. ευρώ.

Όπως αναφέρει σχετική ανακοίνωση, τα στοιχεία καταδεικνύουν πως ο διπλασιασμός των εισοδηματικών και περιουσιακών ορίων που εφαρμόζεται από τον Μάιο, μαζί με όλες τις πρόσφατες θεσμοθετημένες βελτιώσεις στο πλαίσιο του εξωδικαστικού, δίνει βιώσιμες λύσεις.

Ως προς τα χαρακτηριστικά των ρυθμίσεων οφειλών που έχουν επιτευχθεί, κατά τον προηγούμενο μήνα το μέσο «κούρεμα» για οφειλές προς το Δημόσιο ανέρχεται σε 15% και 30% προς τους χρηματοπιστωτικούς φορείς (τράπεζες, servicers).

Το 48,8% των ρυθμίσεων προς τους χρηματοπιστωτικούς φορείς βάσει των οφειλών έλαβε «κούρεμα» άνω του 30%, με το συνολικό ποσό διαγραφής χρεών να διαμορφώνεται σε 4,08 δισ. ευρώ. Σημειώνεται πως το 58% των οφειλών που έχουν ενταχθεί στον εξωδικαστικό μηχανισμό αφορά επιτηδευματίες, ενώ η πλειονότητα των οφειλών, ήτοι το 71%, είναι προς τους χρηματοπιστωτικούς φορείς. Πάντως,

όπως αποτυπώνει η έκθεση προόδου, η πλειονότητα των αιτήσεων (38%) βρίσκεται στο εύρος οφειλής 50.000-200.000 ευρώ, ενώ οι οφειλές άνω του 1 εκατ. ευρώ αθροίζουν 29,7 δισ. ευρώ και αποτελούν το 58% του συνόλου των οφειλών του εξωδικαστικού.

Παράλληλα, τον Ιούνιο, 3.965 ευάλωτα νοικοκυριά και 155 οφειλότες ΑμεΑ επωφεληθήκαν

Ρυθμίστηκαν δάνεια συνολικής αξίας 670 εκατ. ευρώ, που είναι το υψηλότερο ποσό από την έναρξη του εξωδικαστικού.

από ρυθμίσεις οφειλών σύμφωνα με την ήδη θεσπισμένη υποχρεωτικότητα, ενώ 222 οφειλότες κατάφεραν να αναστείλουν προγραμματισμένους πλειστηριασμούς κάνοντας χρήση του μέτρου της προκαταβολής. Την ίδια ώρα, συνεχίζεται η θετική πορεία στις διμερείς ρυθμίσεις δανείων με τους τέσσερις μεγαλύτερους χρηματοδοτικούς φορείς (Intrum, Cepal, DoValue, Qquant). Τον Μάιο πραγματοποιήθηκαν επιτυχείς ρυθμίσεις ύψους 0,5 δισ. ευρώ, οι οποίες αντιστοιχούν σε 6.000 οφειλότες. Σημειώνεται ότι το 41% αυτών των ρυθμίσεων αφορά στεγαστικά δάνεια. Ταυτόχρονα, το ποσοστό εγκρισιμότητας έχει εκτοξευθεί στο 83,7%.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

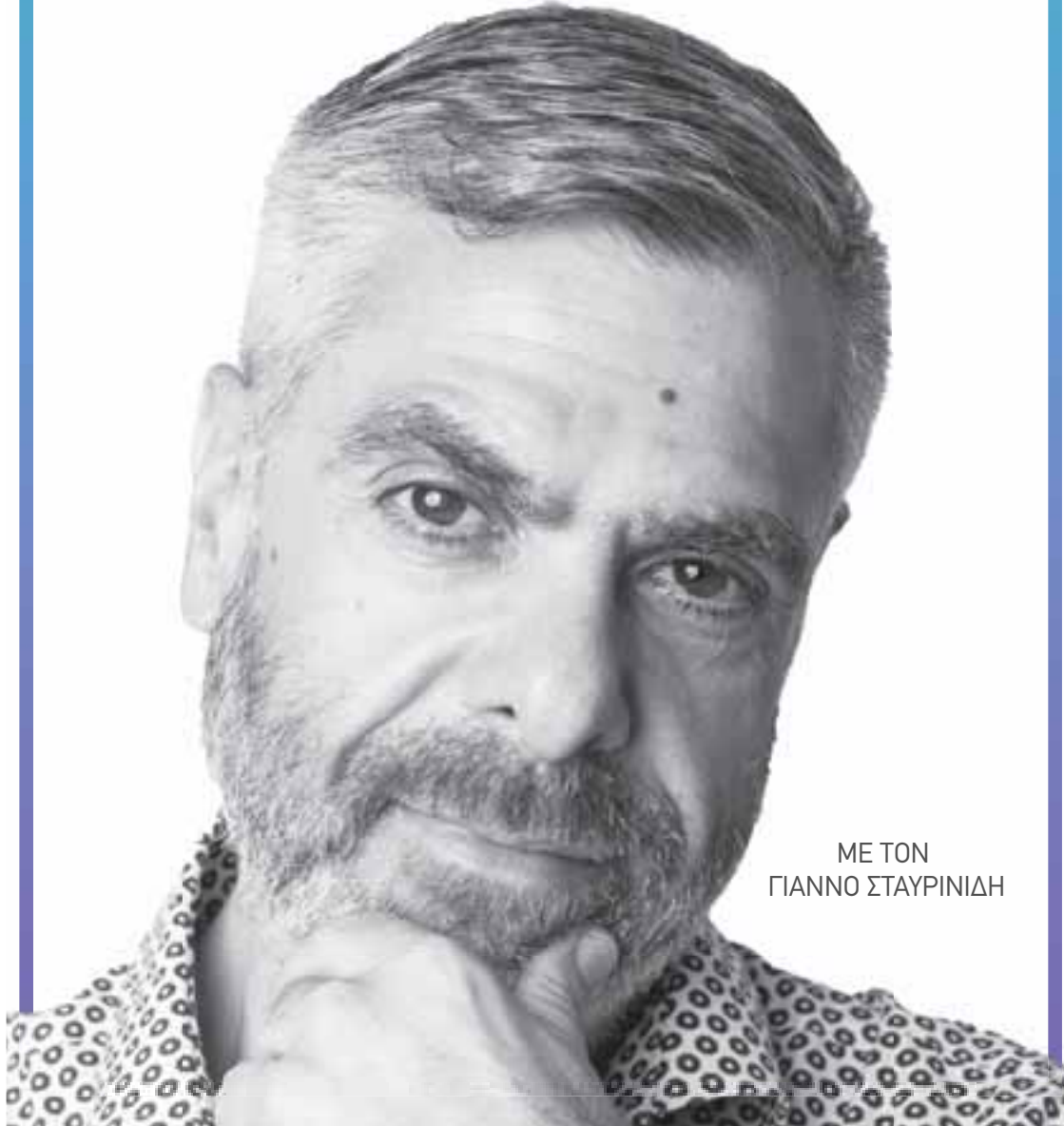

BAILOUT

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & POWER GAMES

Listen on
Apple Podcasts

Listen on
Spotify

ΜΕ ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
TAX DEPARTMENT

ΣΕ ΑΦΟΡΑ!

Είστε Μισθωτός, Συνταξιούχος ή Αυτοεργοδοτούμενος και το Μεικτό σας Εισόδημα για το έτος 2024 είναι μεγαλύτερο από €19.500; Τότε έχετε υποχρέωση να υποβάλετε Δήλωση Εισοδήματος Ατόμου 2024

Η Δήλωση είναι διαθέσιμη για υποβολή μέσω TAXISnet

Τελευταία ημερομηνία εμπρόθεσμης υποβολής η 30η Σεπτεμβρίου, 2025

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του Τμήματος Φορολογίας www.mof.gov.cy/tax

Πληρώνω τους φόρους που μου αναλογούν.
Συνεισφέρω στην ανάπτυξη του τόπου και στην ευημερία των πολιτών.

Πολιτική κουζίνα

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Δεν πρόκειται για λάθος. Για πολιτική κουζίνα και όχι για πολιτική κουζίνα θα μιλήσουμε σήμερα. Ο πρώτος διδάξας ήταν ο μέγας πολιτικός **Winston Churchill**. Μάλιστα, υπάρχει ένα εξαιρετικό βιβλίο «**Dinner with Churchill**» όπου περιγράφεται με γλαφυρότητα η πονηριά του **Churchill** να χρησιμοποιεί τη χαλαρότητα ενός δείπνου με άφθονο κρασί, ούισκι, κονιάκ, καλό φαγητό και πούρα για να περνάει την πολιτική του.

Φαίνεται ότι κάποιοι στην Ελλάδα θέλησαν να τον μιμηθούν. Μέχρι πρόσφατα η κυρία Κατσέλη ήταν ταυτισμένη με δύο θέματα: «**Λεφτά υπάρχουν**» και τον διαβόητο «**Νόμο Κατσέλη**». Για τα λεφτά που υπάρχουν την πλήρωσε ο ευκολόπιστος **ΓΑΠ**. Το πίστεψε, και αφού μοίρασε απλόχερα ένα ολόκληρο δισκατομύριο ευρώ και επρόκειτο να δώσει άλλο ένα, ξαφνικά πήγε στο Καστελλόριζο και ανακοίνωσε ότι έχουμε ουσιαστικά πτωχεύσει και τρέχουμε στο ΔΝΤ για δανεικά. Δύσκολο να τον πιστέψει ο πολύς κόσμος.

Τον Νόμο Κατσέλη τον πλήρωσαν οι συστημικές τράπεζές μας, αλλά και πολλοί δανειολήπτες. Ήταν που ήταν μισοπεθαμένες με τα ομόλογα του πτωχευμένου ελληνικού κράτους που είχαν στην κατοχή τους, ήρθε και ο Νόμος και τους έδωσε τη χαριστική βολή. Οι δανειολήπτες άρχισαν να μην πληρώνουν τα στεγαστικά δάνεια τους και οι τράπεζες έμειναν ταπί. Και οι δανειολήπτες που νόμιζαν ότι θα τη γλιτώσουν βρέθηκαν να χρωστάνε περισσότερα γιατί δεν πλήρωναν τις δόσεις τους. Να μην το ξεχάσω. Αυτός ο Νόμος τροποποιήθηκε εφτά φορές, αν δεν κάνω λάθος, για να δείτε τι καλός που ήταν.

Πρόσφατα πληροφορηθήκαμε ότι η κυρία **Κατσέλη** έκανε ένα δείπνο με 25 καλεσμένους, για την ανασύσταση της κεντροαριστεράς «προοδευτικής» παράταξης (αυτό το «προοδευτικής» με τρελαίνει). Βρε, βρε, τι θυμήθηκα και μεείδιασα. Ένας άλλος πολιτικός μεγάλου διαμετρήματος, ο **Νικόλαος Μπίστης**, τέως **ΠΑΣΟΚ** και ακολούθως **Σύριζα**, έγραψε ένα άρθρο στο blog TVXS του **Στέλιου Κούλογλου** στις 30/6/2021, με τίτλο: «**Σύριζα Προοδευτική Συμμαχία, ΚΙΝΑΛ**,

ΚΚΕ και ΜέΡα25. Αθροίζονται;». Κοιτάξτε σύμπτωση! Δύο χρόνια πριν από τις προγραμματισμένες εκλογές του 2023, όπως και σήμερα. Πραγματικά, αυτό μου αρέσει στην Αριστερά: Το Planning! «**Των φρονιμών τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν**».

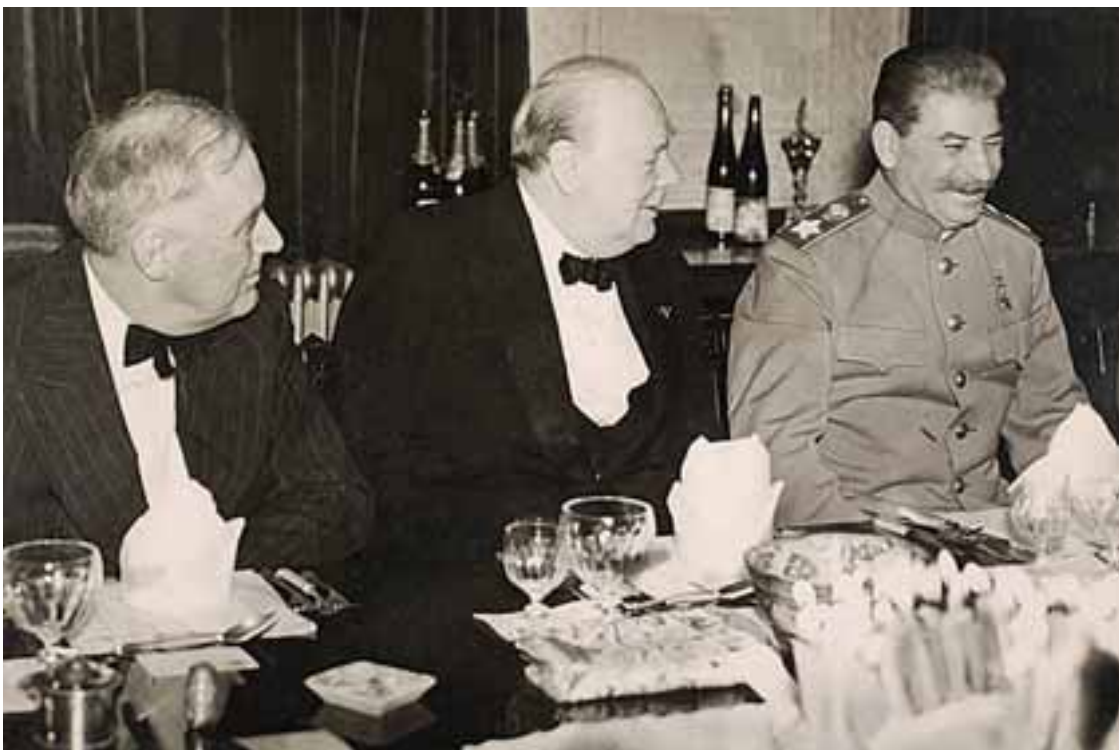
Το ερώτημα του τίτλου το απαντάει ο ίδιος και σας παραθέτω την αρχή του κειμένου του σαν εισαγωγή:

«**Αριθμητικά, προφανώς. Πολιτικά, πολύ δύσκολο. Δύσκολο αλλά όχι απραγματοποίητο. Γιατί το ενδιαφέρον και μαγνητικό στην πολιτική είναι οι απότομες αλλαγές και επιταχύνσεις, που όμως προϋποθέτουν αριθμούς, δηλαδή την εκφρασμένη διά της κάλπης βούληση των πολλών.**

Από όλους που παραβρέθηκαν στο δείπνο της απελπισίας, βλέπετε κάποιον που να εμπνέει σαν ηγέτης;

Αν, δηλαδή, οι πολίτες αξιοποιώντας και το σύστημα της απλής αναλογικής δώσουν τη δυνατότητα στις παραπάνω δυνάμεις να σχηματίσουν κυβέρνηση, τότε αμφιβολίες, ενστάσεις και εντάσεις μετατρέπονται κάτω από τη σιδερένια λογική των αριθμών σε διάθεση συνεργασίας και η κατηγορηματική άρνηση σε ψήφο ανοχής. Γιατί και το βάρος του τερπιλισμού της δυνατότητας να φύγει η Ν.Δ. από τη διακυβέρνηση θα είναι μεγάλο για τις περισσότερες από αυτές τις δυνάμεις, όταν μάλιστα θα συνοδεύεται από τον παράλληλο τερπιλισμό της απλής αναλογικής.[...].»

Η συνέχεια είναι γνωστή. Το όνειρο του Νικόλαου Μπίστη δεν πραγματοποιήθηκε και η «προοδευτική» παράταξη συνεντρίβη τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2023. Εκω διατυπώσει την άποψη ότι οι πολιτικοί μας δεν τα πάνε καθόλου καλά με την αριθμητική. Και ξέρετε, αυτό είναι μεγάλο μειονέκτημα, γιατί όπως είπε πριν από πολλά χρόνια ο 36ος πρόεδρος των ΗΠΑ, **Lyndon B. Johnson**: «**Πολιτική είναι η τέχνη να ξέρεις να μετράς**». Με την απλή αναλογική, για να σχηματιστεί κυβέρνηση με οριακή πλειοψηφία 151 βουλευτών χρειάζεται

Ο πονηρός Winston Churchill χρησιμοποιούσε τη χαλαρότητα ενός δείπνου με άφθονο κρασί, ούισκι, κονιάκ, καλό φαγητό και πούρα για να περνάει την πολιτική του. Στη φωτογραφία, με τον πρόεδρο Φραγκλίνο Ρούσβελτ και τον Ιωσήφ Στάλιν στη σύνοδο της Τεχεράνης τον Νοέμβριο του 1943.

ένα 46%+ και κάτι άλλες προϋποθέσεις. Πόσο εφικτό ήταν αυτό το όνειρο; Μάλλον όνειρο απατηλό ήταν.

Σήμερα ισχύει ένας άλλος εκλογικός νόμος, που κάνει τα πράγματα πιο ευνοϊκά. Για μια οριακή πλειοψηφία 151 χρειάζεται, υπό προϋποθέσεις, 37%+. Ας υποθέσουμε ότι αυτό είναι εφικτό. Υπάρχει όμως μια άλλη προϋπόθεση: Πρέπει όλοι μαζί να κατέβουν σαν ένα κόμμα και όχι σαν συνασπισμός κομμάτων. Πόσο εφικτό σάς φαίνεται αυτό; Είναι γεγονός ότι πριν από τις εκλογές του 2015 όλα τα κόμματα της Αριστεράς ενώθηκαν και κατέβηκαν στις εκλογές σαν Σύριζα, υπό την ηγεσία του «χαρισματικού» Αλέξη Τσίπρα, ο οποίος μάλιστα κατά την άποψη ορισμένων «έπανε πουλιά στον αέρα». Σήμερα, από όλους που παραβρέθηκαν στο δείπνο της απελπισίας, βλέπετε κάποιον που να εμπνέει, πρώτον σαν ηγέτης και δεύτερον και κυριότερο να τον αποδέχονται οι υπόλοιποι;

Μια και το έφερε η κουβέντα, ελάτε να δούμε ποιοι ήταν παρόντες σ' αυτό το δείπνο, για να δούμε τους πιθανούς «ηγέτες». Αντιγράφω από το [iefimerida.gr](#):

«[...] Ειδικότερα, το εν λόγω δείπνο έλαβε χώρα στο σπίτι της πρώην υπουργού στις 8 του Μάη όπου συγκεντρώθηκαν περίπου 25 στελέχη της Κεντροαριστεράς για να συζητήσουν το μέλλον του κόρου και τις δυνατότητες ανασυγκρότησής του. Στη συνάντηση συμμετείχαν μεταξύ άλλων η **Μαριλίζα Ξενογιαννακοπούλου**, η **Εφη Αχτσιόγλου**, ο **Πέτρος Κόκκαλης**, ο **Διονύσης Τεμπονέρας**, στελέχη του «παπανδρεϊκού» ΠΑΣΟΚ, καθώς και ο **Χρήστος Κокκινόβασιλης** και ο **Δημήτρης Πιπεργιάς**. Σύμφωνα με πληροφορίες, εκεί ειπώθηκε πως σχεδιάζεται το επόμενο διάστημα η δημιουργία ενός πολιτικού φορέα με τη συμμετοχή ενδεχομένων και των παρισταμένων, χωρίς όμως να έχει υπάρξει συγκεκριμένη αναφορά στο όνομα του ανθρώπου που θα ηγηθεί της προσπάθειας».

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για την παρουσία του στελέχους του ΣΥΡΙΖΑ **Γιάννη Μαντζουράνη**, ο οποίος απευθυνόμενος στους παρευρισκόμενους υπενθύμισε, χρησιμοποιώντας μια ρήση του αείμνηστου **Αντώνη Λιβάνη**, πως για τη δημιουργία ενός κόμματος χρειάζονται

τρία πράγματα: «**ταμείο, αρχείο και αρχηγός**». Εμένα μου φαίνεται ότι τους λείπουν και τα τρία πράγματα, που σημαίνει ότι μάλλον πρέπει να ξαναμαζευτούν με άλλη σύνθεση. Ελπίζω το φαγητό να ήταν καλό, ώστε κάτι να έμεινε από την εκδήλωση.

Αλήθεια, αυτοί οι αριστεροί πρέπει να είναι διαφορετικοί άνθρωποι από εμάς τους υπολοίπους. Πρώτα τσακώνονται και χωρίζουν και μετά αρχίζουν να συζητάνε πως να ξαναενωθούν για να... χωρίσουν ξανά! Σας φαίνονται λογικά πράγματα αυτά, ώστε να τους εμπιστευούμε και τη διακυβέρνηση της χώρας; Το κάναμε μια φορά και ακόμα πληρώνουμε τον ερασιτεχνισμό τους.

Αλλά και τα πρόσωπα που συμμετείχαν δεν φαίνεται να έχουν σοβαρές πιθανότητες επιτυχίας. Στις πρόσφατες ευρωεκλογές, όπου ο κόσμος ψηφίζει πιο χαλαρά, δεν σημείωσαν ιδιαίτερες επιδόσεις που να προδικάζουν ένα λαμπρό πολιτικό μέλλον. Εξηγούμαι. Η **Εφη Αχτσιόγλου** που έφυγε από τον Σύριζα και μαζί με άλλους δημιούργησαν τη **Νέα Αριστερά**, πήρε μόλις 2,45%. Ο δε **Πέτρος Κόκκαλης** με δικό του κόμμα πήρε κι αυ-

τός 1,08%. Να μην παραλείψω και τη **Μαριλίζα**, που κατάφερε να πάρει 18.001 σταυρούς από τους 67.266 που πήρε το κόμμα της στην περιφέρεια.

Καλά τα είπε ο Lyndon Johnson, ότι στην πολιτική πρέπει να ξέρεις να μετράς. Αυτοί φαίνεται ότι ακόμα δεν έμαθαν να μετράνε. Έτσι, πέρα από τις προϋποθέσεις του **Αντώνη Λιβάνη**, η άγνοια στο μέτρημα εγγυάται την πλήρη αποτυχία του εγχειρήματος.

Από τον **Αντώνη Λιβάνη**, με τον οποίο περάσαμε πολλές εκλογικές νύχτες στο υπουργείο Εσωτερικών, έμαθα πολλά πράγματα. Θυμάμαι μια φορά όταν είμαστε μαζί με τον καλό μου φίλο, αλλά δυστυχώς μακαρίτη, **Ηλία Νικολακόπουλο**, μας εξομολογήθηκε μια ιστορία. Μας αποκάλυψε ότι την πρώτη φορά που ανακατεύτηκε με εκλογές σαν σύμβουλος του Γέρου της Δημοκρατίας, **Γεωργίου Παπανδρέου**, είχε κάνει λάθος στην εκτίμησή του. Και κατέληξε: «**Αν δεν κάνεις λάθος σε εκλογές δεν μαθαίνεις**».

Θα κλείσω με ένα χαριτωμένο επεισόδιο. Μία εκλογική βραδιά κουβεντιάσαμε για τα πιθανά αποτελέσματα πριν αρχίσει η μετάδοση από την τηλεόραση. Σε κάποια στιγμή μπαίνει φουριόζος ένας από τους παρατρεχάμενους που βρίσκονται στα κόμματα εξουσίας και έχουν μοναδική αποστολή (ελλείψει άλλων προσόντων) να κολακεύουν τον εκάστοτε αρχηγό – και όχι μόνο. Κρατούσε τα αποτελέσματα από δύο εκλογικά τμήματα και είπε στον **Λιβάνη** κάτι τέτοιο: «**Πάμε για μεγάλη νίκη, να κάνουμε σκληρή ανακοίνωση**». Ο **Λιβάνης** τον ρώτησε: «**Από πού είναι τα τμήματα?**». «**Από τον Κίσαμο**», απάντησε περήφανα ο «**βουρτσας**». Τη συνέχεια τη φαντάζεστε.

Είχαμε και τις πλάκες μας στις εκλογικές νύχτες!

ΥΓ. Από τον φίλο Στέφανο Κασιμάτη έμαθα (NEA 29/5/2025) ότι δεν επρόκειτο για δείπνο, αλλά για... κουλουράκια. Τόσο το χειρότερο για τους καλεσμένους. Νηστικοί μείνανε, τόσο από υλική όσο και από πνευματική τροφή!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επικριρήσεων.

Με ή χωρίς δημοψήφισμα, οι παθογένειες παραμένουν

Του **ΚΩΣΤΑ ΜΗΛΑ**

Συζητούμε τα πρακτικά της συνάντησης των πολιτικών αρχηγών (υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας) στον «απόηχο» του δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου 2015, στο οποίο, ενάντια σε κάθε λογική, το ερώτημα περιείχε και τεχνικές λεπτομέρειες στην... αγγλική γλώσσα. Χρειάζοσυν... μεταπτυχιακούς τίτλους για να απαντήσεις «σωστά» (sic).

Το οικονομικό παρελθόν δεν κοιμάται όμως ποτέ. Άρα, πρέπει να το αναλύουμε όσο καλύτερα μπορούμε έτσι ώστε να διδασκόμαστε από τα λάθη μας. Και ενώ καλό είναι να συζητάμε τις σοβαρότατες αστοχίες της πολιτικής Τσίπρα με τα capital controls, δεν πρέπει να ξεχνάμε την «αιχμή του φαρμακερού δόρατος». Ποια είναι αυτή; Το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009, το οποίο, από αρχική εκτίμηση στο 2% του ΑΕΠ, κατέληξε στο «απίστευτο» 15,6% του ΑΕΠ.

Η τότε κυβέρνηση δεν έχε δώσει επαρκείς εξηγήσεις. Θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι μέρος του ελλείματος, το οποίο αυξήθηκε από το 6,8% του ΑΕΠ το 2007 στο 9,9% του ΑΕΠ το 2008 και μετά στο 15,6% του ΑΕΠ το 2009, οφειλόταν στη διεθνή χρηματοοικονομική κρίση η οποία καταπόντισε την ανάπτυξη και οδήγησε σε εκτροχι-

ασμό την ελληνική δημοσιονομική κατάσταση.

Μετά τη χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009, «έτρεξα» ένα οικονομικό υπόδειγμα της ελληνικής οικονομίας το οποίο εξέτασε την αλληλεπίδραση: α) του δημοσιονομικού ελλείματος (ωσ % του ΑΕΠ), β) του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, γ) της ανταγωνιστικότητας τιμών της οικονομίας και δ) του spread μεταξύ του 10ετούς ελ-

Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση συνέβαλε μόνο κατά 1,3 ποσοστιαία μονάδα στο έλλειμμα του 2009.

λνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου (ωσ δείκτη επενδυτικής αβεβαιότητας). Χρησιμοποίησα, επίσης, τον δείκτη χρηματοοικονομικών κρίσεων της καθηγήτριας Κάρμεν Ράινχαρτ (Harvard University).

Το υπόδειγμα κατέληξε στο αποτέλεσμα ότι η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση συνέβαλε μόνο κατά 1,3 ποσοστιαία μονάδα στο έλλειμμα του 2009. Συνεπώς, οι υπόλοιπες

14,3 ποσοστιαίες μονάδες (ήτοι 15,6% μείον 1,3%) στο έλλειμμα οφείλονται στις αστοχίες της οικονομικής πολιτικής της τότε κυβέρνησης, οι οποίες άνοιξαν τον ασκό του Αϊόλου με εκτόξευση του κόστους δανεισμού της Ελλάδας, χρεοκοπία και λιτότητα υπό την επίβλεψη των θεσμών (ήτοι Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΔΝΤ, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα).

Αλληπάλληλες κυβερνήσεις κάθε άλλο παρά έλαβαν (ή έχουν λάβει) τα απαραίτητα μέτρα ριζικής αναδιοργάνωσης έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι παθογένειες στο καλούμενο «βαθύ κράτος». Τελευταίο παράδειγμα, το σκάνδαλο με τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις της ελληνικής αγροτικής οικονομίας. Τα στοιχεία κυβερνητικής αποτελεσματικότητας της World Bank προβληματίζουν.

Μεταξύ 214 χωρών, η Ελλάδα βρισκόταν, όσον αφορά τον δείκτη αντιμετώπισης της διαφθοράς, στο τοπ 24% το 1998. Πρόκειται για την καλύτερη θέση της χώρας μας μέχρι και... σήμερα. Το 2006 «γλιτρήσαμε» στο τοπ 31%. Σήμερα (τελευταία στοιχεία για το 2023) «καταπέσαμε» στο τοπ 42%.

Ο κ. Κώστας Μήλας είναι καθηγητής Χρηματοοικονομικών, University of Liverpool.

Ο ρόλος του καταναλωτή στο νέο τοπίο της λιανικής αγοράς

Των **ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗ** και **ΘΑΝΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Η αγορά της λιανικής σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, τελευταία στοιχεία Απριλίου 2025, σχετικά με τους δείκτες όγκου (κύκλος εργασιών σε σταθερές τιμές) και κύκλου εργασιών, εμφανίζει για μεν τον πρώτο αύξηση 7,5% σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2024 για δε τον δεύτερο αύξηση 7,6% συγκρινόμενο με τον Απρίλιο 2024.

Οι αλλαγές όμως που υφίστανται στο ελληνικό λιανεμπόριο, πέραν της εισβολής της ψηφιακής τεχνολογίας και της δυναμικής συμμετοχής του ηλεκτρονικού εμπορίου στον συνολικό τζίρο, αφορούν πρωτίστως την ανάλυση της συμπεριφοράς και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του καταναλωτή. Ο καταναλωτής λοιπόν αλλάζει τις συνήθειές του, αφού στρέφεται και δείχνει αυξημένο ενδιαφέρον σε πρακτικές ευαισθησίας στο περιβάλλον, σέβεται και προστατεύει το κλίμα, ενώ είναι εξίσου εξοικειωμένος με έννοιες όπως η πράσινη ανάπτυξη και η ανακύκλωση. Από την άλλη, η εξατομίκευση της εμπειρίας του καταναλωτή κατέχει πρωτεύουσα θέση στη στρατηγική ατζέντα των επιχειρήσεων. Το κόστος, η ποιότητα και η εξυπηρέτηση δεν συγκροτούν από μόνα τους

την «παλέτα» ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για τις επιχειρήσεις, αφού χρειάζεται κάτι περισσότερο, και αυτό είναι το συνολικό παρεχόμενο αποτέλεσμα που «εισπράττει» συνολικά ο πελάτης. Λαμβανομένων λοιπόν υπόψη όλων των προηγούμενων, η βαθύτερη ανάλυση και κατανόηση τόσο από την ευρωπαϊκή όσο και από την ελληνική αγορά λιανικής των παγκόσμιων τάσεων που κυριαρχούν θα συμβάλει στη διαμόρφωση

Η εξατομίκευση της εμπειρίας του καταναλωτή κατέχει πλέον πρωτεύουσα θέση στη στρατηγική των επιχειρήσεων.

νέων, αναδυόμενων αναθεωρημένων εταιρικών στρατηγικών που θα επιτρέψουν αφενός την καλύτερη «τοποθέτηση» των προϊόντων τους στο μυαλό των καταναλωτών και αφετέρου την πλέον επιτυχημένη προσέγγιση και προσέλκυση νέων πελατών.

Οι τάσεις που μετασχηματίζουν και αναδιαμορφώνουν τη βιομηχανία λιανικού εμπορίου, αφορούν: Πρώτον, τις καινοτόμες προσεγγίσεις μέσω ενσωμά-

τωσης των νέων τεχνολογιών με στόχο την ανταπόκριση στις εξελισσόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών. Δεύτερον, την αναγέννηση των φυσικών χώρων λιανικής, που ανασχεδιάζονται έτσι ώστε να προσφέρουν καινοουργίες εμπειρίες στον καταναλωτή και με τη χρήση υβριδικών μοντέλων, όπως υιοθέτηση στρατηγικών αποστολής από το κατάστημα. Τρίτον, την επανάσταση της μεταπώλησης μέσω πλατφορμών που ανταποκρίνονται στο μεγάλο ενδιαφέρον των καταναλωτών για μεταχειρισμένα προϊόντα. Τέταρτον, τις τάσεις ευεξίας με έμφαση στην ολιστική υγεία, στην ψυχική ευεξία και στις περιβαλλοντικές συνειδητές επιλογές. Και πέμπτον, την τεχνολογική πρόοδο, αφού η τεχνητή νοημοσύνη (AI) και η επαυξημένη πραγματικότητα (AR) προκαλούν επανάσταση στην εμπειρία των πελατών, επιτρέποντας εξατομικευμένες αγορές και οπτικοποίηση προϊόντων, ακόμα και όταν ο καταναλωτής βρίσκεται μπροστά στην οθόνη του κινητού του.

Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι καθηγητής Διοίκησης Επιχειρήσεων, μέλος της Ενωσης Αμερικανών Οικονομολόγων (AEA). Ο κ. Θάνος Ευθυμίουπουλος είναι σύμβουλος διοίκησης ανάπτυξης ακινήτων της Sonae Sierra.

Η ξηρασία στην Ευρώπη πλήττει το εμπόριο μέσω ποταμών

Περιορίζεται η ναυσιπλοΐα σε Ρήνο, Δούναβη, λόγω χαμηλής στάθμης των υδάτων

Αντιμέτωπη με πρωτοφανείς προκλήσεις είναι η Ευρώπη, καθώς οι παρατεταμένοι καύσωνες και η ξηρασία μειώνουν δραματικά τη στάθμη των υδάτων στους σημαντικότερους ποταμούς της ηπείρου, όπως ο Ρήνος και ο Δούναβης. Η εν λόγω κρίση, που επανέρχεται κάθε καλοκαίρι, προκαλεί εκτεταμένα προβλήματα στις μεταφορές, εκτοξεύοντας το κόστος και απειλώντας, μεταξύ άλλων, την ομαλή λειτουργία των εφοδιαστικών αλυσίδων. Τα χαμηλά επίπεδα υδάτων περιορίζουν τη ναυσιπλοΐα σε κρίσιμες πλωτές οδούς της Γηραιάς Ηπείρου, αναγκάζοντας τα πλοία να κινούνται μερικώς φορτωμένα. Στον Ρήνο, νότια του Ντούισμπουργκ και της Κολωνίας στη Γερμανία, συμπεριλαμβανομένου του σημείου συμφόρησης του Κάουμπ, τα πλοία μπορούν να πλέουν μόνο κατά το ήμισυ της χωρητικότητάς τους. Αυτό έχει αποτέλεσμα να εκτοξεύονται τα ναύλα, αυξάνοντας σημαντικά το κόστος αλλά και τον χρόνο μεταφοράς, καθώς συχνά φορτία που μεταφέρονται κανονικά από ένα πλοίο απαιτούν πλέον τη χρήση πολλαπλών φορτηγών. Ο Ρήνος, ο δεύτερος μεγαλύτερος

ποταμός στην Ευρώπη μετά τον Δούναβη, διασχίζει πολλές χώρες και αποτελεί σημαντική αρτηρία για το ευρωπαϊκό εμπόριο και τη μεταφορά εμπορευμάτων. Η πλειονότητα των σχεδόν 200 εκατομμυρίων τόνων φορτίου που μετακινείται στη χώρα, από άνθρακα και ανταλλακτικά αυτοκινήτων μέχρι τρόφιμα και χημικά, μεταφέρεται μέσω του Ρήνου. Ανάλογη είναι η εικόνα και στον Δούναβη, στην Ουγγαρία, όπου οι θερμοκρασίες ξεπέρασαν τους 35 βαθμούς Κελσίου τις προηγούμενες μέρες. Τα φορτηγά πλοία αναγκάζονται να αφήσουν πίσω τους περισσότερο από το μισό του φορτίου τους, λειτουργώντας μόλις στο 30%-40% της χωρητικότητάς τους. Αυτό έχει άμεσες επιπτώσεις όχι μόνο στη ναυτιλία αλλά και στη γεωργία. Αλλά και στην Πολωνία ο Βιστούλας, ο μεγαλύτερος ποταμός της χώρας, έχει υποχωρήσει στο χαμηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ στη Βαρσοβία. Αυτό οφείλεται στις παρατεταμένες θερμοκρασίες άνω των 30 °C και τις περιορισμένες βροχοπτώσεις. Μετρήσεις από το Ινστιτούτο Μετεωρολογίας και Διαχείρισης Υδάτων (IMGW)

Σε πολλά σημεία του Ρήνου τα πλοία μπορούν να πλέουν μόνο μερικώς φορτωμένα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να εκτοξεύονται οι ναύλοι, αυξάνοντας σημαντικά το κόστος αλλά και τον χρόνο μεταφοράς.

Τα φορτηγά πλοία στον Δούναβη στην Ουγγαρία λειτουργούν μόλις στο 30%-40% της χωρητικότητάς τους.

της χώρας δείχνουν ότι η στάθμη του Βιστούλα στον σταθμό Βαρσοβίας - Μπούλβαρι μειώθηκε σε μόλις 19 εκατοστά, καταρρίπτοντας το προηγούμενο ρεκόρ των 20 εκατοστών που είχε σημειωθεί τον Σεπτέμβριο του 2023. Ιστορικά, η μέση στάθμη του ποταμού σε αυτή την

τοποθεσία είναι περίπου 230 εκατοστά. «Οι συνθήκες είναι ανησυχητικές. Η έλλειψη βροχοπτώσεων και η παρατεταμένη ζέστη επιταχύνουν την έλλειψη νερού σε όλη τη χώρα», δήλωσε εκπρόσωπος του IMGW. Δεν είναι η πρώτη φορά που οι ευρωπαϊκοί ποταμοί «διψούν». Πριν από τρία χρόνια, γερμανικές εταιρείες είχαν βρεθεί αντιμέτωπες με σημεία συμφόρησης στην εφοδιαστική αλυσίδα και προβλήματα παραγωγής λόγω δραματικής μείωσης της στάθμης των υδάτων στον Ρήνο. Οι συνέπειες της κλιματικής κρίσης εκτείνονται πάντως και πέρα από τους ποταμούς. Η γαλλική εταιρεία ενέργειας EDF αναγκάστη-

κε να μειώσει προσωρινά την παραγωγή σε πυρηνικούς σταθμούς στους ποταμούς Ροδανό και Γαρόννα, καθώς οι υψηλές θερμοκρασίες περιόρισαν την ικανότητα ψύξης των σταθμών. Στο Γιρκσάιρ του Ηνωμένου Βασιλείου, τα επίπεδα των δεξαμενών νερού έχουν υποχωρήσει σε ανησυχητικά χαμηλά επίπεδα, φτάνοντας στο 55,8% τον Ιούνιο, σημαντικά κάτω από τον μέσο όρο του 81,9%. Η αύξηση της κατανάλωσης νερού κατά τη διάρκεια του καύσωνα επιδεινώσε την κατάσταση, με τους κατοίκους να χρησιμοποιούν σχεδόν 1,5 δισ. λίτρα την ημέρα. Εταιρείες ύδρευσης, όπως η Severn Trent, προτρέπουν τους πελάτες

τους να είναι «προσεκτικοί στη χρήση νερού». Ενώ προβλέπονται κάποιες βροχοπτώσεις στη Γερμανία τις επόμενες ημέρες, οι οποίες ίσως ανεβάσουν ελαφρώς τη στάθμη των υδάτων, η συνολική εικόνα παραμένει ανησυχητική. Η κλιματική αλλαγή και η συχνότητα των ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως οι καύσωνες και οι ξηρασίες, θέτουν διαρκώς νέες προκλήσεις για τις εφοδιαστικές αλυσίδες και την οικονομία της Ευρώπης. Η ανάγκη για μακροπρόθεσμες στρατηγικές διαχείρισης υδάτινων πόρων και προσαρμογής στις νέες κλιματικές συνθήκες γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική.

YOU LIVE ONCE

YOU SERVE TWICE

MASTERS
TENNIS ACADEMY
HELLENIC BANK

MASTERS
tennis academy

ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ITF
ΓΙΑ ΑΡΙΣΤΗ
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΟΣ

Tournament
Recognition
Award

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ
ΘΕΣΕΩΝ

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΝΕΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΧΙΣΑΝ

Περισσότερες πληροφορίες στο:
99631669 και 22105929

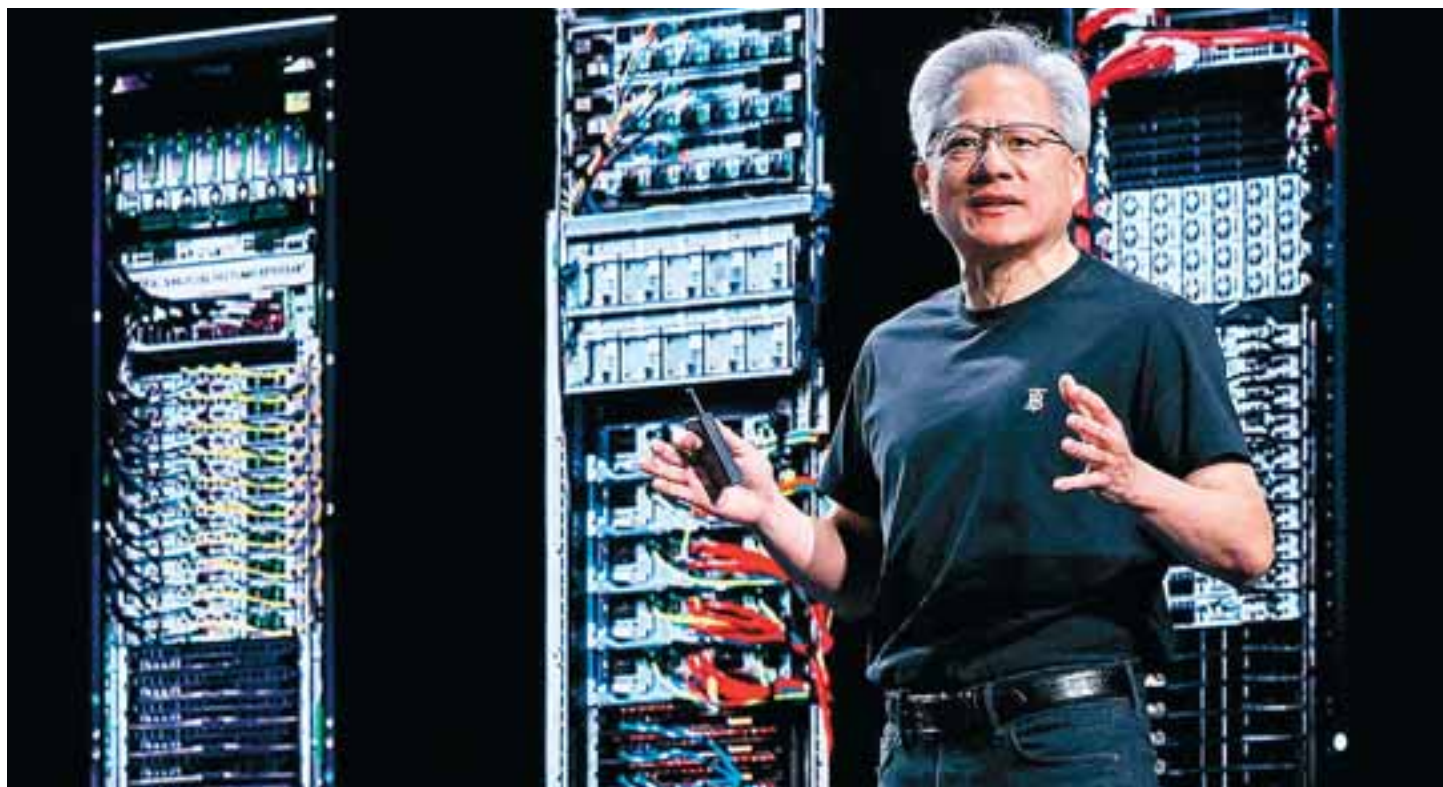
ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΣΠΟΡ FM
95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Η άνοδος της Nvidia έχει κάνει τον CEO της, Τζένσεν Χουάνγκ, έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο, με περιουσία 140 δισ. δολαρίων.

Τα τσιπ τεχνητής νοημοσύνης έφεραν το άλμα της Nvidia

Εσπασε πρώτη το φράγμα των 4 τρισ. δολαρίων σε χρηματιστηριακή αξία

Τα 4 τρισ. δολάρια ξεπέρασε πρόσκαιρα η κεφαλαιοποίηση της Nvidia, με τον κολοσσό των ημιαγωγών να γίνεται η πρώτη εταιρεία που έσπασε το φράγμα αυτό, με το οποίο «φλερτάρουν» τελευταία τόσο η Apple όσο και η Microsoft.

Στην αρχή του έτους η Apple κατείχε τον τίτλο της πιο πολύτιμης εταιρείας στον κόσμο, με κεφαλαιοποίηση περίπου 3,9 τρισ. δολαρίων, πριν να κατακυλίσει εν μέσω της αναταραχής που προκάλεσαν οι δασμοί του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ.

Η Nvidia και η Microsoft βρέθηκαν να εναλλάσσονται στην κορυφή τους τελευταίους μήνες, πριν η Nvidia ξεπεράσει τα 4 τρισ. δολάρια πρώτη.

Η μετοχή της εταιρείας κατασκευής τσιπ έχει ενισχυθεί περίπου 21% φέτος, χάρη στον ηγετικό της ρόλο σε αυτή την περίοδο άνθησης της τεχνητής νοημοσύνης.

Τα τσιπ της Nvidia είναι αναγκαία στα data centers που χρειάζονται εταιρείες όπως η Micro-

soft, η Amazon και η Google για να τροφοδοτήσουν τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης και τις υπηρεσίες cloud.

Σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις, οι επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη πρόκειται να αυξηθούν. Οι παγκόσμιες δαπάνες για υποδομές τεχνητής νοημο-

Αναλυτές εκτιμούν ότι η εταιρεία θα μπορούσε να φτάσει σε κεφαλαιοποίηση 6 τρισ. δολαρίων έως το 2028.

σύνης αναμένεται να ξεπεράσουν τα 200 δισ. δολάρια έως το 2028, σύμφωνα με την εταιρεία έρευνας αγοράς The International Data Corporation.

Η Nvidia είχε έσοδα 44,1 δισ. δολαρίων για το τρίμηνο που έληξε τον Απρίλιο, αυξημένα κατά 69% σε σχέση με την ίδια περίοδο πριν από ένα χρόνο.

«Υπάρχει μια εταιρεία στον κόσμο που αποτελεί τα θεμέλια για την επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης και αυτή είναι η Nvidia», έγραψε σε έκθεσή του στις 27 Ιουνίου ο αναλυτής της Wedbush Securities, Νταν Ιβς.

Η εταιρεία ήταν αρχικά γνωστή για τις μονάδες επεξεργασίας γραφικών της, οι οποίες έχουν γίνει δημοφιλείς μεταξύ των gamers. Τώρα προχωράει με νέα μοντέλα ημιαγωγών τεχνητής νοημοσύνης, σχεδιασμένα για να τροφοδοτούν τα αυτόνομα οχήματα. Τον Μάρτιο ανακοίνωσε μια αναβάθμιση για το περιζήτητο τσιπ Blackwell που ονομάζεται Blackwell Ultra, το οποίο, όπως λέει, θα υποστηρίξει καλύτερα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης με πιο εξελιγμένες δυνατότητες συλλογισμού.

«Αυτή είναι μια ιστορική στιγμή για τη Nvidia», τόνισε ο Ιβς στο CNN. Ο ίδιος πιστεύει ότι η Microsoft, η οποία έχει επί του παρόντος μια κεφαλαιοποίηση περίπου 3,77 τρισ. δολαρίων, θα ξεπεράσει επίσης το

όριο των 4 τρισ. δολαρίων αυτό το καλοκαίρι.

Η μετεωρική άνοδος της Nvidia έχει κάνει τον διευθύνοντα σύμβουλό της, Τζένσεν Χουάνγκ, έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο. Σύμφωνα με το Bloomberg, είναι ο δέκατος πλουσιότερος άνθρωπος, με περιουσία 140 δισ. δολαρίων.

Οι αναλυτές της Wall Street εκτιμούν ότι η Nvidia θα συνεχίσει να ανεβαίνει. Σε μια έκθεση του Ιουνίου οι αναλυτές της επενδυτικής Loop Capital εκτίμησαν ότι η εταιρεία θα μπορούσε να φτάσει σε κεφαλαιοποίηση 6 τρισ. δολαρίων έως το 2028. «Ενώ μπορεί να φαίνεται φανταστικό το γεγονός ότι τα θεμελιώδη μεγέθη της Nvidia μπορούν να συνεχίσουν να ενισχύονται από τα τρέχοντα επίπεδα, υπενθυμίζουμε στον κόσμο ότι η εταιρεία παραμένει ουσιαστικά ένα μονοπώλιο για την κρίσιμη τεχνολογία» στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, έγραψαν οι Ανάντα Μπαρού και Αλεκ Βαλερό της Loop Capital.

Υποχωρεί το δολάριο, ενισχύεται το ευρώ στα διεθνή αποθεματικά

Συρρικνώθηκε ελαφρώς το μερίδιο του αμερικανικού δολαρίου στα διεθνή αποθεματικά, ενώ ταυτόχρονα αυξήθηκε το ποσοστό του ευρώ και του ελβετικού φράγκου, σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Ειδικότερα, το πρώτο τρίμηνο του έτους, όταν ο Ντόναλντ Τραμπ επανήλθε στον Λευκό Οίκο, το δολάριο αποτελούσε το 57,7% των διεθνών αποθεματικών έναντι 57,8% το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Στο μεταξύ, το ευρώ ενισχύθηκε από 19,8% στο τέλος του 2024 σε 20,1% στην αρχή του 2025, αγγίζοντας υψηλό τουλάχιστον τριών ετών.

Οι κινήσεις αυτές πιθανώς να στηρίζουν τις ελπίδες για ανάδειξη του ευρώ εν μέσω γεωπολιτικής και εμπορικής αναστάτωσης διεθνώς, καθώς οι κεντρικές τράπεζες και οι διαχειριστές αποθεμάτων αυξάνουν τις θέσεις τους εκτός των ΗΠΑ, προκειμένου να αντισταθμίσουν τους κινδύνους. Αλλωστε, ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι οι απόρροες πολιτικές του Ντόναλντ Τραμπ έχουν θέσει υπό αμφισβήτηση την κυριαρχία του δολαρίου, αλλά και γενικά τα αμερικανικά assets.

Εκτός του ευρώ, το οποίο πολλοί αναλυτές συμφωνούν ότι δεν έχει τις κατάλληλες συνθήκες για να ανταγωνιστεί ευθέως με το δολάριο, ενισχύθηκε σημαντικά και το ελβετικό φράγκο. Μέχρι τα τέλη Μαρτίου, το μερίδιό του στα παγκόσμια αποθεματικά τετραπλασιάστηκε στο 0,8%, στο υψηλότερο επίπεδο από τουλάχιστον το 1999, όταν εγκαταστάθηκε το ευρώ. Επίσης, αυξήθηκε και το μερίδιο της βρετανικής λίρας.

Συνολικά, οι αγορές συναλλάγματος παρουσίασαν δραματικές διακυμάνσεις από την αρχή του έτους. Το δολάριο έχασε σχεδόν 4% της αξίας του το

πρώτο τρίμηνο του έτους λόγω των μεγάλων αλλαγών πολιτικής υπό τη νέα αμερικανική κυβέρνηση του Τραμπ, ιδίως στον τομέα του εμπορίου, της ασφάλειας και της οικονομίας, που έπληξαν την εμπιστοσύνη της αγοράς στο μεγαλύτερο αποθεματικό νόμισμα του πλανήτη.

Η πτώση επιταχύνθηκε δραματικά το δεύτερο τρίμηνο, όταν το δολάριο υποχώρησε τουλάχιστον 7% λόγω της ανακοίνωσης σαρωτικών δασμών τη λεγόμενη «Ημέρα της Απελευθέρωσης» στις αρχές Απριλίου, αν και μέρος αυτών των μέτρων δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί.

Απεναντίας, το ελβετικό φράγκο, το οποίο θεωρείται ευρέως ασφαλές καταφύγιο στα νομί-

Εκτός από το ευρωπαϊκό νόμισμα, σημαντικά αυξήθηκε και το μερίδιο του ελβετικού φράγκου.

σματα, καταγράφει μία από τις καλύτερες επιδόσεις, με κέρδη 14% έναντι του δολαρίου.

Οι διακυμάνσεις στα νομίσματα δεν σημαίνουν απαραίτητα ότι οι διαχειριστές αποθεμάτων δεν θέλουν να τα διακρατούν.

Ωστόσο, τα πρόσφατα γεγονότα δημιούργησαν φόβους ότι το αμερικανικό δολάριο χάνει το στάτους του ως κορυφαίου αποθεματικού στον κόσμο και ότι δεν θα είναι πια το επίκεντρο του παγκόσμιου νομισματικού συστήματος. Ενώ ορισμένοι αναλυτές επισημαίνουν ότι υπάρχουν μικρές ενδείξεις απομάκρυνσης από το δολάριο, γενικά συμφωνούν ότι μία τέτοια μεταβολή, αν γίνει, θα συμβεί με πολύ αργό ρυθμό.

Οι αγορές συναλλάγματος παρουσίασαν σημαντικές διακυμάνσεις από την αρχή του έτους. Το δολάριο έχασε σχεδόν 4% της αξίας του το πρώτο τρίμηνο.

Ντόμινο επιπτώσεων στις αερομεταφορές

Είναι αξιοσημείωτο πώς οι απεργίες των ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας σε μόνο μία χώρα, όπως η Γαλλία, μπορούν να προκαλέσουν αλυσιδωτές επιπτώσεις σε ολόκληρο το ευρωπαϊκό δίκτυο αερομεταφορών. Η απεργία της 3ης και της 4ης Ιουλίου 2025 καθυστέρησε ή ακύρωσε χιλιάδες πτήσεις, επηρεάζοντας πάνω από 1 εκατομμύριο επιβάτες, εκ των οποίων περίπου 200.000 δεν κατάφεραν να ταξιδέψουν λόγω ακυρώσεων. Συγκεκριμένα καθυστέρησαν κατά μέσον όρο 3.713 πτήσεις την ημέρα, δηλαδή το 10,7% του συνόλου, ενώ καταγράφηκαν περίπου 1.422 ακυρώσεις ημερησίως, ποσοστό 4,7% των προγραμματισμένων δρομολογίων.

Παράλληλα μείωσε τη μέση ακρίβεια των αφίξεων για τον Ιούνιο από 75% σε 64% κατά τις δύο ημέρες της απεργίας, ενώ προκάλεσε καθυστερήσεις αφίξεων σε όλες τις μη ακυρωμένες πτήσεις κατά μέσον όρο 10-24

Η απεργία της 3ης και της 4ης Ιουλίου 2025 καθυστέρησε ή ακύρωσε χιλιάδες πτήσεις, επηρεάζοντας πάνω από 1 εκατομμύριο επιβάτες.

λεπτά περισσότερα από μια συνηθισμένη ημέρα. Ο βαθμός αλληλεξάρτησης των ευρωπαϊκών εναέριων διαδρομών σημαίνει ότι τα προβλήματα στη Γαλλία μεταδόθηκαν σε Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ιταλία.

Σε άνοδο η ζήτηση για πετρέλαιο μέχρι το 2050

Τις προβλέψεις για περαιτέρω αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου επιβεβαίωσε ο ΟΠΕΚ στην ετήσια έκθεσή του για τις μακροπρόθεσμες τάσεις στην ενέργεια, λέγοντας μάλιστα ότι ο κόσμος απέχει πολλά χρόνια από την κορύφωση.

Ο ΟΠΕΚ αύξησε ελαφρώς τις προβλέψεις του, αναμένοντας πια ότι η ημερήσια πετρελαϊκή ζήτηση θα αγγίξει τα 113,3 εκατ. βαρέλια το 2030 και σχεδόν τα 123 εκατ. το 2050 από 103,7 εκατ. βαρέλια πέρυσι.

Το πετρέλαιο αναμένεται να αποτελέσει σχεδόν το 30% του ενεργειακού μείγματος, ενώ συνδυαστικά με το φυσικό αέριο θα παραμείνει πάνω από το 50% μέχρι τα μέσα του αιώνα. «Το πετρέλαιο υποστηρίζει την παγκόσμια οικονομία και είναι κεντρικό στην καθημερινή μας ζωή», σημειώνει ο ΟΠΕΚ. «Δεν υπάρχει κορύφωση στην πετρελαϊκή ζήτηση στον ορίζοντα», συμπληρώνει στην έκθεσή.

Τα μέλη της ομάδας του ΟΠΕΚ, τα οποία στηρίζονται σε σημαντικό βαθμό από τα έσοδα των πετρελαϊκών εξαγωγών, είχαν ανέκαθεν υψηλότερες προβλέψεις σε σύγκριση με άλλους φορείς για την πετρελαϊκή ζήτηση. Για παράδειγμα, η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας, η οποία αντιπροσωπεύει χώρες που καταναλώνουν μεγά-

Ο ΟΠΕΚ αναμένει ότι η ημερήσια πετρελαϊκή ζήτηση θα αγγίξει τα 123 εκατ. βαρέλια το 2050 από 103,7 εκατ. βαρέλια πέρυσι.

Συνδυαστικά με το φυσικό αέριο θα παραμείνει πάνω από το 50% του ενεργειακού μείγματος μέχρι τα μέσα του αιώνα.

λες ποσότητες πετρελαίου, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ, προβλέπει αντιθέτως ότι η αύξηση της πετρελαϊκής ζήτησης θα κορυφωθεί μετά το τέλος της δεκαετίας.

Σημειώνεται πως αυτή την περίοδο, οι τιμές του πετρελαίου κινούνται στη ζώνη των 70 δολαρίων το βαρέλι και το

κλίμα στην αγορά είναι βεβαρημένο λόγω της αβεβαιότητας γύρω από τη δασμολογική ατζέντα του Ντόναλντ Τραμπ και εξαιτίας των ανησυχιών για υπερπροσφορά μετά την πρόσφατη τεράστια αύξηση παραγωγής από τον ΟΠΕΚ+.

Εκτός του άθροακα, η ζήτηση για τις μεγάλες ενεργειακές πηγές αναμένεται να αυξηθεί μέχρι το 2050, με τα μεγαλύτερα άλματα να σημειώνονται στο φυσικό αέριο και στις ΑΠΕ, κυρίως αιολικά και φωτοβολταϊκά, σύμφωνα με τον ΟΠΕΚ. Η πυρηνική αναμένεται επίσης να σημειώσει σημαντική ανάκαμψη ύστερα από χρόνια στασιμότητας.

Το μεγαλύτερο μέρος της ενεργειακής ζήτησης πέρυσι αποδόθηκε στην αύξηση της χρήσης ρεύματος λόγω της ταχείας ανάπτυξης data centers και τεχνητής νοημοσύνης, ιδίως σε ΗΠΑ, Ευρώπη και Κίνα, σύμφωνα με την έκθεση.

Σημειώνεται ότι οι προβλέψεις του ΟΠΕΚ για την πετρελαϊκή ζήτηση βασίζονται στις προσδοκίες για έντονη αύξηση του πληθυσμού και στην ανάπτυξη της οικονομίας. Ειδικότερα, ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να φτάσει τα 9,7 δισ. μέχρι το 2050 από περίπου 8 δισ. τώρα, ενώ η οικονομία αναμένεται να αναπτυχθεί με μέσο ρυθμό 2,9% ετησίως.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο αντίκτυπος των δασμών στον πληθωρισμό των ΗΠΑ

Της ΓΚΟΛΜΠΙ ΣΜΙΘ / THE NEW YORK TIMES

Από τα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασης της Fed προκύπτει διχογνωμία ανάμεσα στα στελέχη της ως προς την κατεύθυνση που πρέπει να πάρουν τα επιτόκια φέτος, καθώς διαφέρουν και οι απόψεις τους για τον αντίκτυπο που θα έχει η πολιτική του προέδρου Τραμπ. Δόθηκαν στη δημοσιότητα τα βράδυ της Τετάρτης και καταδεικνύουν πως τα στελέχη της ομοσπονδιακής τράπεζας συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό ότι πρέπει να περιμένουν αρκετά μέχρις ότου αρχίσουν και πάλι τις μειώσεις των επιτοκίων που διέκοψαν τον Ιανουάριο. Και η απόφαση να διατηρήσουν τα επιτόκια του δολαρίου στο 4,25% έως 4,5% ήταν ομόφωνη.

Τα περισσότερα στελέχη τάχθηκαν υπέρ μιας «κάποιας μείωσης» των επιτοκίων, εκτιμώντας πως «οι ανοδικές πιέσεις στον πληθωρισμό εξαιτίας των δασμών θα είναι παροδικές ή ήπιες, ότι οι μεσο-μακροπρόθεσμες προσδοκίες για τον πληθωρισμό παραμένουν περιορισμένες ή και ότι είναι πιθανή μια αποδυνάμωση της οικονομικής δραστηριότητας ή επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας». Κάποια άλλα στελέχη, όμως, τάχθηκαν υπέρ της διατήρησης των επιτοκίων στα υφιστάμενα επίπεδα μέχρι το τέλος του έτους και εξέφρασαν την ανησυχία τους, καθώς «είναι ουσιαστικός ο κίνδυνος επιτάχυνσης του πληθωρισμού», ενώ όλα δείχνουν πως η οικονομία θα εξακολουθήσει να επιδεικνύει αντοχή. Αρκετά στελέχη της ομοσπονδιακής τράπεζας εξέφρασαν την εκτίμηση ότι τα υφιστάμενα επίπεδα των επιτοκίων δεν είναι τόσο πιο πάνω από το επίπεδο που θεωρείται ουδέτερο, υπό την έννοια ότι ούτε κάμπτει ούτε τονώνει την οικονομική ανάπτυξη. Και ουσιαστικά υποστήριξαν πως ακόμη κι αν αρχίσει και πάλι η Fed να μειώνει τα επιτόκια μάλλον θα αρκестεί σε λίγες περιορισμένες μειώσεις. Και μόνον δύο στελέχη προέβλεψαν πως θα τα μειώσει κατά 75 μονάδες βάσης μέσα στο έτος.

Γενικότερα, τα στελέχη της

ομοσπονδιακής τράπεζας προβλέπουν χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από εκείνον που προέβλεπαν το προηγούμενο τρίμηνο, μεγαλύτερη ανεργία και υψηλότερο πληθωρισμό. Ο συνδυασμός αυτός συνεπάγεται στασιμοπληθωρισμό, κάτι που θα περιέπλεκε ιδιαίτερα το έργο της Fed και θα δυσχέραινε περαιτέρω τη λήψη αποφάσεων για το κόστος του δανεισμού. Οι περισσότεροι εξέφρασαν φόβους ότι οι δασμοί του Τραμπ ενδέχεται να «έχουν πολύ πιο μόνιμο αντίκτυπο στον πληθωρισμό» και να επηρεάσουν και τις εκτιμήσεις των Αμερικανών για το πώς θα διαμορφωθεί ο πληθωρισμός στο μέλλον. Επισημάναν, επιπλέον, ότι οι πληθωριστικές πιέσεις ενδέχεται να διαρκέσουν περισσότερο αν οι δασμοί πλήξουν τις εφοδιαστικές αλυσίδες και προκαλέσουν ελλείψεις. Τα πρακτικά της συνεδρίασης του Ιουνίου κατέδειξαν, επίσης, ότι τα στελέχη της Fed ανησυχούν πως οι αυξημένοι δασμοί και η αβεβαιότητα για το ύψος τους ενδέχεται να πλήξουν την αγορά εργασίας. Στις συζητήσεις υπογράμμισαν ότι αν υπήρξε «ουσιαστική» επιδείνωση στην αγορά εργασίας ή εξακολουθήσει να υποχωρεί ο πληθωρισμός, η ομοσπονδιακή τράπεζα θα μπορεί να χαλαρώσει τη νομισματική πολιτική. Αν, όμως, συμβεί το αντίθετο και ο πληθωρισμός επιταχυνθεί ενώ η οικονομία παραμένει ισχυρή, τότε θα πρέπει να τηρήσει «μία πιο περιοριστική νομισματική πολιτική». Δύο στελέχη που έχουν διορισθεί από τον Ντόναλντ Τραμπ υποστήριξαν πως οι πληθωριστικές πιέσεις που θα προκαλέσουν οι δασμοί ίσως αποδειχθούν πολύ πιο προσωρινές από όσο φοβάται η πλειοψηφία. Ο Τραμπ όμως έχει ήδη ανακοινώσει νέους δασμούς σε ορισμένους από τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ και σε ιδιαίτερα κρίσιμες εισαγωγές όπως ο χαλκός και παράλληλα οι Ρεπουμπλικανοί πέρασαν το γιγάντιο πακέτο φοροαπαλλαγών και περικοπών δαπανών που εκτιμάται ότι θα διογκώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα.

Οι κίνδυνοι για την ανεξαρτησία της Fed στην εποχή του Τραμπ

Οι επιθέσεις στον Πάουελ και τα σχέδια αντικατάστασής του από πειθήνιο διάδοχο

Μπορεί η Fed να διατηρήσει την ανεξαρτησία της στην εποχή της παντοδυναμίας του Τραμπ; Το ερώτημα επανέρχεται στο προσκήνιο με αφορμή τις διαρκείς επιθέσεις του Αμερικανού προέδρου στον Τζερόμ Πάουελ και τις φήμες για την αντικατάστασή του από έναν «σκιώδη» και πειθήνιο διάδοχο μέσα στο καλοκαίρι.

Παρά τους βάσιμους φόβους περί του αντιθέτου, η ανεξαρτησία της Fed φαίνεται πως δεν είναι γραφειοκρατική λεπτομέρεια, αλλά θεμελιώδης λίθος του αμερικανικού και, κατ' επέκταση, του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, διαπιστώνουν οι Financial Times. Και της επιτρέπεται να λαμβάνει αποφάσεις με βάση οικονομικά δεδομένα και μακροπρόθεσμους στόχους και όχι βραχυπρόθεσμες πολιτικές σκοπιμότητες.

Η Fed έχει διατηρήσει σταθερό το κόστος δανεισμού μεταξύ 4,2% και 4,5% φέτος, φοβούμενη τον αντίκτυπο των δασμών. Απογοητευμένοι από τη στάση της, ο Τραμπ επικρίνει δημόσια τον πρόεδρό της, αποκαλώντας τον «πλήθιο», «απαίσιο», «αδιάφορο» και «πεισματάρη», ενώ μιλάει συχνά για τον αντικαταστάτη του. Στο πλαίσιο αυτό, λένε κάποιοι, διακυβεύεται ο πάγιος διαχωρισμός της νομισματικής πολιτικής της Fed από την πολιτική, που ισχύει από το 1951 και γίνεται σεβαστός από τους περισσότερους προέδρους έκτοτε.

Η ασάφεια, ωστόσο, έχει ανησυχήσει τους επενδυτές, με το δολάριο να υποχωρεί σε χαμηλό τριετίας μετά το δημοσίευμα της WSJ ότι ο Τραμπ ίσως ανακοινώσει έναν σκιώδη πρόεδρο μέσα στο καλοκαίρι. Η απρόβλεπτη χάραξη πολιτικής και η λεκτική βία του Τραμπ δεν είναι οι μόνες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο πρόεδρος της Fed τους τελευταίους 10 μήνες της θητείας του. Οι επιθέσεις του Αμερικανού προέδρου κατά «εχθρών» σε τομείς όπως η νομική και ο ακαδημαϊκός κόσμος, έχουν τροφοδοτήσει μια λαϊκιστική περιφρόνηση για τις ελίτ. «Υπάρχει λιγότερος σεβασμός για τους εμπεριγνώμονες από ό,τι τη δεκαετία του 1990», εξηγεί ο Σερμπάστιαν Μάλαμπι, από το Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων.

Ο Τραμπ επικρίνει δημόσια τον πρόεδρο της Fed Τζερόμ Πάουελ, αποκαλώντας τον «πλήθιο», «απαίσιο», «αδιάφορο» και «πεισματάρη», ενώ μιλάει συχνά για τον αντικαταστάτη του. Στο πλαίσιο αυτό, λένε αναλυτές, διακυβεύεται ο πάγιος διαχωρισμός της νομισματικής πολιτικής της Fed από την πολιτική που ισχύει από το 1951.

Η Fed έχει διατηρήσει σταθερό το κόστος δανεισμού μεταξύ 4,2% και 4,5% φέτος, φοβούμενη τον αντίκτυπο των δασμών.

Η απώλεια της συναίνεσης σχετικά με την κατεύθυνση των επιτοκίων μεταξύ των 12 μελών της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ανοικτής Αγοράς (FOMC) είναι ένα ακόμη πλήγμα, καθώς ορισμένα μέλη της υπονόησαν πρόσφατα ότι θα ψήφιζαν υπέρ μιας μείωσης στην επόμενη συνεδρίαση. Ο Πάουελ σχεδιάζει να παραμείνει στη θέση μέχρι τη λήξη της θητείας του τον Μάιο του 2026, η αντικατάστασή του, ωστόσο, δεν θα είναι τόσο απλή. Οι επικρίσεις προς τον Πάουελ δεν αφήνουν χώρο για αξιόπιστους υποψηφίους, ενώ ο Τραμπ έχει καταστήσει σαφές ότι η επό-

μενη επιλογή του θα βασίζεται λιγότερο στην τεχνογνωσία και περισσότερο στην υποταγή στον Λευκό Οίκο.

Οι άνθρωποι της Fed θεωρούν ότι ο Τραμπ υποτιμά τις προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίσει ο υποψήφιος του σε έναν θεσμό με μακρά ιστορία ανεξαρτησίας. «Η μνήμη της δεκαετίας του 1970 είναι χαραγμένη στο θεσμικό πλαίσιο της Fed», λέει η επικεφαλής οικονομολόγος της KPMG US, Νταϊάν Σούνγκ. «Ακόμη και ο θυρωρός γνωρίζει ποιος ήταν ο χειρότερος πρόεδρος της Fed στην Ιστορία», λέει για τον Άρθουρ Μπερς, ο οποίος μείωσε τα επιτόκια έπειτα από πιέσεις του Ρίτσαρντ Νίξον πριν από τις προεδρικές εκλογές του 1972, μόνο και μόνο για να εκτοξευθεί ο πληθωρισμός και να καταρρεύσει η ανάπτυξη, μετά το σοκ των τιμών του πετρελαίου το επόμενο έτος. Ο διάδοχός του, Πολ Βόλκερ, που θεωρείται ένας από τους πιο αποτελεσματικούς προέδρους, αναγκάστηκε να αυξήσει τα επιτόκια σε διψήφια ποσοστά για να τιθασεύσει τον πληθωρισμό.

Η ασυνήθιστη οργανωτική δομή της FOMC μπορεί επίσης να αποδειχθεί αποτελεσματικό εμπόδιο στον διάδοχο του Πάουελ να εκπληρώσει απλώς τις επιθυμίες του Τραμπ. Καμιά πολιτική δεν υιοθετείται χωρίς να πειστεί η πλειοψηφία της επιτροπής, στην οποία συμμετέχουν επτά διοικητές με έδρα την Ουάσινγκτον και οι πρόεδροι των 12 περιφερειακών Fed –ιδιωτικών ιδρυμάτων από όλες τις ΗΠΑ–, εκ των οποίων οι πέντε ψηφίζουν για τη νομισματική πολιτική. Ορισμένοι ήταν πολύ πιο αυστηροί από τον Πάουελ, προειδοποιώντας για τη ζημία που θα προκαλέσει ο εμπορικός πόλεμος του Τραμπ στην οικονομία των ΗΠΑ.

Οποιοι κι αν επιλέξει ο Τραμπ, θα πρέπει να επικυρωθεί από τη Γερουσία. «Ακόμη κι αν ακούσει τον πρόεδρο τώρα, θα μπορούσε να γίνει πολύ πιο ανεξάρτητος μόλις γίνει πρόεδρος. Ξέρει ότι η Ιστορία θα τον κρίνει. Και κανείς δεν θέλει να τελειώσει την καριέρα του με άθλια απόδοση», συνοψίζει ο Ντόναλντ Κον, πρώην αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της Fed.

Πτώση στις παραγγελίες στα γερμανικά εργοστάσια

Επιφυλακτική στάση τηρούν οι βιομηχανίες στη Γερμανία καθώς οι εμπορικές συνομιλίες με τις ΗΠΑ μπαίνουν στην τελική ευθεία. Για πρώτη φορά σε τέσσερις μήνες, οι εργοστασιακές παραγγελίες μειώθηκαν. Η ζήτηση υποχώρησε κατά 1,4% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα Μάιο, σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας.

Οι παραγγελίες, πάντως, εξακολουθούσαν να είναι αυξημένες κατά 5,3% σε σχέση με ένα χρόνο πριν.

Οι κατασκευαστές στη μεγα-

λύτερη οικονομία της ηπείρου αναμένουν με αγωνία τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων της Ευρώπης με τις ΗΠΑ. Λιγότερο από μία εβδομάδα πριν από τη λήξη της προθεσμίας για τη σύναψη συμφωνίας, τα μηνύματα από τις Βρυξέλλες υποδηλώνουν ότι οι «τιμωρητικοί» δασμοί μπορεί να αποφευχθούν. Το αποτέλεσμα θα μπορούσε να σημαίνει ότι η Γερμανία θα επιστρέψει στην ανάπτυξη ή θα παραμείνει σε στασιμότητα.

Εάν οι συνομιλίες είναι επιτυχείς, η Bundesbank προβλέπει

ότι η οικονομία θα σταθεροποιηθεί, προτού πραγματοποιήσει μια «σημαντική» ανάκαμψη χάριν στις δαπάνες για υποδομές και την άμυνα. Επιπλέον, «βλέπει» την ανάπτυξη να κάνει άλμα κατά 1,2% το 2027. Μέχρι τότε, η ανησυχία για το εμπόριο έχει πλήξει την εμπιστοσύνη και ανάγκασε εταιρείες όπως η Continental και η Merck να μειώσουν τις προοπτικές τους. Άλλες, όπως η ZF Friedrichshafen και η Robert Bosch, περικλίνουν θέσεις εργασίας και κλείνουν εργοστάσια λόγω της υποτονικής ζήτησης. Οι

παραγγελίες επενδυτικών αγαθών από το εσωτερικό της Γερμανίας υποχώρησαν κατά 12,7% τον Μάιο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, ενώ η συνολική εγχώρια εργοστασιακή ζήτηση μειώθηκε κατά 7,8%. Οι παραγγελίες από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά 2,9%.

Το υπουργείο Οικονομίας σημειώνει ότι παρά την υποχώρηση του Μαΐου, η υποκείμενη τάση των βιομηχανικών ζήτησης είναι «σε ανοδική τροχιά», ακόμη και αν οι παραγγελίες παραμένουν ασταθείς εν μέσω υψηλών εμπορικών και γεωπολιτικών αβεβαιοτήτων.

Ωστόσο σε ανακοίνωσή του αναφέρει πως «ακόμη και αν οι επιχειρηματικές προσδοκίες των επιχειρήσεων είναι τώρα και πάλι ανοδικές, δεν μπορεί να αποκλειστεί νέα επιβράδυνση της βιομηχανικής ζήτησης στην περαιτέρω πορεία του έτους».

Ενώ ένας δείκτης για τη μεταποίηση υποδεικνύει συρρίκνωση εδώ και τρία χρόνια, οι επιχειρήσεις αυξάνουν σιγά σιγά την παραγωγή, ελπίζοντας ότι η κυβέρνηση θα δώσει σύντομα κίνητρα.

Τα στοιχεία για τη βιομηχανική παραγωγή του Μαΐου ανα-

μένονται στις αρχές της επόμενης εβδομάδας και ενδέχεται να δείξουν επίσης συρρίκνωση. Τα στοιχεία από τη Γαλλία αποκάλυψαν απροσδόκητη μείωση κατά 0,5% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Μόνο η μεταποιητική παραγωγή μειώθηκε κατά 1%, με ακόμη πιο απότομες μειώσεις στη διύλιση, τα ηλεκτρονικά προϊόντα και την αυτοκινητοβιομηχανία, καθώς και στη φαρμακοβιομηχανία.

Αντιθέτως, η βιομηχανική παραγωγή στην Ισπανία διευρύνθηκε τον Μάιο.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Η εταιρεία Χρ. Καποδιστριας και Υιοί Λτδ με Αριθμό Μητρώου Εργοδότη (ΑΜΕ) 218158/6/4531 ζητά να προσλάβει Pickers/Αποθηκάρχους με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από αυτούς που ισχύουν για το υπόλοιπο προσωπικό με βάση τις Συμφωνίες Εργοδότησής τους.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέινονται στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας Πάφου στα τηλέφωνα 26821666.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Η εταιρεία Χρ. Καποδιστριας και Υιοί Λτδ με Αριθμό Μητρώου Εργοδότη (ΑΜΕ) 218158/1/4531 (Καταστήματα Καϊμακλίου, Λακατάμιας, Αλάμπρας) ζητά να προσλάβει Pickers/Αποθηκάρχους με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από αυτούς που ισχύουν για το υπόλοιπο προσωπικό με βάση τις Συμφωνίες Εργοδότησής τους.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέινονται στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας Λευκωσίας στα τηλέφωνα 22403000.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ: ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:

Δήλωση Μεταβίβασης: 4/Π/2035/2025

Πωλητής/τές: SKY CAC LIMITED

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ 20, ASPERIA COURT. ΟΡΟΦΟΣ 2, 1096 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής 1: ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ

ΗΛΥΣΙΩΝ ΠΕΔΙΩΝ, 6Α, 6043 ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΛΑΡΝΑΚΑ

Αγοραστής 2: ΑΒΡΑΑΜ ΣΑΒΒΑ ΑΒΡΑΑΜ

ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ 8, 6042, ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΛΑΡΝΑΚΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/12138

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 0/2-261-371/3/400/7

Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ

Υποδιοκτησίες: ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΤΙΡΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ (4/ΕΣ/1816/2019)

Εμβαδό τ.μ.: 12891

Γεωγραφική Περιοχή: ΛΑΡΝΑΚΑ, ΛΑΡΝΑΚΑ, ΒΟΡΟΚΛΗΝΗ - Τοποθεσία: ΚΑΥΚΑΛΙΑ

Μεταβιβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1985/4297 - Ποσό Πώλησης: €700.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Μεγαλύτερες οι αυξήσεις τιμών για τις βίλες στις Κυκλάδες

Ενισχύονται ταχύτερα σε σύγκριση με αυτές των τυπικών κατοικιών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με την υπόλοιπη αγορά αυξήθηκαν οι ζητούμενες τιμές πώλησης πολυτελών εξοχικών κατοικιών στις Κυκλάδες κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη φετινή ανάλυση της Geoaxis, εταιρείας πιστοποιημένων εκτιμητών ακινήτων, η μέση αύξηση των ζητούμενων τιμών πώλησης πολυτελών εξοχικών ανήλθε σε 5,56%, έναντι αύξησης κατά 3,8% που σημείωσαν οι τιμές πώλησης τυπικών κατοικιών στις αντίστοιχες περιοχές.

Ειδικότερα, στις πολυτελείς κατοικίες, στη Μύκονο σημειώθηκε αύξηση κατά 5,71% σε 16.000 ευρώ/τ.μ., στη Σαντορίνη κατά 5,49% σε 13.300 ευρώ/τ.μ., στην Πάρο κατά 4,53% σε 9.500 ευρώ/τ.μ., στην Κέα κατά 6,3% σε 6.216 ευρώ/τ.μ. και στη Σέριφο κατά 5,78% σε 3.827 ευρώ/τ.μ. Στον αντίποδα, στην κατηγορία των συμβατικών κατοικιών, η αύξηση στη Μύκονο διαμορφώνεται σε 3,8% στα 2.855 ευρώ/τ.μ., στη Σαντορίνη στο 4% σε 2.300 ευρώ/τ.μ., στην Πάρο σε 3,7% και 2.275 ευρώ/τ.μ., ενώ στη Σέριφο η άνοδος αγγίζει το 4,1% στα 1.595 ευρώ/τ.μ. και στην Κέα το 3,6% και τα 2.120 ευρώ/τ.μ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το στοιχείο ότι ακόμα και στην κατηγορία των τυπικών εξοχικών, όπου το αγοραστικό ενδιαφέρον δεν είναι το ίδιο έντονο από το εξωτερικό, όσο στην πολυτελή κατηγορία, οι τιμές πώλησης έχουν σημειώσει σημαντική αύξηση κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, από 19% στη Σέριφο μέχρι και 32% στη Μύκονο. Ωστόσο είναι χαρακτηριστικό ότι παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των πολυτελών κατοικιών και των συμβατικών, με τις πρώτες να πωλούνται έως 5,8 πιο ακριβά στη Σαντορίνη, 5,6 φορές στη Μύκονο, 4,2 πιο ακριβά στην Πάρο, 2,9 στην Κέα και 2,4 στη Σέριφο. Με βάση τις εκτιμήσεις της Geoaxis, η αγορά πολυτελών κατοικιών

Η αγορά πολυτελών κατοικιών καταλαμβάνει περίπου το 5%-15% της συνολικής πίτας, ανάλογα με το νησί, ενώ απευθύνεται κυρίως σε ξένους αγοραστές, οι οποίοι αναζητώντας ιδιαίτερα ακίνητα είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν σημαντικές υπεραξίες.

Οι πολυτελείς κατοικίες έναντι των συμβατικών πωλούνται έως 5,8 πιο ακριβά στη Σαντορίνη, 5,6 φορές στη Μύκονο, 4,2 πιο ακριβά στην Πάρο.

καταλαμβάνει περίπου το 5%-15% της συνολικής πίτας, ανάλογα με το νησί, ενώ απευθύνεται κυρίως σε ξένους αγοραστές, οι οποίοι αναζητώντας ιδιαίτερα ακίνητα είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν σημαντικές υπεραξίες.

Ασφαλώς υπάρχουν και οι αντίστοιχες διαφορές, καθώς τα πολυτελή εξοχικά είναι μεγαλύτερης επιφάνειας και αφορούν πιο σύγχρονες κατασκευές. Έτσι, από πλευράς επιφανείων, οι μεγαλύτερες θερινές κατοικίες στην κατηγορία των πολυτελών ακινήτων καταγράφονται στη Μύκονο, στην Πάρο και στην Κέα με μέση επιφάνεια περί τα 240 τ.μ. και ακολουθεί η Σαντορίνη με 170 τ.μ. και η Σέριφος με 120 τ.μ. Η διάμεση ηλικία των προς πώληση ακινήτων που υπάρχουν στην αγορά στη Μύκονο, στην Πάρο και στην Κέα είναι τα 7 έτη, όταν στα υπόλοιπα νησιά είναι πάνω από 15 έτη. Αντιθέτως, στα πιο τυπικά εξοχικά, οι μεγαλύτερες θερινές κατοικίες καταγρά-

φονται στη Μύκονο και στην Πάρο με μέση επιφάνεια 205 τ.μ. και 183 τ.μ. αντίστοιχα. Στα υπόλοιπα τρία νησιά, οι μέσες επιφάνειες κινούνται μεταξύ 80-140 τ.μ. Η μέση ηλικία των κατασκευών που υπάρχουν στην αγορά σε όλα τα νησιά είναι άνω των 20 ετών. Στην ανάλυσή της, η Geoaxis επισημαίνει ότι «η Μύκονος και η Σαντορίνη έχουν δημιουργήσει μια εξαιρετικά ακριβή κατηγορία η οποία διαφοροποιείται απόλυτα από τις υπόλοιπες Κυκλάδες, με τη συντριπτική πλειονότητα να προέρχεται από το εξωτερικό, ενώ ένα πολύ μικρό τμήμα ενδιαφέρεται και για την έκδοση Golden Visa. Η Πάρος ακολουθεί κατά πόδας σε πολύ μικρή απόσταση».

Πρώτη η Πολίχνη στις αναζητήσεις για αγορά κατοικίας

Περιοχές της Θεσσαλονίκης, όπως η Πολίχνη και η Θέρμη, αλλά και σημεία της Αττικής, όπως το Περιστέρι, το Χαλάνδρι και το Παλαιό Φάληρο, συγκαταλέγονται μεταξύ των δέκα περιοχών της χώρας που έχουν σημειώσει τη μεγαλύτερη αύξηση του αγοραστικού ενδιαφέροντος κατά τη διάρκεια του τελευταίου χρόνου. Αυτό είναι το συμπέρασμα που προκύπτει με βάση τα στοιχεία που συγκέντρωσε η Engel & Völkers χρησιμοποιώντας το εργαλείο Ahrefs, το οποίο καταγράφει, μεταξύ άλλων, τον όγκο και τη μεταβολή των διαδικτυακών αναζητήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, η Πολίχνη της Θεσσαλονίκης, στα δυτικά προάστια της πόλης, ξεχωρίζει με ετήσια αύξηση κατά 16%. Οι προστιτές τιμές, η προσβασιμότητα και ο οικογενειακός χαρακτήρας της είναι οι βασικότεροι λόγοι για την εξέλιξη αυτή. Στη δεύτερη θέση κατατάσσεται το Ηράκλειο της Κρήτης με αύξηση κατά 14%, κάτι που οφείλεται τόσο στην τουριστική ζήτηση όσο και στους φοιτητές. Στην τρίτη θέση, επίσης με άνοδο κατά 14%, βρέθηκε η Τρίπολη.

Ακολουθούν κατά σειρά το Περιστέρι με αύξηση ζήτησης κατά 12% και η Θέρμη με άνοδο 11%. Στην ανατολική Θεσσαλονίκη, οι κατοικίες στην συγκεκριμένη περιοχή προσελκύουν οικογένειες αλλά και επαγγελματίες που αναζητούν κατοικίες υψηλότερων προδιαγραφών με άνεση και υψηλή ποιότητα διαβίωσης. Αύξηση κατά 11% εντοπίζεται επίσης σε Χαλάνδρι, Αγία Παρασκευή και Ηλιούπολη. Επονται η Χαλαμιάτα με αύξηση κατά 10% και το Παλαιό Φάληρο με αύξηση 9%. Είτε πρόκειται για επενδυτές που αναζητούν ευκαιρίες είτε για οικογένειες που θέλουν να αποκτήσουν το δικό τους σπίτι, οι τάσεις αναζήτησης ακινήτων αποκαλύπτουν ποιες περιοχές βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος.

Σύμφωνα με την Engel & Völkers, «η ανάλυση των περιοχών με αυξημένο ενδιαφέρον για αγορά ακινήτων δεν έχει μόνο στατιστική αξία, αλλά αποτελεί και ένα σημαντικό εργαλείο κατανόησης της κατεύθυνσης που παίρνει η αγορά. Η κατανόηση αυτή έχει αξία τόσο για τους αγοραστές που έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν ακίνητο σε προσιτή τιμή πριν η ζήτηση οδηγήσει σε αύξηση αξιών, όσο και για τους επενδυτές, καθώς οι ενδείξεις αναδυόμενης δυναμικής μπορεί να μεταφραστούν σε υψηλότερη απόδοση στο μέλλον. Η παρακολούθηση των μετατοπίσεων, ειδικά όταν υποστηρίζονται και από δεδομένα, αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων».

Οι δέκα περιοχές στη χώρα που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον των αγοραστών, σύμφωνα με τα στοιχεία της Engel & Völkers.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Ιουνίου 2025

Ο **Ιούνιος** έκλεισε το πρώτο μισό του τρέχοντος έτους διατηρώντας ένα θετικό μομέντουμ, παρά το γεγονός ότι βλέπαμε πυροτεχνήματα πάνω από τη νότια παραθαλάσσια περιοχή μας. Αναπόφευκτα σημειώθηκε ένα disruption που είχε μικρό έστω αντίκτυπο στις συναλλαγές, οι οποίες σε κάποιες των περιπτώσεων δεν ήταν οι αναμενόμενες. Παρόλα αυτά, σημειώνουμε πως ο Ιούνιος κυμάνθηκε μεταξύ καλύτερης και δεύτερης καλύτερης σειράς κατάταξης (μέχρι τώρα) σε όλα τα μετρησιμα στοιχεία πωλήσεων.

Τον Ιούνιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.795 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, κατατάσσοντάς τον στον καλύτερο μήνα του τρέχοντος έτους μέχρι σήμερα. Τον Ιούνιο του 2024 είχαν σημειωθεί 1.632 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια άνοδο της τάξης του 10% σε σχέση με πέρσι.

Η εικόνα με τα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) κατά τον Ιούνιο ήταν ακόμη καλύτερη αφού σημειώθηκε αύξηση της τάξης του 17% σε σχέση με τον Ιούνιο πέρσι: φέτος κατατέθηκαν 1.544 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με τα 1.322 που κατατέθηκαν πέρσι. Έτσι η πρώτη εξαμηνία φέτος έκλεισε με συνολική αύξηση 16%.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Ιούνιο φέτος κυμάνθηκε περί των €378,7 εκ. Συγκρινόμενη με τον Ιούνιο του 2024 όπου η συνολική αξία ήταν περί των €395,6 εκ., βλέ-

πουμε μια μικρή μείωση επενδύμενων κεφαλαίων της τάξης του 4,3%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 537 πωλήσεις τον Ιούνιο φέτος και 453 πωλήσεις τον Ιούνιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 18,5%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών έπαθε καθίζηση κατά 24% εφόσον τον Ιούνιο φέτος επενδύθηκαν περί των €89,8 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €118,1 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουνίου 29,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 23,7% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον η Λευκωσία κατέγραψε και 355 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 2% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2024. Θα λέγαμε λοιπόν πως φέτος υπήρξε μια αύξηση πωλήσεων σε πιο μικρής αξίας ακίνητα παρά σε πιο μεγάλης αξίας.

Η Λεμεσός κατέγραψε 466 πωλήσεις τον Ιούνιο φέτος και 418 πωλήσεις τον Ιούνιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 11,5%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών αυξήθηκε κατά 12,4%, εφόσον τον Ιούνιο φέτος επενδύθηκαν περί των €115,4 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €102,7 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουνίου 26% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 30,5% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον η Λεμεσός κατέ-

Φέτος κατατέθηκαν 1.544 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με τα 1.322 που κατατέθηκαν πέρσι. Έτσι η πρώτη εξαμηνία φέτος έκλεισε με συνολική αύξηση 16%.

Τον Ιούνιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.795 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, κατατάσσοντάς τον στον καλύτερο μήνα του τρέχοντος έτους μέχρι σήμερα.

γραψε και 444 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 13% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2024. Συνεπώς και η Λεμεσός κινήθηκε καθάρως ανοδικά, συνεισφέροντας αρκετά στην παγκύπρια θετική εικόνα, πρωτοστατώντας και πάλι στο πολύ ακριβό real estate.

Η Λάρνακα κατέγραψε 346 πωλήσεις τον Ιούνιο φέτος και 302 πωλήσεις τον Ιούνιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 14,6%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών αυξήθηκε κατά 7,9% εφόσον τον Ιούνιο φέτος επενδύθηκαν περί των €55,9 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €51,8 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική

αγορά του Ιουνίου 19,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,8% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, τον Ιούνιο η Λάρνακα κατέγραψε μια εκτόξευση σε νέα πωλητήρια έγγραφα: 394 πωλητήρια έγγραφα φέτος έναντι 274 πέρσι, που μεταφράζεται σε μια αύξηση της τάξης του 44%. Έτσι λοιπόν η Λάρνακα επαναφέρει μια θετική πορεία έλκυσσης επενδύσεων.

Η Πάφος κατέγραψε 326 πωλήσεις τον Ιούνιο φέτος έναντι 344 πωλήσεων τον Ιούνιο του 2024 σημειώνοντας ελαφρά μείωση 5,2%. Παρόμοια μείωση με 5,5% είχε ο συνολικός όγκος συναλλαγών εφόσον τον Ιούνιο φέτος επενδύθηκαν

περί των €95,4 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περί των €101 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουνίου 18,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 25,2% επί της αξίας συναλλαγών – γεγονός που διατηρεί την Πάφο στη δεύτερη θέση επενδύμενων κεφαλαίων μετά τη Λεμεσό. Αύξηση κατέγραψε η Πάφος και στα πωλητήρια έγγραφα αφού υπήρξαν 282 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 13% αυξημένα σε σχέση με τον Ιούνιο του 2024.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 120 πωλήσεις τον Ιούνιο φέτος έναντι 115 πωλήσεων τον Ιούνιο του 2024 σημειώνοντας ελαφρά άνοδο της τάξης του 4,3%. Πρακτικά αμετάβλητος έμεινε ο συνολικός όγκος συναλλαγών αφού σημείωσε οριακή αύξηση 1,4%, με τον Ιούνιο φέτος να καταγράφει επενδύσεις της τάξης των €22,3 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 κατέγραψε €22 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιουνίου 6,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 5,9% επί της αξίας συναλλαγών. Σε αντίθεση με τις πιο πάνω μέτρες επιδόσεις, η Αμμόχωστος κατέγραψε νέα δυναμική αύξηση Ιουνίου κατά 21% σε νέα πωλητήρια έγγραφα, με 69 φέτος έναντι 57 πέρσι, κατακτώντας τη δεύτερη θέση σε αυτό το στατιστικό στοιχείο μετά τη Λάρνακα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Μέγαρο Παπούδωφ

Κατοικία του ομογενούς τραπεζίτη από τη Ρωσία Αριστείδη Παπούδωφ, που θεμελιώθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα στη συμβολή της Β. Σοφίας με την Πανεπιστημίου, δίπλα στο σημερινό κτίριο της Βουλής. Αρχικά διώροφη, επεκτάθηκε στον Μεσοπόλεμο και καταδαφίστηκε το 1971.

Νταμάρι του Λυκαβηττού

Στη θέση του σημερινού θεάτρου ο χάρτης δείχνει ένα μεγάλο ενεργό λατομείο, από το οποίο εξορύχθηκε υλικό για την οικοδόμηση της Αθήνας του 19ου αιώνα. Μία δεκαετία μετά την έκδοση του χάρτη, ο διάσημος εξάδελφος του χαρτογράφου, ο πρωτοπόρος Τάκης Ζενέτος, θα θεμελιώνει εκεί ένα από τα εμβληματικά του έργα.

Οι **κεντρικές** γειτονιές της μεταπολεμικής Αθήνας, όπως τις απεικόνισε το δίδυμο Ζενέτου - Σταμάτη. Η χαρτογραφία ως γοπητευτικό εργαλείο αφήγησης και πειθούς βρήκε το τέλειο έδαφος και στην Ελλάδα της δεκαετίας του '50, που προσπαθώντας να ορθοποδήσει μετά τους πολέμους που τη συντάραξαν, επένδυε στη «βαριά βιομηχανία» του τουρισμού.

Βίλα Μαργαρίτα

Νεογοθικό κτίριο του 1900 στη συμβολή Β. Σοφίας και Μεσογείων, χτισμένο από έναν Αρμένι έμπορο, που αποτέλεσε κόμημα της περιοχής και καταδαφίστηκε το 1972, παρά τις αντιδράσεις των περιοίκων.

Μέγαρο Πεσμαζόγλου

Στη συμβολή Β. Σοφίας και Ηρώδου Αττικού επιβλητική πολυκατοικία σε σχέδια Τσίλερ, που έφερε για πρώτη φορά τη «μεγάλη κλίμακα» στην Αθήνα του 1900. Η πλευρά του κτιρίου που έχει μέτωπο στον Εθνικό Κήπο καταδαφίστηκε το 1960, όμως έχει επιβιώσει η ανατολική πτέρυγά του, που σήμερα στεγάζει την αυστριακή πρεσβεία.

Ο χάρτης μιας χαμένης πόλης

Οι «θησαυροί» που κοσμούσαν την Αθήνα πριν από 70 χρόνια, σε σπάνιο τυπογραφικό κειμήλιο

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Ανοίγοντας έναν σπάνιο εικονογραφημένο χάρτη της Αθήνας του 1955, βυθίζομαστε στους δρόμους μιας πόλης που έχει χαθεί. Παραγωγή των εκδόσεων «Καρέρ & Χατζηκωνσταντή», το έντυπο φέρει την υπογραφή των αρχιτεκτόνων Τάκη Δ. Ζενέτου (συνονόματου εξαδέλφου του κορυφαίου μεταπολεμικού μοντερνιστή) και Κώστα Σ. Σταμάτη (που λίγα χρόνια αργότερα θα σχεδίαζε αρκετά «Ξενία» ανά την επικράτεια) και εντυπωσιάζει με τις άφθονες ισομετρικές απεικονίσεις σημαντικών αθηναϊκών κτιρίων και τόπων, αρκετά από τα οποία έκτοτε καταδαφίστηκαν ή άλλαξαν ριζικά.

Υπό αυτήν την έννοια, το τυπογραφικό κειμήλιο δεν λειτουργεί απλώς ως οδηγός πλοήγησης, αλλά και ως πεδίο αστικής αρχαιολογίας, ένα οπτικό ντοκουμέντο που καταγράφει την Αθήνα λίγο πριν αλλάξει ανεπιστρεπτί από τη σαρωτική επέλαση της αντιπαροχής, ένα φαινόμενο που ο αρχιτέκτονας Ιωάννης Τραυλός είχε παραλληλίσσει με «θεομηνία ή εκθρική καταστροφή».

Παγκόσμια τάση

Ο χάρτης μπορεί να θεωρηθεί εγκώριος κληρονόμος της παγκόσμιας καλλιτεχνικής τάσης της «εικονογραφικής χαρτογραφίας» που άνθησε στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα στην Ευρώπη και στην Αμερική. Η

σπίθα άναψε στο Λονδίνο το 1914, όταν ο πρωτοπόρος Βρετανός γραφίστας MacDonald Gill σχεδίασε για το μετρό της πόλης το θρυλικό «Wonderground Map of London Town».

Ήταν μια αποκάλυψη: ένας χάρτης γεμάτος χρώμα, χιούμορ, ζωγραφισμένα κτίρια και καρτουνίστικες φιγούρες, που μετέτρεπε την πόλη σε μια παιδική χαρά και το ταξίδι με το «tube» σε μια μικρή περιπέτεια. Η επιτυχία του ήταν τεράστια

και γέννησε μια «χρυσή εποχή» του είδους, ειδικά στην Αμερική, με καλλιτέχνες όπως ο Jo Mora και ο Ernest Dudley Chase να δημιουργούν για τουριστικούς προορισμούς χάρτες που αποτελούσαν αληθινά έργα τέχνης και «συνομιλούσαν» με το κοινό, δημιουργώντας εδώ κι εκεί μικρά αφηγήματα και «γεγονότα» που έφερναν στον νου τα «θαλάσσια τέρατα» (και άλλους απρόσμενους χαρακτήρες) που εμφανίζονταν στους ναυτικούς

χάρτες προηγούμενων αιώνων. Αυτή ακριβώς η φιλοσοφία (η χαρτογραφία ως γοπητευτικό εργαλείο αφήγησης και πειθούς) βρήκε το τέλειο έδαφος και στην Ελλάδα της δεκαετίας του '50, που προσπαθώντας να ορθοποδήσει μετά τους πολέμους που τη συντάραξαν, επένδυε στη «βαριά βιομηχανία» του τουρισμού. Η εθνική αποστολή του νεοσύστατου ΕΟΤ ήταν να στήσει μια νέα, ελκυστική εικόνα για τη χώρα και τα προωθη-

τικά του φυλλάδια έγιναν γόνιμος καμβάς για πρωτοπόρους γραφίστες και ζωγράφους της εποχής (από τον Φρέντυ Καραμπότ και τον Μιχάλη Κατζουράκη έως τον Σπύρο Βασιλείου και τον Οθωνα Περβολαράκη), οι οποίοι συχνά ενσωμάτωναν μέσα τους σχηματικούς εικονογραφικούς χάρτες.

Λεπτοδουλειά

Εστιάζοντας στις κεντρικές γειτονιές της μεταπολεμικής Αθήνας των Ζενέτου - Σταμάτη, είναι άγνωστο ποιος εκ των δύο φιλοτέχνησε αυτό το (γενναϊόδωρο) πλήθος ισομετρικά σχεδιασμένων τοποσημών. Το σίγουρο είναι πως κάθε ένα τους αποτελεί προϊόν παθιασμένης λεπτοδουλειάς στη «μικρή» κλίμακα: κάθε εμβληματικό κτίριο, κάθε λόφος και πάρκο, το σύνολο από τα «230 μνημεία, κτίρια και σημεία γενικού ενδιαφέροντος» (όπως ανακοινώνει ο χάρτης σε τέσσερις γλώσσες, απευθυνόμενος στους ξένους επισκέπτες), έχουν όλα τους μετατραπεί σε εικονογραφικές εκδοχές του εαυτού τους, με την αφαίρεση και τη δημιουργική ματιά να παντρεύονται πετυχημένα με την αρχιτεκτονική αποτύπωση.

Όσο για όλα εκείνα που κάθηκαν για πάντα, όσο ακόμη αντέχουν τα χαρτιά και τα μελάνια, σε αυτό το συγκινητικό τεκμήριο μιας χαμένης Αθήνας, θα παραμένουν για πάντα ανέπαφα.

230 τοποσημεία

Στον χάρτη των Τάκη Δ. Ζενέτου και Κώστα Σ. Σταμάτη επισημαίνονται «230 μνημεία, κτίρια και σημεία γενικού ενδιαφέροντος» (όπως αναφέρεται σε τέσσερις γλώσσες, προφανώς για τους ξένους επισκέπτες).

Πεδίον του Αρεως

Το «πάρκο», όπως απλά το αποκαλούσαν πάντα οι περίοικοι, φαίνεται εδώ στη μορφή που είχε από το 1934 έως το 2008, όταν άρχισαν οι εργασίες ανάπλασής του. Ενδιαφέρον έχει η απεικόνιση του θρυλικού θερινού αναψυκτηρίου «Αλσος» του Γιώργου Οικονομίδη, που είχε αρχίσει να λειτουργεί από το 1950.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

13-19.7.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Rumba Attack live

Την Κυριακή το Τεχνόπολις 20 υποδέχεται για μια ακόμη χρονιά στον κήπο του, τους Rumba Attack. Οι Rumba Attack είναι ένα μουσικό σχήμα που συνθέτει τη δική του πρωτότυπη ορχηστρική μουσική σε ύψος Flamenco-Rumba, και αποτελεί ένα πολύ ξεχωριστό μουσικό συνονθύλευμα με ακούσματα ροκ και μπόσα νόβα, αλλά και ήχους της Μέσης Ανατολής και Ελλάδας. Το σχήμα έδωσε παραστάσεις και σε φεστιβάλ όπως το Athens Technopolis Jazz Festival, το Cyprus World Music, το Fengaros Festival, το Rialto Ethnic Music Festival, το Afro Banana Festival, το Windcraft Festival και άλλα. Κυριακή 13 Ιουλίου, ώρα 8:00 μ.μ. Τεχνόπολις 20, Λεωφ. Νικολάου Νικολαΐδη 18, Πάφος. **Πληροφορίες** **τηλέφωνο 70002420, www.technopolis20.com**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Στρίγγλος που έγινε αρνάκι»

Συνεχίζεται η περιοδεία της παράστασης «Ο Στρίγγλος που έγινε αρνάκι», σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. Για ακόμα μια φορά η ΕΘΑΛ προχωρεί σε συνεργασία με δύο άλλες θεατρικές ομάδες, επεκτείνοντας τη συνεργασία τριών θεατρικών οργανισμών σε μια καλοκαιρινή παραγωγή, για πρώτη φορά και συνεχίζοντας τον κύκλο συνεργασιών με νεότερες ομάδες που εγκαίνιασε στην αρχή του έτους. Ο Φανούρης Πετρόχειλος, Διευθυντής Σχολής Εμπροσθοπονητών και χήρος με τρεις γιούς, πασχίζει να βάλει ένα τέλος στο χάος που επικρατεί στο σπίτι του. Η ζωή του αδέλφου «στρίγγλου» θα

αλλάξει ριζικά με την είσοδο του γυναικειού στοιχείου στη ζωή του, την οικονόμο κυρία Άννα. Επί σκηνής: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Γρηγόρης Γεωργίου, Γιώργος Ευαγόρου, Παναγιώτης Γεωργίου, Νάγια Αναστασιάδου, Ευαγγελία Ονουφρίου και ο Μιχάλης Μουστάκας. Επόμενες παραστάσεις: 14 Ιουλίου: Αραδίππου | Αίθριο Θέατρο Λυκείου Αραδίππου «Τάσος Μητσόπουλος», 24 Ιουλίου: Δήμος Κουρίου, 28 Ιουλίου: Δήμος Λεμεσού | Πάρκο Γκογκέν, Ζακάκι, 4 Αυγούστου: Δήμος Λεμεσού | Μέσα Γειτονιά, ώρα έναρξης 8:30 μ.μ. **Κατάλληλο για όλη την οικογένεια. Πληροφορίες - Εισιτήρια: 25877827.**

ΠΑΙΔΙΚΟ ΡΓΑΣΤΗΡΙ

Καμήλα καμηλάρι να πάμε στα Βαρώσια

«**Γνωρίζω**», τραγουδι και εικονογραφώ τα παιδικά παραδοσιακά τραγούδια του τόπου μου». Μέσα από μια δραστηριότητα εμπνευσμένη από την μουσική του νησιού μας, προσκαλούμε τα παιδιά να γνωρίσουν να τραγουδήσουν και να εικονογραφήσουν τα παραδοσιακά παιδικά τραγούδια του τόπου μας. Με τη συνοδεία του μουσικού σχήματος, ANTAMA και την μουσικοπαιδαγωγό Άννα Αριστείδου θα ανακαλύψουμε τα παραδοσιακά μουσικά όργανα. Το κοινό θα έχει την ευκαιρία να ακούσει και να τραγουδήσει αντίμα, γνωστά και άγνωστα ταχταρίσματα όπως «Πύρι πύρι τα παπύρι», «Καμήλα καμηλάρι», «Τσίμμι τσίμμι τον από» το «Ντίλι Ντίλι» κ.ά. Το πρόγραμμα προορίζεται για να προωθήσει την ανακάλυψη και τη δημιουργική έκφραση μέσα από τη μουσική και την τέχνη, ενθαρρύνοντας τα παιδιά να εξερευνήσουν την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου μας με μια παιχνιδιάρικη και εκπαιδευτική προσέγγιση. Σάββατο, 19 Ιουλίου, ώρα10:30 π.μ. Θέατρο Ριάλτο, Αντρέα Δρουσιώτη 19. Πλατεία Ηρώων, Λεμεσός. **Πρέπει να γίνει δήλωση συμμετοχή από πριν είτε τηλεφωνικά στο 7777745 ή στο ptiac@rialto.com.cy. Ελεύθερη είσοδος.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ένα φως οδηγός, που δεν σβήνει

Πώς «αξιοποιεί» κανείς τα συναισθήματά του και τι σημαίνει αυτό; Την ντροπή, τη μοναξιά, το πένθος; Μέσα από το θέατρο μετασχηματίζονται τα τραύματα, βρίσκουν διέξοδο οι συναισθηματικές συγκρούσεις; Στο βραβευμένο «Φως οδηγός» της Κέλι Ο' Σάλιβαν, του 2024 (στην πλατφόρμα του Cinobol), όλα είναι πολύ πραγματικά και την ίδια στιγμή, σεναριακά, πολύ μελετημένα. Η οικογένεια που πρωταγωνιστεί, πατέρας, μητέρα, έφηβη κόρη, είναι τρεις εξαιρετικοί ηθοποιοί που συνθέτουν οικογένεια και στη ζωή τους: Κιθ Κάπφερρ, Κάθριν Μάλεν Κάπφερρ, Τάρα Μάλεν.

Κεντρικός ήρωας είναι ο πατέρας, που υποδύεται έναν μεσήλικο εργάτη, δύσθυμο και μελαγχολικό, που παλεύει να διαχειριστεί την πρόσφατη απώλεια/αυτοκτονία του γιου τους. Παράλληλα έχει να αντιμετωπίσει την επιθετική, παραβατική συμπεριφορά της έφηβης κόρης τους και τον ανεξίτηλο πόνο της γυναίκας του, η οποία, παράλληλα, προσπαθεί να κρατήσει την τριμελή οικογένειά τους ενωμένη. Ο πατέρας, σε διάλυση, μπλέκει, συμπτωματικά, με μια ερασιτεχνική θεατρική ομάδα η οποία κάνει πρόβες κοντά στο εργοτάξιο όπου εργάζεται. Πρόκειται να ανεβάσουν τον σαιζντρικό «Ρωμαιοί και Ιουλιέτα».

Το επί σκηνής δράμα αρχίζει να αντικατοπτρίζει την προσωπική του ζωή. Με τον 17χρονο γιο του βίωσε μια παρόμοια συνθήκη με αυτήν που οδήγησε στον θάνατο τους μυθικούς εραστές της Βερόνας, ο ρόλος των γονιών κι εδώ, όπως στο έργο του Σαίξπηρ, είναι μοιραίοι, οι ομοiotπτες συνθέτουν για τον ίδιο ένα περιβάλλον δύ-

Η αλληλεπίδραση με την τέχνη είναι ένα απρόβλεπτο «ταξίδι» πολλών αποχρώσεων και διαδρομών, για όλους όσοι συμμετέχουν στη διαδικασία, θεατές και ηθοποιοί.

ΧΟΡΟΣ

Mon Otage του Παναγιώτη Τοφή

Το έργο Mon Otage του Παναγιώτη Τοφή πραγματεύεται την εφηβική αγάπη, την ομοφοβία, την ενάλκισση, την απώλεια και την αποδοχή. Βασισμένο στη μέθοδο της αυτοβιογραφικής φαντασίας, πραγματεύεται ανεκπλήρωτες υποσχέσεις φροντίδας και αποδοχής μεταξύ ανδρών, σε διαφορετικούς ρόλους και σχέσεις, στο πλαίσιο μιας αλλοιωμένης πραγματικότητας. Το αποτέλεσμα προκύπτει από μια εξελισσόμενη, συν-δημιουργική διαδικασία μεταξύ του χορογράφου/ερμηνευτή και του συνθέτη/μουσικού. Ο Παναγιώτης Τοφή, ο οποίος εμπνεύστηκε την πα-

ράσταση, επικεντρώνεται μέσω της χορογραφικής έρευνάς του σε θεματικές απόκρυψης, απόσυρσης και διαγραφής, καθώς εστιάζει στην ομορφιά και εξουθένωση του κενού σώματος και την ενεργειακή παρουσία του «αγνώστου». Συντελεστές: Ιδέα, χορογραφία, ερμηνεία, κείμενο: Παναγιώτης Τοφή. Ζωντανή μουσική σύνθεση: Ανδρέας Οικονομίδης, Πέμπτη 17 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερής», Πανεπιστήμιο Κύπρου - Αρχοντικό Αξιοθέας, Αξιοθέας 8, Παλιά Λευκωσία. **Πληροφορίες** **τηλέφωνο 22894531, www.ucy.ac.cy/cucentre.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Συναυλία από το τρίο Krue

Το τρίο Krue παρουσιάζει τη δουλειά του στο πλαίσιο του 28ου Πολιτιστικού Φεστιβάλ Πανεπιστημίου Κύπρου. Το krue είναι ένα ανερχόμενο τρίο που προέκυψε μέσα από τη συνεργασία μεταξύ των εμπνευσμένων μουσικών Νικόλα Τσαγγάρη, Βασίλη Φιλίππου και Γιώργου Δημητρίου με αφορμή τη μελέτη ρυθμών του κόσμου, τη σύνθεση και την ηχογράφηση νέας μουσικής. Το Τρίο συνδυάζει ηχοχρώματα από παραδοσιακά όργανα, με μια σύγχρονη προσέγγιση η οποία εστιάζει στην τζαζ και την ηλεκτρονική μουσική. Στη συναυλία θα παρουσιαστούν συνθέσεις από τον πρόσφατό τους δίσκο που ηχογραφή-

θηκε στο Άμστερνταμ τον προηγούμενο Μάρτιο. Συντελεστές: Νικόλας Τσαγγάρης: ντραμς, Βασίλης Φιλίππου: κρουστά, φωνή, Γιώργος Δημητρίου: electronics. Τρίτη 15 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερής», Πανεπιστήμιο Κύπρου - Αρχοντικό Αξιοθέας, Αξιοθέας 8, Παλιά Λευκωσία. **Πληροφορίες** **τηλέφωνο 22894531, www.ucy.ac.cy/cucentre.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

| Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Νοσεί το θέατρο

Γόρδιος δεσμός οι επικορηγήσεις του ελεύθερου θεάτρου και για να είμαι ειλικρινής δεν ξέρω τελικά ποιο μοντέλο πρέπει το υφυπουργείο Πολιτισμού να ακολουθήσει για να ικανοποιήσει τους ανθρώπους του θεάτρου. Για το ελεύθερο θέατρο το κράτος διαθέτει για το Β΄ Εξάμηνο του 2025 740.000 ευρώ, και αυτά τα παίρνουν 16 παραγωγές. Ο προϋπολογισμός του ΘΟΚ για πολύ λιγότερες παραστάσεις για το 2025, όπως εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 2025 είναι 6.514.443, καλύπτοντας πολλά έξοδα, με τα €5.440.000, να προέρχονται από κρατική χορηγία και συνεισφορές, και τα υπόλοιπα από παραστάσεις και περιοδείες (€909.743), ενοίκια (€50.000) και διάφορες εισπράξεις (€114.700).

Τεράστιο το κόσμα, αλλά άλλο ο ακέφαλος καλλιτεχνικά Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου και άλλο το ελεύθερο θέατρο και οι σκόρπιοι ηθοποιοί, σκηνοθέτες, τεχνικοί του θεάτρου, ενδυματολόγοι, χορογράφοι, μουσικοί και λοιποί συγγενείς. Αλλά είπαμε, ο ΘΟΚ δεν είναι γραφείο ευρέσεως εργασίας, ούτε ευ-

αγές ίδρυμα, είναι πολιτιστικός φορέας και είναι άλλη η δουλειά του, και αν την κάνει καλά ή όχι θα το δείξει ο χρόνος και δεν είναι πρέπει να ασχολούμαστε περισσότερο. Βέβαια, ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου θα έπρεπε να είναι η φωτοδός για τα θεατρικά πράγματα της χώρας, θα έπρεπε να έδειχνε τον δρόμο για πολλά και διάφορα θεατρικά ζητούμενα, όπως η ανάπτυξη κοινού, η πρόταση ρεπερτορίου, με ποιους τρόπους θα μπορούσε να βοηθήσει το ελεύθερο θέατρο και άλλα παρόμοια. Φυσικά, ίσως κάποια από τα παραπάνω να εντάσσονται στον στρατηγικό σχεδιασμό του, που τον περιμένουμε πώς και πώς, από το 2024. Αντιλαμβάνομαι πως υπάρχουν άλλες προτεραιότητες και το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού τρέχει και δεν φτάνει, οπότε ας έχουμε υπομονή. Υπομονή χρειάζεται και για τον νέο γενικό διευθυντή, που όταν θα διοριστεί τότε και το Δ.Σ. θα ανασάνει και θα έχει περισσότερο χρόνο και για άλλα. Ως τότε, όμως, ας περιμένουμε και ας έχουμε πίστη στα πράγματα και στις διαδικασίες.

Αλλά ας επιστρέψω στον γόρδιο δεσμό των επικορηγήσεων. Καλώς και αν την κάνει καλά ή όχι θα το δείξει ο χρόνος και δεν είναι πρέπει να εγκρίνονται από διαδικασίες του υφυπουργείου Πολιτισμού, αλλά ποτέ δεν φτάνουν για όλους τους φορείς, παλαιούς και νεότερους. Σημειώνουμε πως το Θέατρο Ένα στη Λευκωσία και το Θέατρο Versus στη Λεμεσό δεν λαμβάνουν κανένα ποσό, πράγμα που σίγουρα θέτει ζητήματα βιωσιμότητάς τους. Θα θέσω ένα ζήτημα από τις επικορηγήσεις, αυτό των συμπαραγωγών, για το οποίο νιώθω ότι έχω κάτι να πω. Ήμουν, λοιπόν, από εκείνους που πίστευαν και πιστεύουν ακόμα στις συμπράξεις και στις συμπαραγωγές, αλλά όχι μόνο για τα επιπλέον χρήματα της χορηγίας, αλλά για να δούμε νέες ιδέες, πειραματισμό, προτάσεις ρεπερτοριακές σύγχρονες, μοίρασμα πόρων, εμπειριών και θεατρικών γνώτων. Βέβαια, διαπιστώνω πως ακόμα δεν έχουν φτάσει σε αυτό το σημείο, και δεν θέλω να πιστέψω πως οι θεατρικοί φορείς «εκμεταλλεύονται» την καλή πρόθεση του υφυπουργείου. Ειλικρινά, τι πρέπει

να γίνει; Το θέατρο νοσεί στην Κύπρο, και δεν υπάρχει από κάπου να παστέι για να δει πώς μπορεί να σωθεί... από ΠΙΟΨΘΕΝΑ, και αυτό με λυπεί, όπως λυπεί και τους ανθρώπους του θεάτρου, κυρίως αυτούς που πασχίζουν να ζήσουν από αυτό.

Πάντως, το ποσό των 740.000 ευρώ τελικά είναι μεγάλο ή μικρό για το ελεύθερο θέατρο για ένα εξάμηνο; Απορία συντάκτου... τελείες. Δεν έχω απάντηση, είναι πολλά τα θεατρικά μας σχήματα ίσως; Πρέπει το κράτος να τα επικορηγεί όλα; Απορία συντάκτου και πάλι τελείες... Δεν πρέπει όμως κάποια στιγμή να συζητήσουμε σοβαρά και δημοσίως, υφυπουργείο Πολιτισμού, Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου, φορείς και συντεχνίες, πολιτιστικοί συντάκτες, πως το θέατρο νοσεί, γιατί ομολογώ πως έκανα λάθος, όταν έγραφα πως νοσεί μόνο ο ΘΟΚ. Είναι καιρός να συζητήσουμε για το τι θέατρο θέλουμε στη χώρα, και όχι να μαλλιοτραβιάζουμε μόνο για την Επίδαυρο...

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

**Υπομονή
χρειάζεται
και για τον
νέο γενικό
διευθυντή,
που όταν θα
διοριστεί τό-
τε και το Δ.Σ.
θα ανασάνει
και θα έχει
περισσότερο
χρόνο και για
άλλα.**

σβατο, αλλά την ίδια στιγμή υποστηρικτικό και καθαρτικό. Ρωτάει την έφηβη κόρη του (που ασχολείται με το θέατρο στο σχολείο) πώς μαθαίνει κανείς ένα ρόλο. «Το να απομνημονεύεις τον ρόλο είναι το εύκολο», του λέει εκείνη. «Το δύσκολο είναι το συναισθηματικό ταξίδι».

Και είναι η αλήθεια. Η αλληλεπίδραση με την τέχνη είναι, πράγματι, ένα απρόβλεπτο «ταξίδι» πολλών αποχρώσεων και διαδρομών. Μπορεί να έχει «ευεξιογόνιο αποτέλεσμα» για όλους όσοι συμμετέχουν στη διαδικασία, θεατές και ηθοποιούς, όπως υποστηρίζει και ο ψυχίατρος Ηλίας Βλάχος, συνδημιουργός της ιδιότυπης θεατρικής ομάδας The Healers (ιδρύθηκε το 2013, παρουσιάζει αυτές τις μέρες τη «Μήδεια» του Μποστ), που αποτελείται από επαγγελματίες της ψυχικής υγείας.

Η δραστηριότητα των The Healers προτίθεται στο ψυχοθεραπευτικό «κάδρο», αναποδογυρίζοντας τη συνήθη συνθήκη. Οι ερασιτέχνες ηθοποιοί είναι και ψυχίατροι. Οι θεραπευτές μοιάζει να γεύονται κι εκείνοι την απελευθερωτική δύναμη της τέχνης. Σαν να μοιράζονται, κατά κάποιον τρόπο, την ατάκα του πρωταγωνιστή της ταινίας ότι «με βοηθούν οι πρόβες να ξεφεύγει το μυαλό μου».

«Ξεφεύγοντας» επανερχόμαστε σοφότεροι (ό,τι κι αν σημαίνει αυτό για τον καθένα) στον κόσμο που μας περιβάλλει. Δεν είναι μόνο η διαταραγμένη σχέση ενός ψυχικά πάσχοντα που επαναπροσδιορίζεται, αλλά όλων των παρόντων: θεατών και ερμηνευτών. Θεραπευτών και θεραπευομένων.

Οι οι τέχνες δραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη συναισθηματική ισορροπία και υγεία είναι πολλαπλώς καταγεγραμμένο. Όπως και ότι η τέχνη καλλιέργει συναισθήματα, προάγει την ενσυναίσθηση. Τίποτα δεν εγγυάται, όμως, ότι το «έργο» θα έχει κάτι εντ. Αλίμονο, βέβαια, αν ήταν αυτό, μόνο, το ζητούμενο. Τότε, θα μιλούσαμε για εκ-βιαστική διεκπεραίωση, όχι για ανοιχτή διαδικασία ζωής. Ανοιχτή αλλά όχι τυφλή.

Όπως και το φως οδηγός, ένα λαμπάκι, ένα μικρό ηλεκτρικό φως που παραμένει αναμμένο στη σκηνή του θεάτρου όταν δεν είναι σε λειτουργία: για να μην είναι κατασκότεινο.

Η τριμελής οικογένεια επιστρέφει στο σπίτι της, αποκαμωμένη και μονιασμένη, μετά το τέλος της παράστασης. Θα διασπίσει το κατώφλι όταν μια καινούργια μέρα έχει αρχίσει να χαράζει.

Η δεκαετία που σημάδεψε την Ελλάδα

Η οικονομική κρίση και η διαχείρισή της από τα κόμματα

ΠΑΝΟΣ ΛΟΥΚΑΚΟΣ
Αλλαγές και ανατροπές
Μια πολιτική ανατομία
της κρίσης 2009-2019
εκδ. Μεταίχμιο, 2025, σελ. 336

Του **ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ**

Ενα από τα χαρακτηριστικότερα περιστατικά βίαιας διαμαρτυρίας της διετίας 2010-2012 ήταν η διακοπή της στρατιωτικής παρέλασης της 28ης Οκτωβρίου 2011 στη Θεσσαλονίκη. Πλήθη κόσμου εισέβαλαν στο κατάστρωμα της λεωφόρου Νίκης και ανάγκασαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κάρολο Παπούλια να αποχωρήσει. Αμέσως μετά, ο ΣΥΡΙΖΑ, κόμμα του 4% ακόμη τότε, εξέδωσε ανακοίνωση, την οποία μας θυμίζει ο Πάνος Λουκάκος στο σχολιάζόμενο βιβλίο. Σε αυτήν σημείωνε: «Η μετατροπή τελικά της παρέλασης σε μιαν αυθόρμητη λαϊκή εκδήλωση ιερής αγανάκτησης και οργής είναι ανάγεια των καλύτερων αγωνιστικών παραδόσεων του λαού μας για εθνική αξιοπρέπεια, κοινωνική δικαιοσύνη και δημοκρατία» (σ. 100).

Ο συγγραφέας αναφέρει και δεκάδες άλλα παρόμοια περιστατικά, τα οποία, μοιραία, με την πάροδο του χρόνου, έχουμε την τάση να λησμονούμε. Ποιος, αλήθεια, θυμάται ακόμη τον χαρακτηρισμό από τον Χρήστο Παπουτσά, τον Φίλιππου Σακινιδή ως «εκπροσώπων» των Financial Times στην Ελλάδα, όταν εισπ-

Το βιβλίο του Πάνου Λουκάκου είναι ένα συναρπαστικό σχολιασμένο χρονικό της δεκαετίας 2009-2019.

γούνταν ως υφυπουργός τα πρώτα προμνημονιακά μέτρα; Ή την περίπτωση του μακαρίτη πλέον δημοσιογράφου Γιώργου Τράγκα, οι βίβες και οι καταθέσεις του οποίου στην Κυανή Ακτή και τη Φλόριντα έδειξαν ότι πίσω από την προπαγάνδα πολλών «δραχμιστών» κρυβόταν ένας χορός εκατομμυρίων;

Το Σύνταγμα

Το βιβλίο λοιπόν του Πάνου Λουκάκου είναι πρωτίστως ένα συναρπαστικό σχολιασμένο χρονικό της δεκαετίας 2009-2019 και ως τέτοιο θα πρέπει και αρχάς να διαβαστεί. Από εκεί και πέρα, θα ήθελα να σταθώ στην πιο αισιόδοξη πλευρά της δεκαετίας: τον καιρ' αρχής σεβασμός του Συντάγματος. Πιο συγκεκριμένα: Σε

αντίθεση λοιπόν με το 1936 και το 1967, όταν το πολιτικό σύστημα στάθηκε ανίκανο να βρει δημοκρατική διέξοδο στις αντίστοιχες κρίσεις, το 2012 και το 2015 ανέλαβε πιο υπεύθυνα. Οπως τότε, έτσι και τώρα, ο δικασμός της ελληνικής κοινωνίας ήταν βαθύτατος. Παρ' όλα αυτά, σε αντίθεση με τότε, στην εξεταζόμενη δεκαετία δεν υπήρξε εκτροπή.

Να οφείλεται αυτό στην ένταξη μας στην Ε.Ε.; Ασφαλώς ναι, αν και, κατά τη γνώμη μου, οφείλονται και σε έναν ακόμη παράγοντα: στο ότι, από τη Μεταπολίτευση, ο νομιμοποίηση του Σύνταγματος και των θεσμών ενισχύθηκε. Πώς εξηγείται αυτό; Νομίζω ότι η απάντηση είναι απλή: από το 1974, η εκτροπή από το Σύνταγμα κοστίζει πολύ περισσότερο από τον σεβασμό του.

Από εκεί και πέρα, όπως ορθά επισημαίνει ο Πάνος Λουκάκος, η υπόθεση της Novartis και το σκάνδαλο των τηλεοπτικών αδειών δείχνουν ότι, προκειμένου να αντλήσει πολιτικά οφέλη, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν δίστασε να καταφύγει σε μαφιόζικες μεθόδους. Το ότι, εντούτοις, και τα δύο αυτά σκάνδαλα «κόλλησαν» κάποια στιγμή δείχνει ότι τελικά σημειώθηκαν αντιστάσεις, όψιμες ασφαλώς, αλλά αποτελεσματικές.

Με άλλα λόγια, αν και συχνά ακολουθήθηκαν ακραία αντιδημοκρατικές πρακτικές, όπως ήταν η ψήφιση το 2012 με τη διαδικασία του κατεπείγοντος, σε ένα άρ-

Θεσσαλονίκη, 28 Οκτωβρίου 2011. Ομάδες πολιτών καταλαμβάνουν τη λεωφόρο Μεγ. Αλεξάνδρου, η μεγάλη στρατιωτική παρέλαση ματαιώνεται, οι επισημοί, μεταξύ των οποίων ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κάρολος Παπούλιας, αποδοκιμαζόταν. Η ανακοίνωση του ΣΥΡΙΖΑ τότε έκανε λόγο για «αυθόρμητη λαϊκή εκδήλωση ιερής αναγκαιότητας (...) αντίστα η των καλύτερων αγωνιστικών παραδόσεων του λαού μας».

θρο 216 σελίδων, του περίφημου Μεσοπρόθεσμου, δεν κινηθήκαμε εκτός Συντάγματος, αλλά στο πλαίσιο του.

Τα πρόσωπα

Θά σταθώ και σε μια άλλη πλευρά του σχολιαζόμενου βιβλίου, η οποία το καθιστά ελκυστικότερο: τα πορτρέτα των βασικών πρωταγωνιστών που σχεδίασε με μπρίο ο Πάνος Λουκάς. Στην κατηγορία των θετικών «ηρώων» εντάσσει τρεις από αυτούς: τον Ευάγγελο Βενιζέλο, την Ντόρα Μπακογιάννη και τον Ευάγγελο Μείμαρρακη.

Στο άλλο άκρο τοποθετεί τον Κώστα Καραμανλή και τον Γιώργο Παπανδρέου: τον μεν πρώτο γιατί με τις παροχές του εκτόξευσε τα ελλείμματα σε δυσθεώρητα ύψη και τον δεύτερο γιατί, αν και είχε καινοτόμες ιδέες, μετά τις εκλογές του 2009 συμπεριφέρθηκε χωρίς να έχει συναισθηθεί στις κρισιμότητες των περιστάσεων.

Μεταξύ των θετικών ηρώων και των αρνητικών, ο Πάνος Λουκάκος τοποθετεί τον Αντώνη Σαμαρά και τον μεγάλο πρωταγωνιστή της δεκαετίας, τον Αλέξη Τσίπρα. Στον μεν πρώτο καταλογίζει τα τρία «Ζάππεια» και τη συμπεριφορά του στους τελευταίους μήνες της πρωθυπουργίας του. Οσο για τον Αλέξη Τσίπρα, ο Λουκάκος τον κατακεραυνώνει μεν για την αδιότακτη δημαγωγία του όταν ξέσπασε η κρίση, δεν διατάζει ωστόσο να τον επαινέσει για την πολιτική του ως πρωθυπουργού. Πρώτα πρώτα, για την ευρωπαϊκή στροφή του —τη λεγόμενη «κωλοτομιά»— στις 13 Ιουλίου 2015.

Δεύτερον, για τη συμφωνία των Πρεσβιών, που και αυτής η σύναψη είχε πρόσδωλο πολιτικό κόστος. Και τρίτον, γιατί το 2019 δεν ενέδωσε στο σύνθημα «Τσοβόλα δώσ' τα όλα!» και αρνήθηκε να διανειμεί, για ψηφοθηρικούς λόγους, το απόθεμα των 37 δισεκατομμυρίων. Εντάσσεται άραγε η δεκαετία των

μνημονίων στην ελληνική κανονικότητα ή συνιστά ένα εξαιρετικό γεγονός, οφειλόμενο στις ιδιαιτερότητες μιας απρόβλεπτης δημοσιονομικής κρίσης; Αν σταθεί κανείς στη γνωστή μελέτη των Reinhart και Rogoff, ελάχιστες ήταν οι περιόδους στα 200 χρόνια της ελληνικής ανεξαρτησίας που η χώρα μας δεν χρωστούσε. Από αυτή την άποψη, η κρίση των μνημονίων εντασσόταν στην κανονικότητα της νεοελληνικής ιστορίας. Το ίδιο και η πολιτική αντιπαράθεση, η οξύτητα της οποίας το 2010-2012 ήταν συγκρίσιμη με εκείνη των παλαιότερων μεγάλων συγκρούσεων. Η μόνη διαφορά ήταν ότι το ότι φτάσαμε στο χείλος του γκρεμού, αλλά το ότι δεν πέσαμε σε αυτόν.

Να σημαίνει άραγε αυτό ότι γυρίσαμε σελίδα; Δεν είμαι διόλου βέβαιος. Σε αυτό μάλλον συμφωνεί και ο Πάνος Λουκάκος. Όπως και να 'χει, το βιβλίο του σίγουρα μας βοηθά να καταλάβουμε από πού ήρθαμε και πού βρισκόμαστε.

ΜΙΧΑΛΗΣ
ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
19 ΙΟΥΛΙΟΥ
ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ, ΩΡΑ 21:00

MX

Υπαίθρια συναυλία στους τροπικούς
κήπους του θέρετρου.
Είσοδος μόνο με κρατήσεις.
Δεν διατίθενται εισπήρια στην είσοδο.

DM instagram: **so_hotels**

Πληροφορίες και κρατήσεις
στο **www.soevents.com.cy**

Χορηγοί
Επικοινωνίας:

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μην βουλιάξεις στη ρουτίνα. Βούτηξε σε μια ιστορία!

 Read

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Δίπλα σε κάθε
πρώτοβουλία για
την παιδεία που
οραματίζμαστε

Deloitte.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Για ανθρώπους μιλάει, που ζουν σε μία θολή και σκοτεινή εποχή. Όπως εμείς σήμερα» απαντάει ο Γιώργος Κιμούλης στην ερώτησή μας για το ποιο πράγμα μιλάει ο «Φιλοκλήτης» του Σοφοκλή, που έρχεται στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος. Ο Γιώργος Κιμούλης, ο οποίος ερμηνεύει και τον ομώνυμο ρόλο, λέει επίσης στην «Κ» πως ο Σοφοκλής στον «Φιλοκλήτη» καταθέτει ένα είδος απολογίας. Για τη θεματική της τραγωδίας ο κ. Κιμούλης λέει πως αφορά τον τρόπο που η παλαιότερη γενιά πιστεύει ότι μπορεί να καθοδηγήσει τη νεότερη: «Δυστυχώς, όμως, ο τρόπος που η παλαιότερη γενιά έχει οργανώσει αυτή την καθοδήγηση ωθεί τους νεότερους να απομακρύνονται». Επίσης, λέει πως στην τραγωδία αυτή οι έννοιες ατομικό και συλλογικό συγκρούονται, σημειώνοντας ωστόσο πως είναι δύο έννοιες που μπορούν να συνυπάρχουν.

—Κύριε Κιμούλη, γιατί θελήσατε να ασχοληθείτε με τον «Φιλοκλήτη»; Νομίζω δεν είναι η πρώτη φορά που επιχειρήσατε να το κάνετε.

—Όχι. Είχα σχεδιάσει κι άλλες φορές να ανεβάσω το έργο αυτό, αλλά δεν έγινε πράξη. Πολλές δουλειές σχεδιάζονται και δεν γίνονται. Πάντοτε είναι ίδια η αιτία που με ωθεί να επιλέξω ένα έργο και αυτό είναι η θεματική του.

—Στον «Φιλοκλήτη» ποια είναι αυτή η θεματική;

«Ο σκοπός της Τέχνης λοιπόν είναι να υπενθυμίζει διαρκώς στους ανθρώπους αυτά που οι άνθρωποι ξεχνούν. Υπομνηστικός είναι ο ρόλος της. Δεν είναι ούτε καθοδηγητικός, ούτε εφησουχαστικός».

—Είναι ο τρόπος που η παλαιότερη γενιά πιστεύει ότι μπορεί να καθοδηγήσει τη νεότερη. Δυστυχώς, όμως, ο τρόπος που η παλαιότερη γενιά έχει οργανώσει αυτή την καθοδήγηση ωθεί τους νεότερους να απομακρύνονται. Έτσι η νεότερη γενιά σχεδόν νιώθει πως είναι ορφανή και αδιαφορεί για ό,τι έχει προηγηθεί αυτής. Και αυτό για εμένα είναι εγκληματικό. Κανένα μέλλον δεν χτίζεται, αδιαφορώντας και διαγράφοντας το παρελθόν μας. Ο άνθρωπος ικνηλατεί τον τόπο του, τον τόπο που του έχει δοθεί, αλλά η ικνηλασία αυτή πρέπει να έχει ως εκκίνηση τα ικνη των παλαιότερων.

—Σας απασχόλησε ο μύθος που ίσως να κρύπτεται ακόμα και σήμερα «νουν αληθείας»;

—Όλα τα κλασικά έργα λέγονται κλασικά γιατί τη στιγμή που παίζονται είναι σαν να έχουν γραφτεί

τη στιγμή που παρουσιάζονται και αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι δυστυχώς δεν αλλάζουν. Μπορεί να μεταμορφώνονται, αλλά δεν αλλάζουν. Κάνουν συνεχώς τα ίδια λάθη. Σαν να ξεχνούν. Ο σκοπός της Τέχνης λοιπόν είναι να υπενθυμίζει διαρκώς στους ανθρώπους αυτά που οι άνθρωποι ξεχνούν. Υπομνηστικός είναι ο ρόλος της. Δεν είναι ούτε καθοδηγητικός, ούτε εφησουχαστικός. Το ένδυμα της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας, εκτός ίσως από δύο τραγωδίες, είναι μυθικό. Οι αρχαίοι Έλληνες θεατές γνώριζαν σχεδόν όλες τις εκδοχές των μύθων. Την ίδια στιγμή ήξεραν πως αυτά που διαδραματίζονται στη σκηνή, αφορούν τους ίδιους και την κοινωνία τους. Με αυτή λοιπόν την έννοια οι θεατές κατόρθωναν την ίδια στιγμή που η μυθική εικόνα τους κρατούσε σε μία ελαφρά απόσταση, να μπορούν να κρίνουν τα δικά τους

ζητήματα, και όχι να ταυτίζονται απόλυτα με την ιστορία των μυθικών ηρώων.

—Μιλάει ο «Φιλοκλήτης» για ήρωες ή για ανθρώπους που πασχίζουν να γίνουν τέτοιοι;

— Για ανθρώπους μιλάει, που ζουν σε μία θολή και σκοτεινή εποχή. Όπως εμείς σήμερα. Ο Σοφοκλής έγραψε αυτό το έργο σε ηλικία 85 ετών, σε μία ίσως από τις πιο θολές περιόδους της αθηναϊκής δημοκρατίας. Ενάμιση χρόνο πριν περίπου είχε γίνει το περίφημο πραξικόπημα, η κατάλυση της δημοκρατίας. Άρα ένα βασικό στοιχείο είναι ότι αυτή η κατάλυση της αριστοκρατικής τάξης στηρίχτηκε σε μία νέα γενιά χωρίς αξίες, με μία πλήρη διαγραφή του παρελθόντος και με μοναδικό στόχο το προσωπικό συμφέρον του καθενός. Σε λίγους μήνες επανήλθε η δημοκρατία. Ο «Φιλοκλήτης» θα

μπορούσε να θεωρηθεί ως η τραγωδία της εξαπάτησης και της κατάρρευσης κάθε ιδεολογίας.

—Είναι θεμιτό το κοινό καλό με κάθε τίμημα;

—Όχι, δεν είναι με κάθε τίμημα. Γιατί πολλές φορές στον βωμό του κοινού καλού έχουν γίνει πολλά εγκλήματα.

—Πώς υπάρχει στον «Φιλοκλήτη» η έννοια του ατομικού και του συλλογικού; Ο Οδυσσέας, ο Νεοπτόλεμος και ο Φιλοκλήτης σήμερα στην κοινωνία ποιον νομίζετε πως εκπροσωπούν ή καθρεφτίζουν;

—Η σύγκρουση του ατομικού με το συλλογικό είναι εμφανής στην τραγωδία αυτή. Ο Οδυσσέας εκπροσωπεί την άποψη ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Αναφέρεται μάλιστα —στην πρώτη εμφάνισή του— στον περίφημο δόλιο Ερμή.

Σαν να λέει δηλαδή ότι αν ο σκοπός είναι ιερός, την απάτη την ευλογεί και ο θεός. Ο Οδυσσέας θα μπορούσε να είναι ο εκπρόσωπος του πολιτικού εφικτού, αυτού του απόλυτου ρεαλισμού, ενώ ο Φιλοκλήτης θα μπορούσε να είναι ο εκπρόσωπος της ουτοπίας και του επιθυμητού. Αυτοί οι δύο συγκρούονται μεταξύ τους και φαντασιώνονται ότι με αυτή τη σύγκρουση καθοδηγούν τη νεότερη γενιά που είναι ο Νεοπτόλεμος. Ο Νεοπτόλεμος όμως αδιαφορεί πλήρως και για τον έναν και για τον άλλον, και βαδίζει σε έναν δικό του δρόμο, όπως φαντάζεται κι αυτός. Αυτός ο δρόμος όμως είναι επικίνδυνος, γιατί δεν έχει καμία συγγένεια με αυτό που έχει συμβεί πριν. Και μέλλον που δεν σέβεται το παρελθόν είναι σίγουρα δυστοπικό. Απ' τη μυθολογία μαθαίνουμε πως ο Νεοπτόλεμος στην Τροία έκανε μεγάλα εγκλήματα.

—Αυτό που λέμε ο σκοπός αγιάζει τα μέσα... ισχύει;

—Πολλοί πιστεύουν πως ισχύει. Ο Φιλοκλήτης βέβαια αντιδρά σε αυτό. Θεωρώ όμως πως δεν αντιδρά απλώς επειδή πραγματικά πιστεύει το αντίθετο. Αντιδρά περισσότερο επειδή το δικό του συμφέρον ή ο εγωισμός του έχει θιχτεί, αφού τον έχουν εγκαταλείψει για δέκα χρόνια σε μία ερημιά. Τώρα που τον έχουν ανάγκη τον φωνάζουν ξανά ζητώντας του να πάρει μέρος σ' ένα πόλεμο για το κοινό καλό. Στην τραγωδία αυτή οι έννοιες ατομικό και συλλογικό συγκρούονται. Όμως είναι δύο έννοιες που μπορούν να συνυπάρχουν. Η γνώμη μου είναι ότι ο άνθρωπος μπορεί να είναι ατομικά συλλογικός, χωρίς αυτές οι δύο

«Το πληθυντικό όμως δεν διαλύει το ενικό. Η πληθυντική συμπεριφορά δεν διαλύει την ενικότητα. Το αντίθετο. Την φωτίζει και την κάνει πιο σημαντική».

Η τέχνη μιλάει στον καθένα χωριστά

—Ζούμε σε εποχή εξόχως δυστοπική... ίσως βέβαια να ήταν πάντα έτσι. Σε τι νομίζετε ότι στόχευε ο Σοφοκλής, βάζοντας στο επίκεντρο τους συγκεκριμένους ήρωες;

—Εκτός λοιπόν από όλα αυτά που θέλει ο ίδιος να καταθέσει έχω την αίσθηση και όχι μόνο εγώ, αλλά και σημαντικοί σχολιαστές αρχαίων ελληνικών τραγωδιών ότι εδώ ο Σοφοκλής καταθέτει ένα είδος απολογίας. Σαν να απολογείται για τη στάση που είχε κρατήσει στο πραξικόπημα του 411. Σαν να λέει δηλαδή ότι γι' αυτήν τη νέα γενιά, η οποία δολοφόνησε, συνωμότησε, έκανε αίσχη κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος, την ευθύνη την έχουμε και εμείς οι παλιότεροι. Εμείς αντρώσαμε αυτή τη νέα γενιά.

—Εμείς σήμερα και ως αναγνώστες του ίδιου του κειμένου, αλλά και ως θεατές της τραγωδίας του «Φιλοκλήτη» πού νομίζετε

«Μία παράσταση που προσπαθεί να ερμηνεύσει ένα πολυεπίπεδο έργο οφείλει να επιτρέπει στον κάθε θεατή να εισπράξει αυτό που ο ίδιος έχει αναγνωρίσει».

ότι πρέπει να σταθούμε, τι πρέπει να κρατήσουμε από τον μύθο, από τους ήρωες, από τις ιδέες του έργου; Είναι εύκολο να κρατήσουμε μόνο ένα πράγμα;

—Η τέχνη δεν μιλάει στους πολλούς, αλλά δεν μιλάει και στους λίγους. Μιλάει πάντα στον καθένα χωριστά. Αυτό σημαίνει ότι μία παράσταση που προσπαθεί να ερμηνεύσει ένα πολυεπίπεδο έργο οφείλει να λειτουργεί και αυτή με αυτόν τον τρόπο, να επιτρέπει δηλαδή στον κάθε θεατή να εισπράξει αυτό που ο ίδιος έχει αναγνωρίσει...

«Δεν μπορεί να είναι ανεπηρέαστος ο ερμηνευτής από τον χρόνο και τον τόπο που ζει, ούτε να μην επηρεάζεται απ' αυτά τα οποία πιστεύει και από αυτό που είναι ο ίδιος».

—Εσείς τι εισπράξατε δουλεύοντας πάνω στο κείμενο;

—Ο ερμηνευτής στην προσπάθειά του να ερμηνεύσει ένα έργο δεν πρέπει επίσης να ξεχνά πως την ίδια στιγμή που ερμηνεύει ένα έργο, ερμηνεύει και τον εαυτό του. Δεν μπορεί ο ερμηνευτής να ξεφύγει και να λειτουργεί ερή-

μην του εαυτού του. Άρα αυτά τα οποία μπορεί εγώ να έχω ανάγκη να δω μέσα από αυτό το έργο που ερμηνεύω δεν αποκλείεται να με επηρεάζουν πάρα πολύ. Άλλωστε ένας πολύ παλιός φιλόλογος ο Βιλαμόβιτς έλεγε ότι αυτό που πραγματικά θέλει να πει ένα έργο, όσο κι αν αυτό το έργο έχει

αυτονομηθεί στη διάρκεια των αιώνων, το ξέρει μόνο η ψυχή του συγγραφέα. Κανένας άλλος. Εμείς ουσιαστικά ερμηνεύουμε όχι μόνο το έργο, αλλά και όλες τις ερμηνείες που έχουν γίνει γι' αυτό το έργο μέχρι να αποφασίσουμε να το ερμηνεύσουμε κι εμείς. Αυτό που ερμηνεύουμε δεν μπορεί να βρίσκεται έξω από τη χρονική στιγμή που ζούμε. Δεν μπορεί να είναι ανεπηρέαστος ο ερμηνευτής από τον χρόνο και τον τόπο που ζει, ούτε να μην επηρεάζεται απ' αυτά τα οποία πιστεύει και από αυτό που είναι ο ίδιος.

—Κάνοντας μια αναγωγή στο σημερινό δίπολο και αν θέλετε και δίλημμα μεταξύ ηθικής ευθύνης και καλλιτεχνικής ελευθερίας, αλλά και σε σχέση με όσα τεκταινούνται στη Γάζα, πώς θα μπορούσατε να τοποθετηθείτε σε σχέση και με τον «Φιλοκλήτη» και με τα ζητήματα που θέτει;

—Όταν έχει ενθρονιστεί μέ-

σα στον σύγχρονο άνθρωπο ως κάτι πολύ σημαντικό η ατομικότητά του έχει δημιουργήσει μία ακραία εγωιστική συμπεριφορά. Οτιδήποτε βρίσκεται έξω από το δέρμα του είναι σαν να μην τον αφορά. Για εμένα αυτός είναι ο επικείμενος θάνατος του ανθρώπου, η αδιαφορία του για τον άλλον. Το θέατρο οφείλει να υπενθυμίζει στους ανθρώπους πως ο άνθρωπος έχει υποχρέωση να επιστρέψει στους άλλους. Σ' αυτούς που είναι απέναντί του. Να επιστρέψει στους ανθρώπους.

Πληροφορίες: «Φιλοκλήτης» του Σοφοκλή, σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Αρχαίο Θέατρο Κουρίου, 18 και 19 Ιουλίου, ώρα έναρξης παραστάσεων 9:00 μ.μ. | Προσέλευση στο Αρχαίο Θέατρο Κουρίου 8:00 μ.μ. **Εισιτήρια:** SOLDOUT TICKETS. Καταστάματα STEPHANIS παγκύπρια **Επικοινωνία:** 7000 2414, www.greekdramafest.com

Οι πληγές μιας δικτατορίας

Μια οικογένεια στη μέγγενη της χούντας που αιματοκύλισε την Ουρουγουάη για 12 χρόνια

MARIO BENEDETTI
Ανοιξη με μια σπασμένη γωνία
μτφρ.: Κώστας Αθανασίου
εκδ.: Gutenberg, 2024, σελ. 272

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Για τον λαό της Ουρουγουάης το 1985 ήταν μια χαρμόσυνη χρονιά, καθώς τότε αποκαταστάθηκε η δημοκρατία στη χώρα. Είχαν προϋπάρξει δώδεκα πολύ σκληρά χρόνια, με τη δικτατορία που είχε επιβληθεί να είναι συνώνυμη του τρόμου, των διώξεων, έως και των θανάτων εκατοντάδων Τουπαμάρους και αριστερών.

Ένας εξ αυτών είναι ο επινοημένος(;) Σαντιάγο του μυθιστορήματος του Μάριο Μπενεδέτι. Είναι κλεισμένος σε ένα κελί επί πέντε χρόνια, ενώ η γυναίκα του Γρασιέλα, η κόρη του Μπεατρίς και ο πατέρας του Δον Ραφαέλ ζουν εξόριστοι σε άλλη χώρα. Μέσα σε ένα βράδυ μια οικογένεια διαλύθηκε στα εξ'ων συνετέθη. Ο,τι απόμεινε από αυτή τη δραματική αλλαγή στις σχέσεις τους ήταν κάποια λογοκριμένα γράμματα από και προς τη φυλακή, ενθυμήσεις καλών στιγμών, αμφιβολίες για το πόσο κοντά μπορούν να μείνουν, παρά την αναγκαστική απόσταση, καθώς και μια ακραία δυσκολία να προσαρμοστούν όλοι στις νέες συνθήκες.

Στο βιβλίο παίρνει μέρος και ο ίδιος ο Μπενεδέτι, μια εξέχουσα μορφή των γραμμάτων της Ουρουγουάης και από τους σημαντικότερους συγγραφείς της Λατινικής Αμερικής. Εγράψε το

Τα πορτρέτα των αγνοουμένων από την περίοδο 1973-1985. Οι συνέπειες της δικτατορίας για την Ουρουγουάη και τον λαό της αποτυπώνονται στο βιβλίο του Μάριο Μπενεδέτι.

συγκεκριμένο μυθιστόρημα την περίοδο που ήταν πολιτικός εξόριστος. Μάλιστα, είναι το μοναδικό τεκμήριο που κατέθεσε από εκείνη τη σκληρή περίοδο. Αποφάσισε, δε, να το συνθέσει ως ένα πολυφωνικό μοπλερό για την απώλεια, τον πόνο, τη διάλυση, αλλά και την κατάρρευση μιας χώρας που συμπαρέσυρε και τους απλούς πολίτες.

Ο Σαντιάγο προσπαθεί να διατηρήσει έστω και ένα ελάχιστο ψήγμα λογικής και αντίστασης, ενθυμούμενος τις όμορφες ημέρες που έζησε δίπλα στη Γρασιέλα και τις ελάχιστες στιγμές που πρόλαβε να γνωρίσει την κόρη του. Παραμένει παθιασμένος και φρωτευμένος, εξιδανικεύοντας τη Γρασιέλα μπρος στον ζόφο που

είναι αναγκασμένος να βιώνει καθημερινά. Δεν σπάει, δεν μαρτυράει τους συντρόφους του, αμύνεται σε κάθε κατακύλισμα στην τρέλα. Η Γρασιέλα μάς αποκαλύπτει τις μύχιες σκέψεις της είτε μονολογώντας είτε ερχόμενη σε επαφή με τον πεθερό της, αλλά και τον σύντροφο του άνδρα της, τον εργένη και γυναίκα Ρολάνδρο. Βιώνει την αποξένωση με έντονο τρόπο. Ιδεολογικά παραμένει κοντά στον άνδρα της, αλλά συναισθηματικά ολόενα και περισσότερο γλιστράει σε μια νωθρή αποστασιοποίηση.

Η συντριβή της παλιάς γενιάς αποκτά φωνή μέσω του Δον Ραφαέλ, ο οποίος ζει το δράμα της φυλάκισης του γιου του, τη διάλυση της χώρας του, αλλά και τον

δικό του πνιγνό νόστο για τη χώρα του. Πρώτα έχασε τη γυναίκα του, στη συνέχεια τον γιο του και τώρα τον ίδιο του τον εαυτό, που παραδέρνει σε μια ξένη χώρα, άγνωστος μεταξύ αγνώστων. Θα ζήσει από κοντά τη μεταστροφή της Γαβριέλας και θα τη δικαιολογήσει, γνωρίζοντας πως η δικτατορία, ακόμη και όταν πέσει, θα έχει αφήσει βαθιές πληγές σε όλους.

Η μικρή Μπεατρίς αντιπροσωπεύει, φυσικά, το μέλλον. Μέσα στην απλότητα και την ευθύτητα των δικών της καταγραφών βλέπουμε την αθώα και παικνιδιάρικη εκδοχή των σκοτεινών ημερών. Οχι, όμως, απαλλαγμένη εντελώς από ένα κρυφό δράμα που καίει το μυαλό της μικρής, το οποίο δεν μπορεί να κάνει συ-

γκεκριμένο λόγω της ηλικίας της. Φτάνει η απουσία του πατέρα να πυροδοτήσει μέσα της διάφορες σκέψεις. Υπάρχει ακόμη η εκδοχή του Ρολάνδρο που ταλαντεύεται μεταξύ της συντροφικής αλληλεγγύης προς τον Σαντιάγο και της έντονης έλξης που του ασκεί η Γαβριέλα. Οι τύψεις τον περικυκλώνουν, όσο δεν γνωρίζει τι μπορεί να συμβεί εάν και εφόσον ο Σαντιάγο αφεθεί ελεύθερος.

Αυτό θα συμβεί έπειτα από πέντε χρόνια εγκλεισμού και τότε είναι που το δράμα κορυφώνεται. Δεν ξέρουμε τι θα γίνει όταν θα ενωθούν τα κομμάτια ή αν θα ενωθούν.

Η σπασμένη ανοίξη

Ο Μπενεδέτι επιλέγει να μας δείξει την εσωτερική αναταραχή που προκαλεί σε όλους –κυρίως στον Σαντιάγο– η άνοιξη της αποφυλάκισής του. Μια άνοιξη σπασμένη, λεπλατημένη, κι όμως ακόμη φωτεινή και ελπιδοφόρα. Ουδείς γνωρίζει αν τελικά θα τη ζήσει στο έπακρο ή γυρνώντας από τη φυλακή όλα θα έχουν αλλάξει, ακόμη και ο ίδιος.

Εντονο ενδιαφέρον έχουν και οι προσωπικές καταγραφές του Μπενεδέτι, που λειτουργούν ως ιντερλουδία μέσα στο μυθιστόρημα. Πρόκειται για αληθινές ιστορίες την περίοδο της εξορίας του (δικές του ή άλλων) που δείχνουν με έκτυπο τρόπο πώς μια δικτατορία είναι ικανή να διαλύσει τις ζωές των ανθρώπων. Πολύ καλή η μετάφραση του Κώστα Αθανασίου.

Το μοναδικό τεκμήριο που κατέθεσε ο Μάριο Μπενεδέτι από την περίοδο που ήταν εξόριστος είναι ένα πολυφωνικό μοπλερό για την απώλεια, τον πόνο, τη διάλυση, αλλά και την κατάρρευση μιας χώρας που συμπαρέσυρε και τους απλούς πολίτες.

LOVE
100.7FM
98.1 & 105.7

ΦΑΝΗΣ
ΚΡΙΓΚΟΣ

Electroline

ήδη στο αύριο

ΤΡΕΝΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

19:00 - 21:00

Κυριακή

ακούς ό,τι αγαπάς

SUNDAY
NIGHT
MOVIE

MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

KΥΡΙΑΚΗ 13 ΙΟΥΛΙΟΥ 21:00

BAD TIMES AT THE EL ROYALE

ΘΡΙΛΕΡ

Επτά άγνωστοι μεταξύ τους, ο καθένας κουβαλώντας ένα μυστικό, διανυκτερεύουν σε ένα εγκαταλελειμμένο ξενοδοχείο. Στη διάρκεια της νύχτας, τα μυστικά αποκαλύπτονται.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet

cyta

cytavision

MOVIES HD

MESIMVRIA

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

NATIONAL GALLERY OF IRELAND

ΔΟΥΒΛΙΝΟ
Πάμπλο Πικάσο

Η Εθνική Πινακοθήκη της Ιρλανδίας ανακοίνωσε τη μεγάλη έκθεση με έργα Πικάσο, την οποία θα εγκαινιάσει στις 9 Οκτωβρίου 2025 (με σχεδόν πεντάμηνη διάρκεια). Η έκθεση οργανώνεται σε συνεργασία με το Εθνικό Μουσείο Πικάσο στο Παρίσι και προτείνεται ως μία από τις σημαντικές μονογραφίες για το έργο του μεγάλου Ισπανού με ζωγραφική, γλυπτά, κεραμικά, έργα σε χαρτί, φωτογραφίες και οπτικοακουστικά μέσα.

PACE GALLERY

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Τρέβορ Πάγκλεν

Τα έργα του Αμερικανού εικαστικού, φωτογράφου, γεωγράφου και εξερευνητή Τρέβορ Πάγκλεν (γενν. 1984) φωτίζουν την αίσθηση της γκαλερί Pace στη Νέα Υόρκη. Θα βρίσκονται εκεί ως τις 15 Αυγούστου και ανήκουν στην ενότητα της παρατήρησης του ουράνιου θόλου και των φαινομένων της ατμόσφαιρας. Είναι όλα φωτογραφίες των τελευταίων 20 ετών από την αμερικανική Δύση με έντονη εικαστική διάσταση.

STEFFEN LÖHSE - MOCH

ΔΡΕΣΔΗ
Τα ατελιέ της Φλάνδρας

Η Πινακοθήκη των Μεγάλων Δασκάλων στη Δρέσδη παρουσιάζει την έκθεση «Teamwork στην Αμβέρσα! Ο Πιέτερ Μπρίγκελ, ο Χέντρικ φαν Μπάλεν και οι υπόλοιποι», με έμφαση στα μεγάλα ατελιέ της Αμβέρσας του 17ου αιώνα. Βασίζεται σε ενδελεχή έρευνα στις φλαμανδικές συλλογές της Πινακοθήκης, που αποκάλυψε τη σύμπραξη καλλιτεχνών από διαφορετικά εργαστήρια σε πολλά επίπεδα. Πολλά από τα 81 έργα δεν έχουν εκτεθεί ποτέ.

ALLSTAR/ROMULUS

ΛΟΝΔΙΝΟ
Ο Ντίκενς στην οθόνη

Στις 23 Ιουλίου εγκαινιάζεται στο Μουσείο Ντίκενς μια νέα έκθεση, που έχει θέμα τη μεταφορά των έργων του μεγάλου συγγραφέα στον κινηματογράφο, στο θέατρο, στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο. Οι ιστορίες του, λέει το μουσείο, βρίσκονται στο επίκεντρο του πολιτισμού σε όλες τις μορφές του επί 185 χρόνια. Στη φωτογραφία, ο Μαρκ Λέστερ στο μιούζικαλ «Ολίβερ!» του 1968. Η έκθεση τιτλοφορείται «Showtime!» και προσφέρει γνώση και νοσταλγία.

CHARD BOUTEZ / CHANTILLON ARCHITECTS

ΠΑΡΙΣΙ
Το «νέο» Γκραν Παλαί

Το σύμβολο των Παρισίων του 1900, το Γκραν Παλαί, έζησε δείγμα της αρχιτεκτονικής και beaux-arts αισθητικής, άνοιξε και πάλι πρόσφατα στο κοινό μετά την αποπεράτωση της τετραετούς αποκατάστασης από το αρχιτεκτονικό γραφείο Chatillon. Χτισμένο αρχικά ως μέρος της Διεθνούς Εκθέσεως των Παρισίων του 1900, το Γκραν Παλαί αποκαταστάθηκε πλήρως για πρώτη φορά σε τέτοια έκταση από τότε που ανεγέρθηκε.

VICTORIA & ALBERT MUSEUM

Φωτογραφία του 1867 από την Τζούλια Μάργκαρετ Κάμερον.

Τζούλια Μάργκαρετ Κάμερον, η σύλληψη της ομορφιάς

Η συγκλονιστική συμβολή της Τζούλιας Μάργκαρετ Κάμερον (1815-1879) στη φωτογραφία είναι το θέμα μιας από τις πιο ενδιαφέρουσες εκθέσεις αυτό το καλοκαίρι στη Νέα Υόρκη. Παρουσιάζεται στη Μόργκαν (Βιβλιοθήκη και Μουσείο) και οργανώθηκε σε συνεργασία με το Μουσείο Βικτόρια και Αλμπερτ του Λονδίνου, που κατέχει τον μεγαλύτερο αριθμό φωτογραφιών της Κάμερον από οποιοδήποτε άλλο μουσείο στον κόσμο. Η Κάμερον, με την εξαιρετική εικαστική και φιλοσοφική ερμηνεία της εικόνας, είχε ιδιαίτερες σχέσεις με αυτό το μουσείο του Λονδίνου σε όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας της ως φωτογράφου. Στο Βικτόρια και Αλμπερτ πραγματοποίησε την πρώτη της έκθεση το έτος 1865 και εκεί, στο ίδιο μουσείο, εγκατέστησε το φωτογραφικό της στούντιο λίγο μετά, το 1868. Στις συλλογές του Βικτόρια και Αλμπερτ υπάρχουν περίπου 900 φωτογραφίες της Κάμερον (το μουσείο αυτό ήταν εξ αρχής αφοσιωμένο στη συλλογή των φωτογραφιών της), καθώς και η αλληλογραφία της με τον σερ Χένρι Κόουλ, ιδρυτή του μουσείου. Ιδιαίτερο στοιχείο της ατμόσφαιρας των φωτογραφιών της Κάμερον ήταν οι ρόλοι που έδινε στα μοντέλα της. Ήταν συχνά φίλοι και οικογένεια και υπαρκτικό προσωπικό. Τους έστνε για φωτογράφιση ως χαρακτήρες από ιστορίες της Βίβλου ή ως πρό-

σωπα αλληγοριών ή ως ήρωες και ηρώιδες ιστορικών γεγονότων. Σ' αυτή την αρχαιολογική βικτοριανή συγκυρία, η Τζούλια Μάργκαρετ Κάμερον είχε διαισθανθεί αρκετά νωρίς (πριν ακόμη η φωτογραφία εξελιχθεί ως μαζικό μέσον) τις τεράστιες δυνατότητές της, τις σχεδόν θείκες ή υπερφυσικές. Οι φωτογραφίες της Κάμερον είναι σχεδόν εξαίλωμένες, την ίδια ώρα που δοξάζουν τη μορφή του ανθρώπου. Υπήρξε μοντέρνα πριν από τον μοντερνισμό. Σκοπίμως πολλές φωτογραφίες της ήταν θολές, είχαν «γδαροίματα» και «αραιώσεις», ήταν φανερά όλη η διαδικασία εκτύπωσης, βρίσκονταν σε ένα μεταίχμιο πραγματικότητας και οφθαλμαπάτης. Υπήρξε πρωτοπόρος με ένα χάρισμα ενόρασης. Γεννημένη το 1815 στην τότε Καλκούτα, από μητέρα Γαλλίδα και πατέρα Αγγλο, η Κάμερον εγκαταστάθηκε στην Αγγλία το 1848. Απέκτησε την πρώτη φωτογραφική μηχανή της σε ηλικία 48 ετών. Στην έκθεση που παρουσιάζεται τώρα στη Μόργκαν της Νέας Υόρκης, ο τίτλος είναι «Η σύλληψη της ομορφιάς: Τζούλια Μάργκαρετ Κάμερον». Οι 77 φωτογραφίες που επελέγησαν από τους επιμελητές Τζοελ Σμιθ και Άλισον Πάππας ιστορούν την πορεία επαναξιολόγησης της Κάμερον στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Από συναισθηματικά βικτοριανά κατάλοιπα σε τεκμήρια μιας ιδιοφυΐας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

ΓΡΑΦΕΙ Ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Το stylus fantasticus του Ντίτριχ Μπούξτεχουντε

Ας φανταστούμε μια γερμανική πόλη στις ακτές της Βαλτικής τον 17ο αιώνα. Λιούμπεκ, το όνομα αυτής. Εκεί, στα τριάντα του, ένας αγαπημένος του κυρίου Γκρι ανέλαβε τη σημαντική θέση του οργανίστα στη Μάριενκίρς, δηλαδή στον Ναό της Παρθένου Μαρίας: ο Ντίτριχ Μπούξτεχουντε (1637-1707). Διοργάνωσε εκεί μουσικές εκδηλώσεις που δεν είχαν να κάνουν με το πόστο του και, επίσης, δεν αφορούσαν μονάχα τη θρησκευτική μουσική. Και ήταν εκεί που συνθέσε μεγάλο μέρος της ενόργανης κοσμικής μουσικής του, που είναι και τα μοναδικά έργα που τυπώθηκαν κατά τη διάρκεια του βίου του. Ο κύριος Γκρι ξεχώρισε για αυ-

τή την Κυριακή ένα τριπλό άλμπουμ που κυκλοφόρησε πρόσφατα από την Brilliant με τα πάντα της μουσικής δωματίου που συνθέσε αυτή η τόσο συναρπαστική προσωπικότητα συνθέτη της εποχής του μπαρόκ, ερμηνευμένα με τρόπο λεπτό, ακριβή και δραματικό από το ορχηστρικό σύνολο Ensemble Fantasticus (και τη συμμετοχή του Πίιτερ-Γιαν Μπέλντερ στο κλειδοκύμβαλο και στο εκκλησιαστικό όργανο). Τρία cd με είκοσι οκτώ συνάτες για βιόλα ντα γκάμπο, βιολί, βιολόνε τσέμπαλο και όργανο, καθώς και για το theorb, έγχωρο όργανο που ανήκει στην οικογένεια του λαούτου. Εκεί όπου η μουσική αναδύ-

Το ορχηστρικό σύνολο Ensemble Fantasticus ερμηνεύει εξαιρετικά άπαντα τα έργα μουσικής δωματίου του Ντίτριχ Μπούξτεχουντε.

ται από ένα αρμονικό μικρό ορχηστρικό σύνολο, κάπου εκεί ο προσεκτικός ακροατής διακρίνει πώς αυτονομείται κάποιο όργανο και αυτή η εναλλαγή επαναλαμβάνεται κάθε τόσο με τέτοιο τρόπο που το όλο μουσικό ύφος να έχει, μέσα στη δωρικότητα της ενόργανης μουσικής της εποχής, μια ευπρόσδεκτη πληθωρικότητα: είναι σαν να αλλάζει συνεχώς διάθεση, λες και ο συνθέτης πάσχει από μια γόνιμη κυκλοθυμία. Το πολυσυλλεκτικό αυτό στυλ έχει όνομα: stylus fantasticus. Ορος που γεννήθηκε το 1650. Τότε τον καθιέρωσε ο Γερμανός πολυμαθής Αθανάσιος Κίρτσερ, ο οποίος είχε γράψει ότι «το φανταστικό ύφος ταιριάζει στα μου-

σικά όργανα διότι είναι η πλέον ελεύθερη και δίκως όρια μέθοδος σύνθεσης. Δεν περιορίζεται ούτε από λέξεις ούτε από ένα μελωδικό θέμα, αναδεικνύει δε τη συνθετική ιδιοφυΐα και διδάσκει τα απόκρυφα σχέδια της αρμονίας». Φανταστικό στυλ: λες και ο Μπούξτεχουντε δεν υπήρξε ποτέ. Διατρέχοντας τις άλλοτε απαλές, εφνοσυχαστικές και άλλοτε μελαγχολικές, ανησυχαστικές μουσικές δομές του, μετατοπίζεσαι σε κόσμους που συγκροούνται αέναα μεταξύ τους για να δημιουργήσουν όμως, μέσα από τις αντιθέσεις τους, έναν παλλόμενο, ζωντανό μουσικό οργανισμό. Ο Μπούξτεχουντε ήταν και λίγο διαστημικός, λέει ο κύριος Γκρι.

Buxtehude Complete Chamber Music Ensemble Fantasticus and Pieter-Jan Belder Brilliant Classics

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

ΜΑΡΚΟΤΟ/FRANCISCO SEO

Ρώσος στρατιώτης με μοτοσικλέτα, το σιδηρένιο ιππικό του Κρεμλίνου, λίγο πριν επιχειρήσει να διασπάσει την ουκρανική άμυνα για να προκαλέσει χάος πίσω από τις εχθρικές γραμμές. Μια τακτική που διαφέρει από εκείνη των ισλαμιστών βομβιστών αυτοκτονίας μόνο στην ανταμοιβή: το Πατριαρχείο Μόσχας δεν υπόσχεται τίποτα για τη μετά θάνατον ζωή.

Ρωσία: η θεολογία του θανάτου

Το βίντεο που παραχώρησε η 28η ταξιαρχία της Ουκρανίας στους βρετανικούς Times δημιουργεί την αίσθηση μιας απόκοσμης ατμόσφαιρας, που θυμίζει τα δυστοπικά περιβάλλοντα των ταινιών «Mad Max». Συνοδεύει το άρθρο της 29ης Ιουνίου 2025 με τίτλο «Putin's "suicide bikers" speed into no man's land to cause chaos», το οποίο υπογράφει ο Αλεξ Στετζένσκι και περιγράφει πώς Ρώσοι στρατιώτες ορμούν στην ουδέτερη ζώνη «πετώντας πάνω από τη στέπα με ταχύτητα 80 χλμ./ώρα πάνω σε φθηνές κινεζικές μοτοσικλές. Στόχος τους είναι να παραβιάσουν την ουκρανική άμυνα και να προκαλέσουν χάος πίσω από τις εχθρικές γραμμές. Οι αποστολές με μοτοσικλές είναι μια τακτική που κερδίζει έδαφος –το ιππικό με τα «σιδερένια άλογα», τις αποκαλεί ο ρωσικός στρατός– με τους στρατιώτες να προσπαθούν να προκαλέσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερη καταστροφή πριν σκοτωθούν ή αιχμαλωτιστούν. Αλλά λίγοι θα τα καταφέρουν. Οι περισσότεροι σκοτώνονται από drones ή πυρά πυροβολικού. Μερικοί αυτοκτονούν. Η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής όσων επιβιώνουν από το ταξίδι δεν είναι πολύ καλύτερη, καθώς είναι εγκλωβισμένοι και περικυκλωμένοι από τους αμυνόμενους Ουκρανούς.

«Αποστολή αυτοκτονίας»

«Βασικά είναι αποστολή αυτοκτονίας», δηλώνει κατηγορηματικά στους Times ο Γεβγέν, υπολοχαγός της 28ης ταξιαρχίας της Ουκρανίας, «επειδή δεν επιστρέφουν ποτέ». Μάλλον επιστρέφουν, αλλά όχι τα ίδια άτομα.

Το γεγονός ωστόσο ότι «κάποιοι» θυσιάζουν μαζικά ανθρώπους δεν αποτελεί στοιχείο μιας τελευταίας ρωσικής στρατηγικής. Οι αιτίες για τον θάνατο εκατομμυρίων Ρώσων στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο εδράζονται κάπου πέραν του ηρωισμού, ο οποίος προβάλεται συνεχώς και απαρεγκλίτως κάθε 9η Μαΐου. Όπως, πλέον, γνωρίζουμε, βασικό ρόλο έπαιξε η αδιαφορία των επιτελών της ΕΣΣΔ για την επιβίωση και τη ζωή των ανθρώπων της. Κάπως έτσι, ανάμεσα στους κρατάρχες των Ντονμπάς και τα απανθρακωμένα σώματα των ρωσικών «αποστολών αυτοκτονίας» με μοτοσικλές, διαγράφεται μια εικόνα που ξεφεύγει από την ψυχρή γλώσσα των αναλυτών στρατηγικής. Οι Ρώσοι στρατιώτες που ορμούν με 80 χιλιόμετρα την ώρα σε νεκρές ζώνες, γνωρίζοντας ότι πιθανότατα δεν θα επιστρέψουν ποτέ, δεν φαίνεται να υπηρετούν απλώς μια διαταγή ή ένα τακτικό σχέδιο. Ο θάνατός τους γίνεται μέρος ενός ιεροτελεστικού μηχανισμού. Αλλά ποιας θεωρίας, ποιας θρησκείας εί-

ναν τέκνο αυτός ο ιεροτελεστικός μηχανισμός, όπου ένας τέτοιος θάνατος είναι αποδεκτός, αν όχι επιθυμητός; Ο συνειρμός με τους ισλαμιστές βομβιστές αυτοκτονίας έρχεται σχεδόν αυτομάτως. Στον επίσημο ιστότοπο patriarchia.ru του Ρωσικού Πατριαρχείου διαβάζουμε δήλωση του Κυρίλλου σε ομιλία του από το συνέδριο των Θρησκευτικών Ενώσεων το 2021, σύμφωνα με την οποία «ορθόδοξοι και μουσουλμάνοι απορρίπτουν την ηθική παρακμή της Δύσης». Πιο πρόσφατα, τον Μάιο του 2025, σε συνάντηση με τον ηγέτη του Ισλάμ για τις χώρες του Καυκάσου (σεΐχη Ουλ-Ισλάμ Αλαχσουκούρ Πασάζαντε) δήλωσε: «Οι ορθόδοξοι χριστιανοί και οι μουσουλμάνοι έχουν περισσότερα κοινά σε θέματα θθών και ηθικής...». Δεν επιφυλάσσεται πάντως από τον Κύριλλο –τη «θρησκευτική» φωνή του Πούτιν– η ίδια «καλή διάθεση» προς τα υπόλοιπα χριστιανικά δόγματα ή έστω προς τους υπολοίπους, πλην επιρροής του Ρωσικού Πατριαρχείου, ορθοδόξους.

Η ρωσική ορθοδοξία, που για αιώνες αντιστεκόταν στις πρωτο-

Η ρωσική ορθοδοξία, που για αιώνες αντιστεκόταν στις πρωτοβουλίες του οικουμενισμού, αναζητεί στους μουσουλμάνους εσχατολογική «συγγένεια».

βουλίες του οικουμενισμού (την προσπάθεια –κατ' αρχάς της Καθολικής Εκκλησίας αλλά όχι μόνο– για την αποκατάσταση της ενότητας μεταξύ των χριστιανικών ομολογιών), φαίνεται τώρα να αναζητεί στους μουσουλμάνους όχι θρησκευτική ενότητα, αλλά εσχατολογική «συγγένεια». Όπως παρατηρεί ο Ρώσος πολιτικός αναλυτής Αντόν Μπαρμπάσιν, πρόκειται για μια νέα μορφή ταύτισης, η οποία δεν προκύπτει από το κοινό δόγμα αλλά από την κοινή αγωνία για το τέλος: Η Ρωσία και το Ισλάμ –κυρίως το ιρανικό σιιτικό Ισλάμ– λειτουργούν ως πολιτισμικοί «κατέχοντες», που «συγκρατούν» τον κόσμο από την απώλυση. Η λέξη «κατέχων» είναι θεολογική. Ο Απόστολος Παύλος τη χρησιμοποιεί στην Προς Θεσσαλονικείς επιστολή για να περιγράψει αυτόν (ή αυτό) που εμποδίζει την έλευση του Αντίχριστου. Δεν είναι ξεκάθαρο αν πρόκειται για πρόσωπο, κράτος ή πνευματική δύναμη. Αυτή η ασάφεια επέτρεψε σε σύγχρονους Ρώσους διανοούμενους, όπως ο Αλεξάντερ Ντούγκιν, να την ερμ-

νεύσουν ως πολιτικο-μεταφυσική αποστολή του ρωσικού κράτους: Να κρατήσει τον κόσμο «όρθιο» μέχρι την τελική κρίση.

Το μοντέλο αυτό θυμίζει έντονα την ιρανική σιιτική θεολογία, και πιο συγκεκριμένα τη μακρά αναμονή για την επιστροφή του δωδέκατου ιμάμη, του Μαχντί, που θα εμφανιστεί στο τέλος των καιρών για να αποκαταστήσει τη δικαιοσύνη και την τάξη. Μέχρι τότε, σύμφωνα με τη θεωρία του «vilayat al-faqih», ο ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης ως εκπρόσωπος του απόντος ιμάμη ασκεί πολιτική και θεολογική εξουσία εξ ονόματός του. Το ιρανικό κράτος, δηλαδή, δεν είναι απλώς θεοκρατικό – είναι εσχατολογικά «επιφορτισμένο». Όπως σχολιάζει ο Γάλλος πολιτικός επιστήμονας και αναλυτής του πολιτικού Ισλάμ Ζιλ Κεπέλ, πρόκειται για μια μορφή «αντι-προοδευτικής πολιτικής θεολογίας», η οποία δεν πιστεύει στην πρόοδο, αλλά στην «αναστολή» της διάλυσης.

Αυτή η ιδέα έχει πλέον βρει απήχηση και στη ρωσική στρατηγική κουλτούρα. Όχι επειδή η Ρωσία «γίνεται Ισλάμ», αλλά επειδή δανειζεται από το Ισλάμ μια λειτουργική θεολογία του τέλους – μια θεολογία όπου ο κόσμος δεν εξελίσσεται, αλλά συγκρατείται με κόπο, πόνο και θυσία.

Η «Τρίτη Ρώμη»

Στο ίδιο μήκος κύματος, η ιστορικός Μαρλέν Λαρουέλ παρατηρεί ότι η σύγχρονη ρωσική ιδεολογία συνδυάζει το αυτοκρατορικό φαντασικό της «Τρίτης Ρώμης» με μια ρητορική πνευματικής απομόνωσης: μια «μεταχριστιανική εσχατολογία», όπου το κράτος λειτουργεί όχι μόνον ως γεωπολιτική οντότητα, αλλά ως μεταφυσική δύναμη ανάσχεσης της παρακμής. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανθρωπίνη ζωή δεν έχει απόλυτη, αδιαπραγμάτευτη αξία. Δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά εργαλείο στα χέρια ενός ανώτερου σχεδίου. Ο Ρώσος φιλόσοφος Ιβάν Ιλίν, τον οποίο ο Πούτιν έχει επανειλημμένως επικαλεστεί, έγραφε ήδη από το 1925 ότι η Ρωσία «υπάρχει όχι για να νικήσει, αλλά για να συγκρατηθεί». Και για να συγκρατηθεί το «κακό», η Ρωσία πρέπει να θυσιάζεται, «συγγενεύοντας» έτσι περισσότερο με τον ισλαμικό εσχατολογισμό παρά με τον χριστιανικό ανθρωπισμό των δυτικών δογμάτων.

Όπως έλεγε ο ίδιος ο Πούτιν σε ομιλία του στο Βαλντίτ το 2018: «Αν μας επιτεθούν με πυρηνικά, αυτοί θα πεθάνουν χωρίς καν να προλάβουν να μετανοήσουν. Εμείς θα πάμε στον παράδεισο σαν μάρτυρες». Τώρα μένει να καλυφθεί η διαφορά του «χριστιανικού» παραδείσου με αυτόν των αυτοανατιζόμενων ισλαμιστών: οι... 72 παρθένες, χωρίς να είναι σίγουρος ο αριθμός.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**Αλέξανδρος Χρονίδης**
«Επί των ποταμών Βαβυλώνας»
εκδ. Αλμύρα, 2024, σελ. 114

Ο Αλέξανδρος Χρονίδης (γεν. 1994) είναι ένας από τους νέους ποιητές της Κύπρου και στην πρώτη του ποιητική συλλογή καταθέτει μία πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση. Ήδη ο τίτλος της συλλογής «Επί των ποταμών Βαβυλώνας» δείχνει τον δρόμο που θα ακολουθήσει ο Χρονίδης, αυτόν της αναζήτησης του ανθρώπου και των ανθρώπινων πράξεων, σε έναν κόσμο που αλλάζει και μοιάζει ο προηγούμενος μακρινός και μάλλον εκζητούμενος. Στα 59 ποιήματα της συλλογής, γραμμένα στην κοινή ελληνική, στην κυπριακή ελληνική, και με τίτλους στα αγγλικά και τα οποία παρουσιάζονται σε διάφορες φόρμες, ο Αλέξανδρος Χρονίδης αναφέρει τόπους και ανθρώπους, τους παρατηρεί και πλέκει μια ιστορία, ποιητικά τη τρόπο, και παρουσιάζει πτυχές πικρές της ιστορίας τους, αλλά και της ζωής από τον Χρονίδη πραγματικότητα, χαρακτηριστικό το ποίημα «Το μοντάζ (εν μέσω πανδημίας)» σελ. 69. Στα ποιήματα της συλλογής ο Χρονίδης βάζει τον αναγνώστη με επιδέξιο τρόπο στη θέση του εξορίστου, του απασχθέντα, εκείνου που πάσχει και πασχίζει... και του δίνει, μέσω των δικών του πολλές φορές, τη δυνατότητα να δει και τον εαυτό του, ίσως. Σε πολλά από τα ποιήματά του ο συγγραφέας μιλάει για τον κόσμο που υποφέρει δες τα ποιήματα «Γάζα», «Μακαλέπι Λιβανέζικο», «Black - Out στο Κίεβο» και φυσικά για τον γενέθλιο τόπο, την Κύπρο, «Πενταδάκτυλες καλοκαιρινές νύχτες», «Το ψευδοκράτος σας - η μισή μας πατρίδα», κ.ά. με τρόπο πολύ ιδιαίτερο και ενδιαφέροντα. Ο Αλέξανδρος Χρονίδης έδωσε μία συλλογή καθρέπτη της ζωής του, αλλά και κατ' εικόνα και κατ' ομοίωση του ανθρώπου της εποχής του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΘΕΟΔΩΡΟ
ΧΗΡΑ

Οι κ. Στάθης Βλαχάκος και Θεόδωρος Χήρας είναι αμφότεροι ιατροί, ακτινοδιαγνώστης και νεφρολόγος αντιστοιχώς, όπως επίσης αμφότεροι δραστηριοποιούνται στη συγγραφή με πλούσιο και ένοχο συγγραφικό παρελθόν. Το εγχείρημα της εκ περιτροπής συγγραφής ενός μυθιστορήματος αποτέλεσε τη μεγαλύτερη μέχρι σήμερα συγγραφική πρόκληση και για τους δύο.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

«Η δική μου Σόλωνος» του Βασίλη Χατζηπακώβου, «Το κέλυφος του καρυδιού» της Μάρως Λεονάρδου και «Η Καγκέλω» του Δημήτρη Μανιάτη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Στο «Κατά Φίλιππον» απόκρυφο Ευαγγέλιο, που βρέθηκε σε βιβλιοθήκη του Ναγκ Χαμαντί στη νότια όχθη του Νείλου, αναφέρεται ότι η αιώνια ζωή δεν είναι η μετά θάνατον ζωή αλλά η διάσταση αιωνιότητας που κατοικεί μέσα μας.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Κινδύνεψα να καώ «στην πυρά» όταν ενστερνίστηκα και υποστήριξα απόψεις της Ελληνίδας ιστορικού κ. Μαρίας Ευθυμίου για τον καθαρά διαστρεβλωτικό και ολοκληρωτικό τρόπο που επιβλήθηκε η πολιτική ορθότητα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
«Βάδιζα ώρες, ίσως είχα ξεπεράσει τα όρια, όταν ένα σπiti βρέθηκε μπροστά μου. “Θεέ μου, το πατρικό μου σπiti!” ψιθύρισα. Ανέβηκα τρέχοντας τα σκαλιά, μου άνοιξε η ίδια η μητέρα μου, αλλά ντράπηκα με της πω... ότι ήταν πεθαμένη».

...

«Το πατρικό μου σπiti» λοιπόν, ποίημα του Τάσου Λειβαδίτη.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Προτιμώ: Μυθιστόρημα, νουβέλα, διήγημα, ποίημα, τραγωδία, θέατρο. Αποφεύγω: Επος, φάρσα, χρονογράφημα, βιογραφίες, ωδή, σονέτο. Παρουσιάζω αλλεργική αντίδραση με φλύκταινες και πομφούς: Δοκίμιο, επιστημονική φαντασία, ρομάντζο (ρίπερ Νόρα).

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Τα σκοτάδια οι πετραλήθειες και η σκληρότητα της γραφής. Να μου δημιουργεί φαινόμενα προμνησίας τύπου déjà vécu ή déjà senti.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

«Lunar, ο τελευταίος καστράτο» του συν-συγγραφέα μου Στάθη Β. Βλαχάκου.

Από πού εμπνευστήκατε την ιστορία του βιβλίου «Bleu»;
Η γέννηση ενός βιβλίου προϋποθέτει την ξεκάθαρη επίγνωση του καταληκτικού σημείου. Να γνωρίζεις, δηλαδή, αυτό που με τη συγγραφική διαδικασία θα αποκαλύψεις, ανεξάρτητα με την ιστορία που θα αφηγηθείς σε πρώτο ή δεύτερο επίπεδο. Στο «Bleu», η συνθήκη της εκ περιτροπής γραφής του κειμένου με εγγενές χαρακτηριστικό του εγχειρήματος την απουσία στόχου, κανείς δεν μπορούσε να γνωρίζει πού θα οδηγήσει το τολμηρό εγχείρημα. Την εμπνευση, λοιπόν, δέχεται το ίδιο το λήμμα, το ριψοκίνδυνο πείραμα. Αυτό πρωταγωνίστησε και αυτό μας συνεπήρε.

Σκιαγραφήσατε τον Ζωρζ Λεκλέρ.
Ο ευγενικός νεαρός κύριος του διπλανού διαμερίσματος, κολλημένος σε μια μπλε ζακέτα, που δεν αποχωρίζεται, εξέρχεται καθημερινά για τον περίπατό του. Διαπράττει το εγκλημα του και ατάραχος γυρίζει στο σπίτι να πλύνει την μπλε ζακέτα στο πλυντήριο στο πρόγραμμα για σύμμεικτα μάλλινα, αλπακά, ανκορά με μαλακό απορρυπαντικό και έξτρα ξέβγαλμα. Η ιστορία του βιβλίου, λοιπόν, αφορά αυτόν τον νεαρό εκκολαπτόμενο Γάλλο συγγραφέα, τον Ζωρζ Λεκλέρ με καταγωγή από το επαρχιακό δουκάτο της Νορμανδίας, όπου γεννήθηκε και πέρασε τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Στην εφηβεία του και χωρίς τη θέλησή του, η ακροβάτισσα μητέρα του τον οδηγεί για μετεγκατάσταση στην Πόλη του Φωτός. Ο ήρωας, ενήλικος πλέον, περιφέρεται στους δρόμους του Παρισιού και κάποια βραδιά παρασύρεται σε παραβατική συμπεριφορά. Το γενετικό υλικό όμως που συλλέγει η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών οδηγεί ψευδώς τη γαλλική αστυνομία στη σύλληψη ενός διάσημου και εκρηκτικού Γάλλου συγγραφέα, του Ζιλιέν Ασπρίντ, ο οποίος ωστόσο δείχνει να δέχεται την ενοχή του και να απολαμβάνει την προφυλάκιση παρά την αθωότητά του. Οι Ζωές των δύο ανδρών θα αναμειχθούν σε μια γνωριμία με αγεφύρωτες διαφορές. Μαζί τους θα πορευτούμε και τα μυστικά και λάθη τους θα αφουγκραστούμε.

Η βιβλιοθήκη Biblo, αριστερά, που δέχεται αποκλειστικώς και μόνον παιδιά 5-15 ετών, δεν μοιάζει με ό,τι ξέρουμε ή φανταζόμαστε. Στο επίκεντρο είναι τα παιδιά και όχι τα βιβλία. Σκοπός να αισθάνονται οικεία και να βρουν τρόπο να ανοικτούν στην ανάγνωση. Επάνω, η βιβλιοθήκη του μέλλοντος, στη ναυαρχίδα των βιβλιοθηκών Deichman, μια χάρ-τεκ σπηλιά, και δεξιά, μία από πάμπολλες γωνιές που καλούν τα παιδιά στην κεντρική Ντάικμαν: «Το φινόρδ των πουλιών».

Της **ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΛΑΜΠΡΙΑ**

Επέστρεψα έκθαμβη. Επέστρεψα βαριά απελπισμένη. Ένα τετραήμερο στο Οσλο, καλεσμένη μαζί με άλλους δώδεκα, εκδότες-επιμελητές-λογοτεχνικούς πράκτορες, από τη NORLA, το Κέντρο Βιβλίου της Νορβηγίας, ήταν υπεραρκετό για να γνωρίσω και να διαπιστώσω πόσο σοβαρά, υπεύθυνα, αποδοτικά με οξυμένα αντανάκλαστικά και ευρύτατη εποπτεία έχουν καταφέρει το νορβηγικό θαύμα. Από τη δεκαετία του '60 όταν ο Ζίγκριντ Ούνσελντ, ο οξυδερκής-στατος εκδότης του γερμανικού Suhrkamp που συγκέντρωσε όλη τη διεθνή λογοτεχνική αφρόρεμα, έγραφε στις σημειώσεις του ότι η κατάσταση στο νορβηγικό εκδοτικό τοπίο δεν έχει ενδιαφέρον γιατί παλεύουν με τις δύο γλώσσες, η κατάσταση έχει πλήρως ανατραπεί. Αυτό που κατέληξε σε θαύμα θεμελιώθηκε κάπου το '70 με το Συμβούλιο Τεχνών και αναπτύχθηκε γύρω από τρεις πόλους: Βιβλιοθήκες, Συνέργειες, Χρηματοδότηση.

Αν φαντάζεστε τις βιβλιοθήκες σαν αποθετήρια βιβλίων, πλανάστε. Όχι μόνο γιατί αριθμητικά μόνο στο Οσλο, για 1 εκατομμύριο κατοίκους αναλογούν 25 βιβλιοθήκες! Όλες φέρουν το όνομα του Deichman - συλλέκτη του 16ου αιώνα που άφησε όλα τα βιβλία του στην πόλη του. Πίσω από την οργάνωση κάθε παρατήματος δουλεύουν και συνεργάζονται βιβλιοθηκονόμοι προφανώς, ψυχολόγοι, αρχιτέκτονες και διακοσμητές.

Η μεγάλη βιβλιοθήκη Deichman παραδίπλα από την Όπερα (και το αμφιγυρόμενο αρχιτεκτονικά Μουσείο Μουνκ) είναι το απόλυτο καμρί-μελίσσι με περισσότερους

από 6.000 επισκέπτες ημερησίως, 1 εκατ. βιβλία, θέατρο και μέγχι εργαστήρια για τους εφήβους όπου μπορούν να σχεδιάζουν και να τυπώνουν τρισδιάστατα, να κάνουν ξυλουργική, φωτογραφία και μόδα. Όλα σε καλούν «μείνε εδώ και ανάπτυξε τις ιδέες σου, μείνε εδώ».

Για παιδιά μόνο!

Κι αν η κεντρική Deichman λάμπει από σκανδιναβικό σχεδιαστικό γούστο και καθαρότητα, καθώς από τα τεράστια παράθυρά της βλέπει προς το λιμάνι και το φως (όταν υπάρχει βέβαια!) τη λούζει, δεν ισχύει το ίδιο για τη βιβλιοθήκη ενήλικων και τη διπλανή Biblo Toyen για παιδιά από 6 έως 15 ετών. Εκπληξη και θαυμασμός. Όταν το 2015 με τις μεγάλες αφίσες προσφύγων η περιοχή «έγινε ζόρικη» τι μέτρα πήραν τα αρμόδια υπουργεία και φορείς; Αγόρασαν ένα ολόκληρο κτίριο

που επρόκειτο να γκρεμιστεί και το έφτιαξαν βιβλιοθήκη. Βιβλιοθήκη για ενήλικους και παραδίπλα για τα παιδιά – μικρά παιδιά, χωρίς τη συνοδεία των γονέων. Δεν είναι φωτεινές, δεν είναι «καλόγουςτες», δεν είναι αποστειρωμένες. Έχουν σκοπίμως φτιαχτεί από φθαρμένα παλιά υλικά, από δεύτερο χέρι έπιπλα, έχει μέσα βαγόνια ξηλωμένα και καρότσες αυτοκινήτων, χώρους που εξασφαλίζουν απομόνωση αλλά και εποπτεία – αίσθημα του ανήκειν. Γιατί αυτή η διαφοροποίηση από το άψογο νορβηγικό ντιζάιν; «Οι άνθρωποι είναι στο επίκεντρο, όχι τα βιβλία. Τα παιδιά που ζουν συνήθως σε πολυμελεις οικογένειες μέσα σε μικρά διαμερίσματα, θέλουμε να νιώθουν άνετα, να μη φοβούνται τα βιβλία. Γι' αυτό άλλωστε τους ζητούμε να βγάλουν τα παπούτσια τους στην είσοδο – η οικειότητα είναι ο σκοπός. Θέλουμε να είναι το δεύτερο σπίτι τους». Το στοι-

χημα το κέρδισαν, όχι μόνο γιατί οργανώνουν εξήντα τουλάχιστον εκδηλώσεις τον μήνα, αλλά γιατί τα παιδιά από ολόκληρο το Οσλο έρχονται στην Biblo καθημερινά, και μένουν διαβάζοντας περί τις 4 ώρες. Η βιβλιοθήκη είναι γεμάτη συνεχώς. (Και από τον Σεπτέμβριο οι υπεύθυνοι θα ξεκινήσουν την προσπάθεια τα κινητά των παιδιών να μένουν στο σπίτι τους). Δεν έχουν το γονίδιο του αναγνώστη οι Νορβηγοί, κανείς δεν το έχει. Ομοίως όπως όλοι μας, μικροί μεγάλοι είναι εξαρτημένοι από το κινητό και το τάμπλετ τους. Όμως η σχολική και η ενήλικη ζωή τους πλουτίζεται διαρκώς και με όλους τους τρόπους από αυτό που σημαίνει η ανάγνωση. Η επίσημη πολιτεία επένδυσε και συνεχίζει να επενδύει και απολαμβάνει τους καρπούς των προγραμμάτων της: Το 83% των κατοίκων διαβάζει τουλάχιστον 1 βιβλίο τον χρόνο. Το 24% διαβάζει 11 βιβλία ετησί-

ως. Το 83% διαβάζει στα παιδιά του 2-3 φορές την εβδομάδα.

Παρεμβάσεις

Και για να συγκρίνουμε ακόμη περισσότερο με την ελληνική κατάσταση: • Κάθε βιβλίο αγοράζεται σε 800-1.000 αντίτυπα από το αρμόδιο υπουργείο και αποστέλλεται στις βιβλιοθήκες. (Ο εκδότης γνωρίζει ότι το κόστος της πρώτης έκδοσης έχει καλυφθεί.) • Κάθε βιβλίο βγαίνει από την ενιαία τιμή τον επόμενο Μάιο από την ημερομηνία έκδοσής του, ωστόσο τα βιβλιοπωλεία δεν μπορούν να υπερβαίνουν σε έκπτωση το 12,5%. • Η NORLA, το όργανο για τη διάδοση της νορβηγικής γραμματικής στο εξωτερικό χρηματοδότησε π.χ. το 2024, 529 εκδόσεις σε 47 ξένες γλώσσες. Η NORLA, που συνεργάζεται στενά με τα υπουργεία Πολιτισμού, Εξωτερικών, με το δίκτυο των βιβλιοθηκών αλλά και με τους μεταφραστές από τη νορβηγική γλώσσα, καθώς και με τα δίκτυα των βιβλιοπωλείων (δύο είναι οι μεγάλες αλυσίδες που ανήκουν σε εκδοτικούς οίκους, πάμπολλα τα ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία – η Amazon δεν έχει πατήσει στη Νορβηγία) είναι μία ομάδα οκτώ, μόνο, ατόμων. Και δεν είναι η μόνη πηγή χρηματοδότησης συγγραφέων, εικονογράφων κ.λπ.

Ο Νοέμβριος είναι ο πιο δύσκολος μήνας στη Νορβηγία – σκοτάδι, βροχή και λάσπη. Τον Δεκέμβριο χιονίζει και καταγράφει το σύμπα. Αρχές καλοκαιριού που πήγα εγώ, ο ουρανός έχει χρώμα βαθύ γαλανό και είδα τις πάπες του Νίλς Χόλγκερσον να πετούν σε σχηματισμό πάνω από τα κεφάλια μας.

Διαβάζουν!

Η πολιτεία επένδυσε και απολαμβάνει τους καρπούς των προγραμμάτων της: Το 83% των κατοίκων διαβάζει τουλάχιστον 1 βιβλίο τον χρόνο. Το 24% διαβάζει 11 βιβλία ετησίως. Το 83% διαβάζει στα παιδιά του 2-3 φορές την εβδομάδα.

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Το καλοκαίρι του 2015 στον πολιτισμό

Πριν από δέκα χρόνια η «Κ» φιλοξενούσε ένα ρεπορτάζ για τα 60 χρόνια του Φεστιβάλ Αθηνών με το αιώνιο ερώτημα για τις παραστάσεις της Επιδαύρου: να δοκιμάζονται νέες αναγνώσεις ή όχι; Ο τότε διευθυντής του φεστιβάλ, Γιώργος Λούκος, και ο νθοποιός Νίκος Κουρής κατέθεταν τις απόψεις τους. Ένα ωραίο, πολιτιστικό, θέμα λίγο πριν ξεκινήσουν τα Επιδαύρια με τις «Τρωάδες» σε σκηνοθεσία Σωτήρη Χατζάκη. Τίποτα δεν προμήνυε την κρίση που ήταν προ των πυλών. Ανέσχυρα το ρεπορτάζ της καλής συναδέλφου Ολγας Σελλά που δημοσιεύθηκε τρεις μέρες πριν την ανακοίνωση του δημοψηφίσματος του 2015. Όλοι θυμόμαστε –και είναι λογικό– τις κλειστές τράπεζες, τα capital

controls, τα στρατόπεδα του ΝΑΙ και του ΟΧΙ, τις ώρες που η χώρα φλέρταρε με την έξοδο από το ευρώ. Ήταν όμως και ο πολιτισμός ένας μικρός αλλά όχι αμελητέος παλμογράφος της καλοκαιρινής θύελλας που σάρωνε τη χώρα και σκεφτήκαμε ότι για σήμερα θα ήταν χρήσιμη μια σύντομη αποδελτίαωση εκείνων των ημερών.

Η κατάσταση θύμιζε λίγο την πανδημία χωρίς την καραντίνα. Οι πολιτιστικοί φορείς ήταν σε αναβρασμό. Η αβεβαιότητα μεταδιδόταν σαν ιός την εβδομάδα πριν στηθούν οι κάλπες της 5ης Ιουλίου. Το Φεστιβάλ Αθηνών, το Μέγαρο Μουσικής, μικρότεροι φορείς ακύρωναν και ανέβαν παραστάσεις. Για παράδειγμα, ακυρώθηκε τότε

Πρόβες του «Προμηθέα Δεσμώτη» στο αρχαίο θέατρο της Δωδώνης, τον Ιούλιο του '15. Στο κλίμα της εποχής.

η όπερα δωματίου «Πυλάδης - Ιοκάστη» του Γιώργου Κουρουπού, η συναυλία του Γιάννη Σπανού στο Ηρώδεια, η παράσταση «Λεόντιος και Λένα» του Κορνήλιου Σελαμπί, η συναυλία του Νίκου Πορτοκάλογλου στον Κήπο του Μεγάρου Μουσικής. Στα βιβλιοπωλεία δεν πατούσε ψυχή. Ο χώρος του βιβλίου άλλωστε είχε εισπράξει πιο χωρίς τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Όσοι έμπαιναν στα βιβλιοπωλεία εκείνο τον Ιούλιο το έκαναν για κουβεντούλα και «ψυχοθεραπεία» και αγόραζαν βιβλία με πιστωτική κάρτα («Κ», 2/7/2015).

Το χτύπημα στον πολιτισμό ήταν σφοδρό, αλλά τα αντανάκλαστικά των φορέων ήταν εξίσου γρήγορα: το Εθνικό Θέατρο και το ΚΘΒΕ

μείωσαν τα εισιτήρια της Επιδαύρου εκείνο το καλοκαίρι, έβαλαν πούλμαν για τη μετακίνηση του κοινού, η Εθνική Λυρική Σκηνή έδωσε δωρεάν συναυλία στο Ολυμπείο, προσκλήσεις σε ευπαθείς ομάδες έδωσαν οι παραστάσεις «Αίας» (Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος) και «Νέκυια» (θέατρο Νο, Μιχαήλ Μαργαρινός), με ελεύθερη είσοδο έγιναν και οι συναυλίες για το έργο του Νερούδα σε μουσική Θεοδωράκη. Οι εκδηλώσεις που ματαιώθηκαν τότε μεταφέρθηκαν στο φεστιβάλ της επόμενης χρονιάς. Το αποτύπωμα της κρίσης όμως και του κοινωνικού δικασμού εκείνων των ημερών στο σώμα του πολιτισμού ήταν βαθύτερο, αλλά αυτό είναι θέμα για ένα άλλο σχόλιο.

Η Αφροδίτη της Μήλου θεωρείται, και όχι άδικα, ένα από τα κορυφαία εκθέματα του Λούβρου και από τα σημαντικότερα αρχαιολογικά ευρήματα παγκοσμίως.

Σε ποιον ανήκει η ομορφιά;

Τα εκθέματα των μουσείων, οι τρόποι που αποκτήθηκαν και η πρόφαση περί «προστασίας» τους

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΜΙΓΔΟΥ**

Στο αρχαιολογικό μουσείο της Μήλου, στο κέντρο της αιθουσας των γλυπτών, δεσπόζει γύψινο αντίγραφο του διάσημου αγάλματος της Αφροδίτης που εδώ και δύο αιώνες αποτελεί ένα από τα εμβληματικότερα εκθέματα του Μουσείου του Λούβρου.

Το καλοφτιαγμένο αντίγραφο ήταν, όπως εξηγεί η αρχαιολόγος Πέγκυ Πάντου, μια πρωτοβουλία του Μήλιου Γιάννη Χαλκουτσάκη, προκειμένου να καλυφθεί στο νησί το κενό από την απουσία του πρωτότυπου αγάλματος. Στο βιβλίο με τίτλο «Η Ιστορία της Αφροδίτης της Μήλου» ο Χαλκουτσάκης αναφέρει πως το 1961 απευθύνθηκε στο Μουσείο του Λούβρου για την αγορά ενός αντιγράφου του αγάλματος. Ο διευθυντής του μουσείου μόλις άκουσε πως ζητούσε εκμαγείο της Αφροδίτης για το νησί, ενθουσιάστηκε. Του υποσχέθηκε πως θα το φρόντιζε προσωπικά αφού η Αφροδίτη, έστω και γύψινη, θα γύριζε στον τόπο της. Κόστισε 1.170 φράγκα.

Η Αφροδίτη στο μουσείο της Μήλου μαγνητίζει τον επισκέπτη. Είναι η ανάκληση της συγκίνησης που εκπέμπει η χάρη του πρωτότυπου έργου ή μήπως η περιπέτεια της απομάκρυνσης του αγάλματος, η απουσία από τον τόπο του επιτείνουν τη φόρτιση του θεατή;

Η ανακάλυψη της θεάς

Το άγαλμα ανακάλυψε στις 8 Απριλίου 1820 ο Γεώργιος Κεντρωτάς, ντόπιος χωρικός, σε αγροτική περιοχή. Τον είχε παρακινήσει να σκάψει ο φιλέλληνας Γάλλος Ολιβιέ Βουτιέ, ο οποίος πραγματοποιούσε εκπαιδευτικό ταξίδι και έκανε και ο ίδιος ανασκαφές – σύνθηες χόμπι των ξένων εκείνη την εποχή.

Ήταν η εποχή ανόδου της αρχαιολογίας και των εθνικών μουσείων, όπου χώρες όπως η Βρετανία, η Γαλλία, η Γερμανία, διαγωνίζονταν σ' ένα νέο «κυνήγι θησαυρών»: την απόκτηση ελληνικών και ρωμαϊκών αρχαιοτήτων. Η ελληνική γη, στα χρόνια κατάρρευσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, κατέστη πεδίο δόξης για αρχαιολόγους, αρχαιολάτρες και αρχαιοθήρες. Ανασκάφθηκε ανεξέλεγκτα για να έρθουν στην επιφάνεια οι θαμμένοι αρχαίοι θησαυροί της. Χιλιάδες αρχαιοτάτες απομακρύνθηκαν από την Ελλάδα παίρνοντας δρόμο χωρίς επιστροφή για τη συγκρότηση εθνικών μουσειακών ή και ιδιωτικών συλλογών στην Ευρώπη.

Το άγαλμα εντυπωσίασε τους Γάλλους, που βάλθηκαν να το αποκτήσουν πάση θυσία. Ακολούθησαν διαπραγματεύσεις και ένα μήνα αργότερα ολοκληρώθηκε η αγορά εν μέσω διενέξεων και πιθανόν με την απειλή βίας, αφού το διεκδικούσε και ο Νικόλας Μουρούζης, δραγουμάνος του τουρκικού στόλου. Εντέλει οι Γάλλοι το φόρτωσαν στο πλοίο τους και τον Μάρτιο του 1821 παρέληφθη από τον Γάλλο πρέσβη στην Κωνσταντινούπολη. Εκείνος το δώρισε στον βασιλιά Λουδοβίκο ΙΗ΄ που το μετέφερε τελικά στο Λούβρο. Το έργο εμπνευσμένο από την Αφροδίτη του Πραξιτέλη, φιλοτεχνήθηκε από τον Αλέξανδρο Αντιόχειας στα τέλη του 2ου αι. π.Χ. Αναδείχθηκε σε κορυφαίο έκθεμα του μουσείου και απέκτησε παγκόσμια φήμη και επιδραστικότητα. Ενορκώνει ένα από τα ιδεώδη του πολιτισμού που το γέννησε: την ιδέα περί του αιώνιου κάλλους.

«Σε ποιον ανήκει η ομορφιά», διερωτήθηκε αφού αντίκρισα το αντίγραφο στη Μήλο. Τι λατρεύουν να οικειοποιηθούν οι Γάλλοι; Σε μια τυχαία αναζήτηση στο Διαδίκτυο, και από μια απίθανη σύμπτωση, ανακάλυψα γαλλική έκδοση του 2024, που φέρει αυτόν ακριβώς τον τίτλο: «À qui appartient la beauté?». Η έκπληξη πίσω από τον τίτλο ήταν ακόμα μεγαλύτερη, καθώς η Γαλλίδα καθηγήτρια ιστορίας της τέχνης στο Technische Universität του Βερολίνου και συγγραφέας του βιβλίου, Μπένεντικτ Σαβόι, διερευνά το καθεστώς των έργων τέχνης που έχουν αποσπαστεί από το αρχικό τους περιβάλλον, αναλύοντας τόσο τον νομικό όσο και τον αισθητικό και συναισθηματικό αντίκτυπο της «μετατόπισής τους». Τα ερωτήματα που θέτει η διακεκριμένη ειδικός σε ζητήματα προέλευσης και επαναπατρισμού λεπτατημένων έργων και αρχαιοτήτων, είναι κρίσιμα: «Ανήκουν στον τόπο που γεννήθηκαν; Στον πολιτισμό του οποίου την ιδιοφυΐα ενσαρκώνουν; Στους πεφωτισμένους εστέτ που τα οικειοποιήθηκαν; Ή σε όλη την ανθρωπότητα, η οποία έχει πρόσβαση σε αυτά μέσω ιδρυμάτων αφιερωμένων στη συντήρησή τους;».

Το 2018, ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν ανέθεσε στη Savoy και στον Σενεγαλέζο συγγραφέα και ακαδημαϊκό Φέλιπιν Σαρ να μελετήσουν και να αποφανθούν σχετικά με αντικείμενα αφρικανικής πολιτιστικής κληρονομιάς που φυλάσσονται σε συλλογές γαλλικών μουσείων. Η έκθεση που προέκυψε κατέληξε

στην έκκληση για μόνιμο επαναπατρισμό των αντικειμένων που λεηλατήθηκαν από αφρικανικά κράτη κατά τη γαλλική αποικιακή εποχή.

Διαφάνεια και λογοδοσία

Η Σαβόι επανεξετάζει το ζήτημα φέρνοντας στο προσκήνιο την απαίτηση για διαφάνεια και λογοδοσία ως προς την προέλευση των εκθεμάτων. Μελετώντας εννέα μελέτες περίπτωσης, μεταξύ των οποίων και ο βωμός της Περγάμου, υπενθυμίζει ότι από τον 18ο αιώνα και την εφεύρεση των μουσείων, χιλιάδες έργα δεν έχουν πάψει να μετακινούνται, ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την ιστορία των πολέμων, των προσαρτήσεων και των κατακτήσεων. Η βία, συμβολική ή πραγματική, κρύβεται πίσω από τις συλλογές των έργων τέχνης που θαυμάζουμε στα μεγάλα μουσεία. Εξετάζεται η διακρατική ιστορία των λεηλασιών ή των «μετατοπίσεων πολιτιστικής κληρονομιάς» και η μακροχρόνια μνήμη τέτοιων τραυματικών γεγονότων. «Κάθε αντικείμενο που έχει μεταφερθεί σε ένα μέρος, λείπει από ένα άλλο». Προτείνει τον όρο «μετατόπιση πολιτιστικής κληρονομιάς» (patrimonial translocation) γιατί αναδεικνύει όχι μόνο τη φυσική μετακίνηση, αλλά και τις συναισθηματικές, πολιτισμικές και αφηγηματικές συνέπειες αυτές

Αντίγραφο της Αφροδίτης της Μήλου κοντά στο σημείο όπου είχε ανευρεθεί το αυθεντικό αριστούργημα του 2ου αιώνα π.Χ.

της αλλαγής πλαισίου. Η μετατόπιση (όρος δανεισμένος από τη γενετική) περιγράφει τις βαθιές αλλαγές που υφίστανται τα έργα τέχνης όταν απομακρύνονται από το αρχικό πολιτισμικό και ιστορικό τους πλαίσιο. Ισχυρίζεται ότι ο όρος βοηθάει στην υπέρβαση φορτισμένων λέξεων όπως «λεηλασία» ή «σφετερισμός» κ.λπ., που συχνά έχουν πολιτικό ή ιδεολογικό χαρακτήρα, ώστε να διευκολυνθεί μια πιο ουδέτερη και πολυδιάστατη προσέγγιση του φαινομένου.

Δύο είναι οι κυρίαρχες θέσεις για τα έργα τέχνης που βλέπουμε στα δυτικά μουσεία. Η πρώτη υποστηρίζει ότι ανήκουν στα έθνη και στις περιοχές από τις οποίες αποσπάστηκαν, στους πληθυσμούς που αισθάνονται λεηλατημένοι και αποστερημένοι από τα έργα του πολιτισμού τους. Η δεύτερη ότι «ανήκουν σε όλη την ανθρωπότητα». Εδώ η Σαβόι ξεκαθαρίζει πως ενώ πιστεύουμε ότι τα δυτικά μουσεία παρέχουν πρόσβαση σε όλους, την ίδια στιγμή πολύ συγκεκριμένοι περιορισμοί, όπως οι πόροι και οι βίβες, αποκλείουν πολλούς από αυτούς τους «όλους». Αφηρημένα ανήκει σε «όλους», στην πραγματικότητα όμως ανήκει μόνο σε μια μικρή ελίτ, σε αυτούς που μπορούν να μετακινούνται. Συνεπώς υπάρχει κάποια υποκρισία στην ιδέα περί καθολικότητας, αν αυτή απλώς διακηρύσσεται αλλά δεν εφαρμόζεται.

Είναι το κάλλος, η ομορφιά, αυτό που συγκινεί ή μήπως αποτελεί πρόσχημα για την απόσπαση των έργων τέχνης; Αυτά τα αντικείμενα αφού αποσπαστηκαν από τον τόπο τους, μετατράπηκαν στα δυτικά μουσεία σε σύμβολα κάλλους, αποστερημένα από τις πολλαπλές πολιτισμικές και ιστορικές τους διαστάσεις. Η αξιολόγηση των συλλογών μας με καθαρά αισθητικές παραμέτρους αποτελεί τον πυρήνα του προβλήματος. Η εστίαση στο κάλλος αγνοεί την ιστορική ταυτότητα και τη σύνδεση αυτών των αντικειμένων με τους λαούς που τα δημιούργησαν. Οσον αφορά δε τις αρχαιότητες, διαπράττεται και ένα δεύτερο έγκλημα. Εχουν προηγηθεί εκτεταμένες λαθρανασκαφές που οδήγησαν στην καταστροφή του αρχαιολογικού περιβάλλοντος και στην απώλεια της αρχαιολογικής και της ιστορικής γνώσης.

Οι δυτικοί θεσμοί προβάλλουν το επιχείρημα ότι τα μουσεία τους προστατεύουν, διαφυλάσσουν και αναδεικνύουν αυτά τα έργα προς όφελος της ανθρωπότητας. Ωστόσο, αυτό το αφήγημα συχνά

αποκρύπτει τις συνθήκες βίαιης απόσπασης, σφετερισμού ή/και αποικιοκρατικής ιδιοποίησης.

Χαρακτηριστικά παραθέτει ένα επεισόδιο από την επίσκεψη το 2014 της δικηγόρου Αμάλ Αλαμουντίν στην Αγγλία για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα. Τότε ένας δημοσιογράφος της Telegraph είχε αναφωνήσει αγανακτισμένος: «Τα μάρμαρα του Παρθενώνα ανήκουν στην Αγγλία, κ. Κλούνεϊ. Αν ο Λόρδος Ελγιν δεν είχε λεηλατήσει αυτά τα έργα τέχνης, θα είχαν καταλήξει στα θεμέλια σουβλατζιδικών στην Αθήνα».

Εννοεί, δηλαδή, ότι αυτοί οι «άλλοι» από τους οποίους «εμείς» πήραμε έργα τέχνης σε μια στιγμή της Ιστορίας δεν είναι άξιοι, ικανοί, δεν είναι σε θέση πολιτισμικά και ηθικά να τα συντηρήσουν.

Επίδειξη ισχύος

Αξιολογείται παρατήρηση είναι, επίσης, πως ζητούμενο δεν είναι το κάλλος αλλά η εξουσία. Το να αποσπάσει κανείς τον βωμό της Περγάμου, που είναι ο βωμός του Δία, για να τον τοποθετήσει στην πρωτεύουσα του Ράικ αποτελεί επίδειξη δύναμης: όχι μόνο πολιτικής και στρατιωτικής, αλλά και επιστημονικής - πνευματικής. Η λεηλασία αποτέλεσε εργαλείο του «μονοπωλίου της γνώσης» της Δύσης. Οι ισχυρές χώρες μονοπώλησαν την πρόσβαση σε αυτά τα έργα, ενισχύοντας τη δική τους πολιτιστική ηγεμονία. Η μονοπώληση του κάλλους αποτυπώνεται και στον τρόπο με τον οποίο τα μεγάλα μουσεία της Δύσης ορίζουν τι αποτελεί «παγκόσμια» τέχνη.

Στον 21ο αιώνα, ο ρόλος των μουσείων αναδιαμορφώνεται μέσα από την αυξανόμενη αμφισβήτηση της νομιμότητάς τους και το αίτημα για ιστορική δικαιοσύνη. Το παραδοσιακό «αδιατάρακτο μουσείο», τυλιγμένο στη θεσμική σιωπή και αποκομμένο από την ιστορική του καταγωγή, δεν ανταποκρίνεται πλέον στις προσδοκίες του κοινού. Τα μουσεία καλούνται να λειτουργήσουν ως ενεργοί φορείς διαλόγου, αποκατάστασης και διεθνούς συνεργασίας, προάγοντας ένα νέο, ηθικό και πολιτισμικά πιο ευαίσθητο μοντέλο διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το πλοίο αφήνει πίσω τον πφαιστειακό όγκο της Μήλου και την Αφροδίτη που μένει πάντα εδώ. Ο στίχος του Ρίτσου κολάει στο μυαλό μου: «Ο,τι έφυγε, ριζώνει εδώ, στην ίδια θέση, λυπημένο, αμίλητο».

«Γενετική» αλλοίωση

Ο όρος μετατόπιση, δανεισμένος από τη γενετική, περιγράφει τις βαθιές αλλαγές που υφίστανται τα έργα τέχνης όταν απομακρύνονται από το αρχικό πολιτισμικό και ιστορικό τους πλαίσιο.

Πέρα από το κάλλος

Η αξιολόγηση των συλλογών με καθαρά αισθητικές παραμέτρους αποτελεί τον πυρήνα του προβλήματος. Η εστίαση στο κάλλος αγνοεί τη σύνδεση των αντικειμένων με τους λαούς που τα δημιούργησαν.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Γεμάτη παλμό, χρώματα και δυναμισμό υπήρξε η ερμηνεία του Τρίτου Κοντσέρτου του Μπετόβεν από τον Εμάνουελ Αξ και τον Λουκά Καρυτινό.

Κοντσέρτο Μπετόβεν γεμάτο χρώματα

Στις 28 Ιουνίου δόθηκε η πρώτη φετινή συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών. Ο Λουκάς Καρυτινός διηύθυνε το Τρίτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν με σολίστ τον Εμάνουελ Αξ και στη συνέχεια τη «Συναυλιακή Εισαγωγή» (έργο 21) μαζί με την πλήρη «Σκηνική Μουσική» (έργο 61) που συνέθεσε ο Φέλιξ Μέντελσον Μπαρτόλντι για το «Ονειρο καλοκαιριάτικης νύχτας» του Σαίξπηρ.

Όπως στην αρχή της χειμερινής περιόδου, όταν ο Καρυτινός είχε διευθύνει και πάλι το Τρίτο του Μπετόβεν με σολίστ την Ελίζαμπετ Λεόνσκαγια (βλ. «Κ» 24.11.2024), έτσι και αυτή τη φορά τα πράγματα πήγαν πολύ καλά. Προφανώς, επειδή τότε όπως και τώρα το περίφημο Κοντσέρ-

Αξ διασφάλιζε συνολικά τον δυναμισμό της μουσικής, χωρίς αυτός να γίνεται αυτοσκοπός.

Ανάλογης πλαστικότητας υπήρξε η ποιητική ερμηνεία στο υπέροχο αργό δεύτερο μέρος του έργου, ενώ στο τρίτο ξεχώρισε επίσης η συνεισφορά του Σπύρου Μουρίκη (κλαρινέτο). Όπως τον περασμένο Οκτώβριο έτσι και τώρα η ορχήστρα υπό τον καλλιτεχνικό της διευθυντή συνεργάστηκε εξαιρετικά με τον σολίστα, στηρίζοντας τις επιλογές του.

Νεράιδες και ξωτικά

Η «Συναυλιακή Εισαγωγή» του μόλις 17χρονου Μέντελσον Μπαρτόλντι για το «Ονειρο καλοκαιριάτικης νύχτας» όπως επίσης το περίφημο «Γαμήλιο εμβατήριο» ανήκουν ασφαλώς στα δημοφιλέστερα έργα του συμφωνικού ρεπερτορίου. Το δεύτερο, δε, είναι γνωστό σε κοινό ιδιαίτερα ευρύ και όχι απαραίτητα εξοικειωμένο με την κλασική μουσική. Ωστόσο, η παρουσίαση του συνόλου της μουσικής που συνέθεσε ο Μέντελσον Μπαρτόλντι για το σαξοφωνικό έργο σε μορφή «Melodram», δηλαδή με τη συμμετοχή αφηγητή, είναι σίγουρα παρακινδυνευμένη για το μεγάλο –και τουριστικό– κοινό του Ηρώδειου. Η έτσι κι αλλιώς αρκετά περίπλοκη υπόθεση του έργου δεν είναι απαραίτητα οικεία στον καθένα και το συγκεκριμένο συμπυκνωμένο κείμενο σε ποιητική μετάφραση του Διονύση Καψάλη, όπου ο ηθοποιός Δημήτρης Αλεξανδρής απέδιδε εν σειρά σύντομα αποσπάσματα από διάφορους ρόλους, δεν συνέβαλε στην αποσαφήνισή. Η δε ατυχής ηχητική ενίσχυση μάλλον συσκοτίζε περαιτέρω.

Απ' την άλλη, ο Καρυτινός απέδωσε με επιτυχία τα ποικίλα στοιχεία της μουσικής με τα οποία ο συνθέτης σκιαγραφεί τα διαφορετικά ζευγάρια και τις καταστάσεις της πλοκής, την ανάλαφρη νεραϊδο-ατμόσφαιρα του έργου, το πνευματώδες γκροτέσκο στοιχείο αλλά και τη μεγαλόπρεπη διάθεση. Γλυκύτητα και ελαφράδα ορχηστρως, πρωτίστως της Χρυσής Πιλαφότση (φλάουτο) και του Σπύρου Μουρίκη (κλαρινέτο), αλλά επίσης του Δημήτρη Βάμβα (όμποε), του Αλέξανδρου Οικονόμου (φαγκότο) και του Κώστα Σίσκου (κόρνο).

Superman ★★½
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2025), 129΄
Σκηνοθεσία: Τζέιμς Γκαν
Ερμηνείες: Ντέιβιντ Κορένσουετ, Ρέιτσελ Μπροσνάχαν, Νικόλας Χουλτ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ και **Αγιο Εντεμπίρι** στη σειρά «The Bear», που επέστρεψε στο Disney+.

Στην κινηματογραφική βιογραφία του, ο Ρόμπι Γουίλιαμς έχει τη μορφή μαϊμού.

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο Σούπερμαν (που ενσαρκώνει ο Ντέιβιντ Κορένσουετ) ποντάρει στα παραδοσιακά χαρακτηριστικά του: στην ηθική ανωτερότητά του, στον ηρωισμό, στο ευπρόσδεκτο χιούμορ και στο ανθρώπινο προσώπιό του Κλαρκ Κεντ.

Νέος Σούπερμαν παλαιάς κοπής

Ο απόλυτος υπερήρωας δεν έχει πια σκοτεινές πτυχές

Μία από τις πλέον αναμενόμενες ταινίες της χρονιάς επανεκκινεί το κομίστικο σύμπαν της DC με μια καινούργια εκδοχή του απόλυτου υπερήρωα. Όπως μας πληροφορούν οι τίτλοι της έναρξης, εδώ συναντάμε τον Σούπερμαν τρία χρόνια αφότου έχει αποκαλυφθεί στους γήινους ως προστάτης της Μετροπόλις από κάθε λογής απειλές.

Προς το παρόν βέβαια σε κίνδυνο βρίσκεται ο ίδιος, καθώς ο ιδιοφυής Λεξ Λούθορ μοιάζει να έχει βρει τρόπο να τον αντιμετωπίσει και ίσως να τον καταστρέψει ολοκληρωτικά. Ταυτόχρονα, ο Σούπερμαν είναι ο μόνος που μπορεί να αποτρέψει την εισβολή ενός δικτατορικού κράτους, χρηματοδοτημένου από τον Λούθορ, στη χώρα των ανυπεράσπιστων γειτόνων του.

Ο Τζέιμς Γκαν και οι συνεργάτες του («Οι φύλακες του γαλαξία») δίνουν στον ανερχόμενο Ντέιβιντ Κορένσουετ («Twisters») την μπέρτα του ήρωα, λαμβάνοντας υπόψη ένα

εξωτερικό χαρακτηριστικό του: το πόσο γνήσια καλοσυνάτη και αγαθή μοιάζει η φυσιογνωμία του.

Πράγματι, ο νέος Σούπερμαν δεν είναι καθόλου σκοτεινός ή ηθικά αμφίσημος· αντιθέτως, επιστρέφει στις αυθεντικές ρίζες του προτάσσοντας την καλοσύνη και την απόλυτη ακεραιότητα –στην πραγματικότητα αρνείται να βλάψει ακόμη και τους εχθρούς του– απέναντι στον κυνισμό του σύγχρονου κόσμου.

Ενας Λούθορ πολύ οικείος

Αυτόν τον τελευταίο εκφράζει βασικά ο Λεξ Λούθορ (Νικόλας Χουλτ), ως αδίστακτος και αλαζώνας επιχειρηματίας (λέγε με και Ελον Μασκ), ο οποίος θα καταστρέψει, θα σκοτώσει, αλλά και θα προπαγανδίσει ασύστολα προκειμένου να πετύχει τον σκοπό του.

Γενικώς η ταινία βρίσκεται αναφορών στα σύγχρονα γεγονότα, με προφανέστερη αυτή στη ρωσοουκρανική σύγκρουση. Κάποιες

είναι όντως εύστοχες, ενώ άλλες αγγίζουν τα όρια του γελοίου, ειδικά δοσμένες μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Ουσιαστικά ο καινούργιος Σούπερμαν είναι επιτυχημένος εκεί όπου ποντάρει στα παραδοσιακά χαρακτηριστικά του: στην ηθική (πραγματικά εξωγήινη) ανωτερότητά του, στον ηρωισμό, στο ευπρόσδεκτο χιούμορ και στο ανθρώπινο προσώπιό του Κλαρκ Κεντ, το οποίο δυστυχώς εδώ ελάχιστα προβάλλεται, συμπαρασύροντας και τον χαρακτήρα της Λόις, παρά τη φιλότιμη προσπάθεια της Ρέιτσελ Μπροσνάχαν («Η θαυμαστή κυρία Μείζελ»).

Κатаγιστική δράση

Όλα τα παραπάνω φυσικά, επισκιάζονται σε μεγάλο βαθμό από την καθαρή δράση, η οποία σε κάποια σημεία της είναι απλώς αποθεωτική, με τη Νέα Υόρκη να συμπρωταγωνιστεί, ενώ αλλού παραδίδεται στην άμετρη χρήση ειδικών εφέ.

HOME CINEMA

Αγώνας επιβίωσης στην κουζίνα

The Bear (4ος κύκλος)

ΔΡΑΜΑ (2025)
Δημιουργός: Κρίστοφερ Στόρρερ
Ερμηνείες: Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ, Αγιο Εντεμπίρι

Επέστρεψε πρόσφατα μία από τις κορυφαίες τηλεοπτικές σειρές με νέα επεισόδια στο Disney+. Ενας νέος κύκλος ανοίγει για το εστιατόριο του Κάρμι Μπερζάτο, το οποίο πλέον βρίσκεται αντιμέτωπο με μια αμείλικτη προθεσμία επιβίωσης. Οι πάντες θα κληθούν να βάλουν τα δυνάτα τους, την ώρα που προσωπικές σχέσεις, πληγές του παρελθόντος και, φυσικά, αμέτρητα απρόοπτα θα σταθούν στον δρόμο τους.

Πατώντας (σωστά) πάνω σε ήδη δοκιμασμένες συνταγές, ο καινούργιος κύκλος βαθαίνει την εξερεύνηση των χαρακτήρων, δίνοντας λιγότερο χρόνο στη μαγειρική και περισσότερο

σε κάποιους πραγματικά καλογραμμένους διαλόγους. Φυσικά, η χαρακτηριστική ένταση της κουζίνας –και όχι μόνο– δεν λείπει ούτε από εδώ, σε μια σειρά που ξεκίνησε με αρκετά πιο κωμικό πρόσημο, όμως πλέον αγκαλιάζει πρόθυμα και τη δραματική πλευρά της.

Better Man ★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2024) 134΄
Σκηνοθεσία: Μάικλ Γκρέισι
Ερμηνείες: Ρόμπι Γουίλιαμς, Τζόνι Ντέιβις

Από την πλατφόρμα της Cosmote TV επιλέγουμε την πρόσφατη κινηματογραφική βιογραφία του Ρόμπι Γουίλιαμς. Στην επαρκιακή Αγγλία της δεκαετίας του 1980, ο νεαρός Ρόμπι μεγαλώνει περιφρονημένος από τον περίγυρο λόγω του ατίθασου χαρακτήρα και της κακεκτικώς εμφάνισής

του. Εχοντας όμως κληρονομήσει την καλλιτεχνική φλέβα του πατέρα του και με την αγάπη της πάντα υποστηρικτικής γιαγιάς του, είναι αποφασισμένος να διακριθεί στη βιομηχανία του θεάματος. Ο Μάικλ Γκρέισι ονειρεύεται να απεικονίσει τον ήρωά του σε όλη τη διάρκεια της ταινίας ως... μαϊμού. Όπως είναι λογικό, το συγκεκριμένο εύρημα είναι τόσο εντυπωσιακό, που στην πραγματικότητα επισκιάζει οτιδήποτε άλλο βλέπουμε στην οθόνη. Σε δεύτερο επίπεδο, ο Ρόμπι-μαϊμού λειτουργεί προφανώς σαν παραβολή γύρω από τη διασημότητα και τον τρόπο με τον οποίο αυτή επιδρά στις ζωές των ανθρώπων.

«Η Ζωγραφική περιέχει και την έννοια της αναζήτησης, αυτό το νέο που γυρεύει κάποιος, αλλά δεν είναι μόνον αυτό νομίζω», λέει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Βήτα.

Κωνσταντίνος Βήτα, τραγουδιστής, συνθέτης και σικουργός

Εχω πτυχίο στην υπομονή

Προτιμά τη σιωπή, παραμένει μουσικά περιεργος και κοιτάζει το μέλλον μέσα από τη ζωγραφική του

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Ο Κωνσταντίνος Βήτα, κατά κόσμον Κωνσταντίνος Μπαρμπόπουλος, που γεννήθηκε στη Μελβούρνη και μεγάλωσε στο Περιστέρι, έκλεισε τον προηγούμενο μήνα τα 64. Δεν είναι πολλοί οι καλλιτέχνες που σαν κι αυτόν έντυσαν με μουσική και λόγια την αθηναϊκή δεκαετία του 1990. Τα τραγούδια των «Στέρεο Νόβα» –Κωνσταντίνος Βήτα, Μιχάλης Δέλτα και Αντώνης Πι– δεν θα λείψουν ποτέ από κανένα σάουνττρακ εκείνης της εποχής, γιατί τι έδωσαν τόπο για να σταθούν όλοι οι ονειροπόλοι ανένταχτοι, οι ανήσυχoi ρομαντικοί που δεν την έβρισκαν ούτε στις μεγάλες πλότες ούτε στα γήπεδα.

Αοτική ποίηση με ηλεκτρονικό ήχο, τέκνο και άμπιεντ, ατμόσφαιρα μελαγχολική, εσωστρέφεια εκφρασμένη με ελληνικό στίχο. «Εξώστως», ο πρώτος δίσκος των «Στέρεο Νόβα»: «Θα θυμάμαι πάντα τα μάτια του φίλου μου / ν’ ακολουθούν σαν πουλιά τις γραμμές του τρένου / να κοιτάνε στον ορίζοντα ένα τοπίο άβατο / να σκέφτονται αν η αγάπη είναι πιο κρύα απ’ το θάνατο».

Ανέκαθεν ο Κωνσταντίνος Βήτα δεν μιλούσε πολύ, και εξακολουθεί να προτιμά τη σιωπή. Όμως παραμένει μουσικά περίεργος, μοιράζοντας με φειδώ τη χαρακτηριστική του σκέψη μέσα από νότες, κοιτάζοντας το μέλλον μέσα από την ποίηση των άλλων και τη δική του ζωγραφική.

Συζητάμε για την «Κ» με αφορμή ένα διήμερο στους Δελφούς στο τέλος Ιουλίου στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Ολη η Ελλάδα, ένας πολιτισμός», για την έκθεση «Ο Χώρος και η Μνήμη στους Δελφούς». Εκεί η ζωγραφική του θα συνδυαστεί με ζωντανή ηλεκτρονική μουσική και τους στίχους του Νίκου Αλέξη Ασλάνογλου, ενός από τους άξιους λογοτέχνες που γέννησε η Θεσσαλονίκη κι ύστερα άφησε μόνους να πάνε στον χαμό τους.

«Ηρθα σε επαφή με τα ποιήματα του Ν. Α. Ασλάνογλου στα τέλη του 1970, όταν μου έδωσαν μια έκδοση από τη Διαγώνιο της Θεσσαλονίκης», λέει ο Κωνσταντίνος Βήτα. «Υπήρχε κάτι στην ποίησή του που μεταφέρθηκε στο αίμα μου αυτόματα. Μου έκανε εντύπωση ο τρόπος που τελειωνε

τα ποιήματά του αλλά και ο τρόπος που ξεκινούσε: ο χώρος και ο χρόνος συνδέονταν μέσα από μια στιγμή, όλα ήταν ανοικτά σαν να είχε γκρεμιστεί ο κόσμος και αυτός συνομιλούσε με ένα αγαπημένο του πρόσωπο μέσα στο σκοτάδι ή στο εκτυφλωτικό φως της μέρας, ήταν σαν να μιλούσε για να κρατηθεί στη ζωή και ο ίδιος αλλά και ο άλλος».

– «Τότε κατάλαβα πως πέρασε πια η εποχή της συγκομιδής. Και πως ό,τι μπορούσαμε να δώσουμε το είχαμε σχεδόν σκορπίσει». Σε ποιον μιλάει σήμερα ο Ν. Α. Ασλάνογλου;

– Σε αυτή την έκθεση, ο ποιητής ήταν η αφορμή. Επέλεξε 11 ποιήματα και δημιούργησε έναν κύκλο από τον «Δύσκολο θάνατο» (ποιήματα 1946-1974). Νομίζω πως η μελαγχολία δεν θα λείψει ποτέ από καμία εποχή, θα είναι πάντα παρούσα, θα κυλάει μέσα μας σαν ποτάμι αυτογνωσίας ή σαν ένα ανεκπλήρωτο όνειρο, αυτή η εικόνα που σκύβεις το κεφάλι και προχωράς.

Η συγκομιδή που περιγράφει στο ποίημα «Εκκοκιστήρια Β» είναι η διαδικασία της περισυλλογής της παραγωγής μετά την καλλιέργεια. Μοιάζει με απολογισμό, με αυτή την αίσθηση της ματαιότητας που νιώθουμε όταν οι στιγμές και οι ευκαιρίες έχουν περάσει και πως αυτό που ήταν να προσφέρουν το έχουν ήδη δώσει. Ενώ στο ποίημα δείχνει σαν να αισθάνεται αυτός που μένει πίσω. Ίσως είναι το αίσθημα του ποιητή. Ξαν κάποιους ήρωες του Αντονιόνι: ένα τρένο περνάει και ο ένας χάνεται χωρίς καμία εξήγηση.

– Επιλέξετε για εμάς κάποιον στίχο από τον «Δύσκολο θάνατο».

– Ένα πολύ σπάνιο ποίημα παγκόσμια είναι η «Δύσκολη γέννηση». Είναι ένα ποίημα μικρό που περιγράφει την υπομονή ενός ανθρώπου μέσα στην απέραντη μοναξιά, αυτή την εγκαρτέρηση που μοιάζει να έχει ποτίσει το βλέμμα του ποιητή όταν κοιτάζει γύρω του τον κόσμο. Και ενώ στο ποίημα δείχνει σαν να αργοσβήνει σ’ αυτή τη δύσκολη αμοραλιστική ζωή τελειώνει με τη φράση, «Θα μπορέσω ακόμα». Είναι πολύ μεγάλος ποιητής. Η «Δύσκολη γέννηση» ίσως είναι και από τα πιο αγαπημένα

Επάνω: Λεπτομέρεια από το έργο «Εκκοκιστήρια Β» (λάδι σε καμβά).
Κάτω: Στα μάτια του ζώου.

μου σχέδια, όταν το τελειώσα αισθάνθηκα πολύ χαρούμενος γιατί ήταν σαν να άγγιξα το χέρι του.

– Επιλέξατε τη σόλο καριέρα και συνεχίζετε με τον δικό σας εκλεκτικό τρόπο. Πώς εξελιχθήκατε ως μουσικός με τα χρόνια;

– Όταν διαλύθηκαν οι Στέρεο Νόβα το 1996 έζησα σε μια εξορία για 4 χρόνια. Δεν είχα χρήματα, δεν είχα δουλειά, γυρνούσα σπίτι και από ένα μικρό μπαλκόνι που είχε η γκαρσονιέρα τα βράδια κοιτούσα το πάρκινγκ ενός σουπερ μάρκετ που ήταν κάτω. Διάβαζα, σχεδίαζα, και μετά από χρόνια έγραφα κάποια τραγούδια κι έφτιαξα ένα άλμπουμ που το είπα «Σούπερ Στέλλα» από ένα παιχνίδι για παιδιά που είχε το περίπτερο εκεί κοντά. Σιγά σιγά πήρα τα πάνω μου, βγήκα από το καβούκι μου, ντύθηκα, κουρεύτηκα, έβαλα την κολόνα μου, πήρα και το συνθεσάιζερ αγκαλιά κι

έφτιαξα ένα καινούργιο μουσικό σύμπαν. Αρχισα να συνθέτω για μουσικές παραστάσεις στο θέατρο, ηχογράφησα άλμπουμ, έγραφα μουσική για τον κινηματογράφο, για τον χορό, έγραφα τραγουδάκια. Οπου με ζητούσαν πήγαινα, βρήκα τον φίλο μου τον Βάιο που έπαιζε πιάνο και κάναμε συναυλίες σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έτσι πορεύομαι και συνεχίζω να γράφω.

– Πώς γράφετε ένα τραγούδι;

– Θα το περιέγραφα σαν μια εσωτερική κατάσταση, σαν να πηγαίνω κοντά σε κάτι που δεν γνωρίζω τι ακριβώς είναι. Πολλά από τα μελωδικά τραγούδια μου τα γράφω με την κιθάρα πρώτα και μετά τα επεξεργάζομαι με τα συνθεσάιζερ και τα μηχανήματα. Συνήθως φτιάχνω κάποιους στίχους, μια διαδικασία που παίρνει καιρό. Μπορεί να ξυπνάω τη νύχτα και να κρατάω σημειώσεις ή να μιλάω σε ένα κασετοφωνάκι θέλει τον χρόνο του ο στίχος. Αρχίζω να γράφω μια μελωδία, κάποια ακόρντα στην κιθάρα. Κάπως έτσι, σιγά σιγά αρχίζει να φαίνεται κάτι. Άλλες φορές γίνεται πιο γρήγορα. Βέβαια όταν γράφω στα συνθεσάιζερ τότε πειραματίζομαι πολύ με τους ήχους και τον συνδυασμό των συχνοτήτων. Παιρνει πολύ καιρό για να φτιάξω ένα άλμπουμ με τραγούδια, μπορεί και τρία χρόνια. Εχω πάρει πτυχίο στην υπομονή μέσα από τις τέχνες, αλλά και στη ζωή ποτεύω συμβαίνει κάτι αντίστοιχο, όλα θέλουν τον χρόνο τους, έχει τύχει να δουλεύω πολύ καιρό ένα κομμάτι και να μη βγάζει πουθενά, μέχρι που κάποια στιγμή το σβήνω.

– Η ζωγραφική αποτελεί εσωτερική αναζήτηση, ή ανάγκη που επιστρέφει ξαναβρίσκοντας το αντικείμενο των σπουδών σας;

– Σίγουρα η ζωγραφική περιέχει και την έννοια της αναζήτησης, αυτό το νέο που γυρεύει κάποιος, αλλά δεν είναι μόνο αυτό νομίζω. Όταν ήμουν έφηβος η πρώτη φορά που ήρθα αντιμέτωπος με τη ζωγραφική ήταν ένα téρας από τις χειροποίητες αφίσες που κρέμονταν εκείνες τις εποχές έξω από τους κινηματογράφους στο κέντρο της Αθήνας του ’70. Θυμάμαι την ένταση που είχαν οι κινήσεις των ηθοποιών σε μεγέθυνση μπροστά

ενώ στο βάθος ήταν άλλες σκηνές από την ταινία, μια αντίστοιχη αίσθηση που πολύ αργότερα βρήκα στους πίνακες του Κιτάτζ. Αυτές οι αποσπασματικές δυναμικές που είχαν οι κινήσεις των ηθοποιών, των πλοίων, των καουμπόηδων, των τεράτων ήταν κάτι που με στιγμάτισε σαν έφηβο και ίσως να ήταν μία από τις αιτίες που με πήγαν προς τη ζωγραφική. Η δυσλεξία βέβαια που είχα σαν νέος, ήταν η αιτία ενός γενικότερου αποπροσανατολισμού που επηρέασε τη ζωή μου και τις σχέσεις μου. Η πρώτη έκθεση που είδα 19 χρόνων ήταν του Φράνσις Μπέικον στην Εθνική Πινακοθήκη της Μελβούρνης το 1980, μια έκθεση που επικεντρωνόταν στα τρίπτυχά του. Ήταν μια εμπειρία που μου άλλαξε τη ζωή, την ίδια μέρα περπάτησα ώρες στους δρόμους έχοντας μέσα μου τα χρώματά του. Το βράδυ γυρνώντας σπίτι ένα αυτοκίνητο με χτύπησε και έμεινα στο γρασίδι δίπλα στο ποτάμι, μέχρι το πρωί. Έτσι ξεκίνησα να ζωγραφίζω φτιάχνοντας μουτζούρες κυρίως και ακούγοντας Joy Division.

– Γιος μεταναστών, έχετε σκεφτεί ποτέ πώς θα ήταν η ζωή και ίσως η μουσική καριέρα σας εάν παραμένατε στην Αυστραλία;

– Ναι, αυτή είναι μια δύσκολη ερώτηση, την έχω σκεφτεί και εγώ ο ίδιος πολλές φορές. Δύσκολο να καταλάβεις τι σου επιφυλάσσει το θέλημα του Θεού στην πορεία της ζωής και αν θα καταφέρεις να το προσεγγίσεις ώστε να είσαι αληθινά ένας ευτυχισμένος πνευματικός άνθρωπος. Οι επιλογές μας στη ζωή παίζουν πολύ μεγάλο ρόλο. Ένα σημαντικό ζήτημα είναι ότι παίζουμε με τη ζωή και δεν την εκτιμάμε καθόλου. Την έχουμε για κλωτσιές μέχρι κάποια ηλικία. Αν γεράσεις και δεν έχεις βάλει μυαλό και παλιμπαιδίζεις είναι τραγικό, όπως τραγικό είναι να παραμένεις εγωιστής και επιπόλαιος. Πίσω στην ερώτηση, ναι έχω σκεφτεί κάποιες παραμέτρους πάνω σε αυτό το θέμα: μπορεί να γινόμουν ένας αδιάφορος κάτοικος στα απόμακρα προάστια ή ένας καλός εικαστικός. Δεν θα το μάθουμε ποτέ. Αυτό που ξέρω σίγουρα ήταν πως η απόφαση του πατέρα μου να γυρίσουμε στην Ελλάδα ήταν σοφή και τον ευγνωμονώ.

“

Ποίηση στο αίμα
Ηρθα σε επαφή με τα ποιήματα του Ν. Α. Ασλάνογλου στα τέλη του 1970, όταν μου έδωσαν μια έκδοση από τη Διαγώνιο της Θεσσαλονίκης. Υπήρχε κάτι στην ποίησή του που μεταφέρθηκε στο αίμα μου αυτόματα.

“

Εμπειρία ζωής
Η πρώτη έκθεση που είδα 19 χρόνων ήταν του Φράνσις Μπέικον στην Εθνική Πινακοθήκη της Μελβούρνης το 1980, μια έκθεση που επικεντρωνόταν στα τρίπτυχά του. Ήταν μια εμπειρία που μου άλλαξε τη ζωή.

«Κωνσταντίνος Βήτα: Ο Χώρος και η Μνήμη». Ατομική εικαστική έκθεση και live στο ιστορικό Παβλιγιόν Πικιώνης, νυν «Π» στους Δελφούς. Επιμέλεια: Κίκα Κυριακάκου, καλλιτεχνική διευθύντρια του ΡCΑΙ. Στις 29 - 30/7.

PRESENTS

SUMMER TOUR

27 ΙΟΥΛΙΟΥ ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ
3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΛΕΜΕΣΟΣ / 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΠΑΦΟΣ

SUPPORTED BY

Jeep

AUTOMASTERS

SPONSORED BY

